

Nr 20.

Ankom till Riksdagens kansli den 29 april 1910 kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Ordinarie anslag.

I. Pensionsstaten.

1:o) Uti den till Riksdagen den 15 januari innevarande år aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t i första punkten under tionde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att höja det under riksstatens tionde hufvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 118,828 kronor, med 504 kronor till 119,332 kronor.

Ang. höjning af statsbidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl vid armén.

[1.]*)

Enligt ett vid statsverkspropositionen fogadt utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden den 23 december 1909 har statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet i detta ämne anført följande:

»Sedan 1909 års Riksdag, med bifall till Eders Kungl. Majts därom gjorda framställning, å extra stat för år 1910 anvisat ett förslagsanslag å 2,350,000 kronor dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering och dels till fyllnadspensioner i enlighet

*) Angifver punkt i statsverkspropositionen.

med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående, har direktionen öfver nämnda kassa uti skrifvelse den 3 november 1909 anhållit, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå näst sammanträdande Riksdag att jämväl för år 1911 för ofvanberörda ändamål bevilja ett förslagsanslag å enahanda belopp.

I sammanhang härmed har direktionen gjort underdånig framställning om höjning af det å ordinarie stat under tionde hufvudtiteln anvisade bidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén. Jämlikt Riksdagens skrifvelse den 13 juni 1883 skulle detta statsbidrag utgå med $1\frac{1}{2}$ procent årligen på summan af de löner och beklädnadsbidrag, hvilka enligt gällande stater kunde läggas till grund för bestämmandet af fyllnadspension och måste alltså röna inverkan af hvarje förändring i lönestaterna. Sammanlagda beloppet af berörda löner och bidrag uppginge enligt 1910 års stater för arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt för de från armén till kustartilleriet öfverflyttade, vid delaktighet i arméns änke- och pupillkassa fortfarande bibehållna löntagare till 7,955,475 kronor, hvarå $1\frac{1}{2}$ procent utgjorde i helt krontal 119,332 kronor, och ville direktionen föreslå, att anslaget i 1911 års riksstat uppföres med detta belopp.

Ifrågavarande anslag hade i riksstaten för år 1910 uppförts med 118,828 kronor, beräknadt på grund af de då kända, i 1909 års stater upptagna löner. Enär emellertid åtskilliga nya beställningar tillkommit för år 1910, borde anslaget, såsom nyss angifvits, rätteligen hafva bestämts till 119,332 kronor. Direktionen anhölle därför, att, i likhet med hvad förut ägt rum, framställning måtte hos Riksdagen göras om beviljande på extra stat för år 1911 af ett särskildt anslag å 504 kronor, motsvarande skillnaden mellan sistnämnda två belopp, till förstärkande af det för år 1910 utgående statsbidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén.

Uti häröfver den 30 november 1909 afgifvet utlåtande har arméförvaltningens civila departement förklarat sig icke hafva något att anmärka mot de af direktionen föreslagna beräkningarna rörande nu anmälda anslagsbehof.»

Då utskottet ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må höja det under riksstatens tionde hufvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 118,828 kronor, med 504 kronor till 119,332 kronor.

2:o) Uti en den 4 april innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 131) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, utan hinder af gällande pensioneringsgrunder för arméns befäl och underbefäl med vederlikar den 22 juni 1877,

Ang. ökad
pension åt
krigsarkivari-
en D. T. J.
Petrelli.

dels medgifva, att pensionen för krigsarkivarien *Petrelli* må, efter af honom i öfrigt fullgjorda pensionsvillkor, utgå med 4,600 kronor årligen,

dels ock godkänna en föreskrift af innehåll, att efter nyss nämnda belopp skall från och med den 1 januari 1910 beräknas den afgift till pensionskassan, som *Petrelli* har att erlægga på sätt berörda pensioneringsgrunder i öfrigt stadga.

Till det i ärendet åberopade statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden har departementschefen rörande denna fråga anfört följande:

»Jämlikt punkt 1 i de af Kungl. Maj:t med Riksdagen den 22 juni 1877 fastställda pensioneringsgrunder för armén skall för innehafvare af lön till belopp, öfverstigande 1,000 men ej uppgående till 6,000 kronor, utgå pension jämte fyllnadspension med 80 procent af lönen.

Den 9 juni 1905 fastställde Kungl. Maj:t en af Riksdagen godkänd stat för generalstaben att tills vidare lända till efterrättelse; och denna stat upptog för krigsarkivarien en årlig lön af 4,000 kronor jämte ett ålderstillägg efter femte och ett efter tionde tjänståret, hvartera ålderstillägget å 500 kronor.

Då krigsarkivarien äger vid uppnådda 65 års ålder åtnjuta pension enligt ofvan nämnda pensioneringsgrunder, var han alltså, så länge berörda stat gällde, berättigad till pension och fyllnadspension till belopp af lägst 3,200 och högst 4,000 kronor, däraf 750 kronor i fjärde klassen af arméns pensionskassa.

1909 års Riksdag godkände emellertid en ny aflöningsstat för generalstaben; och genom denna lönestat, som af Kungl. Maj:t fastställts till efterrättelse från och med år 1910, hafva löneförmånerna i sin helhet för krigsarkivarien ökats, därigenom att honom tillerkänts tjänstgöringspenningar och ortstillägg; men själfva lönen har sänkts till 3,600 kronor med samma rätt till ålderstillägg, som förut var gällande. Ehuru denna sänkning af krigsarkivariens lön naturligtvis äfven måste förorsaka minskning i pensionen för honom, så att denna komme att utgöra lägst 2,880 och högst 3,680 kronor, förklarade Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 22 maj 1909, att Riksdagen icke velat låta denna synpunkt vara afgörande vid löneförmånernas fastställande utan fastmera hölle före, att utväg framdeles kunde beredas för pensionens be-

stämmande till lämpligt belopp, helst i likhet med det, som bestämts för andra gradens tjänstemän i arméförvaltningen.

Dessa, hvilka hafva samma löneförmåner som 1909 års Riksdag bestämt för krigsarkivarien, äro jämlikt den civila pensionslagens stadganden berättigade till pension, motsvarande lönens fulla belopp, således lägst 3,600 och högst 4,600 kronor.

Med anledning af Riksdagens nyss nämnda skrifvelse har chefen för generalstaben nu föreslagit, att pensionen för krigsarkivarien måtte bibehållas till samma belopp som hittills, högst 4,000 kronor, och att proposition måtte till Riksdagen aflåtas om beviljande af en tilläggs-pension af 600 kronor årligen.

Sedan detta förslag remitterats till direktionen öfver arméns pensionskassa, har direktionen i underdånig skrifvelse den 24 november 1909 först och främst anmält, att den nuvarande krigsarkivarien, D. T. J. Petrelli, som är född 1853 och år 1898 utnämnts till sin nu innehafvande tjänst, inom föreskrifven tid tillkännagifvit sig vilja ingå på den af 1909 års Riksdag fastställda nya lönestaten. Direktionen har vidare förklarat sig icke kunna godkänna chefens för generalstaben förslag, bland annat af den anledning att däraf icke framginge, huruvida för tilläggs-pensionen skall erläggas afgift, eller efter hvilken grund denna afgift eventuellt skulle beräknas. Direktionen har hemställt om proposition till Riksdagen af innehåll att, utan hinder däraf att gällande pensioneringsgrunder stadga, att pension och fyllnadspension för krigsarkivarien skola utgå med allenast 80 procent af innehafvande lön, pensionen till krigsarkivarien Petrelli måtte, efter i öfrigt fullgjorda pensionsvillkor, utgå med 4,600 kronor samt från och med år 1910 afgift till pensionskassan, beräknad å detta pensionsbelopp, erläggas på sätt samma pensioneringsgrunder i öfrigt stadgade.

Häraf blefve då en följd, att krigsarkivarien Petrellis hela fyllnadspension ($4,600 - 750 = 3,850$ kronor) komme att utgå från de till fyllnadspensioner för armén anvisade medel.

Direktionen har emellertid vidare anfört, att Riksdagens mening icke torde hafva varit, att endast nuvarande innehafvaren af krigsarkivarietjänsten skulle intaga denna undantagsställning i pensioneringshänseende. För den händelse Kungl. Maj:t funne godt att redan nu ordna denna pensionsangelägenhet äfven för tjänstens framtida innehafvare, tillåte sig direktionen uttala, att sådant kunde äga rum genom att med retroaktiv verkan i punkt 1 i merbemälda pensioneringsgrunder framför där förekommande anmärkningar — hvilka numera för blifvande befattningsinnehafvare saknade aktuell betydelse och alltså saklöst kunde

utgå — införa följande tillägg: »Krigsarkivarie erhåller fulla lönen i pension och fyllnadspension».

Äfven statskontoret har afgifvit utlåtande i ärendet. Då det icke kunde anses annat än billigt, att krigsarkivarien blefve delaktig af liknande pensionsförmåner som tjänstemännen af andra graden i arméförvaltningen, har statskontoret, som ansåge det uppenbart, att pensionsfrågan nu borde ordnas icke blott för nuvarande krigsarkivarien utan äfven för blifvande innehafvare af tjänsten, framhållit, att syftet med förevarande framställning skulle på enklaste sätt hafva uppnåtts genom ett beslut därom, att delaktigheten i arméns pensionskassa skulle för krigsarkivarietjänsten upphöra, hvaraf skulle hafva följt, att krigsarkivarien blifvit underkastad den civila pensionslagens bestämmelser med åtnjutande af samma pensionsunderlag, som en tjänsteman af andra graden i arméförvaltningen. För vidtagande af sådan åtgärd syntes emellertid erfordras ytterligare utredning, hvilken tillika syntes böra omfatta frågan, huruvida icke jämväl för öfriga befattningar af civil natur å generalstabens stat liksom möjligen äfven å andra militära stater delaktigheten i militär pensionskassa borde samtidigt upphöra. Därest sådan utredning icke ansåges böra afvaktas, utan frågan nu komme att underställas Riksdagens pröfning, funne sig statskontoret böra hemställa om proposition till Riksdagen att godkänna ett tillägg till 1877 års pensioneringsgrunder af innehåll, att krigsarkivarien skulle i pension och fyllnadspension erhålla lörens hela belopp, äfvensom medgifva, att hvad sålunda stadgats skulle äga tillämpning från och med ingången af år 1910.

Föredraganden i statskontoret har emellertid varit af annan mening än öfriga ledamöter, som i ärendet deltagit. Han har till protokollet anfört följande:

'Då jag icke är fullt öfvertygad om lämpligheten däraf, att vissa tjänster å de militära staterna utbrytas från delaktighet i de militära pensionskassorna och i stället underkastas bestämmelserna i den civila pensionslagen, är jag icke nu beredd att förorda en sådan åtgärd.

Statskontoret har vid flera tillfällen framhållit önskvärdheten af en revision af gällande pensioneringsgrunder för befäl och underbefäl med vederlikar vid såväl armén som marinen och äfven från annat håll läser fråga väckts om förändrad anordning af det militära pensionsväsendet. Vid den utredning, som på grund häraf med all sannolikhet kan väntas inom kort bringas å bane, torde jämväl berörda utbrytningsfråga blifva föremål för behandling. Vid sådant förhållande och för att icke i någon

mån lägga hinder i vägen för en ändring i ena eller andra riktningen, synes försiktigheten bjuda att nu icke fastslå någon undantagsbestämelse i fråga om krigsarkivariens pensionsrätt. Med hänsyn till nuvarande krigsarkivariens ålder torde ett uppskof med frågans afgörande icke böra möta betänkligheter, helst han på grund af Riksdagens uttalande i ämnet synes kunna med visshet påräkna att förr eller senare få pensionsfrågan nöjaktigt ordnad.

Därest emellertid med hänsyn till den försämrade ställning i pensionsafseende, hvori nuvarande innehafvaren af krigsarkivarietjänsten försattes i tillämpning från och med år 1910 af den nya staten för generalstaben, någon åtgärd i allt fall anses böra vidtagas, synes denna böra inskränka sig till äskande af Riksdagens medgifvande därtill, att krigsarkivarien D. T. J. Petrelli må, under förutsättning att han vid afgang från tjänsten icke är berättigad till högre pension än 4,000 kronor, å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid uppbära en tilläggs pension af 600 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han från tjänsten afgår.'

Departements-
chefen.

På sätt direktionen öfver arméns pensionskassa och statskontoret anført torde nog Riksdagens mening hafva varit, att pensionen borde höjas icke blott för nuvarande krigsarkivarien utan äfven för blifvande innehafvare af detta ämbete. Att göra detta genom att utbryta krigsarkivarietjänsten från delaktighet ur arméns pensionskassa måste jag dock afstyrka redan på de af statskontoret anförda grunder. Det återstår då endast den utvägen att införa ett tillägg till 1877 års pensioneringsgrunder. Men härvid är att märka, att det i pensioneringsgrunderna föreslagits åtskilliga andra ändringar, som för nuvarande äro föremål för den parlamentariska försvarskommitténs behandling, och att det äfven ifrågasatts såväl en förändrad anordning af det militära pensionsväsendet som ock en fullständig revision af 1877 års pensioneringsgrunder. Under sådana förhållanden synes det mig icke lämpligt att nu införa någon ny tilläggsbestämmelse i dessa grunder.

Däremot torde det icke möta några betänkligheter att ordna pensionsfrågan för den nuvarande krigsarkivarien personligen. Efter hvad Riksdagen uttalat i sin skrifvelse den 22 maj 1909 torde han till och med kunna hysa en viss förhoppning härom. Det gäller då att afgöra, hvilket af de två sätt som föreslagits, är att föredraga: *antingen* att krigsarkivarien Petrelli bibehålles vid förutvarande pension af 4,000 kronor och dessutom tillerkännes en fyllnadspension af 600 kronor å allmänna indragningsstaten *eller att*, på sätt direktionen öfver arméns

pensionskassa anført, Riksdagen medgifver, att pensionen till krigsarkivarien Petrelli må efter i öfrigt fullgjorda villkor utgå med 4,600 kronor. I hvilket fall som helst blir det statsverket, som får vidkännas pensionsökningen, men det sist nämnda sättet erbjuder den fördelen, att pensionsavgiften till kassan kan samtidigt regleras såsom en enkel konsekvens.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition hemställer utskottet,

att Riksdagen må, utan hinder af gällande pensioneringsgrunder för arméns befäl och underbefäl med vederlikar den 22 juni 1877,

dels medgifva, att pensionen för krigsarkivarien Daniel Teodor Johannes Petrelli må, efter af honom i öfrigt fullgjorda pensionsvillkor, utgå med 4,600 kronor årligen,

dels ock godkänna en föreskrift af innehåll, att efter nyss nämnda belopp skall från och med den 1 januari 1910 beräknas den afgift till pensionskassan, som Petrelli har att erlægga på sätt berörda pensioneringsgrunder i öfrigt stadga.

3:o) Uti en inom Första kammaren väckt motion (nr 6) har herr *C. G. Hult* föreslagit Riksdagen att i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, på hvad sätt och under hvilka villkor ännu anställde indelta vice korpraler och indelta examinerade menige, hvilka efter antagandet af 1901 års härordning tjänstgjort i egenskap af underbefäl och instruktörer vid skolor och öfningar, må kunna komma i åtnjutande af korpralspension, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Angående en inom Första kammaren väckt motion.

Beträffande de för framställningen anförda skäl tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Såsom äfven af motionären framhålles, hafva åtskilliga förbättringar i det indelta manskapets ställning genomförts efter införande af 1901 års härordning. Senast har sålunda 1909 års Riksdag i detta afseende samtidigt nedsatt tjänsteåldern för erhållande af rätt till afsked på expektans och höjt beloppen för understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.

Utskottets yttrande.

Den föreliggande motionen afser nu att ytterligare bereda vissa indelta vice korporaler och examinerade menige förmånen af korprals-

pension. En sådan åtgärd erbjuder emellertid mycket betydande svårigheter, hufvudsakligen på den grund, att det numera torde vara ytterst vanskligt att afgöra, hvilka som rätteligen borde anses behöriga till pensionering såsom korpraler. Först och främst är det ovisst, om alla de, som genom den nya härordningen utestängts från befordran till korpralsgraden, under andra förhållanden också verkligen skulle hafva vunnit sådan befordran. Vidare torde de, som skulle eventuellt komma i fråga till den föreslagna förmånen, icke alla hafva tagits i anspråk i lika hög grad för tjänstgöring såsom underbefäl och instruktörer, hvadan de ej heller alla borde äga lika rätt till den höjda pensionen. Men att numera fullt rättvist afgöra, i hvad mån den föregående tjänstgöringen borde berättiga till korpralspension synes knappast möjligt.

Utskottet hämtar stöd för sin uppfattning i detta ämne äfven af hvad som vid framläggande för 1909 års Riksdag af kungl. proposition angående förhöjning i de från Vadstena krigsmanshuskassa till afskedadt manskap utgående underhållsbelopp m. m. af föredragande departementschefen anförts beträffande ett i sammanhang därmed väckt förslag om förhöjning af korpralspensionernas belopp. Af det vid berörda proposition fogade statsrådsprotokoll inhämtas nämligen, dels att chefen för andra arméfördelningen i sistnämnda afseende uttalat den åsikt, att, om någon ytterligare förmån skulle anses böra beredas korpraler och vice korpraler utöfver särskild godtgörelse under den ökade tjänstgöringen, en sådan förmån borde, enär alla icke toges i anspråk i lika mån, utgå genom högre aflöning för verkligt utförd tjänstgöring och ej genom en svårberäknelig underhållsförhöjning, att utgå efter erhållet afsked, dels ock att departementschefen med instämmande i denna åsikt tillika framhållit, bland annat, att det »underhåll», som utginge från krigsmanshuskassan, mera vore att anse såsom ett understöd än som en pension, och att man därför vid underhållsbeloppets bestämmande mera borde fästa sig vid behovet än vid omfattningen af tjänstgöringen.

På grund af hvad här ofvan af utskottet anförts, finner sig utskottet böra afstyrka det nu ifrågakvarande förslaget och hemställer fördenskull,

att herr Hults förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Angående 4:o) Uti en till Riksdagen den 4 februari innevarande år aflåten
underhåll från proposition (nr 38) har Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen
Vadstena bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för
krigsmanshus- kassa åt f. samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att förre soldaten vid Hal-
soldaten K. J. lands regemente Karl Johan Nordgren tillerkännes
Nordgren.

dels underhåll i fjärde klassen af Vadstena krigsmanshuskassa med 24 kronor årligen från och med den 1 december 1909 att utgå af samma krigsmanshuskassas medel, med rätt till uppflyttning i högre underhållsklass enligt härför gällande föreskrifter,

dels ock en ökning i förenämnda underhåll med 25 kronor årligen från och med ingången af år 1910 att utgå af det från och med sistnämnda år å riksstatens tionde hufvudtitel uppförda ordinarie anslag till förhöjning i gratialen åt afskedadt manskap.

Åberopade statsrådsprotokollet innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»Enligt de för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa intill år 1905 gällande bestämmelser var indelt manskap, utom vid inträffad skada under tjänstgöring, berättigadt till underhåll i fjärde klassen i krigsmanshuskassan efter fulla 25 tjänsteår. Nämnda pension fick dock ej tillräddas, förrän i allmänhet den afskedade uppnått 50 lefnadsår samt 30 år förflutit från hans inträde i tjänst. Intill dess ifrågavarande villkor uppfyllts, hade den afskedade endast en expektansrätt till pension.

Uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd, till arméförvaltningens civila departement insänd skrifvelse anhöll *chefen för Hallands regemente*, att förre soldaten vid regementet Karl Johan Nordgren måtte tilldelas underhåll från krigsmanshuskassan, ehuru han icke innehade den för erhållande af dylikt understöd erforderliga tjänstetiden.

Nordgren, som är född den 21 januari 1855 och antogs i krigstjänst den 7 november 1878, erhöll nämligen den 27 juli 1903 interimsofsked efter utmärkt väl vitsordad tjänstgöring under allenast 24 år 8 månader och 20 dagar. Enligt Nordgrens uppgift, mot hvars sannolikhet regementschefen intet hade att erinra, skulle Nordgren hafva uppdragit åt en kamrat, hvilken tjänstgjorde såsom korpralskapsbefälhavare, att hos regementschefen göra ansökan om befrielse från deltagande i regementsmötet år 1903 samt därefter om afsked med rättighet att på expektans kvarstå, till dess Nordgren uppfyllt villkoren för underhålls erhållande. Genom misstag från denne kamrats sida hade emellertid afskedsansökan ingifvits i förtid och utan angifvande af Nordgrens önskan att kvarstå i tjänsten, till dess han fullgjort 25 tjänsteår.

Med hänsyn till den skäligen obetydliga tid, 3 månader 10 dagar, Nordgren behöft kvarstå i tjänst för att komma i åtnjutande af underhåll, samt till öfriga omständigheter i ärendet, hemställde *arméförvaltningens civila departement* i skrifvelse den 23 mars 1909, att Nordgren måtte förklaras berättigad till underhåll i fjärde klassen af Vadstena krigsmanshuskassa.

Jag ansåg emellertid, att frågan härom borde underställas Riksdagens pröfning och tillstyrkte därför vid ärendets föredragning den 30 april 1909, att Eders Kungl. Maj:t måtte tillerkänna Nordgren allenast en gratifikation från invalidhusfonden af 24 kronor, motsvarande underhåll i fjärde klassen af ifrågakomna krigsmanshuskassa för tiden från och med den 1 december 1908 till den 1 december 1909.

Sedan ärendet ånyo remitterats till *arméförvaltningens civila departement*, har departementet i skrifvelse den 9 november 1909 hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition till Riksdagen utverka, att Nordgren tillerkännes underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa i enlighet med de grunder, som stadgats uti nådiga kungörelsen angående ändrade bestämmelser i fråga om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa den 6 augusti 1909.»

På grund af hvad sålunda förekommit och då departementschefen i likhet med arméförvaltningens civila departement ansåge, att Nordgren, som nu vore öfver 55 år gammal, borde förklaras berättigad till underhåll från krigsmanshuskassan, hemställde departementschefen om framläggande för Riksdagen af ofvan omförmälda förslag.

Utskottet, som ej haft något att erinra mot ifrågavarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Ang. höjning
af anslaget
för bidrag till
flottans pensionskassas
gratalfond.

[2.]

5:o) Uti punkt 2 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att höja det under riksstatens tionde hufvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratalfond, nu 18,350 kronor med 6,200 kronor till 24,550 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 31 december 1909 innehåller angående detta ämne följande anförande af departementschefen.

»Till 1908 års riksdag gjorde Eders Kungl. Maj:t framställning om att Riksdagen måtte bevilja flottans pensionskassa bidrag af statsmedel, motsvarande en och en half procent årligen på summan af de aflöningsförmåner, hvilka enligt gällande stadganden kunde läggas till grund vid bestämmande af fyllnadspension för befäl och underbefäl med vederlikar vid flottan, samt för sådant ändamål å riksstatens tionde hufvudtitel för år 1909 uppföra under benämning 'bidrag till flottans pensionskassas gratalfond' ett ordinarie anslag af 35,000 kronor.

Riksdagen, som ansåg med billighet öfverensstämmande, att flottans pensionskassas gratalfond i likhet med arméns änke- och pupillkassa finge af statsverket erhålla ett bidrag, beräknadt efter 1 $\frac{1}{2}$ pro-

cent af summan af ofvanberörda aflöningsförmåner, eller i rundt tal 35,000 kronor, fann emellertid det nya statsanslaget böra för det dåvarande begränsas till det belopp, som erfordrades för att gratialkassan, inberäknadt ett redan då till gratialfonden utgående årligt anslag af statsverket å 16,650 kronor, finge åtnjuta ett statsbidrag af sammanlagdt 35,000 kronor, eller till 18,350 kronor.

I anslutning härtill uppförde Riksdagen under benämning »bidrag till flottans pensionskassas gratialfond» å riksstatens tionde hufvudtitel för år 1909 ett ordinarie anslag af 18,350 kronor.

Nu har direktionen öfver flottans pensionskassa i underdånig skrifvelse den 17 december 1909 med öfverlämnande af uppgift å beloppet af de aflöningsförmåner för år 1910, som enligt gällande stadganden kunna läggas till grund vid bestämmande af fyllnadspension för befäl och underbefäl med vederlikar vid pensionering genom flottans pensionskassa, anhållit, att till nästkommande års riksdag måtte göras framställning om att flottans pensionskassas gratialfond finge år 1911 komma i åtnjutande af det under benämning 'Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond' i riksstaten uppförda anslag, beräknadt efter 1½ procent på de aflöningsförmåner, som enligt gällande stadganden kunna läggas till grund för beräkning af fyllnadspensioner, utgörande beloppet 41,067 kronor 39 öre.

Uti häröfver den 28 december 1909 afgifvet utlåtande har marinförvaltningen icke haft annat att erinra än att ofvanberörda uppgift bort i vissa fall upptaga ett något förhöjdt belopp, beroende på ändrade stater och utgående ålderstillägg; och skulle med iakttagande af de af marinförvaltningen på grund häraf gjorda rättelser beloppet komma att i stället för 41,067 kronor 39 öre utgöra 41,211 kronor 39 öre. Tillika har marinförvaltningen hemställt, att ett belopp motsvarande skillnaden mellan det i 1910 års riksstat för ifrågavarande ändamål uppförda ordinarie anslaget belopp och det belopp, som kunde komma att å ordinarie stat för år 1911 för ändamålet äskas, måtte å extra stat för sistnämnda år begäras till förstärkande af berörda i 1910 års riksstat uppförda anslag.

I riksstaten för år 1910 är såsom ersättning för mistade inkomster för flottans pensionskassas gratialfond uppfördt ett belopp af kronor 16,650: — hvarjämte under benämning bidrag till flottans pen-

sionskassas gratialfond uppförts ett belopp af » 18,350: —

Summa kronor 35,000: —

Emellertid borde, enligt ofvanberörda af direktionen öfver flottans pensionskassa lämnade uppgift med de af marinförvaltningen däri gjorda

ändringar dessa anslag på grund af den förändring i lönestaterna, som under de senare åren ägt rum, rätteligen hafva bestämts till 41,211 kronor 39 öre och i följd häraf ofvan nämnda belopp 18,350 kronor upptagits till 24,561 kronor 39 öre.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och upplyst finner jag framställning böra hos Riksdagen göras dels om att det under benämning 'Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond' uppförda ordinarie anslag af 18,350 kronor må för år 1911 höjas med i rundt tal 6,200 kronor dels ock om beviljande på extra stat för år 1911 af enahanda belopp till förstärkande af det för år 1910 utgående statsbidraget till flottans pensionskassas gratialfond.»

Utskottet, som ej funnit något att erinra vid ifrågavarande förslag, hemställer fördenskill,

att Riksdagen må höja det under riksstatens tionde hufvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 18,350 kronor, med 6,200 kronor till 24,550 kronor.

Angående
pension till
f. båtsmannen
E. J. Forsberg
Borg.

6:o) Uti en till Riksdagen den 4 februari innevarande år aflåten proposition (nr 59) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att förre båtsmannen vid Norrlands 2:a kompani nr 85 *Erik Johan Forsberg Borg* måtte få tilldelas pension, såsom hade han tjänat uti tjugu år från tjugu års ålder räknadt.

Enligt ett vid propositionen fogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden samma dag har departementschefen rörande denna framställning anfördt följande:

»Direktionen öfver flottans pensionskassa har i underdånig skrifvelse den 21 januari 1910 gjort en framställning af följande innehåll:

'Medelst skrifvelse den 29 oktober 1909 har chefen för Stockholms stations båtsmanskompanier till erhållande af pension anmält f. d. båtsmannen vid Norrlands 2:a kompani n:o 85 Erik Johan Forsberg Borg.

Af handlingarna i ärendet inhämtas, att Borg är född den 22 juli 1852 samt afskedats vid generalmönstring den 7 maj 1892 efter en tjänstetid af 20 år, däraf 19 år 9 månader och 15 dagar från 20 års ålder, och med vitsord att under tjänstetiden hafva sig utmärkt redligt och väl skickat.

Då Borg icke tjänat uti 20 år från 20 års ålder, kan direktionen reglementsenligt icke tilldela Borg någon pension.

Enär likväl Borg tjänat uti fulla 20 år, fastän af denna tjänstetid 2 månader 15 dagar intjäfts före 20 års ålder, får direktionen, med hänsyn till den korta tjänstetid, som sålunda ligger före 20 års lefnadsålder, och då Borgs begäran om afsked vid den tid den ingafs säkerligen berodde på att han ej var bekant med att endast tjänsteåldern efter 20 års ålder var grundläggande för pension, i underdånighet hemställa, att Borg må få tilldelas pension, såsom hade han tjänat uti 20 år från 20 års ålder räknadt.'

Enligt § 85 af Kungl. Maj:ts förnyade nådiga förordning och reglemente angående styrelsen och förvaltningen af amiralitetskrigsmanskassan den 26 oktober 1838 erfordras, för att båtsman må kunna tilldelas pension i femte eller lägsta klassen, att han uppnått 55 lefnadsår och innehar 20 tjänsteår från 20 års ålder.

Vid 1859—1860 års riksmöte framlade Kungl. Maj:t förslag om förbättrade pensioner för flottans gemenskap, hvarvid förutsattes, att de i nyssnämnda reglemente fastställda grunder fortfarande skulle vara gällande; och Riksdagen beslöt att, med bifall till pensioneringsförslaget, anvisa ett af Kungl. Maj:t äskadt årligt kreditiv att för ändamålet användas. Härefter utfärdades nådigt cirkulär den 20 november 1860 angående förbättrade pensioner för flottans gemenskap m. m., enligt hvilket cirkulär, som ännu äger tillämpning i fråga om båtsmän, pension för båtsman i femte klassen utgör 30 kronor.

Borg är, såsom direktionen aufört, reglementsenligt icke berättigad till erhållande af någon pension, men billighetsskäl synas mig tala för att han däraf må komma i åtnjutande. I sådan händelse lär, med tillämpning af nådiga kungörelsen den 13 augusti 1909, angående förhöjning i pensioner, som från flottans pensionskassa utgå till afskedadt manskap, Borg jämväl få åtnjuta höjning af pensionen med 25 kronor årligen.»

Utskottet får på grund af hvad departementschefen sålunda anført hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

7:o) Uti en till Riksdagen den 4 mars innevarande år aflåten proposition (nr 82) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att konstaplarna vid flottans poliskår *Bror Folke Magnus Elmberg* och *Adolf Andreasson Erhnström* för tillgodoräknande i pensionshänseende af hela deras tjänstetid icke skola vara skyldiga att erlægga retroaktiva pensionsavgifter för längre tid än från den 22 juni 1900, under villkor att föreskrifterna i nådiga brevet den 11 juni 1909 i afseende å pensionsbeloppen för konstapel vid flottans poliskår skola å sökandena tillämpas.

Angående
efterskän-
kande af vissa
retroaktiva
pensionsafgif-
ter för kon-
staplarna vid
flottans polis-
kår B. F. M.
Elmberg och
A. A:son
Erhnström.

Statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden ofvannämnda 4 mars 1910 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»Konstaplarna vid flottans poliskår Bror Folke Magnus Elmberg och Adolf Andreasson Ehrnström hafva den 29 januari 1909 hos direktionen öfver flottans pensionskassa anmält sig till delaktighet i kassan och hafva därvid anhållit, att, om retroaktiva pensionsavgifter erfordrades, sådana i allt fall icke måtte behöfva erläggas för längre tid än från den 22 juni 1900, då delaktighet i nämnda kassa först blifvit personalen vid poliskåren medgifven, men med rätt likväl för sökandena att i fråga om pensions åtnjutande få tillgodoräkna sig hela sin föregående tjänstetid vid poliskåren.

Direktionen har emellertid enligt beslut den 17 april 1909 antagit sökandena till delägare i kassan under villkor, att de erlade retroaktiva avgifter i enlighet med föreskrifterna i gällande reglemente, det vill säga för hela tjänstetiden.

I anledning häraf hafva Elmberg och Ehrnström, som på grund af direktionens berörda beslut blifvit delägare i pensionskassan från och med februari månad 1909, uti en till Kungl. Maj:t ställd, af varfshufvudschefen vid flottans station i Karlskrona med underdånig skrifvelse den 4 oktober 1909 under tillstyrkan af bifall insänd ansökning anförd hufvudsakligen följande.

De retroaktiva avgifter, som i enlighet med föreskrifterna i gällande reglemente för flottans pensionskassa skulle af sökandena erläggas, belöpte sig för Elmberg, som anstälts vid poliskåren den 13 januari 1874, till 1,819 kronor 47 öre och för Ehrnström, som anstälts vid nämnda kår den 8 januari 1873, till 1,871 kronor 47 öre. Dessa retroaktiva avgifter vore emellertid så höga, att det vore för sökandena, såsom varande familjeförsörjare och i ytterst knappa omständigheter, omöjligt att erlägga dem. Efter den tidpunkt, då sökandena anhållit att blifva antagna till delägare i pensionskassan, hade Kungl. Maj:t, efter Riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts framställning om pensionering af flottans poliskår, genom nådigt bref den 11 juni 1909 beslutat sådan ändring i bestämmelserna om pensionering af personalen vid nämnda kår, att befattningshafvare vid kåren, hvilken före uppnådda 65 lefnadsår komme att förvärfva delägarskap i flottans pensionskassa och som innehaft ordinarie befattning vid kåren före den 22 juni 1900, icke vore skyldig att för tillgodoräknande i pensionshänseende af hela sin tjänstetid erlägga retroaktiva avgifter för längre tid än från sistnämnda dag. Den sålunda ändrade bestämmelsen hade icke tillämplighet å sökandena, hvilka i början af februari månad 1909 uppnått 65 års ålder, men an-

hölle sökandena, att densamma likväl måtte få å dem tillämpas och dem sålunda medgifvas att för tillgodoräkande i pensionshänseende af hela deras tjänstetid icke erlägga retroaktiva afgifter för längre tid än från den 22 juni 1900.

Direktionen öfver flottans pensionskassa har i häröfver infordradt, den 4 september 1909 afgifvet underdånigt utlåtande anført, bland annat, följande.

Då sökandena blifvit delägare i pensionskassan före tillkomsten af ofvan berörda nådiga bref den 11 juni 1909, vore föreskrifterna i det samma ej på dem tillämpliga. I så måtto hade emellertid sökandena uppfyllt föreskrifterna i det ifrågavarande nådiga brevet, att de båda blifvit delägare i pensionskassan före uppnådda 65 års ålder. Vid sådant förhållande, samt då för pensions erhållande tjänstetid utan pensionsafgifters erläggande finge tillgodoräknas i den med polispersonalen likställda underofficerskåren, där anställningstiden vid sjömanskåren, fastän inga pensionsafgifter därunder erlagts, finge beräknas för pensions erhållande såsom underofficer, och något för framtiden gällande prejudikat icke kunde uppkomma genom bifall till sökandenas anhållan, enär sökandena vore de enda i poliskåren tjänstgörande, före den 22 juni 1900 antagna, på hvilka ofvannämnda nådiga bref icke vore tillämpligt, ansåge direktionen det vara med billighet förenligt, att jämväl sökandena finge tillgodonjuta det i samma nådiga bref gjorda medgifvande; hvar för direktionen tillstyrkte bifall till sökandenas anhållan.

Sedermera har statskontoret under den 22 sistlidne februari afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och därvid yttrat: 'Hvad i detta ärende blifvit upplyst och anfördt synes statskontoret innebära starka billighets-skäl för beredande åt sökandena af ifrågavarande förmån. Därest den sökta lindringen i deras betalningsskyldighet icke erhålles, skola sökandena, såsom handlingarna gifva vid handen, säkerligen icke mäktat fullgöra villkoret för delaktighet i pensionskassan. Endast genom medgifvande af den sökta eftergiften torde alltså sökandenas egen ekonomiska medverkan kunna påräknas för beredande åt dem af pension vid afskedstagandet. Vinner ansökningsen icke afseende och blifva sökandena därigenom utestängda från delägareskap i pensionskassan, lär staten svårigen kunna undandraga sig att med hänsyn till deras långa, väl vitsordade arbete i statens tjänst sörja för deras underhåll på ålderdomen'.

'Om statskontoret således på nu angifna äfvensom de af pensionsdirektionen anförda skäl finner sig kunna tillstyrka nådig framställning till Riksdagen i det af sökandena angifna syfte, så anser statskontoret

likväl, att såsom villkor för åtnjutande af den i nådiga brefvet den 11 juni 1909 medgifva lindring bör stadgas, att föreskrifterna i samma nådiga bref, i hvad de medföra viss begränsning af pensionsbeloppet, jämväl böra tillämpas å sökandena. Därigenom skulle deras pensioner komma att utgöra högst 1,000 kronor i stället för de icke obetydligt högre belopp, som tillkommit dem, om de kunnat till fullo erlägga stadgade retroaktivaafgifter.'

Lika med ämbetsverken anser jag mig böra ur billighetssynpunkt förorda, att sökandena må komma i åtnjutande af den enligt nådiga brefvet af den 11 juni 1909 medgifna lindring i fråga om erläggande af retroaktiva pensionsafgifter, och finner jag det vara uppenbart, att i sådant fall föreskrifterna i samma nådiga bref angående pensionsbeloppen för konstapel vid flottans poliskår böra tillämpas å sökandena.»

Utskottets
yttrande.

Äfven utskottet finner billigheten fordra, att den sökta förmånen tillerkännes sökandena, under förutsättning att pensionsbeloppen för dem begränsas på sätt af statskontoret uti dess i ärendet afgifna utlåtande ifrågasatts.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, medgifva, att konstaplarna vid flottans poliskår Bror Folke Magnus Elmberg och Adolf Andreasson Ehrnström för tillgodoräknande i pensionshänseende af hela deras tjänstetid icke skola vara skyldiga att erlägga retroaktiva pensionsafgifter för längre tid än från den 22 juni 1900, under villkor att föreskrifterna i nådiga brefvet den 11 juni 1909 i afseende å pensionsbeloppen för konstapel vid flottans poliskår skola å sökandena tillämpas.

Angående ny
pensionsstat
för daglönare
vid marinen.

8:o) Uti en till Riksdagen den 11 mars 1910 aflåten proposition (nr 104) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga följande förändrade grunder för pensionering af de vid marinen anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare att från och med år 1911 tillämpas, nämligen:

1.

För rätt att komma i åtnjutande af pension erfordras ej mindre att hafva tjänat staten under minst 25 år än äfven att antingen hafva upp-

nått 65 lefnadsår eller efter uppnådda 60 lefnadsår befinnas vara på grund af försvagadt hälsotillstånd eller nedsatta krafter mindre tjänlig till arbete vid marinen eller ock efter uppnådd lefnadsålder af 55 år befinnas af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande af arbete därstädes.

2.

Pensionsbeloppet bestämmes efter tjänstetidens längd och utgör vid en tjänstetid af 25 år för förman och sjukvaktare 400 kronor samt för annan daglönare 300 kronor; för hvarje fullt tjänstår därutöfver höjes pensionsbeloppet med 15 kronor för förman och sjukvaktare och 10 kronor för annan daglönare; dock skall högsta pensionsbeloppet utgöra för förman och sjukvaktare 625 kronor samt för annan daglönare 450 kronor.

3.

För erhållande af pension såsom förman erfordras att hafva innehaft befattning som förman i minst två år.

4.

Hvad i föregående punkter är stadgadt skall äga tillämpning å alla ifrågavarande förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare, som framdeles erhålla afsked, med undantag för de stationernas gamla timmermans- och handtverksstater tillhörande förmän och daglönare, hvilka före utgången af år 1910 förklarat sig önska kvarstå vid sina hittills gällande pensioneringsvillkor, som fortfarande skola å dem tillämpas, äfvensom för de nu vid militärdepåerna och varfven anställda förmän, hvilka i pensionshänseende äro likställda med månadslönare och sålunda få hädanefter som hittills räknas till delägare i flottans pensionskassa.

Redan afskedade förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare bibehållas vid den pensionsrätt, dem för närvarande tillkommer.

Statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 mars 1910 innehåller rörande detta ärende följande anförande af departementschefen:

»Sedan 1904 års riksdag i anledning af en utaf Kungl. Maj:t aflåten proposition antagit förändrade grunder för pensionering af de vid flottans militärdepåer och varfsstater anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare, har Kungl. Maj:t, med godkännande af samma grunder, genom nådig kungörelse den 2 december 1904 angående pen-

sionering af nämnda personal förordnat, att denna med afseende å åtnjutande af pension fördelas i tre klasser samt att i *1:a klassen* upptages den, som tjänat i fyrtio år, i *2:a klassen* den, som tjänat i trettio år och därjämte antingen uppnått sextio års ålder eller också, efter uppnådda femtiofem lefnadsår, befinnes af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande af arbete vid flottans depåer eller varf, och i *3:e klassen* den, som efter tjugufem års tjänst antingen uppnått sextio års ålder eller också, efter uppnådda femtiofem lefnadsår, befinnes af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande af arbete vid flottans depåer eller varf, äfvensom att pensionerna skulle utgå i de tre klasserna sålunda, att

1:o) förmän och sjukvaktare erhålla i

1:a klassen		kronor	500: —
2:a	»	»	400: —
3:e	»	»	300: —

2:o) annan daglönare erhåller i

1:a klassen		kronor	300: —
2:a	»	»	250: —
3:e	»	»	200: —

I berörda kungörelse föreskrifves vidare ej mindre, att nämnda stadganden skola äga tillämpning å alla ifrågavarande förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare, som efter ingången af år 1905 erhålla afsked, med undantag för de stationernas gamla timmermans- och handtverksstater tillhörande förmän och daglönare, hvilka före utgången af år 1904 förklarar sig önska kvarstå vid sina dittills gällande pensioneringsvillkor och för hvilka dåvarande bestämmelser skola fortfarande tillämpas, äfvensom för de vid militärdepåerna och varfven anställda förmän, hvilka i pensionshänseende äro likställda med månadslönare och sålunda få räknas till delägare i flottans pensionskassa, än äfven att redan afskedade förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare bibehållas vid den pensionsrätt, dem förut tillkom.

1904 års riksdags berörda beslut afvek i flera punkter från Kungl. Maj:ts proposition i ämnet. Riksdagen uteslöt sålunda i propositionen ingående bestämmelser, som afsågo att bereda pension dels åt daglönare, hvilken tjänstgjort i krig mot rikets fiende, och dels åt daglönare, hvilken genom olycksfall i tjänsten blifvit till arbete helt eller delvis oför-

mögen. Kungl. Maj:ts proposition fördelade pensionstagarna i fyra klasser sålunda, att i första klassen upptogos de, som drabbats af fullständig invaliditet, till andra och tredje klasserna räknades, förutom andra, de pensionstagare, som enligt Riksdagens beslut blefvo att hänföra till respektive första och andra klassen, samt för rätt till pension i fjärde klassen uppställdes samma fordringar som för pension i tredje klassen enligt Riksdagens beslut, med undantag af att tjänsteåldern af Kungl. Maj:t föreslagits till tjugu år i stället för af Riksdagen bestämda tjugufem år. Enligt propositionen skulle slutligen pensionerna utgå till förman och sjukvaktare med 750 kronor i 1:a klassen, 600 kronor i 2:a klassen, 450 kronor i 3:e klassen och 300 kronor i 4:e klassen samt till annan daglönare med 500 kronor i 1:a klassen, 400 kronor i 2:a klassen, 300 kronor i 3:e klassen och 200 kronor i 4:e klassen.

I fråga om den s. k. daglönarstaten och den ställning, därtill hörande personal intager, inhämtas af det för marinen gällande reglemente, att samma stat består af handtverksförmän, sjukvaktare, gesäller och andra arbetare med daglön vid hvardera af flottans stationer till det antal ändamålet kräfver. Handtverksförmän, sjukvaktare och gesäll äro i afseende å värdighet likställda med underofficerskorpral samt annan daglönare likställd med andra eller tredje klassens sjöman. Den daglönarstaten tillhörande personal antages med daglön antingen för hvarje dag eller för hvarje arbetsdag under antagningstiden — daglönare vid sjukhusinrättning af förste läkaren samt vid öfriga inrättningar och verkstäder af vederbörande förvaltningsdirektion eller varfsdepartementschef — genom kontrakt på viss uppsägningstid, högst sex månader. Daglönare kan beviljas tjänstledighet under högst tre månader, och utgår under sjukdomsförfall i allmänhet half daglön. Därjämte är stadgadt, att enhvar vid daglönarstaten må göra ansökan om afsked hos den myndighet, af hvilken han blifvit antagen, samt att den, som är anställd vid flottan genom kontrakt på viss uppsägningstid, kan af den myndighet, som utfärdat kontraktet, uppsägas, när tjänsten sådant fordrar, äfvensom att daglönare, som fyllt 65 år, skall, därest han enligt bestämmelserna i förenämnda nådiga kungörelse den 2 december 1904 är berättigad till pension, uppsägas från sin anställning vid flottan och anmälas till pensions erhållande.

Uti en den 8 oktober 1908 dagtecknad, underdånig ansökning hafva de vid flottans stationer anställda daglönare, med förmälan att de af Riksdagen år 1904 ifrågavarande personal beviljade pensioner befunnits otillräckliga för en nödtorftig bärgning, hemställt, att Kungl. Maj:t ville hos Riksdagen föreslå en ökning af dessa pensioner till en närmare

öfverenstämmelse med hvad Kungl. Maj:t i proposition till nämnda års riksdag föreslagit, dock att däri begärda fyra pensionsklasser finge afse respektive 40, 35, 30 och 25 tjänstår samt att minimipensionen för daglönare måtte höjas till 300 kronor, allt med proportionsvis förhöjd pension för förmän.

Till närmare utveckling af berörda hemställan hafva sökandena anført, att de ansett sig särskildt böra framhålla inrättandet af den föreslagna klassen för pensionstagare med 35 tjänstår såsom synnerligen behjärtansvärdt. Då nämligen ett stort antal pensionstagare hunnit upp till 36, 38 eller till och med 39 $\frac{1}{2}$ tjänstår, kändes det tungt för dessa att i fråga om pensionsförmåner jämnställas med dem, som nått och jämt uppnått 30 tjänstår. Då Riksdagen rubbade grunderna för Kungl. Maj:ts förslag år 1904 om 10-årsklasser genom att höja minimitjänstetiden från 20 till 25 år, syntes konsekvensen hafva fordrat en fullt genomförd följd af 5-års klasser, synnerligast som Kungl. Maj:ts förslag om fyra pensionsklasser då utan olägenhet för dem, det i första hand gällde, kunnat fullt genomföras.

Hemställan om en minimipension å 300 kronor stöddes på de erfarenheter, sökandena hittills haft därom att flera daglönare, som nödgats afgå med 200 å 250 kronors pension, måst anlita fattigvården för sin försörjning. För många af pensionstagarna, som på grund af uppnådd 65 års ålder måst afgå med så ringa pension som 200 å 250 kronor, vore de af Riksdagen år 1904 beviljade pensioner till skada i stället för gagn. Dessförinnan hade nämligen daglönarna fått tjänstgöra nästan huru länge som helst. Det nuvarande tvånget för dem att afgå vid uppnådda 65 år utan annan hjälp än denna lilla pension bragte många af dem att söka sig in på fattigvården till full försörjning, i hvilket fall pensionen endast blefve en lindring för kommunens skattdragare. Kungl. Maj:ts förslag till 1904 års riksdag innehöll visserligen äfven förslag om en minimipension af 200 kronor, men förutsattes för rätt därtill en tjänstetid af blott 20 års längd. Då Riksdagen höjde minimitjänstetiden till 25 år, syntes den äfven bort höja minimipensionen.

Öfver ifrågavarande ansökning hafva infordrade underdåniga utlåtanden afgifvits af marinförvaltningen, som dessförinnan hört vederbörande myndigheter vid flottans stationer, samt af statskontoret och direktionen öfver flottans pensionskassa.

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona samt varfschefen därstädes hafva öfverlämnat och såsom eget utlåtande åberopat ett af departementscheferna vid varfvet afgifvet gemensamt yttrande. I detta tillstyrkes ökning af ifrågavarande pensionsbelopp såsom af behovet

synnerligen påkallad och vitsordas riktigheten af det uppgifna förhållandet, att de nuvarande pensionsbeloppens ringhet föranlett, att pensionstagare på grund af rådande höga lefnadskostnader icke förmått att nödtorftigt försörja sig, utan måst intagas i allmänna fattigvårdens försörjningsinrättning eller därifrån njuta understöd. Sålunda funnes år 1909 å Karlskrona fattigvård tre pensionerade daglönare, som intagits till full försörjning, och tolf pensionerade daglönare, som åtnjöte understöd med belopp från 4 kronor till 10 kronor i månaden. Sökandenas framställning om inrättande af fyra pensionsklasser med 5 års ökad tjänstetid mellan hvar och en af dem syntes befogad och tillstyrktes såsom billig och rättvis. Ålder vid antagning till daglönare vore i regel mellan 18 och 35 år, men de yrkeskunniga daglönarna vore ofta 22 till 30 år gamla, då de antoges vid varfvet. Då den nuvarande högsta pensionsåldern, 65 år, af flera skäl borde bibehållas, komme säkerligen endast få daglönare att uppnå 40 tjänstår, men efter all sannolikhet mängden af de yrkeskunniga att hinna till 35 tjänstår. Den föreslagna pensionsklassen, upptagande dem, som tjänat i 35 år och uppnått 65 lefnadsår, vore därför uppenbarligen af största betydelse. Såsom lämpliga pensionsbelopp föresloges till:

	1:a kl.	2:a kl.	3:e kl.	4:e kl.
Förman och sjukvaktare.....	kr. 700:—	600:—	500:—	400:—
Annan daglönare	» 450:—	400:—	350:—	300:—

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm har uttalat, att det icke syntes kunna bestridas, att de af 1904 års riksdag beviljade pensionsbeloppen för flottans daglönare blifvit så knappt tillmätta, att de icke vore tillräckliga äfven för de enklaste lefnadsbehof. Följden häraf hade äfven blifvit, att kommunernas fattigvård i förekommande fall måst bidra till dessa pensionärers underhåll. Då det emellertid icke vore klokt eller staten värdigt att på detta sätt afskeda i dess tjänst anställda personer utan att någorlunda trygga dessas ålderdom, ansåg stationsbefälhafvaren, att man så vidt möjligt borde tillmötesgå ifrågavarande framställning.

Under anslutning till den föreslagna indelningen af pensionstagarna i fyra klasser har stationsbefälhafvaren hemställt, att pension måtte bestämmas sålunda till:

	1:a kl.	2:a kl.	3:e kl.	4:e kl.
Förman och sjukvaktare.....	kr. 650:—	600:—	500:—	400:—
Annan daglönare	» 450:—	400:—	350:—	300:—

I underdånigt utlåtande den 30 mars 1909 har *marinförvaltningen* till en början framhållit, att det icke syntes tillkomma ämbetsverket i dess egenskap af marinens tekniska och ekonomiska öfverstyrelse att i detalj yttra sig angående förevarande hemställan eller för egen del afgifva positivt förslag till frågans lösning.

Beträffande däremot frågan, huruvida från marinens synpunkt ett verkligt behof förefunnes af förbättrade pensionsvillkor för daglönare, erinrade *marinförvaltningen* därom, att ämbetsverket tidigare i skrifvelse till departementschefen den 16 juni 1905 samt i underdåniga utlåtanden den 6 mars 1906 och den 22 juni 1908 med anledning af remisser å ansökningar af daglönare i enahanda syfte redan framhållit, att genom 1904 års riksdags beslut en sådan nedsättning skett uti de af Kungl. Maj:t för daglönarna föreslagna pensionsbeloppen, hvilka då ansetts vara efter behofvet tillmätta, att de nya pensionerna redan från begynnelsen varit otillräckliga för tryggande af daglönarens existens, då han blefve till följd af sjuklighet eller ålder förpliktad att lämna kronans tjänst. Efter den under de sista åren inträffade afsevärda stegringen i lefnadskostnaderna hade det blifvit än ytterligare påtagligt, att nu gällande pensionsstat icke tillförsäkrade vederbörande pensionstagare ens den torftigaste ålderdomsförsörjning. Stationsmyndigheternas yttranden hade ock bekräftat riktigheten af sökandenas påstående, att ett ej ringa antal pensionerade daglönare för närvarande helt eller delvis låge den allmänna fattigvården till last. Då förmånen af pension öfver hufvud blifvit tillförsäkrad en viss kategori af statstjänare, hvilka fullgjorde ett arbete, som vore stadigvarande och för staten nödvändigt, syntes ock statens värdighet och välförstådda intresse kräfva, att åt denna förmån gåfves den omfattning, som vore erforderlig, för att därmed afsedt ändamål skulle kunna åtminstone i någon mån uppnås. Härvid finge ej heller förbises, att goda pensionsvillkor utgjorde ett verksamt medel till underlättande af rekryteringen af arbetarestammen vid flottans depåer och verkstäder samt framför allt till kvarhållande i marinens tjänst af redan anställda dugliga arbetare, hvarigenom yrkesskickligheten inom daglönarkåren kraftigt befrämjades.

Under åberopande af hvad sålunda anförts hemställde *marinförvaltningen* om åtgärders vidtagande för beredande af förmånligare pensionsvillkor åt ifrågavarande personal.

Statskontoret har i utlåtande den 25 november 1909 anført, att de nuvarande pensionsbeloppen för daglönare måste utan tvekan anses för knappt tillmätta. Det minsta pensionsbelopp, som vid uppnådda 55 lef-

nads- och 25 tjänstår skäligen borde ifrågakomma, syntes vara 300 kronor. Härför hade de i ärendet förut hörda myndigheter anfört goda skäl; och hade statskontoret i detta afseende icke annat att tillägga, än att det sålunda angifna beloppet motsvarade hvad Riksdagen under senare åren vid flera tillfällen i pension beviljat arbetare, som under en tid af omkring 25 år varit anställda vid statens fästnings- eller järnvägsbyggnader och uppnått hög ålder eller af annan anledning blifvit oförmögna att förvärfva sitt uppehälle. Statskontoret ville exempelvis erinra, hurusom 1906 års riksdag i anledning af Kungl. Maj:ts förslag om beredande af pensioner åt åtskilliga förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader beviljat pensioner å 300 kronor åt dem bland de föreslagna, hvilka uppnått minst 55 lefnadsår och räknade minst 24 tjänstår, hvaremot åt öfriga, som icke uppfyllde berörda villkor, endast anvisades gratifikationer för en gång.

Om lägsta pensionsbeloppet bestämdes till 300 kronor och afsåges tillkomma aldrig daglönare vid uppnådda 25 tjänstår, syntes lägsta pensionsbeloppet för förmän och sjukvaktare under enahanda omständigheter böra utgöra 400 kronor. I båda fallen syntes ett större antal tjänstår fortfarande böra medföra förhöjning af pensionsbeloppen. Det hade särskildt klagats öfver den tvära öfvergången mellan 1:a och 2:a pensionsklassen, hvilken gjorde, att en tjänstetid af ända inemot tio år komme att sakna inverkan på pensionsbeloppets storlek. Denna klagan syntes fullt befogad. Till afhjälpan af den sålunda anmärkta olägenheten hade föreslagits upprättande af en ny klass, afsedd för dem, som uppnått 35, men icke 40 tjänstår. Emellertid ville det synas statskontoret, som om, äfven med den sålunda föreslagna förändringen, pensioneringen fortfarande komme att lida af en ojämnhet, som utan svårighet skulle kunna undvikas. Statskontoret ville för sin del förorda, att klassindelningen borttoges och ifrågavarande pensionering ordnades så, att pensionerna från ofvan angifna minimibelopp ökades för hvarje fullt tjänstår utöfver 25 med visst belopp, förslagsvis 15 kronor för förmän och sjukvaktare samt 10 kronor för annan daglönare, intill dess visst maximibelopp uppnåts vid en tjänstetid af 40 år, d. v. s. — med beräkning af nyss föreslagna årsförhöjning — en maximipension för förmän och sjukvaktare af 625 kronor och för annan daglönare af 450 kronor.

Beträffande villkoren i öfrigt syntes det statskontoret riktigast från principiell synpunkt och äfven eljest lämpligt, att pensionsåldern i regel sammanfölle med tidpunkten för tvungen afgang, 65 lefnadsår, men under vissa villkor borde tillfälle beredas för tidigare afgang med pension, nämligen dels vid 60 lefnadsår under förutsättning af försvagadt

hälsotillstånd eller nedsatt arbetsförmåga, dels ock redan vid 55 års ålder, om vederbörande till följd af sjuklighet blifvit för framtiden till arbete oförmögen.

De sålunda föreslagna ändrade bestämmelserna för pensioneringen af ifrågavarande personal torde böra gälla för alla, som efter ingången af år 1911 erhöle afsked, samt tillämpningen i öfrigt begränsas på sätt som skett med afseende å 1904 års stadganden i ämnet.

Att de nya bestämmelserna skulle, om de komme att tillämpas, medföra ökade kostnader för statsverket, vore gifvet. I hvilken grad detta blefve fallet, vore statskontoret, i saknad af nödiga upplysningar, icke i stånd att fullständigt utreda. Då emellertid kostnadsökningen under de närmaste åren säkerligen icke blefve afsevärd samt det för ifrågavarande personals pensionering anvisade anslag, som under senare åren ungefär motsvarat behovet, vore af förslagsanslags natur, syntes någon tids erfarenhet om verkningarna af de nya bestämmelserna kunna afvaktas, innan förhöjning af anslaget påkallades.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t ville i nådig proposition föreslå Riksdagen att antaga följande förändrade grunder för pensionering af de vid flottans militärdepåer och varfsstater anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare att från och med år 1911 tillämpas, nämligen:

1.

För rätt att komma i åtnjutande af pension erfordras ej mindre att hafva tjänat staten under minst 25 år än äfven att antingen hafva uppnått 65 lefnadsår eller efter uppnådda 60 lefnadsår befinnas vara på grund af försvagadt hälsotillstånd eller nedsatta krafter mindre tjänlig till arbete vid flottans depåer och varf eller ock efter uppnådd lefnadsålder af 55 år befinnas af behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande af arbete därstädes.

2.

Pensionsbeloppet bestämmes efter tjänstetidens längd och utgör vid en tjänstetid af 25 år för förman och sjukvaktare 400 kronor samt för annan daglönare 300 kronor; för hvarje fullt tjänstår därutöfver höjes pensionsbeloppet med 15 kronor för förman och sjukvaktare och 10 kronor för annan daglönare; dock skall högsta pensionsbeloppet utgöra för förman och sjukvaktare 625 kronor samt för annan daglönare 450 kronor.

3.

Hvad i föregående punkter är stadgadt skall äga tillämpning å alla ifrågavarande förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare, som framdeles erhålla afsked, med undantag för de stationernas gamla timmermans- och handtverksstater tillhörande förmän och daglönare, hvilka före utgången af år 1910 förklarar sig önska kvarstå vid sina hittills gällande pensioneringsvillkor, som fortfarande skola å dem tillämpas, äfvensom för de nu vid militärdepåerna och varfven anställda förmän, hvilka i pensionshänseende äro likställda med månadslönare och sålunda få hädanefter som hittills räknas till delägare i flottans pensionskassa.

Redan afskedade förmän, sjukvaktare och öfriga daglönare bibehållas vid den pensionsrätt, dem för närvarande tillkommer.

Direktionen öfver flottans pensionskassa har enligt utlåtande den 24 januari 1910 i hufvudsak biträdt statskontorets förslag samt allenast i ämnet gjort följande erinringar.

Förslaget innebure i så måtto afvikelse från nuvarande bestämmelser uti kungl. kungörelsen den 2 december 1904, att det hittills för pensions erhållande uppställda villkoret om vitsord att i tjänsten hafva sig redligt och väl skickat ej intagits. Att detta villkor borttoges, funne direktionen vara riktigt. Bestämmelser saknades nämligen alldeles om de grunder, efter hvilka vitsord för tjänstgöring skulle gifvas, och följaktligen vore icke uteslutet, att vitsordet kunde blifva beroende på personligt godtycke hos den, som hade att i hvarje särskildt fall afgifva dylikt intyg. Härtill komme, att den, som så länge tillåtits kvarstå i tjänst, att hans tjänstetid berättigade till pension, i och för sig måste anses under tjänstetiden hafva skickat sig så, att han, oberoende af möjligen erhållna bestraffningar och därpå grundadt mindre godt vitsord om tjänstgöringen, borde anses berättigad till pension.

Enligt nu gällande stadganden kunde daglönare redan vid fyllda 60 års ålder pensioneras ensamt på grund af tjänstetid, under det att statskontorets förslag tillerkände daglönare rätt till pension på denna grund först vid 65 års ålder, hvaremot han erhöle pension vid 60 lefnadsår, endast om han på grund af försvagadt hälsotillstånd eller nedtagna krafter befunnes vara mindre tjänlig till arbete vid flottans depåer och varf. Om ändring i förslaget i denna del ansåg direktionen sig icke böra hemställa, men hade dock velat framhålla denna olikhet mellan nu gällande stadganden och förslaget.

Beträffande den föreslagna pensionen till förmän ville direktionen hemställa om sådan ändring i stadgandena därom, att såsom villkor för

pensionering såsom förman sattes att hafva innehaft befattningen i minst två år. I motsatt fall torde kunna inträffa, att en daglönare omedelbart före afskedandet endast för att tillförsäkras den större pensionen uppflyttades till förman.

I stället för uttrycket »flottans depåer och varf», som förekomme i statskontorets förslag, användes numera benämningen »flottans stationer», men då äfven daglönare, som eventuellt anställdes vid kustartilleriet, borde vara lika väl som de vid flottan berättigade till pension, syntes, enligt direktionens mening, ifrågavarande grunder böra gälla för pensionering af de »vid marinen» anställda förmän m. fl.

I statskontorets förslag framhölles icke, huruvida förevarande bestämmelser skulle gälla pensionering af såväl manliga som kvinnliga eller blott af manliga daglönare, men borde detta, enligt hvad erfarenheten i fråga om tydningen af kungörelsen den 2 december 1904 gifvit vid handen, tydligt utmärkas. I detta afseende erinrades, hurusom direktionen tidigare i ett den 28 april 1908 afgifvet underdånigt utlåtande öfver en kvinnlig daglönares ansökning om pensionsrätt anført, att det icke kunde vara med rättvisa och billighet förenligt, att, då staten antog såväl manliga som kvinnliga daglönare under alldeles likartade förhållanden, staten skulle genom pension draga försorg om den manliga daglönaren, men däremot lämna den kvinnliga daglönaren utan sådant understöd, och att direktionen därför ansåge, att äfven kvinnlig daglönare borde erhålla rätt att efter viss tjänstetid och vissa lefnadsår erhålla pension.

Under återopande af dessa uttalanden har direktionen föreslagit, att förevarande bestämmelser skola gälla pensionering af de vid marinen anställda, manliga såväl som kvinnliga, förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare.

Slutligen har direktionen till någon ledning för beräkning af den ökade kostnaden för pensionering enligt statskontorets förslag, jämförd med kostnaden enligt nu gällande bestämmelser, låtit upprätta och med sitt utlåtande öfverlämnat en uträkning, utvisande, att summan af de vid 1909 års slut utgående årliga pensioner till förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare, hvilka pensionerats enligt föreskrifterna i kungörelsen den 2 december 1904, utgjorde 42,650 kronor samt att samma pensioner, beräknade enligt statskontorets förslag, skulle hafva uppgått till 61,390 kronor, hvadan ökningen således skulle belöpt sig till 18,740 kronor.

Departements-
chefen.

Den förebragta utredningen synes mig otvetydigt ådagalägga, att de för ifrågavarande personal nu bestämda pensionsbelopp äro för knappt tillmätta, samt att den nuvarande klassindelningen af pensionstagarna

icke är ägnad att uppfylla berättigade fordringar å väl afvägda pensionsförhöjningar i förhållande till längre tjänstetid. En omreglering af dessa pensionsförhållanden synes mig därför framstå såsom en nödvändighet, och anser jag, att för vidtagande däraf det af statskontoret framlagda förslag i allt väsentligt bör följas. Beloppet af den däri upptagna minimipension för förman och sjukvaktare, 400 kronor, har förordats äfven af öfriga myndigheter, och minimipensionen för annan daglönare, 300 kronor, öfverensstämmer med den af sökandena själfva gjorda hemställan. Att, såsom statskontoret föreslagit, låta hvarje nytt tjänstår, som förflyter efter uppnåendet af lägsta tjänsteåldern för pensionsrätt och intill dess en tjänstetid af 40 år hunnits, medföra en ökning af eventuellt pensionsbelopp synes mig på bästa möjliga sätt tillgodose den längre tjänstetidens rätt till inflytande å pensioneringen. De af statskontoret föreslagna beloppen för dylik pensionsökning förefalla mig väl afpassade. Då enligt min uppfattning skyldigheten för pensionsberättigad daglönare att afgå vid uppnådda 65 lefnadsår bör kvarstå, finner jag äfven synnerligen välbetänkt att låta, såsom statskontoret föreslagit, rätten för den arbetsduglige daglönaren att vinna full pension inträda först vid samma lefnadsålder, men att afgång med pension kan tidigare medgifvas för den, som på grund af sitt hälsotillstånd är mindre tjänlig eller rent af oförmögen till arbete.

Hvad direktionen öfver flottans pensionskassa hemställt därom, att som villkor för pensionering såsom förman måtte stadgas att hafva innehaft sådan befattning i minst två år, anser jag mig böra biträda, likasom jag i öfverensstämmelse med den af direktionen uttalade åsikt finner förevarande pensioneringsgrunder böra gälla »vid marinen» anställda daglönare.

Med afseende å direktionens påpekande, att i statskontorets förslag bland villkoren för pensions erhållande ej upptages fordran om vitsord att i tjänsten hafva sig redligt och väl skickat, anhåller jag få erinra, att det nu gällande stadgandet i detta afseende tillkommit, utan att det förut upptagits i de af Riksdagen godkända grunderna för ifrågavarande pensionering, hvadan anledning icke kan anses hafva förelegat för statskontoret att inlåta sig å frågan om detta villkors bibehållande eller borttagande. Lika med direktionen finner jag detta villkor böra upphöra att gälla, i hvilket afseende jag i sinom tid torde få göra underdånig framställning.

Vidkommande därefter direktionens förslag, att ifrågavarande bestämmelser måtte vinna tillämpning jämväl å kvinnliga daglönare, anser jag väl, att rätt till pension bör beredas äfven kvinnliga daglönare. Men det synes mig långt ifrån tydligt, att enahanda bestämmelser i

fråga om tjänstår, lefnadsålder m. m. böra i pensionshänseende gälla för kvinnliga daglönare som för manliga, utan torde utredning vara erforderlig rörande de särskilda förhållanden, som kunna öfva inflytande på pensionering af kvinnliga daglönare. Då dylik utredning hvarken af direktionen förebragts eller i öfrigt nu föreligger, anser jag ej heller, att den föreliggande frågan om förbättrad pensionering af de manliga daglönarna bör ställas i samband med eller uppehållas af ett eventuellt förslag till sådan förmån för deras kvinnliga kamrater.

Intill dess sistberörda angelägenhet vunnit slutgiltig lösning, torde i förekommande fall, då kvinnlig daglönare uppnår pensionsberättigande ålder, särskild framställning om pension till sådan daglönare böra göras hos Riksdagen. Jag anhåller få nämna, att en till Kungl. Maj:t ställd ansökning af en kvinnlig daglönare om pension för närvarande är föremål för utredning af vederbörande myndighet och att jag hoppas inom kort kunna underställa denna ansökning Kungl. Maj:ts pröfning, för att den sedan möjligen må framläggas för den nu samlade Riksdagen.

Hvad slutligen den ökade kostnaden för ett genomförande af ifrågasatt förbättring af de manliga daglönarnas pensionering beträffar, anser jag lika med statskontoret, att förhöjning af vederbörande anslag för närvarande icke bör påkallas.»

*Utskottets
yttrande.*

På grund af det sålunda anförda och med erinran, att den af departementschefen omnämnda framställning angående pension åt en kvinnlig daglönare vid marinen blifvit i kungl. proposition nr 145, hvilken under punkt 43:o) här nedan närmare omförmäles, underställd Riksdagens pröfning, hemställer utskottet,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

*Angående
ändring i
bestämmelser
rörande pen-
sionering af
personalen vid
marinintenden-
denturkåren.*

9:o) Uti en den 18 mars 1910 till Riksdagen aflåten proposition (nr 122) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva sådan ändring i de af Riksdagen godkända och af Kungl. Maj:t den 11 december 1903 fastställda bestämmelser angående tillämpning å personalen vid marinintendenturkåren af grunderna för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar,

att den, som från flottans civilstat, kustartilleriet eller flottans pensionskassa öfvergått till marinintendenturkåren, må äga att såsom tjänstetid för erhållande af pension och fyllnadspension tillgodoräkna sig den tid, han varit såsom extra ordinarie kammarskrifvare anställd vid flottan eller pensionskassan, äfven om han icke jämlikt reglementet för flottans pensionskassa erlagt retroaktiva pensionsavgifter för samma tid.

Ett propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för ofvannämnda 18 mars 1910 innehåller i ärendet följande yttrande af departementschefen:

»På sätt jag redan omförmält i mitt yttrande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 14 januari innevarande år, hafva de sakkunniga, som den 18 februari 1909 afgifvit betänkande öfver frågor rörande marinintendenturkårens organisation m. m., däri framställt förslag till viss ändring i gällande grunder för pensionering af kårens personal. Jämte det jag, på grundvalen af de sakkunnigas framställningar, hemställde om proposition till Riksdagen rörande utvidgning af marinintendenturkåren m. m., anhöll jag att få beträffande förslaget i hvad det rörde pensioneringen göra särskild underdånig framställning; och torde det nu tillåtas mig att upptaga denna fråga.

Efter det 1903 års riksdag i hufvudsak bifallit Kungl. Maj:ts förslag om inrättande af marinintendenturkåren, förordnade Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 11 december 1903 till direktionen öfver flottans pensionskassa i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, bland annat,

'att de af Kungl. Maj:t den 3 oktober 1876 fastställda grunder för pensioneringen af flottans befäl och underbefäl med vederlikar skola från och med år 1904 tillämpas å personalen vid flottans marinintendenturkår, med iakttagande,

att fyllnadspension, beräknad enligt 1:a punkten af nämnda grunder, utgår endast till den, som är berättigad till pension ur flottans pensionskassa samt erhåller afsked efter uppnådda 65 lefnads- och 35 tjänstår;

att den, som från ordinarie tjänst vid flottans civilstat öfvergått till marinintendenturkåren, må äga att såsom tjänstetid för erhållande af pension och fyllnadspension tillgodoräkna sig den tid, han varit såsom extra ordinarie kammarskrifvare anställd vid flottan, äfven om han icke jämlikt reglementet för flottans pensionskassa erlagt retroaktiva pensionsafgifter för sistnämnda tid.'

Ofvan nämnda sakkunniga hafva, under erinran om bestämmelserna i berörda nådiga bref, anført, hurusom vid marinintendenturkårens uppsättning äfvensom sedermera åtskilliga extra ordinarie kammarskrifvare vid flottans civilstat jämte en extra ordinarie kammarskrifvare vid flottans pensionskassa vunnit anställning vid kåren. Med förut omförmälda affattning af bestämmelsen om rätt för personal att i pensionshänseende tillgodoräkna sig tjänstetid före ordinarie anställning vore emellertid nyssnämnda tjänstemän icke till sådan förmån berättigade. Enär likväl dessa

tjänstemän genom sin anställning vid marinintendenturkåren efter att förut hafva varit extra ordinarie kammarskrifvare inträdde i samma förhållanden, som gifvit anledning till den nämnda undantagsbestämmelsen, syntes det de sakkunniga vara med rättvisa öfverensstämmande, att enahanda medgifvande blefve dem beredt.

Af en genom de sakkunniga föranstaltad, vid deras betänkande fogad utredning framgick, dels att icke mindre än 13 tjänstemän vid marinintendenturkåren, hvilka vid sin anställning därstädes varit extra ordinarie kammarskrifvare vid flottans civilstat, skulle för vinnande af full pension behöfva kvarstå i tjänst från 2 till 15 år, sedan de uppnått 65 lefnadsår, dels ock, att, därest det af de sakkunniga förordade medgifvandet vunne tillämpning, för 12 af dessa möjlighet bereddes att med fulla pensionsförmåner afgå vid nämnda lefnadsålder.

De sakkunniga hafva vidare erinrat, att i enlighet med 1907 års riksdags beslut kustartilleriets regementsintendenter och fästningsförvaltare från och med år 1908 öfverflyttats till marinintendenturkåren. Af dessa komme en icke att vid 65 års ålder innehafva det för pensionsrätt erforderliga antalet tjänstår. Denne marinintendent hade emellertid från extra ordinarie kammarskrifvare vid flottans civilstat vunnit ordinarie anställning därstädes och från denna anställning tillträdt befattningen vid kustartilleriet. Ehuru han till marintendenturkåren öfvergått från kustartilleriet och icke direkt från flottans civilstat, blefve det enligt de sakkunnigas mening icke annat än med rättvisa förenligt, att äfven han i fråga om tillgodoräknande för pensionsrätt af tjänstetid såsom extra ordinarie tjänsteman likställdes med de marinintendenter, som från flottans civilstat öfvergått till marinintendenturkåren.

Öfver de sakkunnigas ifrågavarande framställning hafva infortrade utlåtanden afgifvits af marinöfverintendenten, direktionen öfver flottans pensionskassa samt statskontoret.

Marinöfverintendenten har därvid förklarat sig instämma i hvad de sakkunniga uti förevarande afseenden uttalat.

Direktionen öfver flottans pensionskassa har erinrat, att i nådiga skrifvelsen till direktionen den 28 november 1902 angående tillämpning å personal vid flottans marinläkarkår samt å läkare vid kustartilleriet af grunderna för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar stadgats, att såsom tjänstetid, hvilken grundar rätt till pension och fyllnadspension, skall räknas hela den tid, löntagaren stått i statens tjänst.

Då sålunda icke någon inskränkning i beräkningen af tjänstetiden såsom grund för rätt till pension föreskrifvits för marinläkarkårens

personal, syntes det direktionen vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att den af de sakkunniga föreslagna förmånen vid beräkning af tjänstår i pensionshänseende tillförsäkrades ifrågavarande tjänstemän vid marinintendenturkåren.

Utöfver den af de sakkunniga i ämnet förebragta utredning har direktionen, beträffande den af de sakkunniga nämnde tjänsteman vid marinintendenturkåren, som före anställningen därstädes varit extra ordinarie kammarskrifvare vid flottans pensionskassa, framhållit, att enligt bestämmelse i gällande reglemente för pensionskassan tjänsteman vid densamma hade lika med sina vederlikar vid flottan tur och befordringsrätt till tjänst vid flottan. Vid sådant förhållande föreläge, enligt direktionens mening, skäl, att hans tjänstetid såsom extra ordinarie tjänsteman vid pensionskassan skulle få tillgodoräknas honom vid beräkning af tjänstår i pensionshänseende.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda anförts har direktionen afgifvit förslag till ändring i de på 1903 års riksdags beslut grundade bestämmelser rörande pensionering af marinintendenturkårens personal.

Statskontoret har förklarat sig anse de sakkunnigas omförmälda framställning vara förtjänt af bifall och på grund däraf, med biträdande af berörda af direktionen formulerade förslag till ändrade bestämmelser, tillstyrkt, att detta måtte föreläggas Riksdagen till godkännande.»

Utskottet, som ej funnit något att erinra vid Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, får i anledning däraf hemställa,

att Riksdagen må medgifva sådan ändring i de af Riksdagen godkända och af Kungl. Maj:t den 11 december 1903 fastställda bestämmelser angående tillämpning å personalen vid marinintendenturkåren af grunderna för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar,

att den, som från flottans civilstat, kustartilleriet eller flottans pensionskassa öfvergått till marinintendenturkåren, må äga att såsom tjänstetid för erhållande af pension och fyllnadspension tillgodoräkna sig den tid, han varit såsom extra ordinarie kammarskrifvare anställd vid flottan eller pensionskassan, äfven om han icke jämlikt reglementet för flottans pensionskassa erlagt retroaktiva pensionsafgifter för samma tid.

Angående
delaktighet i
småskole-
lärares m. fl.
Ålderdoms-
understöds-
anstalt för
lärare och
lärarinnor
vid lots-
barnskolor.

10:o) Kungl. Maj:t har uti en den 11 mars 1910 till Riksdagen aflåten proposition (nr 105) under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva,

att lärare och lärarinnor vid lotsbarnskolor må erhålla enahanda rätt till understöd från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt som de lärare och lärarinnor vid småskolor eller mindre folkskolor, för hvilkas aflönande bidrag af allmänna medel åtnjutas,

under villkor att lotsstyrelsen erlägger de afgifter till anstalten, som enligt det för anstalten gällande reglementet böra för lärare och lärarinnor utgå, samt

med iakttagande i öfrigt af samma reglemente uti tillämpliga delar, dock att tjänstår, som infallit före den 1 januari 1907, räknas såsom fullt, därest lärare eller lärarinna vid lotsbarnskola därunder tjänstgjort 7 månader eller 30 veckor, och tjänstår, som infallit efter nämnda dag, räknas såsom fullt, därest tjänstgöringen därunder uppgått till 8 månader eller 34 $\frac{1}{2}$ veckor, och att med de år, under hvilka lärare eller lärarinna möjligen undervisat kortare tid, än hvad i hvardera fallet är sagdt, sammanläggning och reduktion verkställes med beräkning af hvarje tjänstår till 7 månader beträffande tid före berörda den 1 januari och till 8 månader beträffande tid efter samma dag, därvid lärare eller lärarinna, som under ett eller flera år på grund af rådande organisation ej kunnat beredas tjänstgöring vid mera än en lotsbarnskola, skall äga att såsom fyllnad i tjänstetiden under sådant år räkna sig till godo den tid, hvarmed tjänstgöringen under år, som förflutit före nämnda den 1 januari 1907, öfverstigit 7 månader och under år, som infallit efter samma dag, öfverskjutit 8 månader.

Rörande denna fråga har enligt ofvannämnda statsrådsprotokoll föredragande departementschefen efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anfört följande:

»Enligt § 1 i nådiga reglementet för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt den 22 juni 1892 afser nämnda anstalt beredande af ålderdomsunderstöd åt de lärare och lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor samt de icke ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor, för hvilkas aflönande tillskott af allmänna medel åtnjutes, dock icke åt lärare eller lärarinnor i öfningsämnen eller slöjd vid de till den allmänna folkundervisningen hörande skolor. Sedermera har delaktighet i anstalten medgifvits jämväl vissa andra lärare, hvilka intaga en ställning, liknande de i § 1 omförmälda, i anstalten delaktiga lärares. Så till exempel hafva — förutom lappkateketer och lärare vid vissa skolor i lappmarken — enligt nådig kungörelse den 21 juni 1901 små-

skolelärare och småskolelärarinnor, hvilka anställts vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, anordnad seminarium för bildande af lärare och lärarinnor vid småskolor m. m. och till hvilkas aflönande bidrag af allmänna medel utgå, tillerkänts rätt till understöd från anstalten. Denna rätt har emellertid medgifvits under villkor, att staten bidrager till lärarnes och lärarinnornas aflönande och att undervisning meddelas i samma omfattning som vid de allmänna småskolorna i riket samt att stadgade afgifter för lärarne och lärarinnorna erläggas till anstalten.

I underdänig skrifvelse den 31 juli 1908 har lotsstyrelsen anført följande.

Enligt nuvarande bestämmelser vore lärare och lärarinna vid lotsbarnskola icke berättigade till pension eller till åtnjutande af understöd från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt. Lärare eller lärarinna, som tjänstgjort såväl vid lotsbarnskola som småskola eller mindre folkskola, ägde icke heller rätt att vid beräkning af tjänstetid i och för erhållande af understöd från nämnda anstalt tillgodoräkna sig tjänstetiden vid lotsbarnskola. Till följd häraf hade det i allmänhet visat sig svårt att vid lotsbarnskolorna för någon längre tid fästa dugliga lärare eller lärarinnor, och under senaste åren hade det mången gång, oaktadt aflöningen höjts, varit förenadt med stora svårigheter att erhålla kompetenta lärare eller lärarinnor vid lotsbarnskolorna. Dylika skolor hade inrättats på sådana aflägset i hafsbandet belägna lots- eller fyrplatser, där inrättandet genom kommunernas försorg af särskild skola på grund af de därmed förenade kostnader ej kunnat ifrågasättas och där barnens skolgång alltså skulle ådraga föräldrarna alltför stora ekonomiska uppoffringar. Då dessa skolor således måste anses fylla ett allmänt behof och undervisningen omfattade samma kurser som vid småskolor eller mindre folkskolor, syntes lärares eller lärarinnas tjänstetid vid lotsbarnskola böra medföra samma rätt till ålderdomsunderstöd som tjänstetid vid småskola eller mindre folkskola. Därest tjänstgöringen vid lotsbarnskola medförde rätt till dylikt understöd, skulle anställandet af kompetenta lärare eller lärarinnor vid lotsbarnskolorna i icke ringa mån underlättas och trygghet vinnas, att tidsenligt utbildade lärarekrafter alltid bestridde undervisningen.

Antalet lärare eller lärarinnor vid lotsbarnskolorna växlade något under olika år, beroende på antal barn i skolåldern vid de lots- eller fyrplatser, hvarest lotsbarnskolor vid behof upprättades. Under år 1908 hade sammanlagdt 14 lärare och lärarinnor varit anställda vid ifrågasvarande skolor, häri dock icke inberäknade vid kommunala skolor anställda lärare eller lärarinnor, till hvilkas aflönande bidrag utginge från lotsverket.

De afgifter, som enligt § 3 i gällande reglemente för ofvan nämnda anstalt skulle inbetalas till densamma såsom bidrag till anstaltens utgifter, torde beträffande lärare och lärarinna vid lotsbarnskola böra erläggas af lotsverkets medel med skyldighet för vederbörande lärare eller lärarinna att å sin lön vidkännas fastställt årligt afdrag.

Med anledning af hvad sålunda anförts hemställde lotsstyrelsen, att lärare och lärarinnor vid lotsbarnskolorna måtte beredas samma rätt till understöd ur småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt som de lärare och lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor, för hvilkas aflönande tillskott af allmänna medel åtnjötas, samt att intyg och uppgifter rörande tjänstgöring för lärare och lärarinnor vid lotsbarnskolorna måtte förfluten tid, under hvilken nu ifrågasatt rätt kunde komma att beredas nämnda lärare eller lärarinnor, afgifvas af vederbörande lotsbefäl eller vederbörande underbefäl vid lotsverket.

Öfver denna lotsstyrelsens framställning infordrades underdånigt utlåtande från direktionen öfver folkskolelärares pensionsinrättning, hvilken enligt reglementet för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt har att förvalta samma anstalt. Den 9 november 1908 afgaf direktionen sådant utlåtande.

Vid detta utlåtande var fogad en från lotsstyrelsen infordrad tablå öfver lotsbarnskolorna år 1908, hvaraf framgick, att årliga löneförmånerna vid hvarje lotsbarnskola utgjorde 300 kronor samt att årliga tjänstgöringstiden vid hvarje skola i allmänhet vore $4\frac{1}{2}$ månader och undervisningstiden i veckan lägst 24, högst 32 timmar, däri icke inberäknad undervisningstiden i handarbete och slöjd. I den skrifvelse, hvarmed lotsstyrelsen insändt omförmälda tablå till direktionen, hade styrelsen meddelat, att samma lärarinna i allmänhet, där så lämpligen kunde ske, uppehölle undervisningen vid två lotsbarnskolor.

I sitt nyssnämnda utlåtande tillstyrkte direktionen, att ifrågavarande lärarpersonal måtte, under villkor att densamma finge åtnjuta löneförmåner, fullt motsvarande dem, som enligt gällande författning tillkomme lärare eller lärarinnor vid de med statsmedel understödda småskolorna i riket, och att vid ifrågavarande skolor meddelades undervisning i samma omfattning som vid vanliga småskolor, tillerkännas rätt till ålderdomsunderstöd från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, med iakttagande i tillämpliga delar af föreskrifterna i det för nämnda anstalt gällande reglemente. I samband därmed hemställde direktionen, att vid bifall till ansökningen måtte föreskrifvas, att det skulle åligga lotsstyrelsen att årligen inom behörig tid till direktionen insända vederbörliga uppgifter enligt fastställda formulär, som af direk-

tionen tillhandahölles, rörande ifrågavarande skolor och att till statskontoret leverera föreskrifna afgifter; att ansökning om understöd skulle af vederbörande insändas till lotsstyrelsen, som hade att efter granskning af handlingarna öfversända desamma jämte eget utlåtande till direktionen; att det skulle tillkomma lotsstyrelsen att själf afgifva eller från vederbörande infordra de närmare upplysningar, som direktionen i hvarje fall kunde anse erforderliga, äfvensom att låta tillställa vederbörande af direktionen utfärdade understödsbref och andra handlingar; samt att ifrågavarande skolor skulle stå under tillsyn af vederbörande lotsbefälhafvare, hvilken det i anledning häraf borde tillkomma att afgifva de intyg rörande tjänstgöring m. m., som det eljest enligt anstaltens reglemente ålåg skolråd eller folkskoleinspektör att utfärda.

I anledning af hvad direktionen sålunda anført anbefalldes lotsstyrelsen att inkomma med utlåtande. Den 26 januari 1909 afgaf lotsstyrelsen sådant utlåtande och erinrade däri till en början, att sedan Kungl. Maj:t med bifall till en af lotsstyrelsen gjord framställning genom nådigt bref den 7 december 1906 beviljat förhöjdt anslag till undervisningsanstalterna vid lotsverket, aflöningen för lärarpersonalen vid lotsbarnskolorna sedan den 1 januari 1907 uppginge enligt fastställd stat till 600 kronor för 9 månaders undervisning jämte tre ålders-tillägg å 50 kronor hvarterda efter respektive 5, 10 och 15 års af lotsbefälet väl vitsordad tjänstgöring med minst 8 månaders undervisningstid.

Vidare har styrelsen framhållit, att enligt punkt 1 i nådiga kungörelsen den 13 juni 1908 om ändrad lydelse af § 2 i kungörelsen angående aflöning åt lärare vid folkskolor och småskolor den 1 juni 1900 lärare, som efter att hafva undergått viss pröfning blifvit behörigen antagen till lärare vid småskola eller mindre folkskola eller såsom biträdande lärare vid folkskola, skall i lön för 8 månaders undervisning åtnjuta minst 500 kronor samt tre ålderstillägg å 60 kronor hvarterda, det första efter 5, det andra efter 10 och det tredje efter 15 års oförvitlig tjänstgöring efter undergången stadgad pröfning.

Styrelsen har därefter verkställt en jämförelse mellan lönerna enligt nyssnämnda kungörelse och de vid lotsbarnskolorna nu utgående lönerna i proportion mot undervisningstiden.

Efter rättelse af ett par smärre felaktigheter, som influtit i styrelsens berörda jämförelse, utvisade denna, att vid lotsbarnskolorna för 8 månaders undervisning skulle utgå under de fem första åren kronor 533: 33 mot kronor 500 vid småskolorna, under de därpå följande fem åren

med första ålderstillägget kronor 577:77 mot kronor 560 vid småskolorna, under därpå följande femårsperiod med andra ålderstillägget kronor 622:22 mot kronor 620 och efter tredje ålderstilläggets erhållande kronor 666:66 mot kronor 680 vid småskolorna. Löneförmånerna vid lotsbarnskolorna vore således under de tre första femårsperioderna något gynnsammare än vid småskolorna. Därefter förändrades förhållandet till följd af det något högre ålderstillägget vid småskolorna, så att löneförmånerna vid dessa blefve något större. Aflöningsförhållandena vid lotsbarnskolorna syntes därför enligt lotsstyrelsens mening kunna jämföras med dem vid småskolorna. Vid sådant förhållande torde något särskildt villkor i afseende å aflöningsförmånerna icke vara erforderligt.

Lotsstyrelsen anförde vidare, att hvad lästiden vid lotsbarnskolorna anginge, densamma visserligen endast vore $4\frac{1}{2}$ månader årligen mot 8 månader vid de statsunderstödda småskolorna, men att med hänsyn till det ringa barnantalet vid lotsbarnskolorna under nämnda undervisningstid samma kurser torde kunna medhinnas som vid småskolorna.

Beträffande åter de föreskrifter, direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning i sitt yttrande i öfrigt föreslagit vid bifall till ansökningen, hade lotsstyrelsen intet att erinra.

Uti infordradt underdånigt utlåtande, som afgifvits den 16 mars 1909, har statskontoret, efter erinran om ofvan omförmälda af lotsstyrelsen verkställda jämförelse mellan aflöningsförmånerna, anført, att, enligt hvad 1909 års stat för lotsbarnskolorna samt det i lotsstyrelsens underdåniga berättelse för år 1907 intagna sammandrag af uppgifter rörande undervisningen vid lotsbarnskolorna i riket under sistnämnda år utvisade, aflöningen vid lotsbarnskolorna i allmänhet uppginge till kronor 300 för en undervisningstid af $4\frac{1}{2}$ månader. Vissa af lotsbarnskolornas lärare tjänstgjorde dock vid två af dessa skolor, och för dessa lärare utgjorde i sådant fall tjänstgöringstiden 9 månader med en begynnelseaflöning af 600 kronor. Antalet undervisningstimmar i veckan utgjorde, enligt hvad lotsstyrelsen upplyst, lägst 24 och högst 32, således i medeltal 28, medan vid småskolorna i allmänhet undervisningen skulle omfatta minst 20 timmar i veckan, hvilket vore hvad i detta afseende fordrades för rätt till ålderdomsunderstöd från anstalten.

Sålunda framginge, att lärarpersonalen vid lotsbarnskolorna icke utan vidare kunde sägas vara i åtnjutande af löneförmåner fullt motsvarande dem, som enligt gällande författning tillkomme lärare och lärarinnor vid de med statsmedel understödda småskolorna, utan vore förhållandet i detta afseende olika beträffande olika lärare; och syntes

alltså det af direktionen öfver folkskolelärares pensionsinrättning uppställda villkoret under nuvarande förhållanden endast delvis kunna anses vara uppfyllt.

Men å andra sidan måste ihågkommas, att lotsbarnskolorna vore inrättade och bekostade af staten, och det syntes fördenskull rättvist, att jämväl lärarpersonalen vid lotsbarnskolorna erhöle rätt till ålderdomsunderstöd från småskolelärares m. fl. åldomsunderstödsanstalt.

Då emellertid de för sådan rätt af Riksdagen bestämda förutsättningar icke till alla delar vore förhanden med afseende å lärarna vid lotsbarnskolorna, borde nu förevarande fråga underställas Riksdagen; och hemställde därför statskontoret, att i nådig proposition framställning måtte göras hos Riksdagen att medgifva, att lärare och lärarinnor vid lotsbarnskolorna måtte tillerkännas enahanda rätt till understöd från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt som de lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola, för hvilkas aflönande bidrag af allmänna medel åtnjötes, utan hinder däraf att aflöningsens belopp och den årliga undervisningstidens längd vid de förra icke i alla händelser motsvarade hvad som vore bestämdt för de senare, samt med skyldighet för lotsstyrelsen att erlægga föreskrifna afgifter till anstalten och i öfrigt vidtaga de åtgärder, som uti direktionens öfver folkskolelärares pensionsinrättning utlåtande funnes omförmälda.

Med anledning af hvad lotsstyrelsen i sitt utlåtande den 26 januari 1909 och därefter statskontoret anfört, ansågs erforderligt att ånyo i ärendet höra nämnda direktion. Den 29 september 1909 har direktionen afgifvit ytterligare utlåtande.

Direktionen har från lotsstyrelsen införskaffat och med detta utlåtande öfverlämnat uppgifter angående den vid lotsbarnskolorna anställda lärarpersonalens namn, födelseår, aflagda examina och tjänstgöring vid lotsbarnskolorna till och med år 1908 m. m.

I utlåtandet har direktionen anfört, att den till en början finge erinra, hurusom direktionen enligt sitt förut afgifna utlåtande funnit den för dessa skolor ifrågasatta delaktigheten i förevarande ålderdomsunderstödsanstalt böra medgifvas endast under villkor, bland andra, att lärarpersonalen i afseende å såväl aflöningsförmåner som undervisnings-skyldighet fullt likställdes med lärare och lärarinnor vid vanliga småskolor. Af hvad sedermera i ärendet förekommit, framginge emellertid, att i detta fall den af direktionen påyrkade likställigheten näppeligen låte sig fullt genomföra. Huru önskvärd densamma i och för sig kunde vara, torde ifrågavarande villkor därför böra eftergifvas; och finge direktionen alltså i likhet med statskontoret tillstyrka att, utan hinder af

berörda förhållande, erforderliga åtgärder vidtoges för den åsyftade delaktighetens åvägabringande.

I förevarande lärarpersonals intresse syntes dock vissa närmare föreskrifter böra meddelas i fråga om berörda delaktighet.

Såsom framginge af den från lotsstyrelsen erhållna utredningen, hade den årliga tjänstgöringstiden för däri upptagna lärarinnor under deras längre eller kortare anställningstid varit tämligen växlande, utgörande i vissa fall endast 2 à 3 månader och i vissa fall ända till 10 à 11 månader. Berörda ojämnhet torde delvis bero på det upplysta förhållande, att vid hvarje lotsbarnskola i allmänhet undervisades endast viss kortare tid och att, om också samma lärare eller lärarinna i regel uppehölle undervisningen vid två skolor årligen, sådant ej alltid kunde lämpligen äga rum. De fall, i hvilka undervisningstiden per år utgjort 2—3, 3—4 eller 4—5 månader, vore emellertid jämförelsevis sällsynta. Vanligen syntes årlig tjänstgöringstid hafva utgjort minst 7 månader, en siffra, som således torde kunna betecknas såsom minimum för hel tjänstgöring, hvad beträffade förfluten tid. För framtiden syntes dock förhållandena komma att gestalta sig något annorlunda, enär enligt den för lotsbarnskolorna senast fastställda lönestaten erfordrades 9 månaders årlig tjänstgöring för hel löns åtnjutande och minst 8 månaders tjänstetid årligen för tjänstårsberäkning i afseende å rätt till ålderstillägg. För den tid, under hvilken denna lönestat tillämpades, torde således hel tjänstgöring vid lotsbarnskolorna komma att likasom vid vanliga småskolor utgöra minst 8 månader årligen.

Därest nu i § 10 af reglementet för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt meddelade bestämmelser rörande tjänstårsberäkning skulle utan vidare göras tillämpliga å lotsbarnskolornas lärarpersonal, skulle denna i vissa fall komma i en måhända allt för ogynnsam ställning.

Detta gällde till en början lärare och lärarinnor, som under anställning före den nya lönestatens trädande i kraft tjänstgjort visserligen kortare tid årligen än 8 månader, men dock så lång tid årligen, att tjänstgöringen efter då rådande förhållanden förmodligen finge anses såsom full tjänstgöring. I detta hänseende ville direktionen föreslå, att beträffande tjänstgöring, som fullgjorts före den nya lönestatens trädande i kraft, tjänstår skulle i afseende å rätt till understöd räknas såsom fullt, därest läraren eller lärarinnan därunder tjänstgjort minst 7 kalendermånader, och att med de år, under hvilka läraren eller lärarinnan möjligen undervisat kortare tid, skulle verkställas en sammanläggning och reduktion med beräkning af 7 månader på hvarje år.

Föreskrifter torde ock erfordras för sådana fall, där lärare eller lärarinna på grund af rådande organisation af ifrågavarande skolor ej kunnat eller framdeles kunde beredas tjänstgöring vid mer än en lotsbarnskola årligen, alltså endast half årlig tjänstgöring. Att i sådana fall, hvilka inträffat och allt fort torde komma att inträffa, medgifva endast eljest vanlig tjänstårsberäkning torde ej vara med billighet fullt öfverensstämmande. Att å andra sidan medgifva vederbörande att för sådan kortvarigare tjänstgöring räkna fullt tjänstår syntes däremot vara att gå för långt i motsatt riktning. En måhända lämplig lösning af denna fråga skulle kunna vinnas med ledning af den från lotsstyrelsen anskaffade utredningen. Af denna syntes framgå, att lärare sällan någon längre tid kvarstode i dylik half tjänstgöring, utan efter något eller några år uppflyttades i full tjänstgöring, i allmänhet omfattande längre tid årligen än den ofvan angifna minimitiden. Jämväl för framtiden torde förhållandena kunna antagas blifva enahanda. Det skulle därför kunna ifrågasättas, huruvida ej vederbörande kunde berättigas att vid tjänstårsberäkning i och för understöd räkna sig till godo den tid tjänstgöringen vissa år öfverstigit 7, respektive 8 månader till fyllnad, så långt det erfordrades, i tjänstetiden de år, då undervisning meddelats endast vid en enda skola. Att i detta fall göra ett dylikt medgifvande torde så mycket mindre böra möta betänkligheter, som detsamma troligen endast i sällsynta undantagsfall behöfde komma till användning.

Lika med myndigheterna finner jag billigheten kräfvä, att lärare och lärarinnor vid lotsbarnskolorna tillerkännas enahanda rätt till understöd från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt som de lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola, för hvilkas aflönande bidrag af allmänna medel åtnjutas. De afgifter, som enligt det för anstalten gällande reglemente skola för lärare utgå, skulle, om ifrågavarande lärarpersonal erhåller rätt till understöd från anstalten, inbetalas af lotsverket; och synas i fråga om erforderliga föreskrifter rörande tjänstårsberäkning de af direktionen öfver folkskolelärares pensionsinrättning afgifna förslag böra följas lika väl som beträffande andra kompletterande reglementsbestämmelser, hvilka sistnämnda emellertid torde vara af beskaffenhet att icke kräfvä Riksdagens godkännande.»

Departements-
chefen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet, med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, hemställa,

att Riksdagen må medgifva,
att lärare och lärarinnor vid lotsbarnskolor må
erhålla enahanda rätt till understöd från småskolelära-

res m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, som de lärare och lärarinnor vid småskolor eller mindre folkskolor, för hvilkas aflönande bidrag af allmänna medel åtnjutas, under villkor att lotsstyrelsen erlägger de afgifter till anstalten, som enligt det för anstalten gällande reglementet böra för lärare och lärarinnor utgå, samt

med iakttagande i öfrigt af samma reglemente uti tillämpliga delar, dock att tjänstår, som infallit före den 1 januari 1907, räknas såsom fullt, därest lärare eller lärarinna vid lotsbarnskola därunder tjänstgjort 7 månader eller 30 veckor, och tjänstår, som infallit efter nämnda dag, räknas såsom fullt, därest tjänstgöringen därunder uppgått till 8 månader eller 34½ veckor, och att med de år, under hvilka lärare eller lärarinna möjligen undervisat kortare tid, än hvad i hvarterda fallet är sagdt, sammanläggning och reduktion verkställes med beräkning af hvarje tjänstår till 7 månader beträffande tid före berörda den 1 januari och till 8 månader beträffande tid efter samma dag, därvid lärare eller lärarinna, som under ett eller flera år på grund af rådande organisation ej kunnat beredas tjänstgöring vid mera än en lotsbarnskola, skall äga att såsom fyllnad i tjänstetiden under sådant år räkna sig till godo den tid, hvarmed tjänstgöringen under år, som förflutit före nämnda den 1 januari 1907, öfverstigit 7 månader och under år, som infallit efter samma dag, öfverskjutit 8 månader.

Angående
ändrade grun-
der för barn-
morskornas
pensions-
anstalt.

11:o) Uti en den 4 april innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 135) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

1:o) att godkänna följande ändrade grunder för barnmorskornas pensionsanstalt att gälla från och med år 1912:

Anstalten afser att bereda ålderdomsunderstöd åt här i riket legitimerade barnmorskor, hvilka utöfva yrkesmässig verksamhet såsom sådana.

Skyldig att inträda såsom delägare i anstalten är hvarje legitimerad barnmorska, som efter 1912 års ingång i en ålder, ej uppgående till 40 år, erhåller anställning hos kommun mot åtnjutande af fast aflöning eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande

400 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 100 kronor.

Berättigad att inträda såsom delägare i anstalten är hvarje annan legitimerad barnmorska, som här i riket utöfvar yrkesmässig verksamhet såsom sådan och icke uppnått en lefnadsålder af 60 år.

Anmälan om inträde i anstalten göres för barnmorska, som är skyldig att inträda såsom delägare, af vederbörande kommun eller barnbördshus; och skall denna anmälan vara åtföljd af, förutom handlingar, som visa, att barnmorskan är skyldig att inträda i anstalten, kommunens eller barnbördshusets uttryckliga förklarande, huruvida och till hvilket belopp kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till barnmorskans pensionering.

Annan barnmorska, än nyss är nämnd, har att själf hos anstalten göra ansökan om inträde med bifogande af handlingar, som utvisa, att hon är berättigad till inträde; och bör dylik ansökan af barnmorska, som har anställning hos kommun eller å barnbördshus, såvidt ske kan, vara åtföljd af kommunens eller barnbördshusets förklarande, huruvida och till hvilket belopp kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till hennes pensionering.

Delägare är pliktig att årligen intill det år, då hon berättigas uppbära pension, till anstalten inbetala 10 kronor, dock icke under längre tid än 20 år.

I fråga om barnmorska, som är skyldig att inträda såsom delägare i anstalten, ansvarar den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan har anställning, eller, där anställningen är fästad vid två eller flera kommuner gemensamt, den folkrikaste bland dem för afgiftens behöriga erläggande.

Det ankommer på kommun eller barnbördshus att bestämma om erläggande af årsbidrag till pensionering af barnmorska, anställd hos kommunen eller å barnbördshuset, dock med iakttagande däraf att minsta årsbidraget utgör 10 kronor.

Delägare må, utöfver henne åliggande årsafgift, göra frivilliga insatser för beredande af högre pension.

Försummar delägare, som icke är skyldig att kvarstå i anstalten, att under två på hvarandra följande år inbetala föreskrifven årsafgift, upphör hon att vara delägare i anstalten och förlorar sin hos densamma innestående behållning, därest ej Kungl. Maj:t i särskilda fall finner skäligt härifrån medgifva undantag.

Barnmorska, som blifvit förklarad för alltid förlustig rättigheten att utöfva barnmorskeyrket, upphör ock att vara delägare i anstalten,

men äger att återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta.

Rätt att komma i åtnjutande af pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrifna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, och sedan hon uppnått en lefnadsålder af 55 år eller, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blifvit urståndsatt att vidare utöfva barnmorskeyrket, 50 år, i hvilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till 12 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska.

Pensionen, hvilken, därest den pensionsberättigade är anställd hos kommun eller å barnbördshus, icke må uppbäras förr än från och med månaden näst efter den, hvarunder hon frånträdt denna befattningsutgång i form af årlig lifränta, hvars belopp enligt af Kungl. Maj:t fastställd dödlighetstabell och räntefot, hvilken senare ej må sättas lägre än till fyra procent, är beroende på storleken af de insatser, som blifvit af eller för henne gjorda, och af de henne därutöver enligt nedanstående bestämmelser för pensionens ökning tillgodoräknade belopp.

Hvarje i anstalten delaktig barnmorska, hvilken har anställning hos kommun mot åtnjutande af fast aflöning eller å barnbördshus mot åtnjutande af årslön, ej understigande 400 kronor, hvari värdet af bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagdt högst 100 kronor, tillgodoräknas årligen ett bidrag för hennes pensionering lika stort med de insatser tillsammanlagda, hvilka under året blifvit af eller för henne gjorda, dock att detta årsbidrag icke för någon må öfverstiga 25 kronor eller beräknas för längre tid än 20 år eller för delägare, som uppnått 60 års ålder.

Detsamma gäller om delägare, som af kommun anställes att mot ersättning af kommunen för hvarje förrättning betjäna dess fattiga och för hvilken kommunen förbundit sig att erlagga årsbidrag till hennes pensionering.

Delägare, som icke vidare innehar sådan anställning, som afses i näst föregående två punkter, tillgodoräknas dock bidrag enligt angifna grunder, därest hon under sammanlagdt 12 år fått tillgodoräkna sig sådant bidrag.

Sammanlagda kapitalvärdet af de återstående pensionsbelopp, som enligt fastställda försäkringstekniska grunder motsvara de redan gjorda och de tillgodoräknade inbetalningarna, utgör anstaltens försäkringsfond.

Staten bidrager till delägarnas pensionering på det sätt, att statsverket årligen betalar den summa, som erfordras för försäkringsfon-

dens fyllande till det belopp, hvartill den på grund af bestämmelserna i närmast föregående punkt bör uppgå.

Pensionstagare, som genom laga kraftvunnet beslut förklarats förlustig medborgerligt förtroende, har förlorat all rätt till pension, men äger återbekomma hvad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta, och jämväl med afdrag af hvad såsom pension uppburits.

Vidare har Kungl. Maj:t i samma proposition föreslagit Riksdagen 2:o) att godkänna följande bestämmelser att redan före den 1 januari 1912, så snart ske kan och i den mån Kungl. Maj:t föreskrifver, träda i tillämpning:

Legitimerad barnmorska, som enligt nu gällande bestämmelser icke är berättigad till inträde i anstalten, men utöfvar yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska och icke uppnått en lefnadsålder af 60 år, äger att inträda såsom delägare under de villkor, som i nu föreslagna grunder stadgas för barnmorska, hvilken ej är anställd i kommuns tjänst eller å barnbördshus.

Barnmorska, som enligt nu gällande bestämmelser för pensionsanstalten skall upphöra att vara delägare i anstalten på grund däraf att hon icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till anstalten, berättigas kvarstå i anstalten under de villkor, som enligt nu föreslagna grunder skola gälla, dock under förutsättning att vederbörande barnmorska inom af riksförsäkringsanstalten föreskrifven tid förklarar sig villig att jämväl i öfrigt underkasta sig dessa grunder, i hvad angår upphörande af delägarskap i anstalten.

Ofvan föreslagna bestämmelser angående rätt att komma i åtnjutande af pension redan vid tidigare ålder än nu är stadgad må vinna tillämpning jämväl å barnmorska, som före den 1 januari 1912 blifvit delägare i pensionsanstalten, om hon inom viss, af riksförsäkringsanstalten föreskrifven tid förklarar sig villig att underkasta sig påföljden att icke efter uppnådda 60 år komma i åtnjutande af statsbidrag.

För delägare, som vunnit inträde i anstalten före den 1 januari 1912, skola ofvanstående bestämmelser om sättet för pensions beräkande jämväl äga tillämpning.

Den enligt nu gällande bestämmelser bildade säkerhetsfonden öfverföres till anstaltens besparingsfond samt fördelas på denna fonds delägare i förhållande till hvars och ens andel däri; och skall hvarje delägars därefter befintliga behållning i besparingsfonden tillgodoräknas henne såsom insats för pension i enlighet med ofvannämnda försäkringstekniska grunder, dock att statsbidrag för sådan insats icke må tillgodoräknas.

Slutligen har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

3:o) att från och med år 1911 höja det till bestridande af statens bidrag till pensionering af barnmorskor å riksstatens tionde hufvudtitel anvisade förslagsanslag å 20,000 kronor med 10,000 kronor eller till 30,000 kronor.

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skäl tillåter sig utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag ur statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 4 innevarande april.

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förvarande framställning och hemställer fördenskull,

att ifrågavarande proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Angående
höjning af
pensions-
underlaget
för profess-
orerna S. Jolin,
greffe C. T.
Mörner och O.
M. Ramström.

12:o) I en till Riksdagen den 21 januari innevarande år aflåten proposition (nr 65) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

dels medgifva, att pensionsunderlaget för hvar och en af professorerna, extra ordinarie professorn i kemi och farmaci vid karolinska medikokurgiska institutet *Severin Jolin* och extra ordinarie professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala *greffe Carl Thore Mörner* må anses från och med år 1909 utgöra 5,000 kronor, samt såsom villkor för denna förmåns åtnjutande föreskrifva, ej mindre att af de å allmänna indragningsstaten för Jolin och greffe Mörner uppförda personliga lönetillägg 800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar än äfven att Jolin och greffe Mörner skola, räknadt från ingången af år 1909, erlagga mot nämnda pensionsunderlag svarande pensionsavgifter,

dels ock ytterligare medgifva, att pensionsunderlaget för professorn, prosektorn vid nämnda universitet *Oskar Martin Ramström* må anses från och med år 1909 utgöra 4,000 kronor med iakttagande, att, i den mån Ramström framdeles kommer i åtnjutande af ålderstillägg å lönen, hans pensionsunderlag skall undergå motsvarande förhöjning samt med skyldighet för Ramström att, räknadt från ingången af år 1909, erlagga mot berörda pensionsunderlag svarande pensionsavgifter.

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden ofvannämnda dag har departementschefen rörande denna framställning anfört följande:

»Hos Eders Kungl. Maj:t hafva innehafvaren af extra ordinarie professuren i kemi och farmaci vid karolinska mediko-kirurgiska institutet professorn *Severin Jolin* och innehafvaren af extra ordinarie professuren i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala professorn

grefve Carl Thore Mörner i underdånighet anhållit, att Eders Kungl. Maj:t behagade vidtaga de åtgärder, som erfordrades för att samma pensionsunderlag blefve bestämdt för dem som för öfriga professorer vid karolinska institutet och inom medicinska fakulteten vid Uppsala universitet.

Den sålunda väckta frågan om förhöjdt pensionsunderlag för Jolin och grefve Mörner sammanhänger med de förhållanden, under hvilka de nuvarande aflöningsförmåner för bemälda befattningshafvare blifvit bestämda, och tillåter jag mig att i sådant afseende erinra om följande.

Före den under år 1908 beslutade löneregleringen för lärarna vid universiteten och karolinska institutet åtnjöt Jolin såsom extra ordinarie professor vid nämnda institut lön 3,300 kronor, tjänstgöringspenningar 1,200 kronor samt enligt nådigt bref den 25 november 1898 ålders-tillägg till lönen med 1,000 kronor eller tillhopa 5,500 kronor, och grefve Mörner ägde att såsom extra ordinarie professor vid Uppsala universitet uppbära lön 3,300 kronor, tjänstgöringspenningar 1,200 kronor samt enligt nådigt bref den 25 november 1904 ålderstillägg till lönen med 1,000 kronor, hvartill kommo in natura sex famnar ved, värderade till 90 kronor, eller sålunda tillsammans 5,590 kronor.

I sammanhang med förslaget till allmän lönereglering för universiteten och karolinska institutet föreslog Eders Kungl. Maj:t 1908 års Riksdag att dels för enhvar af dåvarande innehafvarna af extra ordinarie professuren i praktisk teologi vid universitetet i Uppsala, J. O. Quensel, och extra ordinarie professuren i medicinsk och fysiologisk kemi vid samma universitet grefve Mörner, å allmänna indragningsstaten uppföra ett personligt lönetillägg å 410 kronor, att af vederbörande åtnjutas, så länge han kvarstode vid ifrågavarande befattning, dels ock för dåvarande innehafvaren af extra ordinarie professuren i kemi och farmaci vid karolinska institutet, Jolin, å allmänna indragningsstaten uppföra ett personligt lönetillägg å 500 kronor, att af honom åtnjutas, så länge han kvarstode vid ifrågavarande befattning.

Vid samma års riksdag föreslogs i väckta motioner, att Riksdagen måtte besluta, att åt de dåvarande innehafvarna af extra ordinarie professorerna i praktisk teologi och i medicinsk och fysiologisk kemi vid Uppsala universitet skulle anvisas, utöfver då innehafvande och af Eders Kungl. Maj:t föreslagna löneförmåner, två ålderstillägg, hvardera å 500 kronor, efter fem och tio års tjänstgöring, att utgå ur ålderstilläggsfonden, att det af Eders Kungl. Maj:t föreslagna, å allmänna indragningsstaten uppförda personliga lönetillägget åt dåvarande innehafvaren af extra ordinarie professuren i kemi och farmaci vid karolinska institutet, hvilken

såsom sådan redan tjänstgjort i 20 år, måtte höjas från 500 till 1,500 kronor årligen, samt att innehafvarna af ifrågavarande extra professorer hädanefter skulle benämnas professorer och, såsom Eders Kungl. Maj:t föreslagit, i likhet med öfriga professorer deltaga i universitetsförvaltningen.

I skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t af den 1 juni 1908 anförde Riksdagen beträffande de extra ordinarie professorstjänsternas förvandling till ordinarie professorer, att det under förhandenvarande förhållanden icke förefunnnes någon skälig anledning till att de extra ordinarie professorerna, med samma kompetens och i allmänhet med ett i hufvudsak likartadt arbete som de ordinarie professorerna, skulle åtnjuta mindre aflöning och i förhållande till universitetsförvaltningen intaga en lägre tjänsteställning än sistnämnda professorer. Riksdagen tillkännagaf emellertid samtidigt, att Riksdagen icke funnit anledning till erinran i anledning af det undantag från den sålunda af Eders Kungl. Maj:t föreslagna grundsatsen om de extra ordinarie professorernas förvandling till ordinarie, som Eders Kungl. Maj:t gjort beträffande bland andra extra ordinarie professorsbefattningarna i praktisk teologi och i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala samt i kemi och farmaci vid karolinska institutet. I samma riksdagsskrifvelse tillades därefter:

I likhet med motionärerna hölle Riksdagen före, att billigheten bjöde, att jämväl ifrågavarande extra ordinarie professorer bereddes någon förbättring i deras då innehafvande löner. Beträffande extra ordinarie professorerna Quensel och grefve Mörner förekomme emellertid, att i den aflöning af tillhopa 6,000 kronor för dem hvaradera, som af Eders Kungl. Maj:t föreslagits skola för dem uppföras, inginge två ålderstillägg, som redan intjänats eller från och med år 1909 komme att varda intjänata, hvadan det icke syntes lämpligt att, på sätt af motionärerna föreslagits, tillerkänna ifrågavarande tjänstemän ytterligare ålderstillägg. Då Riksdagen ej heller ansåge, att någon förhöjning i den å ordinarie stat upptagna lönen eller tjänstgöringspenningarna för dessa professorer, hvilka vore afsedda att ombildas, borde förekomma, syntes den lämpligaste formen för en löneförbättring för såväl ifrågavarande extra ordinarie professorer som ock extra ordinarie professorn Jolin vara ett å allmänna indragningsstaten uppfördt personligt lönetillägg. Beträffande beloppet af detta lönetillägg hade Riksdagen ansett, att nämnda tre extra ordinarie professorer skäligen borde åtnjuta en slutaflöning af 7,000 kronor. Då extra ordinarie professorerna Quensel och grefve Mörner år 1909 komme att å ordinarie stat uppbära, med inräknande af intjänata ålderstillägg, hvaradera 5,590 kronor och extra ordinarie professorn Jolin, likaledes med

ålderstillägg, 5,500 kronor, erfordrades alltså för enhvar af de båda förstnämnda ett lönetillägg af 1,410 kronor och för den sistnämnde 1,500 kronor.

På grund af berörda riksdagsbeslut åtnjuta alltså från och med år 1909 professorn Jolin: lön 4,300 kronor, tjänstgöringspenningar 1,200 kronor samt å allmänna indragningsstaten personligt lönetillägg 1,500 kronor eller tillsammans 7,000 kronor, och professorn grefve Mörner: lön 4,300 kronor, tjänstgöringspenningar 1,200 kronor, 6 famnar ved, beräknade till 90 kronor, samt å allmänna indragningsstaten personligt lönetillägg 1,410 kronor eller tillsammans likaledes 7,000 kronor, hvilket belopp motsvarar slutaflöningen för ordinarie professor vid universiteten och karolinska institutet, sådan denna var fastställd *före 1908 års lönereglering*, under det att efter 1908 års lönereglering nämnda slutaflöning utgör 8,100 kronor, hvaraf lön 5,600 kronor och tjänstgöringspenningar 2,500 kronor.

Till stöd för sin berörda ansökning hafva Jolin och grefve Mörner andragit följande: Genom 1908 års Riksdags beslut hade Jolin och grefve Mörner, hvilka icke åtnjutit förmånen af den allmänna löneförbättring, som kommit deras kolleger vid universiteten och karolinska institutet till del, erhållit personligt lönetillägg att af dem uppbäras, så länge de kvarstode vid sina nuvarande befattningar. För åtnjutande af dessa nya aflöningsförmåner hade de emellertid fått underkasta sig de villkor och bestämmelser, som angåfves i nådiga kungörelsen den 13 juni 1908. Vidare affordrade man dem pensionsavgift till statsverket, hvilket utvisade, att de ansåges uppbära aflöning efter ny lönestat, ty på sätt närmare angåfves i § 18 af lagen om civila tjänst innehafvares rätt till pension vore nämligen de tjänst innehafvare, som uppbure aflöning enligt före den 1 januari 1907 fastställd lönestat, befriade från erläggande af i lagen stadgad pensionsavgift. Lades härtill den omständigheten, att Eders Kungl. Maj:t behagat förändra äfven den dem tillkommande tjänstebenämningen till professor (från extra ordinarie professor), syntes de vara berättigade att hysa den uppfattningen, att de i likhet med sina ämbetsbröder från och med år 1909 befunne sig på *ny* lönestat. Det förefölle dem vid sådant förhållande anmärkningsvärdt, att den dem affordrade pensionsavgiften motsvarade ett pensionsunderlag af endast 4,300 kronor, d. v. s. deras lön enligt *äldre* stat utan lönetillägg. De skulle därigenom vid inträdd pensionsålder komma i åtnjutande af en pension, som med ej mindre än 1,300 kronor understeg den, som deras kolleger erhöle. Det syntes icke vara billigt, att en så betydlig nedsättning af pensionen skulle drabba dem på deras ålderdom därför

att de tjänster, de nu innehade, efter deras afgang möjligen komme att till sin beskaffenhet förändras. I § 3 af lagen om civila tjänstinnehafvares rätt till pension talades endast om lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg. Om personliga lönetillägg funnes intet nämnt. Om deras uppfattning, att de befunno sig på ny lönestat, vore riktig, utgjordes alltså deras aflöning numera af 5,800 kronor i lön och 1,200 kronor i tjänstgöringspenningar, och de skulle alltså enligt lagens ordalydelse till och med vara berättigade till 200 kronor högre pension än sina ämbetsbröder. Då detta ju ej heller vore billigt, ville de i underdånighet anhålla att blifva med dem likställda i afseende på pensionsrätt.

På grund af nådig remiss har kanslern för rikets universitet öfver förevarande ansökning dels inhämtat yttranden ej mindre i hvad ärendet angår Jolins pensionsrätt från karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium, som därvid öfverlämnat ett af institutets kamrerare till dess förvaltningsnämnd i ämnet afgifvet yttrande, än äfven i hvad ärendet angår grefve Mörners pensionsrätt från medicinska fakulteten och drätsel-nämnden vid universitetet i Uppsala samt det större akademiska konsistoriet därstädes, dels ock den 23 april 1909 afgifvit eget underdånigt utlåtande.

I det af karolinska institutets kamrerare afgifna yttrandet anföres hufvudsakligen följande: Att Jolin af kamreraren jämlikt lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension affordrats pensionsavgift till statsverket hade sin grund däri, att, enligt kamrerarens uppfattning, Jolin icke varit ovillkorligen skyldig att underkasta sig pensionslagens bestämmelser, men att, då han efter anmälan frivilligt ingått å pensionslagen, han ock vore skyldig att erlægga stadgad pensionsavgift. Att kamreraren åter vid beräklandet af pensionsavgiften icke tagit hänsyn till det Jolin tillerkända personliga lönetillägget af 1,500 kronor berodde därpå, att, såvidt kamreraren kunnat finna, pensionslagen icke såsom underlag för bestämmande af tjänstinnehafvares pensionsbelopp upptoge löneförmån af dylik art.

Karolinska institutets lärarkollegium har, enligt uppgift efter förvaltningsnämndens hörande och i öfverensstämmelse med dess förslag, anført, att, då enligt lärarkollegiets mening Jolin icke enligt gällande bestämmelser vore berättigad till högre pension än 4,300 kronor, men det syntes vara med billighet öfverensstämmande, att Jolin erhöle rättighet att, mot erläggande af härför stadgade afgifter, efter uppnådd pensionsålder åtnjuta samma pension, 5,600 kronor, som i allmänhet tillkomme professorer vid karolinska institutet, lärarkollegiet ansåge sig böra förorda, att sådan pensionsrätt måtte beredas Jolin.

Medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala har förordat vidtagandet af sådana åtgärder att af de grefve Mörner tillkommande löneförmåner ett belopp af 5,600 kronor, däri inberäknade naturaförmånerna, finge anses utgöra lön och pensionsunderlag, 1,400 kronor åter tjänstgöringspenningar; och har drätselnämnden vid samma universitet jämväl tillstyrkt, att pensionsunderlaget för grefve Mörner finge utgöra 5,600 kronor.

I medicinska fakultetens och drätselnämndens yttranden har det större akademiska konsistoriet i Uppsala instämt.

Kanslern för rikets universitet har under erinran, hurusom Jolin och grefve Mörner jämlikt nyssberörda nådiga bref den 25 november 1898 och den 25 november 1904 tillerkänts hvardera två ålderstillägg å lönen, i underdånighet hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:t i nåder vidtaga åtgärder för att pensionsunderlaget för hvardera af sökandena blefve bestämdt till 5,600 kronor.

Härefter har statskontoret den 10 maj 1909 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i ärendet och därvid anført, bland annat, följande: Då 1907 års pensionslag, efter hvars bestämmelser Jolins och grefve Mörners pensionsrätt borde bedömas, icke medgäfvit att vid pensionsunderlagsberäkning hänsyn finge tagas till andra löneförmåner än sådana, som vore med den ifrågavarande *tjänsten* förenade, alltså icke förmåner af rent tillfällig och personlig art, syntes, såsom redogöraren vid karolinska institutet antagit beträffande Jolin, utan tvifvel pensionsunderlaget för en hvar af Jolin och grefve Mörner få anses utgöra 4,300 kronor. Enär emellertid genom 1908 års riksdagsbeslut aflöningsförmånerna för Jolin och grefve Mörner blifvit genom personliga lönetilläggs beviljande väsentligt förhöjda, syntes samma skäl som föranledde löneförhöjningarna kraftigt tala för att denna förhöjning finge komma att i motsvarande mån inverka till förhöjning af pensionsunderlaget och den blifvande pensionen. Att därvid betrakta hela det personliga lönetillägget såsom *lön*, kunde icke anses riktigt, då därigenom Jolins och grefve Mörners pensionsunderlag skulle komma att icke blott i förhållande till aflöningsens totalsumma blifva oproportionerligt stort utan äfven öfverstiga det för öfriga professorer vid universitetet och karolinska institutet numera högst förekommande. Då Riksdagen beviljat Jolin och grefve Mörner förutnämnda personliga lönetillägg, hade Jolin och grefve Mörner därigenom erhållit samma slutaflöning som ordinarie universitetsprofessor före 1908 års lönereglering ägde uppbära och som berättigade till en pension af 5,000 kronor. På en gång följdriktigt och billigt skulle det enligt statskontorets åsikt blifva, därest Jolin och grefve Mörner äfven i pensionshänseende blefve försatta i en

motsvarande ställning, och statskontoret ansåge sig fördenskull böra på det sätt understödja förevarande ansökning, att statskontoret hemställde, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva, att pensionsunderlaget för en hvar af Jolin och grefve Mörner finge anses från och med år 1909 utgöra 5,000 kronor. Blefve ett sådant beslut fattadt, borde alltså äfven pensionsavgift från samma tid beräknas och erläggas å nämnda förhöjda pensionsunderlag.

Samma ställning i aflöningshänseende som Jolin och grefve Mörner intoge vidare professorn, extra ordinarie professorn i praktisk teologi vid universitet i Uppsala J. O. Quensel samt professorn, extra ordinarie professorn i klassiska språk vid samma universitet S. K. A. Wide. Slutligen vore äfven nuvarande innehafvaren af prosektorstjänsten vid Uppsala universitet i åtnjutande af en liknande särställning, i det att Riksdagen vid löneregleringen år 1908 för professorn O. M. Ramström i nämnda egenskap å allmänna indragningsstaten uppfört ett personligt lönetillägg å 400 kronor. Statskontoret hade trott sig böra erinra här-om, för den händelse det skulle befinnas lämpligt att vid pröfning af nu föreliggande ansökning taga i nådigt öfvervägande, huruvida och i hvad mån sist omförmälda personers undantagsställning i aflöningshänseende kunde anses påkalla åtgärd för beredande äfven åt dem af en mot slutaflöningen svarande höjning af pensionsunderlaget.

I anledning af hvad statskontoret sålunda omförmäلت angående Quensels, Wides och Ramströms pensionsrätt blef ärendet ånyo remitteradt till kanslern för rikets universitet med befallning att lämna vederbörande tillfälle att i berörda hänseende yttra sig samt med eget underdånigt utlåtande till Eders Kungl. Maj:t öfverlämna dessa yttranden; och har kanslern till följd häraf dels öfverlämnat yttranden från Ramström och från drätselnämnden vid Uppsala universitet, i hvilket sistnämnda yttrande det större akademiska konsistoriet i Uppsala instämt, dels ock den 25 november 1909 afgifvit eget underdånigt utlåtande.

Ramström har förklarat, att han skulle med tacksamhet mottaga förmånen af sitt pensionsunderlags höjande till likhet med det, som kunde beviljas Jolin och grefve Mörner, samt vore villig att i sådant fall er-lägga de mot nämnda förhöjda pensionsunderlag svarande pensions-avgifter.

Uti drätselnämndens af konsistoriet biträdda yttrande anföres, bland annat, följande: Quensel vore numera innehafvare af ordinarie professu-ren i pastoralteologi vid universitetet i Uppsala, hvartill han utnämnts den 23 juli 1909, och Wide hade förklarat, att, enär han den 11 juni 1909 af Eders Kungl. Maj:t blifvit utnämnd till professor i klassisk

fornkunskap och antikens historia vid samma universitet, han icke »behöfde begagna sig af den erbjudna förmånen». Drätselnämnden, som ansåge frågan i hvad den afsåge Quensel och Wide icke böra till någon vidare åtgärd föranleda, förordade, att Ramström måtte beviljas enahanda pensionsunderlag, som för Jolin och grefve Mörner ifrågasatts, med skyldighet att erlägga däremot svarande pensionsafgifter.

Kanslern har härutinnan förenat sig med konsistoriet.

I enlighet med hvad handlingarna i ärendet utvisa äro såväl Jolin och grefve Mörner som Ramström underkastade bestämmelserna i nu gällande lag om civila tjänsteinnehafvares rätt till pension. Sålunda statskontoret anmärkt, torde det vara uppenbart, att pensionsunderlaget för en hvar af Jolin och grefve Mörner för närvarande uppgår till 4,300 kronor. Med hänsyn till hvad i ärendet förekommit finner jag billighetsskäl tala för att i så måtto tillmötesgå Jolins och grefve Mörners anhållan, att pensionsunderlaget för en hvar af dem, på sätt statskontoret föreslagit, bestämmes till 5,000 kronor. För åtnjutande af denna förmån skulle jag dock vilja uppställa ett villkor. Den tillökning i Jolins och grefve Mörners aflöningsförmåner, som Riksdagen år 1908 beviljade, betecknades, som förut nämnts, såsom lönetillägg och har odelad tillförts den egentliga lönen. Häraf har blifvit en följd, att medan den egentliga lönen vid lönereglerad professur utgör, ålderstillägg inberäknadt, 5,600 kronor, uppgå motsvarande del af Jolins och grefve Mörners aflöningsförmåner, med inräknande af värdet å grefve Mörner tillkommande ved, till 5,800 kronor. Före 1908 års lönereglering åtnjöt ordinarie professor, inberäknadt ålderstillägg, sammanlagdt 7,000 kronor, däraf 5,000 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar. Då Jolins och grefve Mörners nuvarande aflöningsförmåner också utgöra 7,000 kronor, synes en motsvarande fördelning i lön och tjänstgöringspenningar för deras vidkommande böra äga rum. Sålunda villkor för den af mig föreslagna höjningen af bemälda befattningshafvares pensionsunderlag synes mig därför böra stadgas, att af det dem tillkommande personliga lönetillägg 800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar.

Vid bifall till förslaget om höjdt pensionsunderlag för Jolin och grefve Mörner anser jag rättvisan kräfva, att jämväl Ramström beredes enahanda förmån. Ramströms aflöningsförmåner utgöras för närvarande af lön 3,600 kronor, tjänstgöringspenningar 2,000 kronor, personligt lönetillägg å allmänna indragningsstaten 400 kronor, samt rätt till två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring. För erhållande af berörda ålderstillägg äger Ramström att tillgodoföra sig den tid, han innehaft den förutvarande extra ordi-

Departements-
chefen.

narie professorsbefattningen i anatomi vid universitetet i Uppsala med tjänstgöringsskyldighet som prosektor, men då Ramström först år 1906 utnämnts till innehafvare af sagda extra ordinarie professorsbefattning, har han icke ännu kommit i åtnjutande af något ålderstillägg. Hans pensionsunderlag utgör således enligt nu gällande bestämmelser för närvarande 3,600 kronor och kan högst uppgå till 4,600 kronor. För att han uti ifrågavarande hänseende skall erhålla en ställning, som öfverensstämmer med den för Jolin och grefve Mörner föreslagna, erfordras alltså, att hans nuvarande pensionsunderlag höjes till 4,000 kronor med rätt för honom till motsvarande ökning af pensionsunderlaget efter vederbörligen uppnådda ålderstillägg. I afseende å Ramström, för hvilken tjänstgöringspenningarna redan nu utgöra 2,000 kronor, erfordras tydligen icke något sådant villkor för åtnjutande af förhöjningen i pensionsunderlag, som jag ifrågasatt beträffande Jolin och grefve Mörner.

Hvad angår den af statskontoret väckta frågan om höjning af pensionsunderlaget för Quensel och Wide påkallas, såsom af det föregående synes, numera icke någon åtgärd i sådant hänseende.»

På grund af hvad till stöd för framställningen sålunda andragits får utskottet, med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, hemställa,

att Riksdagen må

a) medgifva, att pensionsunderlaget för hvar och en af professorerna, extra ordinarie professorn i kemi och farmaci vid karolinska mediko-kirurgiska institutet Severin Jolin och extra ordinarie professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala grefve Carl Thore Mörner må anses från och med år 1909 utgöra 5,000 kronor, samt såsom villkor för denna förmåns åtnjutande föreskrifva, ej mindre att af de å allmänna indragningsstaten för Jolin och grefve Mörner uppförda personliga lönetillägg 800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar än äfven att Jolin och grefve Mörner skola, räknadt från ingången af år 1909, erlägga mot nämnda pensionsunderlag svarande pensionsavgifter; samt

b) ytterligare medgifva, att pensionsunderlaget för professorn, prosektorn vid nämnda universitet Oskar Martin Ramström må anses från och med år 1909

utgöra 4,000 kronor med iakttagande att, i den mån Ramström framdeles kommer i åtnjutande af ålders-tillägg å lönen, hans pensionsunderlag skall undergå motsvarande förhöjning samt med skyldighet för Ramström att, räknadt från ingången af år 1909, erlægga mot berörda pensionsunderlag svarande pensionsavgifter.

13:o) Uti en inom Första kammaren väckt motion (nr 23) har herr A. Bellinder hemställt, att Riksdagen ville för sin del besluta, att 6 § b) i »Lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension af den 11 oktober 1907» får följande lydelse:

Ang. en inom
Första kam-
maren väckt
motion.

6 §.

Skyldighet att från tjänsten afgå inträder:

a) för innehafvare — — — — —

b) för annan tjänsteinnehafvare vid uppnåendet af den i 5 § stadgade lefnadsålder, dock med rätt för manliga ämneslärare vid statens allmänna läroverk, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna att, om de vid 65 års ålder ej kunna räkna sig till godo 35 tjänsteår, men fortfarande på ett tillfredsställande sätt kunna sköta sin tjänst, i denna kvarstå till uppnådda 35 tjänsteår, likväl ej längre än 3 år; Konungen eller — — — — — år;

c) — — — — —

d) — — — — —

Befinnes — — — — — afgå.

Beträffande de till stöd för detta förslag anförda skäl får utskottet hänvisa till själfva motionen.

Enligt pensionslagen af år 1907 gäller beträffande pension för manliga ämneslärare vid de allmänna läroverken bland annat, att de äro skyldiga att afgå vid 65 lefnadsår, samt att de vid afgången erhålla hel pension, om de därvid uppnått 35 tjänstår, men eljest pension till afkortadt belopp i förhållande till det mindre antalet tjänstår. Kungl. Maj:t äger emellertid att, utan binder af uppnådd lefnadsålder af 65 år, låta med afskedet anstå, därest och så länge tjänsteinnehafvaren pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till fyllda 70 år.

Enligt hvad i motionen anföres, skulle skyldigheten att afgå vid 65 lefnadsår för de nuvarande lärarna hafva medfört, att en betydande

Utskottets
yttrande.

del (»minst 38 %») af dem icke kunde komma i åtnjutande af hel pension på den grund, att de vid afgang ej tillika uppnått den stadgade tjänståldern af 35 år; och anfördes såsom orsak till detta förhållande hufvudsakligen, att lärarnas befordran blifvit fördröjd dels genom lång studietid och dels på grund af brist å lediga platser i förhållande till de sökandes antal. Till att afhjälpa ofvan antydda missförhållande föreslår motionären den utvägen, att lärare, som kunde fortfarande på ett tillfredsställande sätt sköta sin tjänst, skulle berättigas att utöfver 65 lefnadsår kvarstå i tjänsten till uppnådda 35 tjänstår, likväl ej längre än 3 år.

Frånsedt att Kungl. Maj:t redan för närvarande kan i särskilda fall medgifva lärare att kvarstå i tjänsten öfver 65 års ålder, skulle den af motionären föreslagna anordning enligt utskottets åsikt ingalunda lända till fördel för de allmänna läroverken, emedan därigenom en del äldre lärare, hvilka enligt nuvarande bestämmelser skolat afgå med reducerad pension, i stället skulle kunna tilltvinga sig rätt att kvarstå i sin tjänst intill 3 år. Detta skulle utan tvifvel både verka mindre fördelaktigt för undervisningen och därjämte förminska utsikterna till befordran för de yngre lärarna.

Vid sådant förhållande anser utskottet sig icke böra tillstyrka det af motionären framställda förslaget, utan hemställer,

att herr Bellinders förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Angående
kostnaden för
förvaltningen
af småskol-
lärares m. fl.
ålderdoms-
understöds-
anstalt.

[3.]

14:o) Uti punkt 3 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att Kungl. Maj:t må för år 1911 bestämman de belopp, som för bestridande af småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltningsbestyr blifva erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnader och för anstaltens utgifter i öfrigt under samma år erforderliga medel må af Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke äro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året ingå, eller, därest dessa afgifter skulle för året finnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Till statsrådsprotokollet öfver eklesiastikärenden den 31 december 1909 har departementschefen i ärendet anført följande:

»Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgaf 1909 års Riksdag i afseende å kostnaderna för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under år 1910,

att Kungl. Maj:t finge för sistnämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blefve erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnader och för anstaltens utgifter i öfrigt under samma år erforderliga medel finge af Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke voro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter i den mån de under året inginge, eller, därest dessa afgifter skulle för året finnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning, åt hvilken förvaltningen af såväl småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt som döfstumlärarnas pensionsanstalt äfvensom en del andra pensionsanstalter är anförtrödd, har den 10 december 1907 inkommit med förslag till definitivt ordnande af förvaltningen af samtliga under direktionen stående pensionsanstalter jämte förslag till lönestat för tjänstemännen. Öfver detta förslag har statskontoret på grund af nådig remiss afgifvit underdånigt utlåtande, hvaruppå direktionen yttrat sig i anledning af hvad statskontoret i sitt berörda yttrande anfört. Ärendet har därefter den 31 december 1908 öfverlämnats till löneregleringskommittén för afgifvande af underdånigt utlåtande.»

Då det emellertid knappast vore sannolikt, att ärendet kunde blifva af kommittén slutbehandladt så tidigt, att det kunde genom kungl. proposition föreläggas innevarande års Riksdag, hemställde departementschefen om framläggande för Riksdagen af ofvan omförmälda förslag.

Då ifrågavarande förslag ej föranledt till någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i afseende å kostnaderna för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under år 1911, medgifva

att Kungl. Maj:t må för sistnämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blifva erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnader och för anstaltens utgifter i öfrigt under samma år erforderliga medel må af Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke äro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året ingå, eller, därest dessa afgifter skulle för året finnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Kostnaden för
förvaltningen
af döfstum-
lärnarnas pen-
sionsanstalt.

15:o) I anledning af Kungl. Maj:ts uti punkten 4 under tionde hufvudtiteln gjorda framställning och under hänvisning till det under föregående punkt anförda statsrådsprotokollet hemställer utskottet,

[4.]

att Riksdagen må medgifva, att Kungl. Maj:t må för år 1911 dels bestämma de belopp, som erfordras för bestridande af kostnaderna för förvaltningen af döfstumlärarnas penisonsanstalt, dels ock, därest dessa kostnader icke kunna bestridas af influtna afgifter, anvisa erforderligt belopp af förslagsanslaget »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt».

Angående
höjning af
statsbidraget
till döfstum-
lärnarnas pen-
sionsanstalt.

16:o) Uti punkt 5 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

att för år 1911 höja det på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln under rubrik »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt» uppförda förslagsanslag med 10,000 kronor eller från 20,000 kronor till 30,000 kronor.

[5.]

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 31 december 1909 innehåller i detta ämne följande anförande af departementschefen.

»I en till 1905 års lagtima riksdag den 18 februari 1905 aflåten proposition föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att godkänna vissa grunder för inrättande af en pensionsanstalt för döfstumlärare. I sammanhang därmed tillkännagaf Kungl. Maj:t, bland annat, dels att Kungl. Maj:t efter det närmare erfarenhet vunnits angående omfånget af de göromål, som tillhörde anstalten, samt dess göromåls lämpliga fördelning, komme att till Riksdagen afgifva förslag till stat för anstalten, dels ock att Kungl. Maj:t, i den mån särskildt bidrag från statsverket till anstaltens uppehållande blefve erforderligt, komme att till Riksdagen aflåta proposition om uppförande i riksstaten af härtill erforderligt anslag.

Såsom af det vid den nådiga propositionen fogade utdraget af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 18 februari 1905 framgår, yttrade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t bland annat, beträffande det erforderliga statsbidraget till pensioneringen, att något bidrag från staten icke till en början skulle utgå; att, i den mån vederbörande döfstumskoldistrikt och tjänstinnehafvares afgifter icke erfordrades till årets utgifter, dessa afgifter skulle samlas till en fond, som gjordes räntebärande, hvarvid såväl afkastningen af denna fond som fondens kapital skulle jämte afgifterna användas för utgifternas bestridande; att, först sedan fonden till fullo åtgått, staten skulle tillskjuta årligt fyllnadsbidrag.

Hvad i den nådiga propositionen föreslagits blef af Riksdagen bifallet, hvarefter Kungl. Maj:t den 30 augusti 1905 utfärdade nådigt reglemente för döfstumlärarnas pensionsanstalt. I detta reglemente stadgas, bland annat, att de för pensionsanstaltens ändamål erforderliga kostnaderna skola bestridas genom afgifter af dels vederbörande skoldistrikt, dels ock vederbörande tjänstinnehafvare samt genom fyllnadsbidrag af staten; att anstalten skall förvaltas af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning enligt de närmare föreskrifter, som af Kungl. Maj:t meddelas; att distriktens och lärarpersonalens afgifter skola, i den mån de ej åtgå till årets utgifter, samlas till en fond, hvilken skall göras räntebärande mot fullgod säkerhet; att pensionsanstaltens alla utgifter skola bestridas i första rummet af afgifterna samt denna fonds afkastning och kapital, så att, först sedan fonden till fullo åtgått, staten skall tillskjuta erforderligt årligt fyllnadsbidrag; att förslag till stat för anstalten samt om sättet för arbetets anordning inom densamma skall uppgöras af direktionen och anmälas till Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse; samt att före den 1 oktober hvarje år direktionen skall till Kungl. Maj:t afgifva förslag å det fyllnadsbidrag af statsmedel, som anses böra i nästföljande statsreglering upptagas till bestridande af pensionsanstaltens utgifter under det år, samma statsreglering omfattar.

Med anledning af sistberörda bestämmelse aflät direktionen den 13 november 1905 till Kungl. Maj:t en underdånig skrifvelse, med förslag bland annat å det fyllnadsbidrag af statsmedel, som ansåges böra i statsregleringen för år 1907 upptagas till bestridande af pensionsanstaltens utgifter under samma år. Direktionen anförde därvid, att direktionen efter vissa angifna grunder funnit skäl antaga, att denna kostnad skulle komma att uppgå till 22,725 kronor, hvaremot skulle svara årsafgifter, som skäligen borde beräknas till 11,280 kronor, hvadan skillnaden mellan dessa summor utgjorde 11,445 kronor. Men då härtill skulle läggas kostnaden för anstaltens förvaltning, hvilken direktionen beräknade till 2,250 kronor, förutom det belopp, som enligt Kungl. Maj:ts bepröfvande anvisades till direktionens ordförande och ledamöter, ansåge direktionen att såsom förslagsanslag för år 1907 till bestridande af döfstumlärarnas pensionsanstalts utgifter ett fyllnadsbidrag af statsmedel å 14,000 kronor borde i statsregleringen upptagas.

Sedan statskontoret häröfver afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, föreslog Kungl. Maj:t i en den 13 januari 1906 aflåten proposition Riksdagen att för år 1907 på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 14,000 kronor under rubrik »Bidrag till döf-

stumlärarynas pensionsanstalt», äfvensom medgifva, att Kungl. Maj:t finge af detta anslag anvisa erforderligt belopp till bestridande af nämnda anstalts förvaltningskostnader för år 1907.

Hvad sålunda föreslagits blef af Riksdagen bifallet; och finnes nyssberörda anslag jämväl för åren 1908 och 1909 uppfördt å ordinarie stat under tionde hufvudtiteln.

På Kungl. Maj:ts framställning medgaf 1907 års Riksdag, att Kungl. Maj:t finge för år 1908 dels bestämman de belopp, som erfordrades för bestridande af kostnaderna för förvaltningen af döfstumlärarynas pensionsanstalt, dels ock, därest dessa kostnader icke kunde bestridas af influtna afgifter, anvisa erforderligt belopp af förslagsanslaget »Bidrag till döfstumlärarynas pensionsanstalt».

Enahanda medgifvande lämnades af 1908 års Riksdag för år 1909 och af 1909 års Riksdag för år 1910 och torde böra begäras af Riksdagen jämväl för år 1911, hvarom jag ock förut denna dag gjort underdånig hemställan.

Ifrågavarande pensionsanstalt har numera utvidgats att omfatta äfven vissa andra än döfstumlärare. På Kungl. Maj:ts framställning har nämligen 1907 års Riksdag medgifvit, att vissa föreståndare och lärare vid folkhögskolorna och därmed förenade landtmannaskolor må äga delaktighet i döfstumlärarynas pensionsanstalt. I enlighet därmed har nådig kungörelse i ämnet utfärdats den 28 juni 1907. Sedermera har 1909 års Riksdag med bifall till därom gjord nådig framställning medgifvit delaktighet i döfstumlärarynas pensionsanstalt för lärare vid fristående, statsunderstödda landtmannaskolor, och har nådig kungörelse i ämnet utfärdats den 11 juni 1909.

För år 1910 medgaf Riksdagen, att ifrågavarande anslag måtte höjas med 6,000 kronor eller från 14,000 kronor till 20,000 kronor.

I underdånig skrifvelse den 23 augusti 1909 har nu direktionen öfver folkskollärarynes pensionsinrättning i afseende å det fyllnadsbidrag af statsmedel, som ansåges böra i statsregleringen för år 1911 upptagas till bestridande af pensionsanstaltens utgifter anført följande.

Ifrågavarande bidrag hade af direktionen beräknats böra utgå med 14,000 kronor årligen för tiden 1907—1909 och med 20,000 kronor för år 1910. Hittills hade bidraget dock ej behöft anlitas; och såvidt nu kunde bedömas torde anstalten vid innevarande års utgång komma att äga en behållning af omkring 20,000 kronor.

Under hvarterda af åren 1910 och 1911 inflytande afgifter torde kunna beräknas till omkring 26,000 kronor.

Hvad därefter anginge utgifterna torde pensioneringssumman komma att utgöra för år 1910 omkring 40,000 kronor och för år 1911 omkring 55,000 kronor, hvilka antaganden direktionen stödde på lämnade årsuppgifter om delägares ålder m. m. Härtill komme förvaltningskostnader, utgörande 3,500 kronor för år.

Då det således syntes böra antagas, att anstaltens utgifter under år 1911 komme att med omkring 30,000 kronor öfverstiga de medel anstalten under samma år hade till sitt förfogande, hemställde direktionen, att fyllnadsbidraget af statsmedel för år 1911 bestämdes till förslagsvis 30,000 kronor.

Jag finner ingen anledning till erinran mot direktionens nu ifrågasvarande framställning. Visserligen måste de beräkningar, hvarå denna framställning grundar sig, anses ganska vanskliga. Men då staten åtagit sig att lämna erforderliga fyllnadsbidrag till ifrågasvarande pensionsanstalt samt anslaget »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt» är af förslagsanslags natur, torde någon tvekan ej böra förefinnas i fråga om beviljandet af den af direktionen begärda höjningen af samma anslag.»

Departements-
chefen.

På grund af hvad i ämnet blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för år 1911 höja det på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln under rubrik »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt» uppförda förslagsanslag med 10,000 kronor eller från 20,000 kronor till 30,000 kronor.

17:o) Uti punkten 6 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, med uteslutande ur riksstaten af det å tionde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag å 6,000 kronor till bidrag till kungl. teaterns pensionskassa, till bidrag till kungl. hofkapellet pensionsinrättning å ordinarie stat å samma hufvudtitel uppföra ett årligt anslag af 3,000 kronor.

Angående
bidrag till
kungl.
teaterns
pensions-
kassa.

[6.]

Statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 14 januari 1910 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»I anledning af Riksdagens därom gjorda framställning förordnade Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 15 november 1861, att de uti nådiga breffen den 14 maj 1789, den 5 mars 1807 och den 31 juli 1831 meddelade föreskrifter, i enlighet hvarmed enskilda skådespelare med flera konstidkare varit förpliktigade att för sina representationer

erlägga vissa afgifter till pensionskassorna vid kungl. teatern och hofkapellet, skulle från och med år 1862 till all kraft och verkan upphävas. Då emellertid den inkomst, som pensionskassorna utaf ifrågavarande afgifter åtnjutit och hvilken i medeltal under de tio åren 1851—1860 utgjort omkring 3,000 riksdaler riksmünt för hvardera pensionskassan, vore för dessa kassors bestånd och fortfarande verksamhet af oundgängligt behof påkallade, föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen genom nådig proposition den 24 oktober 1862 att till hvardera af nämnda kassor anvisa ett emot nyssberörda belopp svarande årligt bidrag af 3,000 riksdaler riksmünt. Denna Kungl. Maj:ts framställning vann ock Riksdagens bifall; och finnes anslaget, som sedermera år efter år utgått, nu uppfördt å ordinarie stat under tionde hufvudtiteln, pensionsstaten, med rubrik: bidrag till kungl. teaterns pensionskassa. På grund af föreskrifterna i nådiga brefvet den 17 maj 1867 äger hvardera af kungl. teatrarnas pensionsinrättning och kungl. hofkapellets pensionsinrättning att af anslaget, 6,000 kronor, hos statskontoret årligen i vederbörlig ordning utbekomma 3,000 kronor.

På grund af vissa under år 1909 mellankomna omständigheter torde emellertid sagda anslag, hvad angår kungl. teatrarnas pensionsinrättning, böra utgå. Och får jag i sådant afseende erinra om följande.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 13 september 1907 tillkallade jag samma år särskilda sakkunniga för verkställande af utredning af de kungl. teatrarnas pensionsinrättnings äfvensom hofkapellets pensionsinrättnings ekonomiska och finansiella ställning samt för afgifvande af förslag till orduande af pensionsväsendet vid nämnda teatrar på sådant sätt, att detsamma kunde på ett tillfredsställande sätt fylla sitt ändamål. Denna kommitté, som i mars månad år 1908 afgaf underdånigt utlåtande i ärendet, hade uppgjort förslag till reglemente för de kungl. teatrarnas pensionsinrättning, en inrättning, som enligt förslaget skulle vara gemensam för såväl de båda teatrarna, kungl. teatern och kungl. dramatiska teatern, som hofkapellet. Enligt gjorda beräkningar, hvilka grundade sig på vissa uppgifna dödlighetstabeller och på en årlig räntefot af 3,5 procent, skulle för berörda reglementsförslags bringande till verkställighet, under förutsättning att det nu till hvardera af kungl. teatrarnas pensionsinrättning och hofkapellets pensionsinrättning utgående statsanslag af 3,000 kronor indroges, erfordras, utöfver pensionsinrättningarnas fonder, ett kapitaltillskott af 2,361,000 kronor.

Vid anmälan häraf den 13 augusti 1909 meddelade jag tillika, att såväl delägarna i hofkapellets pensionsinrättning som ock denna inrättnings styrelse på anförda grunder anhållit, att samma pensionsinrättning måtte varda vid sin fristående pensionsinrättning i oförändradt

skick bibehållen. Och som jag fann tillräckliga skäl saknas för att mot delägarnas bestridande indraga hofkapellet pensionsinrättning i den tilltänkta omregleringen, syntes mig denna böra omfatta endast operapersonalen i öfrigt och befattningshafvare vid dramatiska teatern. För reglementsförslagets genomförande i denna omfattning skulle enligt de gjorda beräkningarna erfordras ett kapitaltillskott till kungl. teatrarnas pensionsinrättnings fonder af 1,938,000 kronor. Å andra sidan borde, vid bifall till vissa af mig förordade förslag, afseende höjning i begynnelsepensionen för korstaten m. m., kapitaltillskottet ökas med 153,000 kronor. Och torde, anförde jag vid sagda tillfälle, för beredande åt pensionsinrättningen af fullt betryggande underlag, det kapitaltillskott, som borde för densamma anvisas, lämpligen kunna sättas till en uppåt afrundad summa af 2,100,000 kronor.

För anskaffande af dessa jämte andra för de kungl. teatrarnas verksamhet erforderliga medel har Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut vid förenämnda tillfälle den 13 augusti 1909, jämte det reglemente fastställdes för de kungl. teatrarnas pensionsinrättning, medgifvit anordnandet af det lotteri, hvarom jag talade tidigare i dag vid behandlingen af frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel för år 1911. Enligt de för lotteriet lämnade bestämmelser skall af den behållning, som efter afdrag af lyftade vinster samt för lotteriet uppkomna omkostnader uppstår, utbetalas, bland annat, senast före utgången af år 1913 till kungl. teatrarnas pensionsinrättning ett belopp af 2,100,000 kronor, med rätt för pensionsinrättningen att från början af år 1910, tills likviden sker, af behållningen å lotteriet utbekomma ränta å 2,100,000 kronor efter 3,5 procent för år att lyftas vid slutet af hvarje år.

Den fyllnad i de kungl. teatrarnas pensionsinrättnings fonder, som härigenom skulle vinnas, har, såsom redan angifvits, beräknats vara tillräcklig för att sätta pensionsinrättningen i stånd att, utan bidrag från statsverket, fullgöra inrättningens förpliktelser gentemot delägarna. Och då pensionsinrättningen redan från den 1 januari detta år åtnjuter den vid uppskattning af inrättningens kapitalbehof beräknade räntefkastning äfven å nyssnämnda fyllnadsbelopp, kan inrättningen ej blott för år 1911 utan jämväl för innevarande år afvara det statsverkets bidrag, som hittills utgått från förevarande anslag å tionde hufvudtiteln. Också har Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt beslut den 17 december 1909, med ändring af det utaf mig förut omförmälda bref af den 17 maj 1867, förordnat, att det belopp, som enligt samma nådiga bref skolat från nämnda anslag utbetalas till pensionsinrättningen för år 1910, skall för statsverkets räkning besparas.»

På grund af hvad sålunda anförts och under erinran att några förändrade förhållanden med afseende å kungl. hofkapellets pensionsinrättning icke genom anordnandet af omförmälda teaterlotteri inträdt, hemställde departementschefen om framläggande för Riksdagen af nu ifrågasvarande förslag.

Utskottet, som ej funnit något att erinra vid detta förslag, hemställer alltså,

att Riksdagen må, med uteslutande ur riksstaten af det å tionde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag å 6,000 kronor till bidrag till kungl. teaterns pensionskassa, till bidrag till kungl. hofkapellets pensionsinrättning å ordinarie stat å samma hufvudtitel uppföra ett årligt anslag af 3,000 kronor.

18:o) Beträffande öfriga ordinarie anslag under pensionsstaten har någon förändring icke ifrågasatts; och får utskottet alltså hemställa,

att santliga de anslag under pensionsstaten, i afseende å hvilka förändring icke blifvit här ofvan ifrågasatt, må i 1911 års riksstat upptagas med oförändrade belopp.

II. Indragningsstaten.

A. Ang. justitiedepartementet.

Ang. pension
åt t. f. brott-
målsdomaren
v. härads-
höfdingen
E. Stecksén.

19:o) Uti en till Riksdagen den 25 februari innevarande år aflåten proposition (nr 99) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att tillförordnade brottmålsdomaren i Norrbottens län, vice häradshöfdingen *Eskil Stecksén* må från och med månaden näst efter den, hvarunder han frånträdt brottmålsdomarebefattningen, under sin återstående listtid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 1,800 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementensärenden den 25 februari 1910 har departementschefen i denna fråga anfört följande:

»Då jag den 14 sistlidna januari inför Kungl. Maj:t föredrog frågan om reglerandet för år 1911 af utgifterna under riksstatens andra hufvud-

titel, förekom till behandling jämväl väckt förslag om ändrade grunder för de i vissa län förordnade brottmålsdomares aflönande (se 1910 års statsverksproposition, andra hufvudtiteln, s. 187—195). Därvid omnämnde jag, att den nuvarande tillförordnade brottmålsdomaren i Norrbottens län, vice häradshöfdingen Eskil Stecksén inkommit med underdånig framställning, att honom måtte beredas pension, men att detta ärende då ännu ej kunde anmälas till afgörande. Sedan vederbörande myndigheter numera blifvit hörda, anhåller jag att få upptaga frågan om pension åt Stecksén.

Stecksén är född den 5 september 1846 och uppnår sålunda under nästkommande år 65 års ålder. Efter aflagd examen till rättegångsverken, antogs han den 19 februari 1872 till extra ordinarie notarie vid Svea hofrätt. Af hofrätten blef Stecksén den 8 december 1873 första gången och sedermera vid flera tillfällen förordnad att förvalta häradshöfdingämbete, hvarunder han jämväl höll åtskilliga lagtima ting och allmänna tingssammanträden. Sedan han den 1 oktober 1879 utnämnts till vice häradshöfding, innehade han under tiden till år 1887 förordnande såsom extra rådmän i Karlstad och uppehöll samtidigt en del sekreterarebefattningar hos stadens kommunala styrelser och delegationer, hvarjämte han utöfvade privat juridisk verksamhet. Under åren 1887—1889 tjänstgjorde Stecksén dels såsom extra tjänsteman hos domänstyrelsen och dels vid protokollet i Svea hofrätt. Från och med den 4 mars 1890 har han, med undantag allenast af smärre ledigheter, på grund af hofrättens årligen förnyade förordnanden uppehållit nu ifrågavarande brottmålsdomarebefattning samt från och med år 1892 tillika befattningen såsom ordförande i gränsetullrätten i Norrbottens län.

Beträffande Steckséns löneförmåner såsom brottmålsdomare torde jag få hänvisa till den redogörelse för brottmålsdomarnas aflöningsförhållanden, som jag den 14 sistlidna januari lämnade. Jag tillåter mig här endast erinra, att dessa tjänstemän hittills icke uppburit fast arfvode utan att storleken af deras årsinkomst varit helt och hållet beroende på myckenheten af det arbete, som af dem under året utförts. Då Stecksén, enligt hvad han uppgifvit, ej fört anteckningar öfver sina inkomster och utgifter såsom brottmålsdomare, har han ej kunnat närmare angifva beloppet af den behållna inkomst, brottmålsdomaresysslan inbragt, än att densamma kan antagas hafva växlat mellan 4,000 och 2,000 kronor årligen. — Såsom ordförande i gränsetullrätten har Stecksén uppburit årligt arfvode, som till och med år 1904 utgått med 750 kronor, därefter till och med år 1907 med 1,200 kronor och efter sistnämnda år med 2,000 kronor. Pensionsrätt är ej heller med denna befattning förenad.

Såsom skäl för sin begäran om pension har Stecksén anført, att hans arbetskrafter med tilltagande ålder alltmera aftoge och att hans hälsotillstånd i öfrigt försämrades. Af ett vid ansökningsen fogadt läkarbetyg inhämtas ock, att Stecksén lider af hjärnblödning med däraf följande svårighet att tala och gå. Med hänsyn till sin inkomst af brottmålsdomarebefattningen och till nuvarande högt uppdrifna lefnadskostnader har Stecksén i sin ansökning beräknat en årlig pension af 3,000 kronor. Han har hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att bevilja ett belopp af 3,000 kronor att till Stecksén såsom brottmålsdomare i Norrbottens län årligen som pension utgå från den 5 september 1911, då hans lefnadsålder uppgått till 65 år.

Öfver Steckséns framställning hafva underdåniga utlåtanden afgifvits af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, Svea hofrätt och statskontoret.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande erinrar till en början, att visserligen de fall, då domhafvandena inom länet påkallat brottmålsdomarens handläggande af brottmål, under de senare åren blifvit allt färre, men att Stecksén tidigare, på 1890-talet och äfven de första åren därefter, flitigt påkallades af domhafvandena och att han då mycket ofta var ute på tjänsteförrättningar och resor såsom brottmålsdomare. Vidare fäster Kungl. Maj:ts befallningshafvande uppmärksamheten därå, att brottmålsdomarebefattningen ej varit vidare inbringande för sin innehafvare, att den, särskildt höst- och vintertid, är jämförelsevis besvärlig i följd af de långa resorna, som utan hänsyn till väderlek eller väglag måste företagas inom det vidsträckta länets obygder, samt att, såvidt Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade sig bekant, Stecksén under sin tjänstetid inom länet ej haft annan inkomst än af sina befattningar såsom brottmålsdomare och i gränsetullrätten. Ehuru Stecksén icke hade någon rätt att af statsverket påfordra pension, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande likväl funnit starka billighetsskäl tala för att någon pension beredes Stecksén på hans ålderdom. Kungl. Maj:ts befallningshafvande har alltså på det lifligaste tillstyrkt, att afseende må fästas vid Steckséns framställning.

Svea hofrätt har i sitt utlåtande anført, att, *då*, såvidt hofrätten hade sig bekant, Stecksén under den tid från och med den 4 mars 1890, hvarunder han uppehållit befattningen såsom brottmålsdomare, därmed icke förenat annan syssla än såsom ordförande i gränsetullrätten, samt han sålunda under lång tid ägnat sig uteslutande åt statens tjänst, därvid han ej sällan torde nödgats underkasta sig allvarliga mödor och umbäranden under resor i lappmarkerna, *då* Stecksén icke torde kunnat

göra några besparingar af den knappt tillmätta ersättning,,han för omförmälda tjänstgöring åtnjutit från statsverket, samt han enligt hvad Kungl. Maj:ts befallningshafvandes yttrande gäfvé vid handen, icke heller haft någon annan inkomstkälla, samt *då* det finge antagas, att Stecksén icke skulle kunna uppehålla sig på ett mindre inkomstbelopp än 1,800 kronor om året, hofrätten tillstyrkte, att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga proposition om beviljande för Stecksén af årlig pension till belopp af 1,800 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han uppnått en ålder af 65 år, men i händelse Stecksén skulle efter nämnda tid fortfarande innehafva ifrågavarande brottmålsdomarebefattning, från och med månaden näst efter den, hvarunder han frånträdt befattningen.

Statskontoret slutligen har, på grund af hvad i ärendet blifvit upplýst hemställt, att Steckséns ansökning må bifallas på sätt i hofrättens utlåtande föreslagits.

De skäl, hofrätten anført till stöd för att pension bör beredas Stecksén, synas mig giltiga.

Väl är Steckséns tjänstetid i statens tjänst ej så lång som i allmänhet fordras för att civil tjänstinnehafvare må komma i åtnjutande af pension, men, då hans hälsotillstånd ej lærer medgifva, att han längre kvarstår å brottmålsdomarebefattningen med dess ganska stora anspråk å innehafvarens fysiska krafter, torde såväl statens intresse som hänsyn till Stecksén kräfva, att pension nu beviljas honom och att pensionsrätten må inträda redan innan han under nästkommande år nått 65 års ålder.

Hvad angår pensionens storlek kan jag ej finna det af hofrätten och statskontoret förordade beloppet — 1,800 kronor om året — för högt. Antager man, att Stecksén af brottmålsdomarebefattningen haft en årlig inkomst af i medeltal 3,000 kronor, komme pensionsbeloppet att häraf utgöra ej fullt två tredjedelar, och på mindre årsinkomst lærer det, såsom hofrätten erinrat, icke vara för Stecksén möjligt att uppehålla sig.

Här må jämväl erinras, att den andra ännu bestående brottmålsdomarebefattningen — i Jämtlands län — med innevarande års utgång torde blifva indragen, hvarvid icke kan ifrågakomma att åt befattnings nuvarande innehafvare bereda pension, och att, om än enligt min mening den befattning, Stecksén nu innehar, ännu någon tid bör bibehållas, dock äfven denna i följd af ändrade förhållanden ganska snart lærer kunna indragas.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition, hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att tillförordnade brottmålsdomaren i Norrbottens län, vice häradshöfdingen Eskil Stecksén må från och med månaden näst efter den, hvarunder han frånträdt brottmålsdomarebefattningen, under sin återstående listid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af ett tusen åttahundra kronor.

Ang. pension
åt skrif-
biträdet
Amalia
Charlotta
Jansson.

20:o) Uti en till Riksdagen den 4 mars innevarande år aflåten proposition (nr 100) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att skrifbiträdet hos nedre justitierevisionen *Amalia Charlotta Jansson* må från och med månaden näst efter den, hvarunder hennes arbete för nedre revisionens räkning upphört, under sin återstående listid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 700 kronor.

Det i ärendet åberopade statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden innehåller följande yttrande af departementschefen:

»Nedre justitierevisionen har i underdånig skrifvelse den 5 februari 1910 gjort framställning om beredande af pension åt *Amalia Charlotta Jansson*, hvilken under en lång följd af år varit sysselsatt med renskrift för nedre revisionens räkning.

Justierevisionens framställning är föranledd af en från *Amalia Charlotta Jansson* inkommen skrift, i hvilken hon anhållit, att, då hennes arbetskrafter numera vid snart uppnådda 66 års ålder vore ned-satta och hon saknade andra tillgångar än en lifränta å obetydligt belopp, justierevisionen ville vidtaga åtgärder för åstadkommande af någon pension för henne af statsmedel, hvarjämte hon hemställt, huruvida icke, intill dess sådan pension kunde blifva henne beviljad, något understöd kunde beredas henne för den tid från den 17 december 1909, hvarunder hon enligt företedt läkarbetyg af sjukdom varit urståndsatt att förtjäna något till sitt uppehälle.

Beträffande sökanden och hennes arbete för justitierevisionen in-hämtas af handlingarna i ärendet:

Sökanden, som är född den 13 maj 1844, har alltsedan år 1864 haft stadigvarande sysselsättning med renskrift inom nedre revisionen, allenast med undantag af tiden september 1895—oktober 1898, då hon i följd af sjukdom icke kunnat arbeta. Hennes dagliga arbetstid har i regel uppgått till 8 à 10 timmar, hvaraf 4 timmar inom ämbetslokalen.

Ersättningen för arbetet har beräknats med visst belopp för skrifven sida och till en del utgått af nedre revisionens expensmedel, men i öfrigt erlagts af den tjänsteman — registratorn, protokollssekreterare eller amanuens — hvilken varit skyldig bekosta renskriften. Med den ersättning, som i nedre revisionen betalas för renskrift, kan, enligt hvad nedre revisionen upplyser, en van och fullt arbetsför renskrifverska förvärfva en inkomst af 80 å 90 kronor i månaden eller, om hon ej under hela året unnar sig ledighet, omkring 1,000 kronor årligen. Sökanden har emellertid under de sista 4 eller 5 åren, då hennes ålder tvungit henne att i någon mån hushålla med sina krafter, icke kunnat uppnå högre årsinkomst än 700 å 800 kronor. Nedre revisionen vitsordar, att sökanden städse med utmärkt skicklighet samt den största plikttrohet och ordentlighet fullgjort sitt sträfsamma arbete; och har revisionen särskildt omnämnt, att sökanden till följd af sin synnerliga förmåga att verkställa renskrifning efter äfven mycket svårlästa koncept, då klar uppfattning af det skrifnas innehåll fordras för afskriftens verkställande, mycket anlitats för renskrifning af dylik, mera fordrande art. Sådant arbete kräfver — anmärker nedre revisionen — afsevärdt längre tid än annan renskrift, utan att dock betalningen är högre. Jämväl erinrar nedre revisionen, hurusom sökanden fått verkställa så stor del af den renskrifning, hvilken bekostas med expensmedel, och kan sägas ske mera direkt för statsverkets räkning än den, som betalas af ämbets- och tjänstemännen inom revisionen, att med all säkerhet i allmänhet minst hälften af hennes dagliga arbetstid åtgått till arbete af det förra slaget.

Angående sin ekonomi har sökanden åberopat ett af stadsmäklaren A. Klingbom och kartografen A. L. Jacobsson utfärdadt intyg, att hon icke äger annan tillgång än en lifränta å 88 kronor om året, tillkommen genom insamling bland justitierevisionens ämbets- och tjänstemän.

Då det helt visst vore synnerligen hårdt, om sökanden efter mera än 42 års träget och samvetsgrannt arbete hos nedre revisionen mot en ersättning, som uppenbarligen icke lämnat möjlighet till besparingar, skulle lämnas att lida nöd, när hennes krafter nu på grund af hög ålder och sjukdom visade sig otillräckliga, har nedre revisionen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för beredande åt henne af pension utaf statsmedel, hvilken pension enligt revisionens mening lämpligen borde utgå för tiden från den 17 december 1909, efter hvilken dag hon varit urståndsatt att arbeta.

I fråga om pensionens belopp har nedre revisionen erinrat, hurusom löneregleringskommittén i sitt den 31 oktober 1907 afgifna be-

tänkande rörande fastare anställning för vissa biträden hos statens ämbetsverk och myndigheter ansett ålderdomsunderstöd till i Stockholm anställdt kvinnligt skrifbiträde, som uppnått 60 års ålder och 30 tjänstår, böra uppgå till lägst 600 och högst 900 kronor årligen; och har nedre revisionen framhållit, att sökanden, som snart uppnår 66 års ålder, räknar 42 tjänstår samt att det arbete, sökanden haft att utföra, till stor omfattning varit af sådan art, som fordrar omdöme och urskillning, samt således icke inskränkt sig till rent mekaniskt renskrifningsarbete.

Statskontoret, som efter nådig remiss afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet, har däri till en början erinrat, att i några af statskontoret angifna fall Riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat pension åt kvinnliga skrifbiträden hos ämbetsverk och myndigheter samt att för nu pågående Riksdag framlagts förslag om beviljande af pension å 1,000 kronor åt skrifbiträdet hos kammarkollegiet Fredrique Schenholm.

Statskontoret anmärker emellertid, att samtliga dessa fall förete den olikheten med det förevarande, att den inkomst, som af vederbörande pensionstagare i tjänsten åtnjutits, i sin helhet utgått direkt af statsmedel, under det att sökandens aflöning, såsom ofvan nämnts, endast till omkring hälften bestridts af sådana medel, under det att återstoden bekostats af vederbörande ämbets- och tjänstemän. Härvid borde dock märkas, att, då nämnda återstod väl kunde antagas hafva i sin helhet eller åtminstone till sin hufvudsakliga del utgått från de åt vissa tjänstemän i nedre revisionen anslagna renskrifningspenningar, densamma torde kunna betraktas såsom indirekt bekostad af statsmedel. Vid sådant förhållande och då den i ärendet förebragta utredningen syntes till fullo ådagalägga, att sökanden vore i behof af något understöd på sin ålderdom, samt staten med hänsyn till sökandens långvariga, synnerligen väl vitsordade tjänstgöring icke skäligen syntes kunna undandraga sig att bereda henne sådant understöd, har statskontoret ansett sig böra tillstyrka, att framställning för ändamålet hos Riksdagen göres. Vidkommande beloppet af understödet har statskontoret funnit detsamma, med fästadt afseende å sökandens årsinkomst i tjänsten samt hvad statskontoret framhållit angående de medel, hvaraf denna inkomst utgått, lämpligen böra bestämmas till 500 kronor. Statskontoret har alltså hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att åt sökanden å allmänna indragningsstaten uppföra en pension till belopp af 500 kronor årligen att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder hennes verksamhet för nedre revisionens räkning upphört.

I den under senare tid uppkomna frågan om förändring i de hos

ämbetsverk och myndigheter arbetande skrifbiträdenas ställning hade jag anledning uttala mig, då jag den 14 nästlidna januari inför Kungl. Maj:t framlade förslag till lönereglering för fångvårdsstyrelsen (se 1910 års statsverksproposition, andra hufvudtiteln, s. 16—34). Därvid behandlades jämväl frågan om beredande åt dessa biträden af pension, i hvilket afseende beslut fattades att för ett fast kvinnligt skrifbiträde, som skulle uppföras å fångvårdsstyrelsens stat, hos Riksdagen begära rätt till pension enligt 1907 års pensionslag. Vinner detta förslag Riksdagens godkännande och fattas enahanda beslut rörande skrifbiträdena hos andra ämbetsverk, lär staten skäligen icke böra undandraga sig att bereda ålderdomsunderstöd jämväl åt skrifbiträden, som nödgas afgå från sina befattningar, innan löne- och pensionsförhållandena för biträdena hos det verk, där de äro anställda, reglerats. Utom detta skäl för bifall till föreliggande framställning om pension åt sökanden kan för öfrigt, på sätt statskontoret erinrat, till stöd därför åberopas åtskilliga tidigare fall af likartad beskaffenhet.

Anser jag således lika med statskontoret, att pension bör beredas sökanden, hvilken under mycket lång tid på ett synnerligen förtjänstfullt sätt tjänat det allmänna, måste jag däremot finna pensionens af statskontoret föreslagna belopp för lågt. Statskontoret synes hafva tillmätt storleken af sökandens inkomst af befattningen och den omständigheten, att denna inkomst endast till en del betalats direkt af statsmedel, för stor betydelse. Att sökanden, särskildt under de senaste åren, då hennes krafter aftagit, haft jämförelsevis låg inkomst af sitt arbete, bör enligt min mening icke öfva bestämmande inverkan å pensionsbeloppet, enär sökandens verksamhet varit af den art och omfattning, att motsvarande befattningar i andra verk numera i allmänhet aflönas betydligt högre. Hvad sättet för arbetets betalande vidkommer, har statskontoret själf framhållit, att den allra största delen af sökandens arbete betalats, om ej direkt med statsmedel, dock indirekt med sådana medel, i det att de åt tjänstemännen af staten anslagna renskrifningspenningarna af dem användts till ersättning åt sökanden för hennes arbete: det är endast med afseende å den obetydliga del af den utaf sökanden besörjda renskrift, som ej betalats på något af dessa sätt, som det torde kunna ifrågasättas, att hänsyn därtill ej bör tagas vid fastställandet af pensionsbeloppet. Det af statskontoret föreslagna beloppet torde för öfrigt knappast vara tillräckligt att, äfven med tillägg af den lifränta, som anskaffats genom insamling inom nedre revisionen, bereda sökanden nödortförtigt uppehälle å hennes ålderdom. På grund af hvad jag sålunda anført har jag funnit en årlig pension för sökanden af 700 kronor vara

skälig. Detta belopp understiger i allt fall hvad nämnda biträde i fångvårdsstyrelsen enligt den nya regleringen skulle bekomma i pension; efter 60 lefnads- och 30 tjänstår skulle hon, med en slutaflöning af 1,500 kronor, blifva berättigad till årlig pension af 1,000 kronor.»

Med tillstyrkande af Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att skrifbiträdet hos nedre justitierevisionen Amalia Charlotta Jansson må från och med månaden näst efter den, hvarunder hennes arbete för nedre revisionens räkning upphört, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af sjuhundra kronor.

B. Ang. landtförsvarsdepartementet.

Ang. pension
åt förråds-
drängen K. F.
Kindmark
(Kind).

[7.]

21:o) Uti punkt 7 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att förrådsdrängen vid arméns intendenturförråd å Karlsborg *Karl Fredrik Kindmark* (Kind) må från och med månaden näst efter den, under hvilken han varder entledigad från nu innehafvande anställning, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 300 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 29 oktober 1909 har departementschefen rörande detta ärende anfört följande:

»Med förmälan att chefen för arméns intendenturförråd å Karlsborg gjort framställning om utverkande af pension åt förrådsdrängen vid därvarande intendenturförråd Karl Fredrik Kindmark (Kind) har *generalintendenten* uti underdånig skrifvelse den 16 augusti 1909 hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande åt Kindmark af en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han blefve entledigad från sin anställning vid intendenturförrådet.

Af handlingarna i ärendet inhämtas:

att Kindmark, som är född den 28 januari 1849 och alltså uppnått 60 lefnadsår, varit i statens tjänst sedan år 1861 eller i 48 år, däraf 29 år vid arméns intendenturförråd å Karlsborg;

att hans kroppskrafter och arbetsförmåga genom kronisk reumatism och ischias under åren nedsatts i betydlig grad och att hans hälso-

tillstånd gör det allt svårare för honom att med eget arbete nödtorftligen försörja sig och sin ålderstigna hustru;

att makarna haft att uppfostra 6 barn, af hvilka icke något är i sådan ekonomisk ställning, att det kan i nämnvärd mån understödja sina medellösa föräldrar samt

att Kindmark under hela sin tjänstetid såväl i som utom tjänsten visat plikttrohet och en i allo hedrande vandel.

Statskontoret har uti underdånigt utlåtande den 22 oktober 1909 biträdt generalintendentens framställning.

I likhet med generalintendenten och statskontoret anser jag, att Kindmark gjort sig förtjänt af att komma i åtnjutande af något årligt understöd för sin återstående listid, och har jag icke något att erinra mot det föreslagna pensionsbeloppet, hvilket står i öfverensstämmelse med hvad Riksdagen förut beviljat i liknande fall, då sökanden uppnått en ålder af minst 60 år.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att förrädsdrängen vid arméns intendenturförråd å Karlsborg Karl Fredrik Kindmark (Kind) må från och med månaden näst efter den, under hvilken han varder entledigad från nu innehafvande anställning, under sin återstående listid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af trehundra kronor.

22:o) Uti punkten 8 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att f. d. löjtnanten vid Västmanlands regemente *Martin Ossian Kristofilus Ottander* må från och med den 1 november 1905 å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 1,000 kronor.

Ang. pension
åt f. d. löjtnanten M. O.
K. Ottander.

[8.]

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 20 november 1909 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»Uti en till Eders Kungl. Maj:t ingifven skrift har kontraktsprosten i Östervåla O. A. Ottander i underdånighet anhållit, att någon pension måtte tillerkännas hans son, f. d. löjtnanten vid Västmanlands regemente *Martin Ossian Kristofilus Ottander*, hvilken för sinnessjukdom vårdades å Uppsala hospital och vore oförmögen att sig själf försörja.

F. d. löjtnanten Ottander är född den 22 oktober 1878, kom i krigstjänst den 10 juni 1897 vid Västmanlands regemente och befordrades

därstädes till löjtnant af andra klassen, men erhöll på egen begäran afsked utan rätt till pension den 6 oktober 1905. Sedan den 22 december 1907 vårdas han å Uppsala hospital.

Till stöd för ansökningen har åberopats bland annat ett intyg af öfverläkaren vid nämnda hospital, professorn i psykiatri vid Uppsala universitet F. H. Svenson, af innehåll att f. d. löjtnanten Ottander redan vid afskedstagandet varit i saknad af förståndets bruk, samt att Ottanders sinnessjukdom varat oafbrutet i mer än tre år och är af sådan beskaffenhet, att någon förhoppning om hans tillfrisknande icke förefinnes.

Öfver ansökningen hafva yttranden inforrats af vederbörande militärmyndigheter, arméförvaltningen, direktionen öfver arméns pensionskassa och statskontoret.

Regementschefen har på grund af dels uttalanden om och af f. d. löjtnanten Ottander vid tidpunkten för hans afskedstagande, dels ock professor Svensons intyg om Ottanders obotliga sinnessjukdom funnit det numera konstateradt, att Ottander varit sinnessjuk redan år 1905 eller tidigare. Ottander syntes därför kunna likställas med en officer, hvars sinnessjukdom toge sitt utbrott, medan han ännu vore i tjänst, och borde Ottander därför i likhet med en sådan officer tillerkännas pension från allmänna indragningsstaten, oaktadt hans sinnessjukdom vid tidpunkten för hans afskedstagande ännu ej blifvit såsom sådan igenkänd och fastställd.

T. f. arméfördelningschefen tillstyrker framställningen, då det synes honom ådagalagdt, att Ottander skulle hafva varit till pension berättigad, därest hans sinnessjukdom blifvit upptäckt före afskedstagandet.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse anser likaledes af handlingarna otvetydigt framgå, att Ottander redan före tiden för afskedstagandet från sin beställning såsom löjtnant vid regementet varit sinnessjuk, samt att det med all sannolikhet kan antagas, att hans ansökan om afsked påverkats af föreställningar, orsakade af denna hans sinnessjukdom, hvadan berörda ansökan, därest sjukdomen vid tiden för hans afskedstagande varit känd, bort behandlas på annat sätt än som skett; och finner sjukvårdsstyrelsen sig därför, med fästadt afseende vid att Ottanders sinnessjukdom oafbrutet varat i mer än tre år och enligt läkares intyg är att anse såsom obotlig, böra i underdånighet tillstyrka nådigt bifall till förevarande ansökan om pension åt Ottander.

Direktionen öfver arméns pensionskassa har uti sitt utlåtande meddelat, att Ottander såsom löjtnant af andra klassen uppburit en årlig lön af 1,020 kronor, och att han erlagt pensionsavgifter för en årlig

pension, jämlikt de för armén den 22 juni 1877 fastställda pensioneringsgrunder, af 1,000 kronor. Därest Ottander skulle förklaras berättigad till pension med tillämpning af punkt 8 i ofvannämnda pensioneringsgrunder, borde pensionsbeloppet, jämlikt punkt 1 i pensioneringsgrunderna, utgå med 1,000 kronor årligen.

Statskontoret erinrar uti sitt yttrande till en början om att enligt nyss nämnda punkt 8 i pensioneringsgrunderna skall vederbörande, för att blifva berättigad till pension, hafva kvarstått minst 3 år i sin anställning vid armén och *därunder* bevisligen hafva lidit af lamhet, blindhet eller vansinne utan att anledning förefinnes, att vederbörande kan återvinna tjänstbarhet. Ehuru, enligt hvad numera syntes vara utredt, Ottander visserligen måste anses hafva redan under några år före afskedstagandet varit lidande af ett sjukligt sinnestillstånd, hade denna sjukdom dock, såsom handlingarna visade, icke utgjort hinder för tjänstgöringen. För sinnessjukdom hade han under sin tjänstetid icke åtnjutit någon ledighet; uppenbart framträdde nämligen icke vansinnet hos honom förr än efter afskedstagandet. Under sådana förhållanden ansåge statskontoret punkt 8 i pensioneringsgrunderna för armén icke tillämplig i förevarande fall. Om emellertid det numera otvifvelaktiga förhållande, att han vid afskedstagandet var sinnessjuk, då varit för regementsbefälet känt, skulle hans afskedsansökning i stället hafva ledt till att han erhållit tjänstledighet för sjukdom, hvarunder han ägt behålla lönen, och hade sedermera med honom kunnut förfaras i enlighet med berörda stadgande, hvarvid pensionsbeloppet skulle hafva utgjort 1,000 kronor. Vid sådant förhållande och då öfriga i förenämnda stadgande angifna förutsättningar vore för handen, i det att Ottander numera uppenbarligen under en tid af mer än tre år lidit af vansinne samt icke kunde återvinna tjänstbarhet, syntes billigheten bjuda, att åtgärd vidtoges för att bereda honom ersättning för den lön, respektive pension, hvaraf han på grund af omständigheterna gått i mistning. På grund häraf ville statskontoret hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten för Ottander uppföra en årlig pension å 1,000 kronor att åtnjutas från och med ingången af november månad 1905, då han efter beviljad afsked frånträdde lönen såsom löjtnant vid Västmanlands regemente.

Då den sjukdom, hvaraf f. d. löjtnanten Ottander lider, på grund af i ärendet företedt läkarintyg måste anses hafva förefunnits redan innan Ottander erhöll afsked och därefter varat öfver 3 år, anser jag, i likhet med i ärendet hörda myndigheter, billigheten fordra, att Ottander tillerkännes pension, motsvarande det belopp, hvartill han varit berättigad,

därest han i stället för afsked erhållit tjänstledighet för sjukdom och sedermera i författningsenlig ordning föreslagits till erhållande af pension. Pensionsbeloppet torde, såsom statskontoret föreslagit, utgå från och med ingången af månaden näst efter den, hvarunder Ottander erhöi afsked.»

*Utskottets
yttrande.*

På grund af hvad i ärendet anförts, anser äfven utskottet, att något understöd bör beviljas f. d. löjtnanten Ottander. Då emellertid detta, enligt utskottets mening, egentligen bör afse att endast utgöra ersättning för Ottanders vårdande å hospital, anser utskottet, att understödets belopp bör bestämmas hufvudsakligen med hänsyn till kostnaden för hospitalsvården. Enligt de upplysningar utskottet inhämtat, uppgår denna kostnad visserligen för närvarande, och så länge Ottander vårdas å 1:a klassen, till 2 kronor 25 öre pr dag, men utsikt förefinnes, att Ottander skall kunna erhålla plats å 2:dra klassen, hvarest afgiften belöper sig till endast 1 krona per dag, däri ej inberäknade utgifterna för kläder och dylikt. Vid sådant förhållande anser utskottet, att det understöd, som bör tilldelas Ottander, lämpligen kan bestämmas till 600 kronor årligen.

Då det vidare enligt utskottets uppfattning här icke gäller en pension i egentlig mening, anser utskottet sig ej hafva anledning tillstyrka, att understödet skulle, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, utgå redan från afskedstagandet, utan håller utskottet före, att tiden för understödets beviljande bör begränsas till början af det år, hvarunder ansökning om pension för Ottander blef till Kungl. Maj:t ingifven, eller från och med år 1909.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att f. d. löjtnanten vid Västmanlands regemente Martin Ossian Kristofilus Ottander må från och med den 1 januari 1909 å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af sexhundra kronor.

Angående
pension åt
auditören J. H.
Rundgren.

23:o) I en till Riksdagen den 11 februari innevarande år aflåten proposition (nr 39) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, dels att, därest auditören vid Vaxholms grenadjärregemente *John Henrik Rundgren* erhåller afsked innan 1910 års utgång, han må från och med månaden näst efter den, i hvilken afskedet varder honom be-

viljadt, å allmänna indragningsstaten uppbära pension, beräknad efter 900 kronor om året för tiden intill den 1 juli 1913, och därefter under Rundgrens återstående liftstid efter 450 kronor om året,

dels ock att från anslaget till allmänna indragningsstaten må till arméns pensionskassa utbetalas hvad som i expektansafgifter bör erläggas, för att Rundgren skall från och med nämnda dag komma i åtnjutande af en årlig pension från kassan å 450 kronor.

Det propositionen bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 11 februari 1910 innehåller i detta ärende följande yttrande af departementschefen:

»Auditören vid Vaxholms grenadjärregemente vice häradshöfdingen John Henrik Rundgren, som är född år 1855, blef den 6 juni 1883 antagen till e. o. notarie i Svea hofrätt och utnämndes den 2 april 1891 till auditör vid Värmlands fältjägarbataljon. I den å sist nämnda befattning utfärdade fullmakten intogs bestämmelse om, att Rundgren skulle vara underkastad de förändringar i tjänstgöringsskyldighet, som en omorganisation af landtförsvaret kunde göra erforderliga.

När därför enligt 1901 års Riksdags beslut Värmlands fältjägarbataljon jämte Hallands bataljon sammanslogos till Vaxholms grenadjärregemente, blef Rundgren uppförd såsom auditör vid detta regemente. Eftersom han förblifvit å gammal stat, har han i berörda egenskap åtnjutit lön å 900 kronor och tjänstgöringspenningar å 400 kronor, hvartill under tjänstgöringen kommit dagaflöning med 2 kronor.

Rundgren, som har juridisk byrå i Karlstad och intill allra sista tiden varit amanuens vid domkapitlet därstädes, har emellertid icke under de sista åren tjänstgjort annat än vid repetitionsöfningarna. Han har en vikarie, som han själf aflönar med 600 kronor om året.

I en den 8 oktober 1909 till landtförsvarsdepartementet inkommen skrifvelse har Rundgren velat göra gällande, att han icke på grund af fullmaktens innehåll varit skyldig mottaga förflyttning till annat truppförband; hvarjämte han förmenat det vara obilligt och med statens värdighet oförenligt att fordra, det en auditör vid ett invid rikets västra gräns förlagdt och endast kort tid af året samladt truppförband skulle på i öfrigt oförändrade villkor fullgöra tjänstgöringen vid ett på en ö i Östersjön garnisoneradt regemente, och detta så mycket mindre som de med auditörsbeställningen förenade inkomsterna aldrig varit afsedda att utgöra annat än en biförtjänst åt den, som på grund af sin boningsort och verksamhet i öfrigt lämpligen kan åtaga sig en sådan befattning'.

Rundgren har därför hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes dels anvisa ett belopp af 600 kronor att från och med år 1909 årligen under Rundgrens tjänstetid såsom auditor utgå för aflönande af tjänstförrättande auditor vid Vaxholms grenadjärregemente, dels ock förklara Rundgren berättigad att vid afskedstagandet från auditörsbeställningen åtnjuta aflöning från allmänna indragningsstaten i öfverensstämmelse med de honom i fullmakten tillförsäkrade löneförmåner.

Öfver denna framställning hafva yttranden afgifvits af vederbörande myndigheter.

Regementschefen och chefen för fjärde arméfördelningen hafva tillstyrkt framställningen.

Arméförvaltningens civila departement har däremot hemställt, att densamma icke måtte föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd, enär Rundgren såväl jämlikt den för honom utfärdade fullmakten som på grund af de vid öfvergången till 1901 års härordning meddelade bestämmelser måste anses pliktig underkasta sig de förändringar i tjänstgöringsskyldighet, som för honom blifvit en följd af Värmlands fältjägarkårs sammanslagning med Hallands bataljon samt af Vaxholms grenadjärregementes i samband därmed genomförda organisation.

Direktionen öfver arméns pensionskassa har förklarat, att Rundgren, som uppnått 54 lefnadsår och en publik tjänstetid af mer än 26 tjänsteår efter tjugonde åldersåret, vore berättigad att nu afgå ur tjänst och från och med den 1 juli 1913 mot expektansafgifters erläggande tillträda 450 kronor kassapension; men endast genom att kvarstå i tjänst till den 29 mars 1915 blefve Rundgren vid då uppnådda 60 lefnadsår berättigad att från och med månaden näst efter erhållet afsked tillträda jämväl fyllnadspension likaledes till belopp af 450 kronor.

Statskontoret har erinrat om ett liknande fall, som var föremål för proposition till 1907 års Riksdag och däri omständigheterna voro följande: Komministern i Karlstad A. N. A. Randel, som år 1890 utnämnts till regementspastor vid Värmlands fältjägarkår, hade, efter det denna kår uppgått i Vaxholms grenadjärregemente, uppehållit regementspastorsbeställningen vid samma regemente, dock utan att ingå på ny stat. Då Randel anhållit att blifva öfverflyttad på indragningsstat, yttrade statskontoret i afgifvet utlåtande: »I den för Randel i egenkap af regementspastor vid Värmlands fältjägarkår utfärdade fullmakten är, enligt hvad arméförvaltningen upplyst, stadgad skyldighet för honom att vara underkastad de förändringar i tjänstgöringsskyldighet och aflöningsförmåner, som en omorganisation af landtför-

svaret kan göra erforderliga. Denna bestämmelse torde närmast afse skyldighet för Randel att underkasta sig utsträckt tjänstgöring och kan måhända äfven anses innebära åliggande för honom att tjänstgöra å ny förläggningssort för kåren. Däremot torde det starkt kunna ifrågasättas, huruvida denna skyldighet rimligtvis får utsträckas därhän, att det utan vidare skulle åligga Randel att tjänstgöra ej blott å annan ort utan ock vid ett annat truppförband, därför att den kår, vid hvilken han vunnit anställning, uppgått i detta nya truppförband. Då härtill kommer, att beloppet af den med regementspastorsbeställningen förenade aflöning uppenbarligen förutsätter, att beställningens innehafvare af annan prästerlig verksamhet hämtar sin egentliga utkomst, och att sådan verksamhet vid kårens förflyttning till området för ett annat stift än det, Randel tillhör, näppeligen torde stå honom till buds, lär det icke kunna förnekas, att starka billighetsskäl föreligga för beredande af tillfälle för Randel att utan ekonomisk uppoffring upphöra med tjänstgöringen vid det nya regementet. Skulle härjämte regementets egen fördel, om icke med nödvändighet kräfva, så dock befordras genom Randels afgang, så vill det synas statskontoret, som om fullt tillräckliga skäl föreligga att genom framställning till Riksdagen om beviljande af någon pension åt Randel bereda utväg för hans entledigande från regementspastorsbeställningen. Beträffande det belopp, som i sådant fall borde i pension tilldelas Randel, torde enligt statskontorets mening hvad Randel kan beräknas hafva under de senare åren haft i behållen inkomst af sin tjänst såsom regementspastor eller vid pass 500 kronor få i sådant afseende anses såsom ett minimum.» Den i öfverensstämmelse med detta förslag framlagda nådiga propositionen blef af Riksdagen godkänd.

Statskontoret har vidare förklarat sig icke kunna tillstyrka Rundgrens nu föreliggande ansökning i dess helhet, enär den åsyftade, att Rundgren skulle med bibehållande af fulla aflöningsförmåner och pensionsrätt befrias från tjänstgöringsskyldighet och att statsverket skulle bekosta ersättning till vikarie vid regementet. Men det kunde icke förnekas, att omständigheterna försatt Rundgren i ett synnerligen ofördelaktigt läge, då han numera nödgades antingen fullgöra sin auditörstjänst å en från hans hufvudsakliga verksamhetsfält långt aflägsen ort eller ock afstå ej obetydlig del af sin aflöning såsom auditör åt vikarie för uppehållande af göromålen. Icke heller för regementet kunde detta förhållande vara annat än ofördelaktigt. Då de omständigheter, som föranledt Riksdagen att bevilja pension åt Randel, i allt väsentligt föreläge beträffande Rundgren, syntes det böra tagas under öfvervägande, huruvida icke nu

föreliggande fråga lämpligen kunde ordnas på liknande sätt. Då Rundgren under de senaste åren, då han icke själf gjort någon auditörstjänst, aflönat sin vikarie med 600 kronor, hade han således haft 700 kronor i behållen inkomst af auditörstjänsten. I olikhet med Randel vore emellertid Rundgren pensionsberättigad för sin tjänst vid armén. Enligt hvad direktionen öfver arméns pensionskassa upplyst, vore nämligen Rundgren berättigad att, om han i tjänsten kvarstode till uppnådd ålder af 60 år, komma i åtnjutande af pension och fyllnadspension å tillhopa 900 kronor, och om han redan nu afginge, kunde han genom erläggande af expektansafgifter den 1 juli 1913 tillträda pension från kassan å 450 kronor. Under sådana förhållanden syntes det tvifvelaktigt, huruvida Rundgren kunde befinnas villig att med afstående af pensionsrätten från arméns pensionskassa åtnöjas med pension å 700 kronor från allmänna indragningsstaten. Han torde föredraga att kvarstå i tjänsten och aflöna vikarie för att i sinom tid tillträda pension å 900 kronor. Ansåges regementets fördel kräfvat, att auditörsgöromålens handhafvande ordnades på annat sätt än hittills, så syntes Rundgren nu böra beredas en pension af 900 kronor. Såsom uttryckligt villkor för åtnjutande af sådan pension från allmänna indragningsstaten borde i hvarje fall uppställas, att Rundgren afsade sig sin rätt till pension från arméns pensionskassa samt måhända därjämte, att han inom viss tid, exempelvis inom utgången af år 1910, afginge från tjänsten.

I likhet med hvad förut ägt rum i fall, då vederbörande ägt att mot erläggande af expektansafgift å viss tid tillträda pension från arméns pensionskassa, kunde det ju ifrågasättas, att nu förevarande fråga så ordnades, att en årlig pension beviljades Rundgren med 900 kronor från afskedet intill den 1 juli 1913 men därefter med 450 kronor samt att af statsmedel erlades expektansafgifter, så att Rundgren från och med samma dag erhöle pension från arméns pensionskassa till belopp af 450 kronor om året. Emellertid skulle en sådan uppdelning sakna praktisk betydelse, enär i allt fall statsverket i sista hand finge bekosta pensionen i dess helhet.

Departementschefen.

Beloppet af den med auditörsbefattning förenade aflöning förutsätter uppenbarligen, att befattningens innehafvare till väsentlig del hämtar sin utkomst af annan verksamhet. Men det måste anses ur alla synpunkter olämpligt, att denna verksamhet — såsom i förevarande fall — utföras på en ort, vidt aflägsen från vederbörande regementes förläggningssort. Med hänsyn härjämte till att Rundgren i viss mån blifvit ekonomiskt lidande genom arméns omorganisation, ansluter jag mig till

förslaget, att Rundgren beviljas afsked och i sammanhang därmed tillerkännes full pension. Eftersom Rundgren genom expektansafgifters erläggande kan bibehållas vid sin rätt till kassapensionen, som från och med den 1 juli 1913 utgår med 450 kronor, är det såsom statskontoret angifvit möjligt ordna pensionsfrågan *antingen* så, att Rundgren, så länge han lefver, beviljas en pension å allmänna indragningsstaten af 900 kronor mot afstående af kassapensionen, *eller* så, att pensionen å allmänna indragningsstaten bestämmes till 900 kronor för tiden intill den 1 juli 1913 men för tiden därefter till 450 kronor samt att statsverket genom expektansafgifternas erläggande vidmakthåller Rundgrens rätt till kassapensionen. Då statsverket alltsedan år 1858 betäcker pensionskassans årliga brist, skulle det ju, såsom statskontoret antydt, kunna i viss mån anses för staten betydelselöst, hvilketdera sättet som väljes. Men jag anser mig böra förorda det sistnämnda sättet af den anledning, att därigenom Rundgren bibehålles äfven vid den med kassapensionen följande rätt till begravningshjälp, 225 kronor.»

Auditörsbefattningarna äro, såsom äfven af föredragande departementschefen framhålles, uppenbarligen afsedda att förenas med annan verksamhet, som bereder vederbörande den väsentliga delen af hans utkomst. Skulle nu sådana förhållanden inträda, som göra det för en auditor svårt eller omöjligt att vid sidan af sin egentliga verksamhet fortfarande behörigen upprätthålla auditörsbefattningen, så synes detta, på grund af auditörsbefattningarnas beskaffenhet att vara bisysslor, böra föranleda till att vederbörande får afstå från befattningen såsom auditor.

Med denna uppfattning angående Rundgrens tjänsteställning och i betraktande jämväl däraf, att han enligt bestämmelse i den å auditörsbefattningen utfärdade fullmakten är underkastad de förändringar i tjänstgöringsskyldighet, som en omorganisation af landtförsvaret kan göra erforderliga, har utskottet ej kunnat finna omständigheterna påkalla ett medgifvande af den begärda pensionen, utan hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag icke må af Riksdagen bifallas.

24:o) Uti en den 4 april innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 130) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att sergeanterna af första klassen vid Hälsinge regemente *Carl Samuel Teodor Winblad von Walter* och *Nils Westberg* må från och med månaden näst efter den, hvarunder de erhålla afsked från innehafvande

*Utskottets
yttrande.*

Angående
pensioner åt
sergeanterna
C. S. T. Win-
blad von
Walter och
N. Westberg.

beställningar, under sin återstående listtid uppbära pension å allmänna indragningsstaten, hvardera till belopp af 900 kronor.

Det i ärendet åberopade statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»*Chefen för Hälsinge regemente* har uti skrifvelse den 27 januari 1910 i underdånighet anhållit, att med hänsyn till regementets tjänstbarhet få meddela afsked före uppnådd pensionsålder åt sergeanterna af första klassen vid regementet Carl Samuel Teodor Winblad von Walter och Nils Westberg, hvilka, under förutsättning att de erhöles pension, förklarat sig villiga att redan nu afgå från sina beställningar.

Winblad von Walter, som är född den 13 april 1862, kom i krigstjänst år 1880 och har såsom underofficer tjänstgjort i 24 $\frac{1}{2}$ år. Westberg är född den 18 mars 1865 och kom i tjänst år 1884 samt har såsom underofficer tjänstgjort i 19 $\frac{1}{2}$ år.

Af flera framställningen bifogade *läkarintyg* framgår,

att Winblad von Walter lider af förlamning i högra armen, hvarigenom muskelkraften och skrifförmågan äro väsentligen inskränkta, af försvagade själsförmögenheter äfvensom af marschdugligheten nedsättande ärrbildning och små blodåderbräck å högra foten och underbenet,

att Westberg lider af dubbelsidig lungtuberkulos, och att hvarje förbättring af hans hälsotillstånd är utesluten, samt

att såväl Winblad von Walter som Westberg på grund af sina sjukdomar äro och förblifva till krigstjänst odugliga.

Chefen för sjätte arméfördelningen har tillstyrkt framställningen efter att dock först hafva infordrat kompletterande intyg, utvisande, att Winblad von Walter och Westberg på grund af ofvannämnda sjukdomar varit tjänstlediga, den förre under de senaste fem åren med kortare mellanrum och den senare alltsedan den 24 maj 1905.

Uti afgifvet underdånigt utlåtande har *direktionen öfver arméns pensionskassa* anført, att Winblad von Walter, som räknade 47 lefnadsår och 29 tjänstår efter adertonde åldersåret, icke kunde mot pensionsreglementets bestämmelser beredas pension ur arméns pensionskassa än mindre fyllnadspension af statsmedel, och att samma vore förhållandet beträffande Westberg, som räknade 44 lefnadsår och 25 tjänstår efter adertonde lefnadsåret. Under hänvisning till att senast 1909 års Riksdag i likartade fall beviljat flere pensioner å allmänna indragningsstaten till lönens fulla belopp, har direktionen därjämte upplyst, att, därest Winblad von Walter och Westberg uppfyllt villkoren för dylika förmåner, pensionsbeloppet för hvardera skulle jämlikt pensioneringsgrunderna hafva utgått med 900 kronor.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 23 februari 1910 an-
fört, att, på grund af hvad i ärendet blifvit upplyst och då det med
hänsyn till regementets tjänstbarhet måste anses nödvändigt, att de
sergeantsbeställningar, hvilka nu innehades af Winblad von Walter och
Westberg, icke längre upptoges af icke tjänstduglige innehafvare, hade
statskontoret icke något att erinra mot förslaget att genom beredande
af förtidspensioner lämna dem tillfälle att afgå från befattningarna; och
hemställde fördenskull statskontoret, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå
Riksdagen att å allmänna indragningsstaten för Winblad von Walter
och Westberg uppföra pensioner till belopp af 900 kronor för hvardera.

Det synes mig särskildt med hänsyn till tjänstens kraf nödigt att
genom utverkande af rätt till pensioner åt Winblad von Walter och
Westberg gifva dem tillfälle att redan nu afgå ur tjänsten, och anser
jag, att ett mot full pension svarande belopp eller 900 kronor bör till-
erkännas dem vid afskedstagandet.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts före-
varande proposition hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att sergeanterna af
första klassen vid Hälsinge regemente Carl Samuel
Teodor Winblad von Walter och Nils Westberg må
från och med månaden näst efter den, hvarunder de
erhålla afsked från innehafvande beställningar, under
sin återstående lifstid uppbära pension å allmänna
indragningsstaten, hvardera till belopp af niohundra
kronor.

25:o) Kungl. Maj:t har uti en den 4 mars innevarande år till Riks-
dagen aflåten proposition (nr 118) under åberopande af bilagdt utdrag
af statsrådsprotokollet öfver landtförsvärenden för samma dag före-
slagit Riksdagen medgifva, att sergeanten af första klassen vid Norr-
bottens regemente *Bernhard Söderholm* må under sin återstående lifstid
från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked
från innehafvande beställning, å allmänna indragningsstaten uppbära en
årlig pension till belopp af 780 kronor.

Ofvannämnda statsrådsprotokoll innehåller härom följande uttalande
af departementschefen:

»Chefen för Norrbottens regemente har uti skrifvelse den 16 de-
cember 1909 i underdånighet anhållit, att proposition måtte aflåtas till

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 6 Saml. 1 Afd. 18 Häft.

Angående
pension åt
sergeanten
*Bernhard Sö-
derholm.*

Riksdagen om beviljande af pension åt sergeanten af första klassen vid regementet Bernhard Söderholm.

Af framställningen bifogade handlingar och läkarbetyg inhämtas, att Söderholm, som är född den 31 januari 1877, blifvit den 20 mars 1894 antagen till volontär vid Norrbottens regemente, att han den 29 september 1909 befordrats till nu innehafvande beställning, samt att han sedan tre år tillbaka lider af lungtuberkulos och körtelansvällningar å halsen och på grund häraf är till krigstjänst oduglig.

Regementschefen har i ofvannämnda skrifvelse anført, att Söderholm på grund af sjukdom under de senaste åren med undantag af två och en half månad varit tjänstledig, samt att han nu vore oförmögen att vidare sköta sin tjänst. Då Söderholm dessutom genom sin sjukdoms beskaffenhet ej syntes blifva återställd till hälsan, ansåge regementschefen det vara i hög grad önskvärdt för regementet, att den sergeantslön, som Söderholm nu uppbure, måtte blifva disponibel att tilldelas person, som förrättade mot densamma svarande tjänst.

Framställningen har tillstyrkts af *kommendanten i Boden*.

Uti afgifvet underdånigt utlåtande har *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse* ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till framställningen, enär lungsot icke vore upptagen bland de sjukdomar, på grund af hvilka armén tillhörig personal jämlikt föreskrifterna i cirkuläret den 22 juni 1877 angående ny pensionsreglering för armén kunde före inträdet i pensionsåldern skiljas från tjänsten mot åtnjutande af pension från allmänna indragningsstaten.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 4 februari 1910 anført, att då det syntes i någon mån tvifvelaktigt, huruvida Söderholm kunde anses vara för all framtid till krigstjänst oförmögen, statskontoret i anledning däraf inhämtat medicinalstyrelsens yttrande, och att af detta yttrande framginge, att styrelsen visserligen icke med säkerhet kunde afgöra, huruvida Söderholm vore för all framtid oförmögen till krigstjänst, och att det icke kunde anses uteslutet, att han möjligen kunde mer eller mindre fullständigt återvinna sin hälsa, men att det i allt fall vore mest sannolikt, att han icke mer komme att blifva användbar till krigstjänst. Vid sådant förhållande och då den sjukdom, hvaraf Söderholm lede, torde med hänsyn till faran för spridande af smitta icke lämpligen medgifva, att Söderholm användes ens vid mindre ansträngande göromål såsom skrifarbete och expedition, har statskontoret ansett skäl föreligga att söka bereda Söderholm tillfälle att utan ekonomisk uppoffring afgå från sin befattning, hvadan statskontoret tillstyrkt, att Söderholm å allmänna indragningsstaten beredes pension till belopp af 780 kronor, motsvarande den

sergeant af andra klassen tillkommande pension från arméns pensionskassa jämte fyllnadspension.

På grund af hvad statskontoret sålunda yttrat synes det mig särskildt med hänsyn till tjänstens kraf nödigt, att Söderholm beredes tillfälle att redan nu afgå ur tjänsten. Enligt hvad jag från arméns pensionskassa inhämtat, innehar Söderholm emellertid icke den lefnadsålder eller tjänstetid, att han kan erhålla pension från kassan eller fyllnadspension; och äfven om så varit förhållandet, skulle han i allt fall, med hänsyn till den korta tid, han varit sergeant af första klassen, icke kunnat erhålla högre pension än den, som tillkommer sergeant af andra klassen, eller 780 kronor.»

Departements-
chefen.

På grund af hvad i ärendet anförts anser utskottet, att i enlighet med Kungl. Maj:ts förevarande förslag Söderholm bör beredas tillfälle att med pension afgå ur tjänsten; och får utskottet sålunda, med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts framställning, hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att sergeanten af första klassen vid Norrbottens regemente Bernhard Söderholm må under sin återstående lifstid från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked från innehafvande beställning, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af sjuhundraåttio kronor.

26:o) I en till Riksdagen den 11 februari innevarande år aflåten proposition (nr 61) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att sergeanten af första klassen vid Västerbottens regemente *Ludvig Emil Nyblad* må under sin återstående lifstid från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked från innehafvande beställning, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 900 kronor.

Angående
pension åt
sergeanten
L. E. Nyblad.

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för den 11 sistlidne februari innehåller följande yttrande i ärendet af departementschefen:

»På därom af vederbörande gjord framställning har chefen för Västerbottens regemente uti skrifvelse den 12 november 1909 i underdånighet anhållit, att nådig proposition måtte aflåtas till Riksdagen om beviljande af pension före uppnådd pensionsålder åt sergeanten af första klassen vid regimentet *Ludvig Emil Nyblad*.

Af handlingarna inhämtas, att Nyblad, som är född den 15 december

1868, den 15 juni 1885 antogs till volontär vid Västerbottens fält-jägarkår, hvarifrån han den 28 mars 1890 på egen begäran erhöll afsked, samt att han den 28 april 1891 ånyo antogs till volontär vid kåren och den 2 juni 1897 befordrades till nu innehafvande beställning.

Enligt intyg af vederbörande regementsläkare lider Nyblad af lungtuberkulos och allmän svaghet och torde på grund häraf med största sannolikhet för all framtid vara oförmögen till krigstjänst.

Regementschefen har i ofvannämnda skrifvelse anført, att Nyblad på grund af sjukdom under flera år med kortare mellanrum af förment tjänstbarhet varit oförmögen att sköta sin tjänst såväl vid trupp som i expedition. Då Nyblad dessutom på grund af sin sjukdom vore en ständig fara för sin omgifning, ansåge regementschefen icke lämpligt, att han kvarstode i tjänst intill uppnådd pensionsålder.

Framställningen har tillstyrkts af *chefen för sjätte arméfördelningen*.

Uti afgifvet underdånigt utlåtande har *direktionen öfver arméns pensionskassa* anført, att Nyblad, som sålunda räknade 41 lefnadsår och en tjänstetid af 23 år efter adertonde åldersåret, icke kunde mot stadgandet i § 48 pensionsreglementet beredas pension ur arméns pensionskassa, än mindre fyllnadspension af statsmedel. Vidare har *direktionen* upplyst, att, därest Nyblad uppfyllt villkoren för erhållande af sådan förmån, pensionsbeloppet skulle hafva utgått med 900 kronor årligen, däraf 180 kronor i nionde klassen af arméns pensionskassa och 720 kronor af statsmedel.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 27 december 1909 anført, att, då genom de handlingarna bifogade läkarintyg torde få anses styrkt, att Nyblad vore för all framtid oduglig till krigstjänst, statskontoret, på grund jämväl af hvad handlingarna i öfrigt innehölle, funne sig böra tillstyrka, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten för Nyblad uppföra pension till belopp, motsvarande den pension från arméns pensionskassa jämte fyllnadspension, som, därest gällande villkor varit uppfyllda, skulle hafva tillkommit honom, eller 900 kronor.

På grund af hvad nämnda myndigheter sålunda yttrat och hemställt, synes det mig särskildt med hänsyn till tjänstens kraf nödigt att genom utverkande af rätt till pension åt Nyblad gifva honom tillfälle att redan nu afgå ur tjänsten, och anser jag, att ett mot full pension svarande belopp eller 900 kronor bör tillerkännas honom vid afskedstagandet.»

Utskottet, som ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förvarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att sergeanten af första klassen vid Västerbottens regemente Ludvig Emil Nyblad må under sin återstående lifstid från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked från innehafvande beställning, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af niohundra kronor.

27:o) Uti en inom Andra kammaren väckt motion (n:o 70) har herr *E. C. Kropp* föreslagit, att Riksdagen ville åt f. d. soldaten *Anders Gustaf Ed* bevilja en årlig pension af 300 kronor att utgå, om möjligt från 1910 års början, på allmän indragningsstat under hans återstående lifstid.

Ang. pension
åt f. d. sol-
daten *Anders*
Gustaf Ed.

Till stöd för denna framställning har motionären, med åberopande af åtskilliga vid motionen fogade intyg, anfört följande:

»F. d. soldaten *Anders Gustaf Ed*, nu boende Smedjevreten n:r 3 Eskilstuna, har haft anställning som soldat vid Södermanlands regemente under tiden från den 28 februari 1860 till den 1 augusti 1887, då han i anseende till ålder och sjukdom erhöll afsked, därvid berättigad till underhåll på expektans från Vadstena krigsmanshuskassa. Från den 1 april 1893 till den 1 juli 1908 har han haft anställning vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori som portvakt, hvarjämte han där sysselsatts med diverse filningsarbeten. Sistnämnda dag blef han från denna befattning afskedad på grund af arbetsbrist. *Ed* har, enligt bifogade intyg, de bästa vitsord för såväl sin anställning vid Södermanlands regemente som vid gevärsfaktoret. Född den 8 april 1837, är *Ed* nu i det närmaste 73 år gammal samt enligt bifogadt läkareintyg nu oförmögen till arbete och följaktligen urståndsatt att sig själf och sin åldriga hustru försörja. Vid sådant förhållande och då han oförvitligt tjänat staten i sammanlagdt öfver 41 år, torde det kunna anses rättvist och billigt, att staten träder emellan och gifver honom en årlig pension för hans återstående dagar. Då Riksdagen hittills i många fall på grund af begäran, antingen af Kungl. Maj:t eller enskild motionär, beviljat pension åt arbetare, som icke enligt något pensionsreglemente varit berättigad till erhållande därpå, har jag ansett mig böra söka af Riksdagen utverka beslut om pension äfven i detta ömmande fall.

Hvad pensionsbeloppets storlek beträffar, så anser jag detta böra sättas till tre hundra kronor. Riksdagen har förut vid beslut om pensioner åt arbetare, som i statens tjänst fått sin arbetsförmåga i mer eller mindre grad förminskad, beviljat nämnda belopp. Det synes mig ej i

detta fall lämpligen kunna sättas lägre. Med hänsyn till Eds höga ålder och den svåra belägenhet han befinner sig uti, synes mig äfven rättvist, att pensionen får utgå från och med innevarande år.»

Utskottets
yttrande.

Utöfver de intyg, som af motionären bifogats motionen, har för utskottet företetts ett den 7 april 1910 dagtecknad intyg af styresmannen för Carl Gustafs stads gevärsfaktori, öfversten C. Hyltén-Cavallius, hvilken däruti anført följande:

»På därom framställd begäran får jag härmed intyga:

att *Anders Gustaf Ed*, som den 1 april 1893 antogs till portvakt vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori, och den 1 juli 1908 på grund af allt mer tilltagande ögonsjukdom (starr) från samma tjänst afgick, städse plikttroget fullgjort sitt åliggande och visat i allo hedrande uppförande, samt

att jag — ehuru Eds jämförelsevis korta tjänstetid vid gevärsfaktoret icke kunde föranleda förslag från min sida om tillägg till den för Ed utgående militärpensionen — dock med glädje skulle se att denna genom Riksdagens välvilja ökades till för exempel 300 kronor, så att den 73 årige f. d. statstjänarens sista lefnadsår blefve bekymmersfriare.»

På grund af hvad sålunda och för öfrigt i detta ärende anförts, anser utskottet sig böra förorda, att någon pension varder beviljad åt f. soldaten Ed, utöfver det honom redan tillkommande underhåll från Västrens krigsmanshuskassa; och bör enligt utskottets mening denna pension lämpligen bestämmas till 225 kronor, hvarigenom sammanlagda beloppet af pension och underhåll från krigsmanshuskassan skulle uppgå till omkring 300 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att, med anledning af herr Kropps förevarande motion, Riksdagen må medgifva, att f. soldaten *Anders Gustaf Ed* må, räknadt från och med den 1 januari 1910, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af tvåhundra-tjugufem kronor.

Angående
pension åt
gevärshand-
verkaren Erik
Petter Wåg-
berg.

28:o) I en till Riksdagen den 18 februari innevarande år aflåten proposition (nr 66) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att, därest gevärshandtverkaren vid Västernorrlands regemente *Erik Petter Wågberg* erhåller afsked innan den 1 september 1910, han må från och

med månaden näst efter den, i hvilken afskedet varder honom beviljad, under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 780 kronor från allmänna indragningsstaten.

Till det propositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden har departementschefen angående denna framställning anført följande:

»Erik Petter Wågberg, som är född den 29 maj 1838, blef den 1 oktober 1873 genom kontrakt med arméförvaltningen å artilleridepartementet antagen till gevärssmed vid Västernorrlands bevärbataljon. Den 31 december 1894 förordnades han att tillsvidare vara gevärshandtverkare på stat vid Västernorrlands regemente.

Ett par månader senare förordnades vid regementet ytterligare en gevärshandtverkare vid namn Tjernberg, ty staten upptog den tiden två sådana beställningsmän.

I skrifvelse den 23 februari 1901 till vederbörande arméfördelningschef uppgaf dåvarande regementschefen, att Wågberg inlämnat ansökan om afsked från den 1 april 1901; och då Wågberg endast omkring 6 $\frac{1}{4}$ år haft förordnande på stat samt fördenskull icke vore berättigad till pension i vanlig ordning, ville regementschefen ifrågasätta framställning till Kungl. Maj:t om beredande af pension åt Wågberg.

Oaktadt regementschefen omedelbart därpå erhöi det svar på sin framställning, att den icke föranledde till någon åtgärd, uppgaf samme chef i skrifvelse den 6 augusti 1902 till dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, att blott en gevärshandtverkare kunde beräknas kvarstå vid regementet den 1 januari 1904. Enligt hvad regementskvartermästaren sedermera förklarar, skulle orsaken till berörda uppgift varit den, att det ansågs troligt, att Wågberg innan den 1 januari 1904 afgått från sin befattning.

Med anledning af uppgiften blef emellertid endast en gevärshandtverkare upptagen i den af Riksdagen godkända 1904 års stat för regementet.

Men antagandet, att Wågberg skulle afgå, visade sig oriktigt. Han upptogs på samtliga halfårsbesked, och då han ej kunde utan vidare afskedas blott därför, att staten ändrats, utbetalades alltjämt de honom tillkommande löneförmåner, däribland lön 780 kronor.

Sedan från 1909 års början ny stat blifvit för regementet gällande samt både Wågberg och Tjernberg förklarar sig villiga att ingå på villkoren för åtnjutande af de i densamma uppförda aflöningsförmåner, hemställde *regementschefen*, att, då de förutvarande löneförmåner ut-

gjorde full ersättning för det arbete, som kunde åläggas Wågberg, endast Tjernberg måtte erhålla tillstånd att öfvergå till den nya staten och komma i åtnjutande af däri uppförda två ålderstillägg. Ty Wågberg hade visserligen icke någon längre tid helt och hållet varit hindrad att göra sin tjänst, men på grund af hög ålder och minskad arbetsduglighet hade han alltsedan 1902 varit inkommenderad endast under regementsmötena.

Uti häröfver afgifvet yttrande tillstyrkte *arméförvaltningens civila departement* bifall till regementschefens framställning. Beträffande frågan om Wågbergs fortfarande kvarstående i tjänst anförde departementet vidare, att medgifvande därtill borde lämnas, intill dess framställning om pension åt Wågberg blifvit pröfvad, samt att Wågberg alltså borde bibehållas vid samma inkomst, som till honom utgått, alltsedan han till följd af den felaktiga anmälan den 6 augusti 1902 haft anställning öfver stat vid regementet. Då emellertid några i stat anvisade medel icke kunde för ändamålet disponeras, hemställde departementet, att för tiden från och med den 1 januari 1909 till och med den månad, i hvilken Wågberg erhöle afsked, måtte såsom gratifikation för hvarje månad till honom utbetalas ett belopp, motsvarande de enligt 1908 års stater för gevärshandtverkare bestämda löneförmåner — inkvarteringsbidrag samt ersättning för bränsle och lyse däri inberäknade. Härfor erforderliga belopp kunde af departementet förskjutas af omhänderhafvande medel.

Genom nådigt bref den 27 augusti 1909 biföll *Kungl. Maj:ts* departementets hemställan. För att begränsa den till Wågberg utgående ersättningen ålades därjämte regementschefen att inbeordra Wågberg till tjänstgöring vid regementet allenast under tid, då sådant för vapenvårdens handhafvande vid regementet kunde varda oundgängligen nödvändigt. Slutligen förständigades regementschefen att snarast möjligt inkomma med förslag om beredande af pension åt Wågberg.

Till åtlydnad häraf har i en af vederbörande arméfördelningschef den 1 november 1909 tillstyrkt skrifvelse föreslagits, att Wågberg måtte beredas pension till ett belopp, beräknadt för gevärshandtverkare på 1908 års stat eller 780 kronor.

Häröfver hafva yttranden infordrats från vederbörande myndigheter.

Direktionen öfver arméns pensionskassa har upplyst, att Wågberg icke någonsin varit delägare i kassan. Då Wågberg aldrig af vederbörande chef anmälts såsom tjänsteinnehafvare vid bataljonen (regementet) och icke heller af vederbörande redogörare debiterats pensionsafgifter, kunde antagas, att Wågbergs anställning såsom gevärshandtverkare icke varit

af den natur, att han ägt skyldighet blifva delägare i kassan. Skulle till Riksdagen aflåtas proposition om Wågbergs pensionerande, borde hänsyn tagas dels till Wågbergs framskridna ålder dels ock därtill, att han — i olikhet mot de gevärshandtverkare, som vore delägare i arméns pensionskassa — icke erlagt några pensionsavgifter. Dessa avgifter skulle intill början af år 1909 hafva uppgått till sammanlagdt 451 kronor 12 öre, därest Wågbergs anställning redan från den 1 oktober 1873 varit af natur att medföra nödtvungen delaktighet i kassan. Men om 1877 års pensioneringsgrunder varit på Wågberg tillämpliga, skulle han varit skyldig att ur tjänsten afgå redan den 29 maj 1901, och intill den dagen skulle summan af pensionsavgifterna hafva uppgått till allenast 235 kronor 45 öre. Om 1877 års pensioneringsgrunder varit på Wågberg tillämpliga, skulle han emellertid å andra sidan hafva vid afskedstagan- det den 29 maj 1901 varit berättigad till en årlig pension af 500 kronor. Då sålunda statsverket i pensionsavgifter besparats ett belopp af 4,291 kronor 67 öre och då Wågberg nu vore omkring 72 år gammal, syntes det af regementschefen föreslagna pensionsbeloppet direktionen välafvägd.

Denna åsikt har delats af *arméförvaltningen*, som hemställt om proposition till Riksdagen, att Wågberg skulle från och med månaden näst efter den, hvori han erhöle afsked från sin beställning såsom gevärshandtverkare, under sin återstående lifstid uppbära pension från allmänna indragningsstaten till belopp af 780 kronor årligen.

Statskontoret har tillstyrkt denna arméförvaltningens hemställan.

När det kom till Kungl. Maj:ts kännedom, att regementschefens anmälan den 6 augusti 1902 icke var öfverensstämmande med verkliga förhållandet, fanns enligt min mening intet lämpligare sätt att ordna saken än det, som innefattas i nämnda brefvet den 27 augusti 1909. De gratifikationsbelopp, arméförvaltningen i följd häraf förskjutit, torde böra ersättas af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar. Och hvad pensionsfrågan angår har jag intet annat att erinra mot myndigheternas förslag än att för pensionens åtnjutande torde böra uppställas det villkor, att Wågberg inom viss kort tid erhåller afsked ur tjänsten.»

Departements-
chefen.

Hvad i detta ärende förekommit synes visserligen innebära ett stöd för att Wågberg bör erhålla rätt till pension, men beloppet af denna bör enligt utskottets mening begränsas till 500 kronor, eller enahanda pension, hvartill Wågberg, enligt hvad direktionen öfver arméns pensionskassa upplyst, skulle med tillämpning af 1877 års pensioneringsgrunder hafva varit berättigad, om han erhållit afsked vid den tid, då han enligt samma grunder varit skyldig att afgå ur tjänsten.

Utskottets
yttrande.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att, därest gevarshandtverkaren vid Västernorrlands regemente Erik Petter Wågberg erhåller afsked innan den 1 september 1910, han må från och med månaden näst efter den, i hvilken afskedet varder honom beviljadt, under sin återstående listid uppbära en årlig pension af femhundra kronor från allmänna indragningsstaten.

Angående
pension åt
t. f. verk-
mästaren vid
fortifikationen
J. E. Wahl-
ströms änka.

29:o) I en den 8 innevarande april till Riksdagen aflåten proposition (nr 159) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att t. f. verkmästaren af första klassen vid fortifikationen Johan Emil Wahlströms änka *Augusta Charlotta Wahlström, född Vestberg*, må för sin återstående listid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 300 kronor, att beräknas och utgå från och med år 1909.

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för den 8 april 1910 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»Vid 1905 års Riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att t. f. verkmästaren af första klassen vid fortifikationen Johan Emil Wahlström måtte beredas en årlig pension af 1,000 kronor å allmänna indragningsstaten.

Wahlström, som var född år 1842, hade alltsedan år 1886 varit anställd vid ingenjörtruppernas verkstäder. Sedan verkmästarbeställningarna vid fortifikationen enligt 1901 års Riksdags beslut uppförts å stat samt de därmed förenade löneförmånerna af 1902 års Riksdag reglerats, hade Wahlström anmält sig såsom sökande till en af nämnda beställningar, hvilken han från början af år 1902 uppehållit på förordnande. Som emellertid Wahlström ansågs för gammal för att med hänsyn till förvärfvande af pensionsrätt kunna anställas på ordinarie stat, hade han år 1903 förordnats att tillsvidare, så länge han befundes kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden, dock högst intill fyllda 65 år, bestrida en verkmästarbeställning, mot åtnjutande af de därför i stat uppförda aflöningsförmåner, hvilka enligt 1904 års stat uppgingo till sammanlagdt 1,750 kronor för år.

Genom olyckshändelse den 27 januari 1904 hade emellertid Wahlström skadats å vänstra ögat, hvilken skada så påskyndade försvagandet af hans redan förut mindre goda synförmåga, att han, som

dock dessförinnan med utmärkt skicklighet och nit fullgjort sina åligganden, redan den 8 november samma år måste entledigas från sitt förordnande. Olyckshändelsen hade inträffat, då Wahlström å Göta ingenjörkårs smidesverkstad var sysselsatt med smärgling af ett järnstycke, i det att ett smärgelkorn inslungats i hans vänstra öga, utan att han själf eller annan varit vållande därtill. Af företedda läkarbetyg framgick, att Wahlström sedan flera år lidit af kroniskt synnervslidande å båda ögonen med småningom tilltagande nedsättning af synförmågan, att en akut stegring af denna sjukdom å vänstra ögat uppträdt i sammanhang med den skada, för hvilken Wahlström varit utsatt, att Wahlström i följd häraf blifvit blind å vänstra ögat samt att han sedermera blifvit fullständigt blind och till följd däraf vore underståndsatt att genom arbete försörja sig.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts ofvannämnda förslag till pension åt Wahlström.

Sedan Wahlström den 2 juli 1908 aflidit, har hans änka, Augusta Charlotta Wahlström, född Vestberg, anhållit, att henne måtte beredas pension.

Till stöd för ansökningsen har änkan Wahlström, som är född år 1846, åberopat handlingar, utvisande, att hon befinner sig i torftiga omständigheter, men det oaktadt har att draga försorg om en dotterdotter, samt att hon af sina barn icke kan påräkna någon hjälp, enär dessa befinna sig i sådana lefnadsvillkor, att de för sin egen utkomst behöfva, hvad de genom sitt arbete förtjäna. Själf är hon mindre arbetsför och åtnjuter på grund häraf alltsedan den 1 november 1908 fattigunderstöd från Karlsborgs kommun.

Direktionen öfver arméns pensionskassa har upplyst, att mannen Wahlström icke kunnat under sin lifstid förvärfva delaktighet i arméns nya änke- och pupillkassa, enär han icke varit utnämnd till utan endast på förordnande för begränsad tid innehaft sin befattning såsom verkmästare på fortifikationens stat; änkepensionsbeloppet, beräknadt å verkmästares (numera tygverkmästares) lön utan ålderstillägg eller 1,200 kronor, utgjorde 300 kronor årligen.

Fortifikationsbefälhafvaren på Karlsborgs fästning har tillstyrkt änkan Wahlströms ansökning under åberopande af ett intyg, däri bataljonsläkaren S. R. Erhardt, som vid flera tillfällen vårdat mannen Wahlström under åren efter förut berörda olycksfall, förklarat det ligga nära till hands antaga, att olycksfallet påskyndat Wahlströms död. Vidare har fortifikationsbefälhafvaren vid sitt yttrande fogat en handling, däri tvenne

verkmästare, hvilka under 18 år samarbetat med mannen Wahlström å Göta ingenjörkårs verkstäder, intyga, att denne till år 1904, då han drabbades af olyckshändelsen, åtnjöt god hälsa och varit mycket arbetsför; att de efter olyckshändelsen och sedan Wahlström blifvit blind, ofta besökt honom och hört honom då klaga öfver en våldsam hufvudvärk; att hans krafter hade synts dem hastigt aftaga, säkerligen till följd af den tvungna öfverksamheten, och att olycksfallet enligt deras förmenande i afsevärd grad påskyndat hans död.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har hemställt om en årlig pension åt änkan Wahlström af 300 kronor å allmänna indragningsstaten, beräknad från och med år 1909, enär det af handlingarna framginge, att verkmästaren Wahlströms år 1908 timade död med all sannolikhet påskyndats af det svaghetstillstånd, hvari han försatts genom ofvan omförmälda olycksfall och dess följder.

Häremot har *statskontoret* icke haft annat att erinra än att i detta fall, liksom i andra dylika, borde stadgas, att pensionen skulle utgå endast så länge pensionstagaren förblefve i sitt nuvarande änkestånd.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot denna Kungl. Maj:ts framställning, hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att t. f. verkmästaren af första klassen vid fortifikationen Johan Emil Wahlströms änka Augusta Charlotta Wahlström, född Vestberg, må för sin återstående lifstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af trehundra kronor, att beräknas och utgå från och med år 1909.

Angående
pension åt
f. fästnings-
byggnads-
arbetaren F. A.
Andersson.

30:o) I en till Riksdagen den 18 februari innevarande år aflåten proposition (nr 62) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren *Frans August Andersson* må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1911.

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 18 februari 1910 innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»Uti skrifvelse till fortifikationsbefälhafvaren å Karlsborgs fästning har arbetaren *Frans August Andersson*, hvilken varit anställd vid Karlsborgs fästningsbyggnad, gjort framställning om en årlig pension af 450 kronor.

Rörande nämnde arbetares förhållanden har fortifikationsbefälhafvaren, som tillstyrkt beviljande af en pension af 300 kronor, verkställt utredning, af hvilken framgår,

att Andersson, som är född den 7 september 1855, under 28 $\frac{2}{3}$ år i en följd varit anställd vid fästningsarbetena å Karlsborg och därunder väl fullgjort sina åligganden,

att han till följd af ådragen kroppsskada i tjänsten nu har betydligt nedsatt arbetsförmåga, samt

att han, som har hustru och tre minderåriga barn, icke äger andra medel till sitt och sin familjs uppehälle än hvad han genom arbete kan förvärfva.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har hemställt, att på grund af hvad rörande Andersson blifvit upplyst nådig proposition måtte aflåtas till Riksdagen om beviljande å allmänna indragningsstaten af pension åt honom å 300 kronor.

Statskontoret har i afgifvet underdånigt utlåtande tillstyrkt fortifikationsdepartementets framställning.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren Frans August Andersson må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af trehundra kronor, att utgå från och med den 1 januari 1911.

31:o) I en till Riksdagen den 18 februari innevarande år aflåten proposition (nr 63) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren *Carl Olofsson* må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 300 kronor, att utgå från innevarande års början.

Det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»Uti skrifvelse till fortifikationsbefälhafvaren å Karlsborgs fästning har arbetaren Carl Olofsson gjort framställning om erhållande af pension.

Rörande nämnde arbetares förhållanden har *fortifikationsbefälhafvaren*, som hemställt om pensions beviljande till belopp af 200 kronor, verkställt utredning, af hvilken framgår,

att Olofsson är född den 11 mars 1840 och således nära sjuttio år gammal,

Angående
pension åt
f. fästnings-
byggnads-
arbetaren
C. Olofsson.

att han under loppet af 26 år eller från och med år 1877 till och med år 1886 samt från och med år 1890 till och med år 1905 med goda vitsord arbetat i kronans tjänst, dels vid Karlsborgs fästning dels ock vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning äfvensom vid kasernbyggnadsarbeten å Rindön, samt

att Olofsson numera är medellös och till följd af sjuklighet oförmögen till arbete.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har hemställt, att på grund af hvad rörande Olofsson blifvit upplyst nådig proposition måtte aflåtas till Riksdagen om beviljande å allmänna indragningsstaten af pension åt honom å 200 kronor.

Statskontoret har i afgifvet underdånigt utlåtande funnit giltigaskäl föreligga för beredande af pension åt Olofsson. Beträffande pensionsbeloppet anser dock statskontoret det af fortifikationsbefälhafvaren föreslagna, af arméförvaltningens fortifikationsdepartement tillstyrkta beloppet af 200 kronor vara väl litet och föreslår fördenskull beloppet af pensionen till 300 kronor med hänvisning därtill, att 1906 års Riksdag beviljat pensioner å liknande belopp åt förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader, hvilka arbetare uppnått minst 55 lefnadsår och 24 tjänstår. Då nu Olofsson räknar 69 lefnadsår och 26 tjänstår, anser statskontoret konsekvensen fordra, att det föreslagna pensionsbeloppet höjes till 300 kronor.»

Då utskottet ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande proposition, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren Carl Olofsson må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af trehundra kronor, att utgå från innevarande års början.

Angående
pension åt
f. fästnings-
byggnads-
arbetaren
C. F. Fredriks-
son-Skön.

32:o) I en till Riksdagen den 25 februari 1910 aflåten proposition (nr 67) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren *Carl Fredrik Fredriksson-Skön* må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension å 150 kronor att utgå från innevarande års början.

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden ofvannämnda dag har departementschefen härom anført följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 21 oktober 1909 har arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjort framställning om beredande af

pension åt arbetaren Carl Fredrik Fredriksson-Skön, hvilken varit anställd vid Karlsborgs fästningsbyggnad.

Rörande nämnda arbetares förhållanden har fortifikationsbefälhafvaren å Karlsborgs fästning verkställt utredning, af hvilken framgår,

att Fredriksson-Skön, hvilken är född den 23 januari 1859, haft anställning i kronans tjänst under en tid af nära trettio år, hvaraf ett halft år vid Göta ingenjörkårs verkstäder, ett år och två månader vid tygstationen samt återstoden vid fästningsbyggnaden;

att Fredriksson-Skön numera är anställd hos enskild person, hos hvilken han har arbete i smedja med en förtjänst af två kronor om dagen men allt emellanåt är af sjuklighet oförmögen till arbete;

att Fredriksson-Sköns arbetsförmåga, enligt läkarbetyg, blifvit i kronans tjänst i afsevärd grad nedsatt, samt

att han har stor familj och befinner sig i fattiga omständigheter.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har hemställt, att, på grund af hvad rörande ifrågavarande arbetare blifvit upplyst, nådig proposition måtte aflåtas till Riksdagen om beviljande å allmänna indragningsstaten af pension å 150 kronor till honom.

Statskontoret har i afgifvet underdånigt utlåtande tillstyrkt fortifikationsdepartementets framställning.

I likhet med myndigheterna anser jag skäligt, att Fredriksson-Skön beredes pension. Det ifrågasatta pensionsbeloppet är visserligen lägre än det, som eljest plägar beviljas åt fästningsbyggnadsarbetare, men med hänsyn till Fredriksson-Sköns föga framskridna ålder synes icke skäl föreligga att i detta afseende frågå myndigheternas förslag.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren Carl Fredrik Fredriksson-Skön må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af etthundrafemtio kronor att utgå från innevarande års början.

33:o) Kungl. Maj:t har uti en den 4 april 1910 till Riksdagen aflåten proposition (nr 129) föreslagit Riksdagen medgifva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren *Anders Johansson* må under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension å 300 kronor, att utgå från 1910 års början.

Ang. pension
åt f. fästnings-
byggnadsar-
betaren A. Jo-
hansson.

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för ofvannämnda dag har departementschefen anfört följande:

»I skrifvelse af den 31 januari 1910 till arméförvaltningens fortifikationsdepartement har förre fästningsbyggnadsarbetaren Anders Johansson anhållit att komma i åtnjutande af någon pension under sin återstående lifstid.

Johansson är född 1829 och har med undantag för år 1880 varit under åren 1855—1894 anställd såsom murare vid fästningsbyggnadsarbetena å Karlsborg. Han innehar medalj för trohet och flit.

Fortifikationsbefälhafvaren å Karlsborgs fästning har, med förmälan att Johansson skött sitt arbete väl, föreslagit en årlig pension åt honom af 300 kronor.

Såväl *fortifikationsdepartementet* som *statskontoret* hafva biträdt detta förslag, sistnämnda myndighet under erinran, att Riksdagen vid flere tillfällen beviljat pensioner under omständigheter likartade med dem, som här föreligga.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren Anders Johansson må under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension å trehundra kronor, att utgå från 1910 års början.

Ang. understöd åt vaktmästare vid intendenturkåren.

[9.]

34:o) Uti punkt 9 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att enhvar af vaktmästarna vid intendenturkåren, förrådsvaktmästarna vid Jönköpings regemente *Anders Gustafsson Vakt*, vid Hälsinge regemente *Lars Bodin*, vid Värmlands regemente *Anders Mellqvist*, vid Norra Skånska infanteriregementet *Per Johansson Palmgren* och vid Smålands husarregemente *Jonas Petter Kjell* må från och med månaden näst efter den, hvarunder han, sedan han uppnått den för erhållande af gratial från Vadstena krigsmanshuskassa stadgade ålder, entledigas från sin befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma, jämte det honom tillkommande gratial från berörda kassa, uppgår till 360 kronor årligen eller alltså 211 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 20 november 1909 innehåller rörande denna fråga följande yttrande af departementschefen:

»Å intendenturkårens stat finnas för närvarande uppförda 36 vaktmästarbeställningar. Enligt 1901 års härordning skola dessa emellertid minskas till 17. I staten finnes därför intagen en anmärkning, att ledigblifven vaktmästarbeställning icke får återbesättas, men att däri-genom uppkommande besparingar få användas för upprätthållande af sådan tjänst. Med hänsyn till den nedsättning i de värnpliktiges tjänstgöringstid, som 1901 års Riksdag gjorde i det af Kungl. Maj:t då framlagda förslaget, och då en del regementen fortfarande icke äro ständigt tjänstgörande, har det afsedda nedbringandet i vaktmästarnas antal dock ansetts ännu icke kunna ske. För närvarande äro 18 vaktmästare anställda med lön eller arfvode på stat, hvarjämte 18 äro tillsatta på förordnande för att upprätthålla förrådsvaktmästartjänst vid vissa truppförband, tills dessa blifvit garnisonerade och fått de å mötesplatserna förlagda förråden flyttade till garnisonsorterna.

Enligt staten åtnjuta vaktmästarna samma *aflöningsförmåner*, som tillkomma distinktionskorpraler, nämligen:

lön	kronor 360: —
dagaflöning à 0,50 krona i 365 dagar	» 182: 50
underhåll in natura (beklädnad och portionersättning) à 0,91 krona i 365 dagar	» 332: 15
tillhopa kronor	874: 65

Därjämte åtnjuta de fri bostad samt, enligt beslut af 1908 års Riksdag, ersättning för ved och lyse m. m. med 80 kronor 95 öre årligen.

Hvad *pensionsfrågan* för ifrågavarande beställningsmän angår stadgas genom nådigt bref den 26 januari 1894, att innehafvare af förmansbeställning (vaktmästare) vid intendenturkåren skall vid afsked, meddeladt efter uppnådda 60 lefnadsår, få komma i åtnjutande af underhåll i första klassen af Vadstena krigsmanshuskassa till belopp af 100 kronor årligen jämte korpralstillägg 24 kronor, med rätt dock för honom att, om eljest hinder därför ej möter, i tjänsten kvarstå till fyllda 65 år; att samma pensionsförmåner skola tillkomma förmän, som nödgas att vid tidigare lefnadsålder än 60 år afgå ur tjänsten på grund af sådan genom förmänstjänstens utöfning ådragen skada eller obotlig sjukdom, hvilken för annat manskap medför rätt till underhåll i första klassen, men att, där den på sådant sätt ådragna skadan eller sjukligheten är af lindrigare art, än ofvan är sagdt, underhållet skall utgå endast med det vanliga beloppet för första klassen, nämligen 72 kronor med

korpralstillägg, samt att, när pensionär med döden afgår, begrafningshjälp får utbetalas till den aflidnes anhöriga eller rättsinnehafvare från Vadstena krigsmanshuskassa med samma belopp som för annat manskap. Sedan emellertid Riksdagen år 1909 bifallit en af Eders Kungl. Maj:t aflåten proposition, däri Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva bland annat, att hvarje från Vadstena krigsmanshuskassa nu och framdeles utgående enligt gällande föreskrift bestämdt underhåll (gratial) måtte få under vissa villkor ökas med 25 kronor årligen, kommer det förman (vaktmästare) vid intendenturkåren tillerkända gratial sålunda numera att utgå med sammanlagdt högst 149 kronor årligen.

När Eders Kungl. Maj:ts förslag om ersättning åt vaktmästarna vid intendenturkåren för ved och lyse framlades för Riksdagen, anförde dåvarande t. f. chefen för landtförsvarsdepartementet, att frågan om vaktmästarnas ställning och det för armén behöfliga antalet af sådana inom kort torde, på sätt generalintendenten äfven antydt, komma under förnyad ompröfning och att, om så befunnes nödigt och ändamålsenligt, då äfven kunde fullständigt utredas frågan om storleken af deras aflöning och de lämpligaste formerna för dess utgående. Detta borde dock icke fördröja nyss nämnda ersättnings beviljande. I sammanhang härmed anförde enligt statsrådsprotokollet vederbörande föredragande äfven, dels att generalintendenten ifrågasatt vaktmästarnas inträde i arméns pensionskassa, hvarigenom deras pension skulle komma att ökas till 360 kronor, dels ock att denna fråga emellertid ej vore så utredd, att den då kunde företagas till ompröfning utan måste därmed tillsvidare anstå.

Vid 1909 års riksdag föreslogs af enskild motionär, att Riksdagen trots pensionsfrågans outredda skick måtte provisoriskt höja pensionen för vaktmästarna till 500 kronor. I sitt yttrande häröfver anförde statsutskottet, att utskottet visserligen ansåge det nuvarande pensionsbeloppet vara för lågt men dock icke ville förorda någon höjning af detsamma, enär utskottet väntade, att förslag i ämnet skulle komma att föreläggas Riksdagen efter den därom pågående utredningens afslutande. På grund häraf hemställde utskottet om afslag å ifrågavarande motion, hvilket också blef Riksdagens beslut.

Enligt hvad generalintendenten i underdånig skrifvelse den 14 september 1909 anmält, har direktionen öfver arméns pensionskassa icke ansett sig kunna verkställa någon tillförlitlig uträkning öfver den kostnadsökning, som vaktmästarnas inträde i pensionskassan skulle medföra, hvarjämte direktionen förklarar sig anse, att pensionsfrågan icke borde upptagas till slutlig behandling, förrän underdånigt förslag till vaktmästarkårens organisation kunde föreläggas Eders Kungl. Maj:t.

I samma underdåniga skrifvelse har generalintendenten vidare an-
fört, att, så länge hela härordningsfrågan ännu vore sväfvande och i
samband därmed frågorna rörande armens förplägnadsanstalter, den värn-
pliktiga intendenturpersonalens utbildning m. m. icke erhållit sin slutliga
lösning, kunde det icke vara lämpligt att binda sig vid en organisation,
som genom en synnerligt lång tjänstetid för personalen icke läte sig
förändras inom öfverskådlig tid, därest så skulle påfordras. Det syntes
generalintendenten så mycket mera nödvändigt, att man icke låste sig
fast vid den nuvarande vaktmästarorganisationen, som denna ingalunda
kunde anses lämpad för sin uppgift, särskildt med afseende å den värn-
pliktiga intendenturpersonalens utbildning. Och följdén häraf vore, att
ett slutligt afgörande af pensionsfrågan icke heller nu borde äga rum.

Af intendenturkårens vaktmästare hade ett mindre antal redan
uppnått pensionsåldern eller nådde densamma inom de allra närmaste
åren. För att dessa äldre vaktmästare icke skulle blifva lidande, om
pensionsfrågan undanskötes, utan äfven de komma i åtnjutande af en
välbehöflig ökning i sin knappa pension, borde dock en förhöjning
häraf för nämnda vaktmästare redan nu företagas. Det till afskedade
vaktmästare för närvarande utgående gratialet måste nämligen i hvarje
fall anses alltför ringa i betraktande af den höga lefnadsålder, som
bestämts, för att de skulle få komma i åtnjutande däraf, enär de ju vid
denna ålder efter ett sträfsamt lif icke kunde i regel antagas vara så
arbetsföra, att de med tillskott af den lilla pensionen kunde vara i stånd
att försörja sig själfva och de ej heller af sina begränsade löneförmåner
varit i tillfälle att spara något för sitt lifsuppehälle på ålderdomen.

Frågan om pensionering af intendenturkårens vaktmästare borde
därför för närvarande inskränkas att afse endast beredandet af förbättrade
pensionsvillkor för de vaktmästare å fast lönestat vid intendenturkåren,
hvilka uppnått eller under de närmaste två åren uppnådde pensions-
åldern.

Lämpligast syntes det generalintendenten härvid, att dessa bereddes
pension å allmänna indragningsstaten till sådan storlek, att pensionen
tillsammans med det gratial, som vaktmästarna vid afskedet erhöllo från
Vadstena krigsmanshuskassa, utgjorde tillsammans 360 kronor eller
samma belopp, som om de varit delägare i arméns pensionskassa.

Generalintendenten har med anledning häraf hemställt, att följande,
enligt framställningen bifogade handlingar väl vitsordade vaktmästare
måtte beredas, utöfver dem tillkommande gratial, pension från allmänna
indragningsstaten, nämligen förrådsvaktmästarna vid Jönköpings rege-
mente Anders Gustafsson Vakt, vid Hälsinge regemente Lars Bodin,

vid Värmlands regemente Anders Mellqvist, vid Norra skånska infanteriregementet Per Johansson Palmgren och vid Smålands husarregemente Jonas Petter Kjell.

I infordradt utlåtande den 15 oktober 1909 har statskontoret instämt i, att det vaktmästarna vid uppnådda 60 år tillkommande gratial af 149 kronor årligen måste anses alldeles för lågt, och förklarat sig intet hafva att erinra mot, att sammanlagda understödsbeloppet i enlighet med generalintendentens förslag bestämdes till 360 kronor, för hvilket ändamål skulle erfordras ett fyllnadsbelopp af 211 kronor från allmänna indragningsstaten.

Departements-
chefen.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser äfven jag det vaktmästarna tillkommande gratial ur Vadstena krigsmanshuskassa vara alldeles otillräckligt. Önskligt hade naturligtvis varit, att frågan om vaktmästarna kunnat definitivt ordnas; men då, enligt hvad upplyst blifvit, detta icke lär ske inom den allra närmaste tiden, anser jag mig böra biträda det nu framställda förslaget.»

Utskottet, som ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att enhvar af vaktmästarna vid intendenturkåren, förrådsvaktmästarna vid Jönköpings regemente Anders Gustafsson Vakt, vid Hälsinge regemente Lars Bodin, vid Värmlands regemente Anders Mellqvist, vid Norra skånska infanteriregementet Per Johansson Palmgren och vid Smålands husarregemente Jonas Petter Kjell må från och med månaden näst efter den, hvarunder han, sedan han uppnått den för erhållande af gratial från Vadstena krigsmanshuskassa stadgade ålder, entledigas från sin befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma, jämte det honom tillkommande gratial från berörda kassa, uppgår till trehundrasextio kronor årligen eller alltså tvåhundraelfva kronor.

Angående pen-
sion åt stä-
derskan vid
krigsskolan
Sofia Char-
lotta Anders-
son.

35:o) I en till Riksdagen den 25 februari innevarande år aflåten proposition (nr 75) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att städerskan vid krigsskolan *Sofia Charlotta Andersson* må från och med månaden näst efter den, under hvilken hon blifver entledigad från

sin ifrågavarande syssla, å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension till belopp af 300 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 25 februari 1910 innehåller i detta ärende följande yttrande af departementschefen:

»Sofia Charlotta Andersson, som är född den 11 januari 1847, har alltsedan den 1 september 1887 varit anställd såsom städerska vid krigsskolan. Hennes nuvarande aflöning är 401 kronor 50 öre om året jämte fri bostad, vedbrand och lyse, hvilket allt tillsammans torde uppskattas till i rundt tal 700 kronor.

Enligt *läkarintyg* lider hon af ålderdomssvaghet och sådan ned-sättning af krafterna, att hon ej vidare kan fullgöra henne åliggande göromål utan på grund af sin sjuklighet måste inom den närmaste tiden afgå från sin tjänst.

Chefen för krigsskolan har nu i en af tjänstförrättande inspektören för militärläroverken den 13 januari 1910 tillstyrkt skrifvelse hemställt om en årlig pension å 450 kronor åt Sofia Charlotta Andersson och såsom stöd därför anført, bland annat, att Sofia Charlotta Andersson de senare åren på grund af alltmer tilltagande sjuklighet haft mycket svårt att förrätta sina sysslor och att hon årligen, särskildt om vint-rarna, längre och kortare tider varit sängliggande sjuk. Innevarande år vore hennes tillstånd så försämradt, att hon tvifvelsutan i en snar fram-tid ej längre kunde utföra sina tjänsteåligganden utan måste afgå från sin tjänst. Det syntes därför vara en i hög grad behjärtansvärd sak att söka bereda Sofia Charlotta Andersson efter så lång och trogen tjänst vid krigsskolan bidrag till lifsuppehälle på hennes ålderdom, så att hon ej måtte falla kommunen till last och sluta sina dagar inom fattighuset.

Arméförvaltningen har öfver framställningen afgifvit yttrande och därvid tillstyrkt, att pension beredes Sofia Charlotta Andersson. Armé-förvaltningen har emellertid erinrat, att pensioner till belopp af allenast 300 kronor årligen beviljats *dels* af 1908 års Riksdag till en vid Karlsborgs fästningsbyggnad anställd renhållerska, Charlotta Gustafsson, född Karlsdotter, *dels* af 1909 års Riksdag till städerskan vid landtbruksinsti-tutet vid Ultuna Vendla Sahlström. Då Sofia Charlotta Anderssons tjänstgöringsförhållanden syntes vara jämförliga med nyssnämnda per-soners, har arméförvaltningen icke ansett sig kunna tillstyrka, att pen-sionen för henne utgår med högre belopp, än som beviljats i ofvan angifna fall.

Statskontoret har förklarat sig dela arméförvaltningens uppfattning.

På grund af hvad sålunda förekommit anser jag pension böra be-redas Sofia Charlotta Andersson under hennes återstående lifstid.»

Då utskottet ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande proposition, hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att städerskan vid krigsskolan Sofia Charlotta Andersson må från och med månaden näst efter den, under hvilken hon blifver entledigad från sin ifrågavarande syssla, å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension till belopp af trehundra kronor.

Angående
pension åt
tygarbetaren
vid Karlsborgs
tygstation
Johan Fredrik
Johansson.

36:o) Kungl. Maj:t har uti en den 18 mars innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 101) under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att tygarbetaren vid Karlsborgs tygstation *Johan Fredrik Johansson* må från och med månaden näst efter den, under hvilken han entledigas från sin anställning såsom maskinist vid tygstationen, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 300 kronor.

Ofvannämnda statsrådsprotokoll innehåller rörande denna fråga följande uttalande af departementschefen:

»Tygarbetaren vid tygstationen å Karlsborg *Johan Fredrik Johansson* har i skrifvelse till tygmästaren därstädes anhållit, att, då han på grund af vacklande hälsa hade svårt att längre sköta sin plats, han måtte komma i åtnjutande af en årlig pension å 600 kronor.

Johansson är född den 11 april 1845 och sålunda i det närmaste 65 år gammal. Han har alltsedan den 1 september 1888 genom kontrakt på 3 månaders uppsägning varit anställd såsom maskinist vid tygstationen å Karlsborg samt härunder ådagalagt plikttrohet och samvetsgrannhet äfvensom visat mycken duglighet. Under de 13 första åren, han innehade platsen, åtnjöt han, förutom fri bostad, månadslön med 60 kronor i månaden för förmiddagsarbete jämte 30 å 35 öre i timpenning för eftermiddags- och öfvertidsarbete. Från och med 1902 års början har han haft 75 kronor i månaden i lön samt 40 å 60 öre i timmen för eftermiddags- och öfvertidsarbete, i följd hvaraf hans aflöning under de sista åren uppgått till i medeltal 1,519 kronor 66 öre för år.

Enligt *läkarbetyg* lider Johansson af kroniskt bröstlidande och allmän svaghet, så att hans arbetsförmåga måste anses i högsta grad nedsatt.

Tygmästaren har tillstyrkt framställningen samt anført, att Johansson oaktadt ett sparsamt och nyktert lefnadssätt ej kunnat göra några be-

sparingar för ålderdomen, detta i all synnerhet som vid hans hustrus år 1892 timade fränfalle fyra af barnen voro minderåriga och de två yngsta alltjämt äro delvis beroende af faderns hjälp. När Johansson erhöile afsked från sin befattning, ägde han ej några medel till sitt uppehälle och kunde, enligt egen uppgift, ej påräkna någon hjälp af de äldsta barnen. Dessutom förbjöde honom hans sjukdom att efter erhållet afsked sysselsätta sig med sådant arbete, hvarigenom han skulle kunna försörja sig. Ansträngande arbete förorsakade hos honom lungblödning.

Arméförvaltningen har i likhet med tygmästaren ansett billigt, att Johansson bereddes någon hjälp till lifsuppehälle genom pension, då hans anställning vid tygstationen på grund af sjuklighet och nedsatta arbetskrafter upphörde. Beträffande beloppet funne arméförvaltningen en grund för bestämmandet däraf i det förhållande, att 1907 års Riksdag uppå nådig proposition (nr 7) beviljat extra tygarbetaren vid Kristianstads tygstation Nils Nilsson Lord, som på grund af hög ålder och minskad arbetskraft icke längre kunde kvarstå i tjänsten, en årlig pension af 500 kronor. Som Johansson kunde anses jämfäställd med Lord, borde samma pensionsbelopp tillerkännas Johansson. Arméförvaltningen ville därför hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja Johansson en årlig pension af 500 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han blefve entledigad från sin anställning såsom maskinist vid tygstationen.

På grund af hvad i ärendet upplysts och då det af arméförvaltningen föreslagna pensionsbeloppet med hänsyn till den af Johansson åtnjutna aflöning och hans tjänstetid vid tygstationen finge anses väl afvägdt, har *statskontoret* uti infordradt underdånigt utlåtande hemställt om bifall till den af arméförvaltningen gjorda framställningen.

I likhet med myndigheterna anser jag Johansson böra tillerkännas pension å allmänna indragningsstaten. Hvad däremot angår pensionsbeloppet, kan jag icke dela arméförvaltningens uppfattning, att Johansson bör jämfäställas med extra tygarbetaren Lord. Johansson, som icke någonsin haft fast anställning vid armén, har blott 65 lefuads- och 22 tjänstår, under det att Lord, som fyllt 74 år, först varit artillerist under 31 år och därefter under lika lång tid som nu Johansson varit tygarbetare utan fast anställning. Enligt min mening bör Johansson i afseende på pensionsbeloppet jämfäställas med fortifikationsarbetarna, hvilka icke pläga tillerkännas mera än 300 kronor i pension.»

Departements-
chefen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förvarande proposition, hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att tygarbetaren vid Karlsborgs tygstation Johan Fredrik Johansson må från och med månaden näst efter den, under hvilken han entledigas från sin anställning såsom maskinist vid tygstationen, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af trehundra kronor.

Ang. pension
åt arbetskan
Kerstin
Jonsson.
[10.]

37:o) Uti punkten 10 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att arbetskan vid ammunitionsfabriken *Kerstin Jonsson* må från och med den 1 juli 1910 under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 120 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 10 december 1909 har departementschefen rörande detta ärende anfört följande:

»Med anledning af en utaf styresmannen för ammunitionsfabriken gjord framställning har arméförvaltningens artilleridepartement uti underdånig skrifvelse den 25 oktober 1909 hemställt om pension åt arbetskan vid ammunitionsfabriken Kerstin Jonsson.

Denna, som är född den 2 februari 1876, har varit anställd vid fabriken sedan den 4 augusti 1892. Såsom närmare framgår af ett artilleridepartementets skrifvelse bifogadt förhørsprotokoll råkade hon den 7 juli 1899 under arbete vid fabriken genom olyckshändelse så skada sin högra hand, att hon, enligt ett af regementsläkaren J. Nordlund den 10 april 1909 afgifvet intyg, är fullständigt oförmögen att använda pek- och långfingren äfvensom delvis tummen, beroende dels på dislokation och förkrympning af de genom olyckshändelsen delvis krossade mellanhandbenen för dessa fingrar dels på ärrsammandragningar.

Därest denna skada skolat bedömas enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, hade den, enligt hvad riks försäkringsanstalten meddelat, bort anses hafva för Kerstin Jonsson medfört nedsättning i arbetsförmågan, motsvarande 40 procent; och hade den således berättigat henne till en årlig lifränta af 120 kronor.

Artilleridepartementet har i sin skrifvelse anfört, att Kerstin Jonsson redan år 1902 hos arméförvaltningen anhållit om understöd på grund af den ådragna skadan. Sedan dock dåvarande styresmannen vid ammunitionsfabriken vid ärendets pröfning meddelat, dels att Kerstin Jonsson

såväl uppburit ersättning under den tid, hon efter olycksfallet varit oförmögen till arbete, som ock därefter fått bibehålla sina förutvarande aflöningsförmåner, dels ock att skadan genom alltjämt fortgående förbättring syntes ej komma att utgöra något väsentligt hinder för utförandet af henne vid fabriken förelagda arbeten, hade arméförvaltningen ansett framställningen då icke böra föranleda till vidare åtgärd från ämbetsverkets sida. Emellertid hade, såsom af läkarbetyget framginge, Kerstin Jousson icke kunnat återfå arbetsförmågan i den omfattning, som sistnämnde styresman förmodat. Att hon det oaktadt fått uppbära full aflöning hade likväl syntts billigt, så länge hon icke fått ersättning för sin minskade arbetsförmåga. Då departementet nu ansåge sådan ersättning böra henne tillkomma, syntes det tillika departementet lämpligt, att, ehuru lagen den 5 juli 1901 icke vore tillämplig å förevarande, därförut inträffade olycksfall, ersättningsbeloppet dock bestämdes efter de i denna lag angifna grunder och finge utgå i form af pension från allmänna indragningsstaten. Därest Kerstin Jonsson framdeles kunde bibehållas vid ammunitionsfabriken, vore meningen, att hennes aflöning med pensionens tillträdande skulle minskas till sådant belopp, som motsvarade värdet af det arbete, hon förmådde utföra.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 23 november 1909 biträdt den af arméförvaltningen gjorda framställningen under erinran, att 1909 års Riksdag såsom ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete beviljat en arbeterska vid Ultuna egendom årlig pension till belopp, motsvarande lifränta enligt lagen den 5 juli 1901.»

Ehuru nyssnämnda lag icke vore tillämplig å ifrågavarande, före lagens ikraftträdande inträffade olycksfall, ansåg departementschefen sig likväl, med anledning af hvad i ärendet förekommit, böra hemställa om framläggande för Riksdagen af ifrågavarande förslag.

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att arbeterskan vid ammunitionsfabriken Kerstin Jonsson må från och med den 1 juli 1910 under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af etthundratjugu kronor.

38:o) I en till Riksdagen den 11 februari innevarande år aflåten proposition (nr 64) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att förra köksförestånderskan vid garnisonssjukhuset å Karlsborg *Anna Mathilda Hermansson* må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifs-

Angående
pension åt
f. köksfö-
re-
stånderskan
Anna Math.
Hermansson.

tid åtnjuta en årlig pension af 200 kronor att utgå från innevarande års början.

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 11 sistlidne februari innehåller i detta ärende följande yttrande af departementschefen:

»Uti underdånig skrifvelse den 8 oktober 1909 har direktionen för garnisonssjukhuset å Karlsborgs fästning hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande åt förra köksförestånderskan å nämnda garnisonssjukhus Anna Mathilda Hermansson af en årlig pension af 200 kronor, att utgå från och med år 1909.

Hermansson är född den 24 augusti 1833 och sålunda öfver 76 år gammal. Hon anställdes såsom köksförestånderska vid nämnda sjukhus den 1 februari 1879, men måste på grund af i tjänsten ådragen kroppsskada efter nära 15 års oförvitlig tjänstgöring begära afsked från sin befattning den 31 oktober 1893. Sedan denna tid har Hermansson haft bostad hos och delvis åtnjutit underhåll af enskild person. Af statsmedel har Hermansson uppburit dels 200 kronor år 1893, dels 200 kronor år 1900, dels ock från och med år 1901 en årlig gratifikation af 100 kronor.

Enligt ett den underdåniga skrifvelsen bifogadt läkarintyg har Hermansson under sin tjänstgöring å sjukhuset ådragit sig ett kroniskt lidande i högra ljunsktrakten och är hon till följd af denna åkomma i förening med sin långt framskridna ålder oförmögen att genom eget arbete bidraga till sitt uppehälle.

I ofvan berörda skrifvelse har *direktionen för garnisonssjukhuset å Karlsborgs fästning* förklarat Hermanssons behof af statsunderstöd vara mer trängande än förut, enär den enskilda person, af hvilken hon hittills åtnjutit hjälp, numera af ekonomiska skäl är ur stånd att lämna henne samma hjälp.

Öfver ansökningen hafva arméförvaltningen och statskontoret afgifvit yttranden.

I betraktande af att Hermansson haft anställning å garnisonssjukhuset under en tid af endast 14 år har *arméförvaltningen* funnit skäl icke föreligga att tillstyrka propositions aflåtande i ämnet. Då af handlingarna i ärendet emellertid framgår, att Hermansson numera kommit i behof af ökad understöd, har nämnda ämbetsverk hemställt, att Hermansson måtte för år 1910 tillerkännas en gratifikation af 200 kronor från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot arméförvaltningens hemställan om en gratifikation å 200 kronor för år 1910, men har ansett

goda skäl föreligga för beredande åt henne för hennes återstående lifstid af ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten. Statskontoret, som funnit understödet lämpligen böra bestämmas till 200 kronor, har därför biträdt direktionens framställning om proposition till Riksdagen om pension åt Hermansson, dock först från och med år 1911.

Då af det anförda framgår, att Hermansson under sin nära 15-åriga anställning i statens tjänst ådragit sig sjukdom, som i förening med hög ålder gör henne oförmögen till arbete, synes mig billigt, att hon kommer i åtnjutande af en årlig pension för sitt nödtorftiga uppehälle. Denna pension torde lämpligen böra utgå redan under innevarande år.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att förra köksförestånderskan vid garnisonssjukhuset å Karlsborg Anna Mathilda Hermansson må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af tvåhundra kronor att utgå från innevarande års början.

39:o) Uti punkt 11 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att f. d. musiksergeanten *Johannes Elias Nordström* må från och med år 1910 å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 400 kronor.

Ang. pension
åt f. d. musik-
sergeanten J.
E. Nordström

[11.]

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 17 december 1909 har departementschefen rörande detta ärende anført följande:

»Uti en till Eders Kungl. Maj:t ingifven skrift har f. d. musiksergeanten *Johannes Elias Nordström* i underdånighet anhållit, att en årlig pension måtte beviljas honom.

Af handlingarna inhämtas, att sökanden, som är född den 24 juni 1862, antagits till spel i nummer vid Smålands grenadjärkår den 24 juni 1878 och konstituerats till fältnusikant i kåren den 15 maj 1887, från hvilken beställning han, efter denna kårs uppgående i Karlskrona grenadjärregemente, erhållit afsked den 13 oktober 1903; samt att han enligt läkarintyg lider af symptom af gallsten och inflammation kring gallblåsan i förening med oregelbunden och något försvagad hjärtverksamhet och till följd däraf äger minskad förmåga att genom arbete förskaffa sig sitt uppehälle. Enligt ett af lasarettsläkaren A. Eurén den 5 december 1906 afgifvet intyg har Nordströms militära tjänstgöring otvifvelaktigt haft ett ogynnsamt inflytande på sjukdomens förlopp.

Direktionen öfver arméns pensionskassa har tillstyrkt ansökningen under åberopande af ett utaf direktionen den 9 januari 1907 angifvet underdånigt utlåtande, uti hvilket direktionen meddelat, bland annat, att Nordström, som aldrig varit anställd på stat och sålunda vid erhållet afsked icke innehaft anställning, som medfört delaktighet i arméns pensionskassa, icke kunde tillerkännas pension från nämnda kassa och således ej heller fyllnadspension från därtill anvisade statsmedel.

Arméförvaltningens civila departement har icke ansett sig kunna förorda bifall till ansökningen, hvilken jämväl af arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse afstyrkts på grund däraf, att Nordströms sjukdom icke kunde antagas vara förorsakad af hans militära tjänstgöring.

Statskontoret har uti underdånigt utlåtande den 6 november 1909 Erinrat därom, att Eders Kungl. Maj:t på grund af liknande omständigheter, som nu föreligga i fråga om Nordström, gjort framställning till 1908 års Riksdag om beviljande af pension å 400 kronor åt f. d. musiksergeanten C. P. Tillman, hvilken framställning blifvit af Riksdagen bifallen. Då konsekvens och rättvisa bjöde, att jämväl åt Nordström bereddes en liknande förmån att åtnjutas från och med år 1910, har statskontoret hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten för sökanden uppföra pension med 400 kronor årligen.

Enär Nordström, hvilken efter en mer än 25-årig, väl vitsordad tjänstetid till följd af sammanslagningen af Smålands grenadjärkår och Blekinge bataljon till Karlskrona grenadjärregemente samt i anledning af beslutad minskning af musikpersonalen vid arméns truppförband utan eget förvållande förlorat den anställning såsom musiksergeant, han förut innehaft, anser jag, i likhet med statskontoret, billigt, att han erhåller något understöd för sin återstående lifstid, helst hans förmåga att genom eget arbete förvärfva sitt uppehälle blifvit genom sjukdom förminskad, och tillåter jag mig härvid fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på, att Nordström på grund af förekommande bevekande omständigheter enligt nådiga beslut den 7 oktober 1904 och den 22 februari 1907 tillerkänts vid hvartdera tillfället en gratifikation å 300 kronor från fjärde hufvudtitelns anslag till extra utgifter.»

I anslutning till Kungl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att f. d. musiksergeanten Johannes Elias Nordström må från och med år 1910 å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af fyrahundra kronor.

C. Ang. sjöförsvarsdepartementet.

40:o) Uti tvenne motioner, väckta den ena (nr 2) inom Första kammaren af grefve *Axel Wachtmeister*, den andra (nr 4) inom Andra kammaren af herr *U. Leander* har sammanstående föreslagits, det Riksdagen ville besluta att tilldela genom olycksfall afidne verkmästaren vid kronovarfvvet i Karlskrona Carl Johanssons änka, *Kristina Johansson*, ett årligt understöd af 300 kronor att utgå om möjligt redan från och med innevarande år och så länge hon lefver ogift.

Ang. årligt understöd åt verkmästaren Carl Johanssons änka.

Till stöd för denna framställning hafva motionärerna, under åberopande af en del hvardera motionen bifogade intyg, därjämte hvar för sig anfört följande:

»Verkmästaren vid kronovarfvvet i Karlskrona Carl Johansson förlorade den 12 augusti 1908 lifvet genom olycksfall. Johansson skulle vid ifrågavarande tillfälle jämte en del arbetare taga loss kättingen från babords ankare å pansarkryssaren »Fylgia», som var intagen i docka. För att få kättingen loss måste en sprint, som kvarhöll den vid ankaret, slås ut. Då ingen af arbetarna var villig att utföra detta arbete på grund af den därmed förenade faran, klef Johansson, ehuru såsom verkmästare ej skyldig därtill, själf ut på ankarstocken för att slå ut sprinten. En s. k. klam, hvarpå Johansson stödde vänstra armen, vred sig emellertid omkring sin axel och ändrade läge med påföljd, att Johansson förlorade sitt fotfäste och störtade ned på dockans botten, därvid han på grund af i fallet ådragna skador ljöt en nästan ögonblicklig död.

Johansson, som var född den 5 december 1857, blef antagen till daglönare vid kronovarfvvet den 9 december 1874, förman den 1 augusti 1884, mästare den 1 maj 1892 och verkmästare den 1 februari 1906. I sistnämnda egenskap åtnjöt han en årlig lön af 2,604 kronor. Vid sitt frånfälle efterlämnade han en ganska talrik familj eller hustru, *Kristina Johansson*, född 1860, samt 7 barn, däraf 3 såsom födda 1897, 1900 och 1903 under 15 år. Då en verkmästareänka såsom gratial erhåller kronor 237: 50 per år med afdrag af 5 % eller alltså endast kronor 225: 63, blef familjen genom att förlora hufvudern, af hvars arbetsförtjänst den uteslutande var beroende för sin existens, helt plötsligt och utan egen förskyllan försatt i mycket små ekonomiska omständigheter.

Den 1 september 1908 ingick änkan Johansson till Kungl. Maj:t med underdånig ansökan, att något penningbelopp måtte i årligt understöd tilldelas henne och hennes oförsörjda barn, samt bifogade därvid

intyg om att hon ej ägde andra tillgångar för sitt eget och barnens uppehälle, än hvad hon åtnjöt i gratial efter sin make. Efter vederbörande myndigheters hörande förklarade Kungl. Maj:t genom nådigt bref till statskontoret den 23 april 1909 änkan Johansson och hennes tre minderåriga barn berättigade att från den 12 augusti 1908 uppbära årliga lifräntor, den förra med 120 kronor, så länge hon lefver ogift, och en hvar af de senare med 60 kronor, till dess vederbörande uppnått 15 års ålder.

Jag tillåter mig att bifoga afskrifter af tvenne intyg om att änkan Johansson fortfarande är medellös och sjuklig, äfvensom afskrifter af tvenne skrivelser dels från chefen för ingenjördepartementet, dels från flottans räkenskapskontor, hvilka i anledning af änkan Johanssons ofvannämnda ansökan inlämnats till varfschefen. Af den förres skriftelse framgår, att verkmästare Johansson var en synnerligen driftig, pålitlig och i alla hänseenden skötsam person, som, om olyckan icke inträffat, ännu många år kunnat kvarstå i tjänsten till fromma för sin familj. Af räkenskapskontorets skriftelse inhämtas bland annat, att Johansson vid sitt fränfälle var berättigad till en pension af 820: 55 kronor, samt att han, därest han uppnått 55 års ålder, varit berättigad till pension jämte fyllnadspension af tillsammans kronor 1,090: 40.

Verkmästare Johansson började redan vid 17 års ålder arbeta å kronovarfvvet och fortsatte sedan oafbrutet därmed, tills han stupade på sin post, och har staten således under nära 34 års tid fått tillgodogöra sig hans duglighet och fulla arbetskraft utan att sedan behöfva offra minsta summa för hans pensionering.

Den ersättning, som, enligt hvad förut anförts, tillerkänts änkan Johansson, är hvad staten enligt gällande lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete ovillkorligen varit pliktig att till henne utgifva. Men nu har Johansson under sitt arbete i statens tjänst enligt samstämmig utsago af såväl förmän som kamrater och underordnade visat ensällspord duglighet, och särskildt anmärkningsvärd har varit hans vana att i likhet med hvad som skedde vid olyckstillfället söka påskynda och drifva hvarje arbete, som var förenadt med fara, genom att själf gå främst och själf, ehuru därtill icke skyldig, utföra den farligaste delen af arbetet.

Under sådana förhållanden synes det mig ingalunda vara tillräckligt, att staten ser till, att Johanssons änka och barn erhålla »hvad till lifvets uppehållande oundgängligen erfordras», utan synes det mig vara statens skyldighet att visa sin erkänsla för Johanssons nitiska och plikttrogna

arbete genom att sörja för att änka och barn icke få kämpa med allt för stora ekonomiska svårigheter.

Enligt bifogadt utlåtande från flottans räkenskapskontor var Johansson vid sitt frånfalle berättigad till den lägre pensionen eller 820: 55 kronor.

Om summan af de belopp, som änkan Johansson i gratial och lifränta — tillsammans 345: 63 kronor — per år uppbär, och af det belopp, som de tre minderåriga barnen intill fyllda 15 år tillsammans uppbära med 180 kronor, ökades med 300 kronor, skulle slutsumman ungefärligen uppgå till ett belopp, som mannen vid sin död varit berättigad erhålla i pension, och sålunda skulle åt änkan beredas en tryggare existens, åt barnen en bättre uppfostran.

Förvisso skall staten härigenom icke endast handla på ett densamma värdigt sätt, utan skall äfven främja sitt eget intresse genom att visa sig uppskatta och på detta sätt belöna en ovanligt trogen statens tjänare.»

Utskottet, som finner hvad som anförts till stöd för ifrågavarande framställning vara värdt beaktande, får på grund däraf hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till herrar greve Wachtmeisters och Leanders ofvannämnda motioner, medgifva, att verkmästaren vid kronovarvet i Karlskrona Carl Johanssons änka Kristina Johansson, född Blomqvist, må för sin återstående lifstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af trehundra kronor, att utgå från och med år 1909.

41:o) Uti punkt 12 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att åt förre daglönaren vid flottans varf i Karlskrona *Oskar Herman Karlsson* må beviljas en årlig pension till belopp af 54 kronor, att å allmänna indragningsstaten utgå från den 4 maj 1905.

Ang. pension
för förre dag-
lönaren O. H.
Karlsson.

[12.]

Till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 22 oktober 1909 har departementschefen rörande detta ärende anfört följande:

»I en till direktionen öfver flottans pensionskassa ingifven, den 13 december 1906 dagteknad skrift anhöll förre daglönaren vid flottans varf i Karlskrona nr 1112 Oskar Herman Karlsson om pension genom kassan på grund af i tjänsten ådragen kroppsskada. Genom beslut den 23 september 1907 fann direktionen ansökningen icke kunna bifallas; och efter det Karlsson häröfver anfört underdåniga besvär, har Eders

Kungl. Maj:ts regeringsrätt genom utslag den 22 september 1909 ej funnit skäl göra ändring i direktionens öfverklagade beslut.

Emellertid hade varfschefen vid flottans station i Karlskrona med skrifvelse till marinförvaltningen den 17 november 1906, för beredande af godtgörelse enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, öfverlämnat handlingar angående, bland andra skadade daglönare, jämväl bemålde Karlsson. Sedan marinförvaltningen, efter att hafva inhämtat riksförsäkringsanstaltens yttrande i ärendet, i underdånig skrifvelse den 29 december 1908 förklarar sig förhindrad att hemställa om ersättning åt Karlsson enligt nämnda lag, har statskontoret, som anmodats afgifva utlåtande i anledning af hvad marinförvaltningen i dess nyssnämnda skrifvelse anført, i underdånigt utlåtande den 5 mars 1909, i hvad angår Karlsson, hemställt, att, därest pension från flottans pensionskassa befunnes icke kunna tilldelas Karlsson, framställning måtte hos Riksdagen göras om beviljande af årlig pension åt honom å allmänna indragningsstaten.

Af handlingarna rörande Karlsson inhämtas hufvudsakligen följande.

Karlsson, som är född den 28 december 1881 och antogs till daglönare vid flottans varf i Karlskrona den 30 juni 1899, skadades, enligt hvad som utrönts vid undersökning den 28 januari 1904, vid Karlskrona stations krigsrätt, den 6 juli 1900 genom olyckshändelse under arbete med slopning af naglar å pansarbåten Götas förliga torn, så att synförmågan å högra ögat, hvilket träffades af en järnflisa, enligt läkarintyg blifvit nedsatt till en tiondel af den normala.

Enligt nådiga reglementet för pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, hvars bestämmelser i fråga om rätt till pension vid tiden för ifrågavarande olyckshändelse omfattade äfven daglönare vid flottans varf, var enhvar af gemenskapen vid flottan och lotsverket, som afskedades ur kronans tjänst med vitsord att hafva sig redligt och väl skickat, berättigad till pension, då han blifvit skadad i tjänsten eller tjänat 20 år eller längre; och genom beslut af direktionen öfver flottans pensionskassa den 17 februari 1904 förklarades Karlsson på grund af omförmälda skada berättigad att, om han för öfrigt uppfyllde de för pensions erhållande stadgade villkor, efter erhållet afsked undfå pension i den klass, hvartill skadans följder kunde föranleda. Med hänsyn till den Karlsson sålunda ådragna skadans beskaffenhet skulle pension till belopp af 75 kronor årligen kunnat honom tillkomma.

Emellertid kvarstod Karlsson i tjänsten intill den 4 maj 1905, då han på egen begäran afskedades efter en tjänstetid af 5 år 10 månader 4 dagar utan vitsord att hafva sig redligt och väl skickat. Han hade nämligen vid tre särskilda tillfällen under åren 1901, 1902 och 1905 straffats för misshandel å kamrater, två gånger med böter till belopp af respektive 40 kronor och 100 kronor samt en gång med fängelse i fyra månader. Vid tiden för Karlssons afskedande hade ofvanberörda pensionsbestämmelser upphört att gälla i afseende å daglönare vid varfven m. fl. och nådiga kungörelsen den 2 december 1904 angående pensionering af samma personal trädte i kraft, hvilken kungörelse medgifver pension efter viss längre tjänstetid i förening med viss framskriden ålder, men däremot icke på grund endast af liden skada i kronans tjänst.

Uti ofvanberörda utlåtande den 5 mars 1909 har statskontoret, som lika med marinförvaltningen ansett ersättning enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 icke kunde tilldelas Karlsson, då det olycksfall, hvarigenom denne lidit skada, inträffat redan den 6 juli 1900, i öfrigt utlåtits sig i fråga om Karlsson, att då af handlingarna framginge, att Karlsson, hvars arbetsförmåga enligt riks försäkringsanstaltens yttrande lidit genom skadan en till 18 % af normal arbetsförmåga beräknad minskning och som af sådan anledning varit, därest förenämnda lag kunnat i detta fall tillämpas, berättigad till en ersättning af 54 kronor årligen från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet, hos direktionen öfver flottans pensionskassa gjort ansöknings om pension till följd af sålunda liden skada under tjänstgöring samt att, sedan direktionen afslagit ansöknings, Karlsson häröfver hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anförde besvär, som då fortfarande vore på Eders Kungl. Maj:ts pröfning beroende, ansåge sig statskontoret, med erinran att Riksdagen vid flera tillfällen beviljat ersättning i liknande fall, exempelvis år 1904 åt förre stenarbetaren J. E. Johansson från Öjabyn, böra hemställa, att, därest pension från nämnda pensionskassa befundes icke kunna tilldelas Karlsson, framställning måtte hos Riksdagen göras om beviljande af en årlig pension åt Karlsson till belopp af 54 kronor, att å allmänna indragningsstaten utgå från den 4 maj 1905, då han erhöi entledigande från sin anställning såsom daglönare vid flottans varf i Karlskrona.

Emellertid har statskontoret uti ett med anledning af Karlssons ofvanberörda underdåniga besvär infor dradt, den 1 april 1909 afgifvet utlåtande förklarat, att genom den utredning af de uti ifrågavarande fall föreliggande omständigheter, hvartill besvärsmålet gifvit anledning,

statskontoret kommit till en i viss mån förändrad uppfattning af ersättningsfrågan; och har statskontoret därvid anført, bland annat, följande.

Redan genom olycksfallet hade Karlsson enligt då gällande bestämmelser otvifvelaktigt förvärfvat rätt till pension, att utgå med 75 kronor årligen efter erhållet afsked, och, därest Karlsson kort efter olycksfallet lämnat sin anställning, hade han gifvetvis kommit i åtnjutande af sådan pension. Hade afskedet blott ägt rum, innan ändrade bestämmelser mellankommit, torde det med skäl kunna antagas, att Karlsson, oakadt vitsord om godt uppförande måhända icke kunnat vid afskedet lämnas, likväl erhållit en sådan förmån, enär fråga varit om godtgörelse för liden skada och ej pension i vanlig mening.

Statskontoret, som ansåge billigt, att ersättning bereddes Karlsson med belopp, motsvarande hvad han skulle ägt bekomma från flottans pensionskassa, därest kassans reglemente vid afskedstagandet fortfarande varit å honom tillämpligt, ville alltså, med ändring af sin ofvan omförmälda hemställan den 5 mars 1909, tillstyrka, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva, att Karlsson finge från den 4 maj 1905, då han erhållit entledigande från sin anställning såsom daglönare vid flottans varf i Karlskrona, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig lifränta till belopp af 75 kronor.

Från detta utlåtande afvikande meningar uttalades af två ledamöter i statskontoret, af hvilka den ene på anförda grunder ansåg direktionsens öfver flottans pensionskassa öfverklagade beslut böra undanröjas samt ärendet återförvisas till direktionen för ny pröfning utan hinder af samma beslut, samt den andre ledamoten yttrade: 'I 1 § af nådiga reglementet den 31 oktober 1879 stadgades, att hvar och en af gemenskapen vid flottan, som afskedats med vitsord att hafva sig redligt och väl skickat, skulle tilläggas pension, bland annat, då han blifvit skadad i tjänsten. Karlsson, som ådrog sig ifrågavarande skada den 6 juli 1900, erhöll den 4 maj 1905 afsked *utan vitsord*. Däremot är intygadt, att han åren 1901, 1902 och 1905 straffats för missandel, sista gången med 4 månaders fängelse. På grund häraf synes det mig, som om Karlsson, då han vid afskedet icke längre uppfyllde det i 1879 års reglemente föreskrifna första villkoret för pensions erhållande, förverkat den *eventuella* rätt till pension, som genom direktionens beslut den 17 februari 1904 tillagts honom, och alltså icke kunnat vid afskedet undfå pension enligt nämnda reglemente, äfven om detta fortfarande varit gällande. Vid sådant förhållande synes mig skäl icke föreligga att hos Riksdagen göra framställning om beredande af pension åt Karlsson till belopp af 75 kronor för år. Men då det synes hafva varit afsedt att,

efter utfärdandet af nådiga kungörelsen den 2 december 1904 angående pensionering af daglönare med flera vid flottan, pension på grund af liden skada i tjänsten skulle i fråga om denna personal ersättas af lifränta jämlikt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, enligt hvilken vitsord om godt uppförande icke utgör någon förutsättning för lifräntas utgående, synes skäl icke saknas för att, på sätt statskontoret i underdånigt utlåtande den 5 mars 1909 hemställt, åtgärd vidtages för beredande åt Karlsson af sådan lifränta till belopp af 54 kronor, som skulle hafva tillkommit honom, om olycksfallet inträffat efter nämnda lags trädande i kraft.'

Då jämlikt ofvanberörda, af Eders Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 22 september 1909 meddelade utslag Karlsson befunnits icke kunna tilldelas pension från flottans pensionskassa, finner jag, lika med statskontoret, framställning böra göras hos Riksdagen om beviljande af ersättning för det olycksfall, som drabbat honom under arbete i kronans tjänst.

Hvad angår beloppet af denna ersättning ansluter jag mig till den uppfattning, som uttalats i statskontorets utlåtande den 5 mars 1909.»

På grund af hvad i ärendet anförts, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande framställning; och får utskottet sålunda hemställa,

att Riksdagen må bevilja en årlig pension åt förre daglönaren vid flottans varf i Karlskrona Oskar Herman Karlsson till belopp af femtiofyra kronor, att å allmänna indragningsstaten utgå från den 4 maj 1905.

42:o) Kungl. Maj:t har uti en till Riksdagen den 4 april innevarande år aflåten proposition (nr 148) föreslagit Riksdagens medgifva, att förre fortifikationsarbetaren *Sven Johan Magnusson (Jansson)* må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension till belopp af 300 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1910.

Angående pension åt förre fortifikationsarbetaren S. J. Magnusson (Jansson).

Statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 4 april 1910 innehåller rörande detta ärende följande anförande af departementschefen:

»I en till marinförvaltningen ställd skrifvelse har fortifikationsbefälhafvaren å Karlskrona fästning, med bifogande af präst- och läkarbetyg m. fl. handlingar, gjort framställning om beredande af årligt understöd af allmänna medel åt f. d. fortifikationsarbetaren *Sven Johan Magnusson (Jansson)*, hvilken varit anställd vid fästningsbyggnadsarbetena vid Karlskrona, men nu på grund af de e. o. befästningsarbetenas afslutande sistlidne december månad ej kunnat därstädes beredas vidare an-

ställning och med anledning af nedsatt arbetsförmåga ej lyckats förskaffa sig annat arbete.

Af dessa handlingar inhämtas:

att Magnusson, som är född den 29 mars 1857, varit anställd vid befästringsarbetena dels i Karlskrona åren 1879—1881, samt från och med den 6 april 1902 till den 17 december 1909, dels å Karlsborg åren 1882—1899; att han emellertid under sin anställning å Karlsborg varit tvångspermitterad vissa tider, så att hans verkliga anställning vid kronans arbeten icke belöpte sig till mer än sammanlagdt omkring 19 arbetsår å 11 månader; att, sedan de extra ordinarie befästringsarbetena under december månad 1909 afslutats, Magnusson ej kunnat beredas något arbete i kronans tjänst och ej heller lyckats förskaffa sig annat arbete; att Magnusson, som hade en sjuklig hustru och tre minderåriga barn, lede af lungemfysem i förening med lungkatarr och andtåppa, på grund hvaraf hans arbetsförmåga vore nedsatt, samt att han befunne sig i synnerligen knappa omständigheter och vore i stort behof af understöd.

Fortifikationsbefälhafvaren å Karlskrona fästning har vitsordat, att Magnusson genom godt uppförande och god arbetsflit gjort sig väl förtjänt af de bästa vitsord från sin arbetstid, hvadan han syntes böra komma i åtnjutande af årligt understöd af allmänna medel. Beträffande storleken af detta understöd hade fortifikationsbefälhafvaren hälst velat föreslå samma belopp, som i flera fall tillerkänts under senare år afskedade fortifikationsarbetare, eller 300 kronor för år, men då Magnusson ännu torde i viss mån kunna genom eget arbete bidraga till sitt uppehälle, har fortifikationsbefälhafvaren ansett sig böra föreslå understödets begränsande till 200 kronor för år, att utgå om möjligt från och med innevarande års början.

Marinförvaltningen har nu i underdånig skrifvelse den 11 mars 1910 öfverlämnat handlingarna i ärendet till Kungl. Maj:t och därvid, med hänsyn till Magnussons mångåriga och väl vitsordade anställning vid statens fästningsarbeten äfvensom de knappa omständigheter, hvari han nu med nedsatt arbetsförmåga och vid en ålder af 53 år befunne sig, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes, i likhet med hvad vid flere tillfällen ägt rum i fråga om beredande af årligt understöd åt äldre behöfvande arbetare vid fästningsbyggnaderna, i nädig proposition föreslå Riksdagen att bevilja Magnusson årlig pension, att utgå från och med den 1 januari 1910 med 200 kronor å allmänna indragningsstaten.

I häröfver infordradt underdånigt utlåtande af den 18 mars 1910 har statskontoret, med afseende å hvad till stöd för framställningen

anförts, förklarat sig finna goda skäl föreligga att söka bereda Magnusson pension. Statskontoret, som emellertid funnit det af fortifikationsbefälhafvaren i Karlskrona och marinförvaltningen föreslagna pensionsbeloppet af 200 kronor årligen väl lågt, har i sådant afseende framhållit, att, om än af handlingarna syntes framgå, att Magnusson icke för närvarande kunde anses fullständigt oförmögen att genom arbete förskaffa sig någon inkomst, han likväl på grund af sin sjukdom icke torde kunna förväntas blifva i stånd att på ett stadigvarande sätt och till något nämnvärdt belopp bidraga till sitt och familjens försörjning. På grund häraf och då Riksdagen vid flere tillfällen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat pensioner å 300 kronor under omständigheter, i öfrigt likartade med dem, som i detta fall föreläge, har det synts statskontoret, som om jämväl för Magnusson pensionen borde bestämmas till 300 kronor.»

Med anledning af hvad sålunda i ärendet förekommit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att förre fortifikationsarbetaren Sven Johan Magnusson (Jansson) må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension till belopp af trehundra kronor, att utgå från och med den 1 januari 1910.

43:o) Uti en den 4 april 1910 till Riksdagen afåten proposition (nr 145) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att daglönaren vid flottans beklädnadsverkstad i Karlskrona *Marie Charlotte Agge* må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från hennes anställning vid verkstaden varder henne meddeladt, under sin återstående lifstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp af 250 kronor årligen.

Angående
pension åt
daglönaren
Marie Char-
lotte Agge.

Det i ärendet återopade statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden innehåller följande yttrande af departementschefen:

»Hos Kungl. Maj:t har daglönaren vid flottans beklädnadsverkstad i Karlskrona Marie Charlotte Agge gjort framställning om erhållande af pension vid hennes förestående afgang ur kronans tjänst.

Sökanden är född den 12 juli 1844 och fyller således under detta år 66 år. Den 2 februari 1876 vann hon anställning vid flottans beklädnadsverkstad i Karlskrona, och har hon alltsedan därstädes tjänstgjort såsom daglönare, hvadan hon innehar en tjänstetid af öfver 34 år. Enligt vederbörligt intyg har hon under tjänstetiden städse skickat sig redligt och väl. Med åldern hafva naturligen sökandens krafter

blifvit nedsatta, så att hon ej vidare torde kunna nöjaktigt fullgöra de arbeten, som åligga henne. Hon har ock under hand från förvaltningsdirektionen erhållit meddelande, att hon snart blir tvungen afgå ur tjänsten.

I sin underdåniga framställning erinrar sökanden därom, att genom nådiga kungörelsen den 2 december 1904 angående pensionering af de vid flottans militärdepåer och varfsstater anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare bestämts, att daglönare, som afskedas ur kronans tjänst med vitsord att hafva sig redligt och väl skickat, tillägges pension af statsverket genom flottans pensionskassa vid 60 års ålder med 200 kronor efter tjugufem års och 250 kronor efter trettio års tjänst äfvensom, oafsedt lefnadsåldern, med 300 kronor efter fyrtio års tjänstgöring. Enligt nämnda kungörelses bestämmelser rörande lefnads- och tjänsteålder skulle hon vara berättigad till pension med 250 kronor. Men genom nådigt bref den 7 juli 1905 hade förklarats, att den genom kungörelsen medgifna rätt till pension icke blifvit utsträckt till kvinnliga daglönare vid flottan. Vid sådant förhållande skulle hon, i motsats till sina manliga kamrater på verkstaden, vid sitt blifvande afsked lämnas utan ringaste understöd från statens sida, ett förhållande, hvilket vore så mycket mera orättvist, som i detta fall hon under sin tjänstetid utfört alldeles samma arbete som manlig daglönare. Det pensionsbelopp, 250 kronor, som skulle tillkomma en manlig daglönare i hennes ställning, syntes för hennes pensionering ej kunna anses för högt tilltaget i jämförelse med den aflöning, hon såsom daglönare uppburit och hvilken för den senare tjänstetiden uppgått till mellan 700 och 750 kronor årligen.

Öfver sökandens framställning hafva underdåniga utlåtanden afgifvits af direktionen öfver flottans pensionskassa, marinförvaltningen samt statskontoret.

Direktionen öfver flottans pensionskassa har därvid framhållit, att det syntes direktionen icke vara med rättvisa och billighet förenligt, att, då staten antog såväl manliga som kvinnliga daglönare under alldeles likartade förhållanden, staten skulle genom pension draga försorg om den manliga daglönaren, men däremot lämna den kvinnliga daglönaren utan sådant understöd; och ansåge direktionen därför, att äfven kvinnlig daglönare borde erhålla rätt att efter viss tjänstetid och vissa lefnadsår erhålla pension, hvarvid de i förenämnda nådiga kungörelse den 2 december 1904 gifna föreskrifter lämpligen borde på dem tillämpas.

Med anledning af det sålunda anförda har direktionen tillstyrkt, att de i samma kungörelse fastställda pensioneringsgrunder måtte göras tillämpliga äfven på kvinnliga daglönare.

Marinförvaltningen, som inhämtat yttranden i ärendet från stationsbefälhafvarna och varfscheferna vid flottans stationer, har i sitt underdåniga utlåtande anført, bland annat, följande.

I likhet med hvad stationsmyndigheterna uttalat funne förvaltningen lämpligt och rättvist, att kvinnlig daglönare likaväl som manlig sådan vid afskedstagande kunde komma i åtnjutande af någon pension. Hvad beträffade nu förevarande underdåniga ansökning ansåge förvaltningen, med hänsyn till sökandens långa tjänstetid och då på grund af hennes långt framskridna ålder icke torde kunna ifrågasättas, att med afsked för henne skulle anstå till dess bestämmelser om pensionsrätt för kvinnlig daglönare i allmänhet möjligen framdeles kunde blifva gällande, det vara billigt och lämpligt, att särskild framställning gjordes till Riksdagen i syfte att bereda sökanden pension till belopp, motsvarande pension i andra klassen enligt kungörelsen den 2 december 1904 eller 250 kronor.

Statskontoret har i sitt i ärendet afgifna utlåtande uttalat, att det syntes uppenbart, att förmån af pension borde beredas kvinnlig daglönare under samma villkor, som gällde för manlig daglönare. Beträffande pensionsbeloppet kunde måhända giltiga skäl anföras för en något lägre pension för den kvinnliga än för den manliga daglönaren. Emellertid måste de i förenämnda kungörelse den 2 december 1904 fastställda beloppen -- enligt hvad allmänt erkändes och äfven statskontoret uttalat i tidigare afgifvet utlåtande angående förslag till ny pensionsstat för manliga daglönare -- numera anses för knappt tillmätta. Under sådana förhållanden och då å andra sidan högre pensionsbelopp än det, som enligt gällande bestämmelser nu skulle hafva tillkommit en manlig daglönare under enahanda omständigheter, ej kunde ifrågakomma, syntes beloppet lämpligen kunna i detta fall bestämmas till 250 kronor.

På grund häraf har statskontoret hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att för sökanden å allmänna indragningsstaten uppföra en årlig pension af 250 kronor.

I likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter finner jag det vara af rättvisa och billighet påkalladt, att staten genom beredande af rätt till pension sörjer för de kvinnliga daglönarnas nödtorftiga bärgning under ålderdomens dagar. Jag tillåter mig i underdånighet hänvisa till hvad jag härom yttrat till statsrådsprotokollet öfver sjöför-

Departement-
schefen.

svarsärenden den 11 nästlidne mars vid föredragning af ärendet angående ny pensionsstat för manliga daglönare vid marinen. (Utdrag af nämnda protokoll är bilagdt Kungl. Maj:ts proposition nr 104 till innevarande års Riksdag.) Den ansökning af en kvinnlig daglönare, som jag då omnämnde, är den, som nu underställes Kungl. Maj:ts pröfning.

Utredningen i förevarande ärende torde tydligen ådagalägga, att sökanden uppfyllt berättigade villkor för erhållande af pension af statsmedel.

Hvad beträffar storleken af den pension, som bör henne tillerkännas, synes det ifrågasatta beloppet af 250 kronor ingalunda vara för högt tilltaget. Enligt förenämnda proposition nr 104 är för manlig daglönare, som uppnått sökandens ålder och tjänstetid, pensionen föreslagen till 300 kronor.»

Utskottets
yttrande.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt och med erinran att det af departementschefen omnämnda ärendet angående ny pensionsstat för manliga daglönare vid marinen blifvit i det föregående under punkt 8:o) närmare omförmäldt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att daglönaren vid flottans beklädnadsverkstad i Karlskrona Marie Charlotta Agge må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från hennes anställning vid verkstaden varder henne meddeladt, under sin återstående lifstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp af tvåhundrafemtio kronor årligen.

Ang. understöd till aflidne generalmajoren O. L. Beckmans två minderåriga söner.

44:o) Uti en till Riksdagen den 25 februari 1910 aflåten proposition (nr 84) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att aflidne generalmajoren Otto Ludvig Beckmans minderåriga söner *Herbert Ottokar Beckman* och *Allan Ottokar Beckman* må från allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga understöd till belopp af 300 kronor för hvardera, att för en hvar af dem utgå från början af år 1910, intill dess han uppnått 18 års ålder.

Till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för ifrågavarande dag har departementschefen rörande detta ärende anfördt följande:

»Uti en i underdånighet gjord ansökning har fru Olga Beckman, änka efter chefen för kustartilleriet, generalmajoren Otto Ludvig Beckman, med erinran hurusom hennes make den 27 juni 1909 beröfvats lifvet, anhållit att komma i åtnjutande af något bidrag till sina omynliga barns uppfostran.

Af ett vid ansökningen bilagdt transumt af den efter generalmajoren Beckman förrättade bouppteckning inhämtas, att han såsom stärbhusdelägare efterlämnat jämte sin änka sex barn, af hvilka två ännu icke uppnått 18 års ålder, nämligen sönerna Herbert Ottokar Beckman, född den 10 januari 1893, och Allan Ottokar Beckman, född den 20 september 1898, äfvensom att boets behållning uppgått till 32,543 kronor 31 öre.

I ett öfver ansökningen afgifvet underdånigt utlåtande af den 12 januari innevarande år har statskontoret anført följande:

Såsom bouppteckningen efter generalmajoren Beckman utvisade, vore ställningen i boet jämförelsevis god med en behållning af 32,543 kronor 31 öre. Sedan behållningen fördelats på änkan och sex barn, utgjorde hvad på de minderåriga barnens lotter komme visserligen icke så mycket, att det kunde anses förslå till deras uppfostran, men enligt hvad statskontoret inhämtat uppbure änkan för sig och de oförsörjda barnen pension från flottans pensionskassa å tillhopa 974 kronor 50 öre. Under sådana förhållanden skulle i vanliga fall icke kunna anses föreligga tillräckliga skäl att söka bereda ytterligare understöd. Med hänsyn likväl till de bekanta omständigheter, hvarunder generalmajoren Beckman ljutit döden, träffad af en mot samhällsordning och militärväsende hatfull mördares vapen, ville det synas statskontoret billigt, att staten i ekonomiskt afseende bidroge att lindra den förlust, som drabbat hans närmaste; och skulle statskontoret för sin del vilja förorda, att framställning gjordes hos Riksdagen om beviljande för generalmajoren Beckmans minderåriga söner Herbert Ottokar Beckman och Allan Ottokar Beckman af understöd till belopp af 300 kronor för hvardera, att för en hvar af dem utgå från början af år 1910, intill dess han uppnådde 18 år.»

På grund af hvad sålunda förekommit och då departementschefen, i likhet med statskontoret, ansåge, att staten borde bidraga att lindra den ekonomiska förlust, som genom generalmajoren Beckmans död drabbat hans närmaste anhöriga, har departementschefen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta ofvan omförmälda proposition i ärendet.

Utskottet har icke haft något att erinra emot Kungl. Maj:ts förvarande framställning och får sålunda hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att aflidne generalmajoren Otto Ludvig Beckmans minderåriga söner Herbert Ottokar Beckman och Allan Ottokar Beckman må från allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga understöd till belopp af trehundra kronor för hvardera, att för enhvar af dem utgå från början af år 1910, intill dess han uppnått 18 års ålder.

Angående
beredande af
pension åt
gravören vid
sjökarteverket
A. Th. Lilja.

[13.]

45:o) Uti punkt 13 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att för gravören vid sjökarteverket *Albert Theodor Lilja* må å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension af 2,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han afgår från sin anställning vid sjökarteverket.

Statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 26 november 1909 innehåller rörande denna fråga följande anförande af departementschefen.

»Uti underdånig skrifvelse den 8 april innevarande år har chefen för sjökarteverket anfört följande.

För att kunna på ett tillfredställande sätt fylla sin uppgift att förse såväl örlogs- som handelsmarinen med verkligt goda sjökort hade sjökarteverket alltid varit och vore alltjämt i stort behof af skickliga gravörer. Det egenartade arbete, som måste fordras af dessa, särskildt för det viktiga och omfattande rättandet af sjökortplåtar, gjorde det vidare ytterst önskvärdt, att för sjökarteverkets tjänst skolade gravörer så länge som möjligt bibehölles vid denna verksamhet.

Gravören *Albert Theodor Lilja*, som vid 21 års ålder inträdde i sjökarteverkets tjänst, hade ock under 45 års tid med erkännansvärd skicklighet arbetat med såväl nygravering och etsning som med rättande af plåtar till sjökortstryck. Omsider hade nu hans hälsa börjat vackla och den tid hade kommit, då han icke längre kunde försörja sig genom detta sitt arbete. Allt gravörarbete vid sjökarteverket aflönades nämligen såsom ackordsarbete.

Under senare delen af den tid, *Lilja* arbetat i sjökarteverket, hade hans årsinkomst uppgått till omkring 3,000 kronor, men hade han icke lyckats göra några besparingar för sin ålderdom, helst de senaste årens sjuklighet ådragit honom afsevärda utgifter.

Då *Lilja* således ägnat så godt som hela sin verksamhetstid åt sjökarteverket och nu vid framskriden åldar blifvit urståndssatt att kunna själf försörja sig, syntes det föreligga kraftig anledning för staten att träda hjälpande emellan.

Med stöd af särdeles likartade skäl gjorde chefen för sjökarteverket i februari 1907 underdånig framställning, att hos Riksdagen måtte äskas en pension af 2,000 kronor af statsmedel åt dåvarande tryckeriföreståndaren *Adolf Justus Aurell*, och blef den i enlighet härmed aflåtna nådiga propositionen af Riksdagen bifallen.

På grund af det sålunda anförda hemställde chefen för sjökarteverket, att *Eders Kungl. Maj:t* behagade till Riksdagen aflåta nådig proposition om att till gravören *Lilja*, hvilkens medelinkomst från sjökarteverket under de sista 20 åren uppgått till omkring 3,000 kronor

per år, måtte af statsmedel beviljas en årlig pension af 2,000 kronor, att utgå från och med månaden efter hans afgang ur sjökarteverkets tjänst.

Statskontoret har uti infordradt och den 17 april 1909 afgifvet utlåtande funnit sig kunna tillstyrka bifall till chefens för sjökarteverket förevarande framställning; och har statskontoret i öfverensstämmelse härmed hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att Lilja finge från och med månaden näst efter den, under hvilken han afginge från sin anställning vid sjökarteverket, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 2,000 kronor.

Af hvad i detta ärende förekommit är utredt, att Lilja, som uppnått en ålder af 66 år samt under den långa tiden af 45 år, enligt hvad vitsordadt blifvit, med erkännansvärd skicklighet tjänstgjort som gravör hos sjökarteverket, numera på grund af ålder och sjuklighet är oförmögen att fortsätta sitt arbete så, att han kan sig därmed försörja.

Det synes mig under sådana förhållanden vara statens plikt att sörja för Liljas utkomst under hans återstående lifstid.»

Utskottet, som ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får alltså hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att för gravören vid sjökarteverket Albert Theodor Lilja må å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension af tvåtusen kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han afgår från sin anställning vid sjökarteverket.

46:o) I till Riksdagen den 11 februari innevarande år aflåten proposition (nr 79) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att å allmänna indragningsstaten må för navigationsskoleföreståndaren Per Alfred Majjströms änka *Ebba Charlotta Majjström*, född Odin, uppföras en årlig pension af 400 kronor, att af henne från och med den 1 december 1909 åtnjutas, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver.

Angående pension åt navigationsskoleföreståndaren P. A. Majjströms änka.

Det propositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärenden innehåller rörande detta förslag följande anförande af departementschefen:

»Uti en till Kungl. Maj:t ställd, till marinförvaltningen ingifven ansökning har föreståndaren för navigationsskolan i Kalmar Per Alfred Majjströms änka *Ebba Charlotta Majjström*, född Odin, i underdånighet

anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen utverka pension för henne från och med den 1 december 1909.

Marinförvaltningen har med underdånig skrifvelse den 25 januari 1910 öfverlämnat berörda ansökning jämte ett af direktionen för nämnda skola afgifvet yttrande i ärendet äfvensom öfriga därtill hörande handlingar, hvarvid förvaltningen anfört följande.

Af handlingarna i ärendet äfvensom öfriga tillgängliga handlingar hade ämbetsverket inhämtat, bland annat, att sökandens man, som, född den 13 oktober 1840, efter aflagda styrmans- och sjökaptens-examina, utnämnts den 28 maj 1869 till underlärare vid navigations-skolan i Kalmar och den 16 mars 1875 till lärare i ångmaskinslära vid samma skola, den 17 november 1882 af Kungl. Maj:t utnämnts och förordnats till föreståndare vid nämnda skola, hvilken befattning han innehaft, till dess honom den 15 december 1905 meddelats nådigt afsked med rätt att för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 2,800 kronor; att Majjström aflidit den 25 november 1909 och såsom stärbhusdelägare efterlämnat sökanden samt fyra barn, däraf ingen minderårig; att den efter Majjström för rättade bouppteckningen utvisade en behållning af 25,277 kronor 21 öre; att sökanden, som vore född den 28 januari 1853, enligt egen uppgift på grund af bristande synförmåga, förorsakad af svårartad ögonsjukdom, vore urständsat att på något sätt kunna själf bidraga till sitt uppehälle; samt att direktionen för navigationsskolan, under framhållande af Majjströms mångåriga, särdeles plikttrogna och förtjänstfulla verksamhet vid skolan, tillstyrkt nådigt bifall till den underdåniga ansökningen.

För egen del finge marinförvaltningen till en början erinra, huru som 1903 och 1909 års Riksdagar medgifvit årliga pensioner å allmänna indragningsstaten af 400 kronor åt änkorna efter föreståndarna för navigationsskolorna i Göteborg J. M. Lagervall och i Västervik J. A. Ancker.

Med hänsyn därtill och då sökanden torde vara oförmögen att själf bidraga till sitt uppehälle samt afkastningen af det kapital, som tillfallit henne efter hennes aflidne man, icke kunde anses trygga hennes existens för framtiden, syntes sökanden böra komma i åtnjutande af pension af allmänna medel. Denna pension torde skäligen kunna bestämmas till samma belopp, som de pensioner, hvilka Riksdagen beviljat änkorna efter navigationsskoleföreståndarna Lagervall och Ancker, samt utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken Majjström aflidit, eller från och med den 1 december 1909.

På grund af hvad sålunda förekommit hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att tillerkänna sökanden en årlig pension af 400 kronor.

Statskontoret har i afgifvet utlåtande den 4 februari 1910 tillstyrkt bifall till förevarande ansökning på sätt marinförvaltningen hemställt.

Med afseende å hvad i ärendet blifvit anfördt och upplyst finner jag mig, lika med ämbetsverken, böra understödja den gjorda ansökningen.»

Då någon lagstadgad rätt till pension ej föreligger samt utskottet af hvad i ärendet anförts icke funnit sig öfvertygad, att något behof af understöd verkligen är för handen, hemställer utskottet,

*Utskottets
yttrande.*

att Riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts
ifrågavarande framställning.

47:o) Uti punkten 14 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att fortifikationsarbetaren *Olof Magnus Holgersson* må under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han blifver entledigad från sin anställning vid fästningsbyggnaderna vid Karlskrona.

Angående be-
redande af
pension åt
fortifikations-
arbetaren O.
M. Holgersson.

[14.]

Statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 26 november 1909 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»Uti en till fortifikationsbefälhafvaren å Karlskrona fästning ställd, af nämnde befälhafvare med skrifvelse den 10 juni 1909 till chefen för fortifikationen öfverlämnad ansökning har fortifikationsarbetaren *Olof Magnus Holgersson* från Augerums församling i Blekinge län, med bifogande af frejd- och läkarbetyg samt intyg om fattigdom, anhållit att, enär han blifvit gammal och orkeslös, så att han såge sig nödsakad att lämna sin tjänst, ett årligt understöd måtte honom beredas.

Chefen för fortifikationen har med skrifvelse den 15 berörda juni insändt handlingarna i ärendet till marinförvaltningen och därvid i likhet med fortifikationsbefälhafvaren hemställt, att åt *Holgersson* måtte utverkas ett årligt understöd af statsmedel till belopp af 300 kronor, att för *Holgerssons* återstående lifstid utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken hans anställning vid fästningsbyggnaderna vid Karlskrona upphörde.

I underdånig skrifvelse den 29 juni 1909 har marinförvaltningen, med öfverlämnande af handlingarna i ärendet, anført följande.

Af ansökningen bifogade prästbevis, läkarintyg samt intyg om medel-löshet framginge, bland annat, att sökanden vore född den 18 mars 1841, att hans arbetsförmåga på grund af kronisk reumatism och ålderdoms-bräcklighet numera vore i hög grad inskränkt samt att han befinnne sig i synnerligen fattiga omständigheter och vore i stort behof af understöd.

Fortifikationsbefälhafvaren hade meddelat, att sökanden antagits vid befästningsarbetena vid Karlskrona år 1875 och att han sedermera allt-jämt tjänstgjort vid dessa arbeten samt att de nu pågående nybyggnads-arbetena vid fästningen komme att inom en nära framtid afslutas och större delen af arbetspersonalen därstädes afskedas. Fortifikationsbefäl-hafvaren hade jämväl vitsordat, att sökanden med nit och redlighet full-gjort sina arbetsplikter samt städse såväl i som utom tjänsten ådagalagt ett hedrande uppförande.

Med hänsyn till sökandens mångåriga och väl vitsordade anställ-ning vid förenämnda arbeten äfvensom de behöfvande omständigheter, i hvilka han nu vid en ålder af öfver 68 år befunne sig, ansåge marin-förvaltningen, i likhet med chefen för fortifikationen och fortifikations-befälhafvaren å Karlskrona fästning, att ifrågavarande ansökning vore synnerligen behjärtansvärd.

Förvaltningen hade fördenskull ansett sig böra till Eders Kungl. Maj:t öfverlämna handlingarna i ärendet och finge förvaltningen därvid i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes, i likhet med hvad vid flera föregående tillfällen ägt rum i fråga om beredande af pensioner åt äldre behöfvande arbetare vid fästningsbyggnaderna, i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att sökanden finge från och med månaden näst efter den, under hvilken han blefve entledigad från sin anställning vid fästningsbyggnaderna vid Karlskrona, å allmänna indragningsstaten uppbära 300 kronor i årlig pension.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 11 september 1909 funnit sig böra tillstyrka nådigt bifall till marinförvaltningens i ärendet gjorda hemställan.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att fortifikationsarbe-taren Olof Magnus Holgersson må under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af trehundra kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han blifver ent-ledigad från sin anställning vid fästningsbyggnaderna vid Karlskrona.

48:o) I punkten 15 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva,

att för aflidne lektorn vid sjökrigsskolan Carl Mauritz Wejles änka *Margarete Dorotee Caroline Wejle*, född Wolff, samt minderåriga söner *Carl Gunnar* och *Sten Mauritz* å allmänna indragningsstaten från och med år 1910 uppföres ett årligt belopp för änkan af 400 kronor och för hvardera sonen af 100 kronor, att utgå för den förstnämnda, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, och för enhvar af sönerna, intill dess han uppnått 18 års ålder.

Angående
pension för
lektorn vid
sjökrigsskolan.
C. M. Wejles
änka och barn.

[15.]

Till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 23 december 1909 har departementschefen rörande detta ärende anfört följande:

»Hos Eders Kungl. Maj:t har lektorn vid sjökrigsskolan Carl Mauritz Wejles änka *Margarete Dorotee Caroline Wejle*, född Wolff, i underdånighet anhållit om beredande af pension åt henne och hennes minderåriga barn från och med år 1910, och har barnens förmyndare, kamreraren i medicinalstyrelsen *Frit. Nordberg*, i underdånighet instämt i denna framställning.

Af handlingarna i ärendet inhämtas: att aflidne lektorn Wejle, som var född den 8 november 1869, tjänstgjort såsom vikarierande lektor i historia och geografi jämte statskunskap vid sjökrigsskolan från och med den 25 februari 1898 till och med den 8 november 1906, hvarefter han den 9 i samma månad utnämnts till ordinarie lektor vid skolan, i hvilken befattning han kvarstod intill sin den 6 sistlidne september tinade död; att han därjämte tjänstgjort, förutom såsom lärare vid *Beskowska skolan* i Stockholm och *Stockholms Borgarskola*, såsom föreståndare för Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran byrå från den 1 april 1903 till den 31 december 1908, under hvilken tid han på uppdrag af sällskapet hållit ett stort antal fosterländskt historiska föreläsningar för värnpliktige å lägerplatserna; att han såväl för sin tjänstgöring såsom lektor vid sjökrigsskolan som för sin öfriga här ofvan berörda verksamhet erhållit synnerligen goda vitsord; att han vid sitt frånfälle såsom stärbhusdelägare efterlämnat sin bemälda änka samt sönerna *Carl Gunnar*, född den 13 januari 1902, och *Sten Mauritz*, född den 23 mars 1903; samt att boets behållning enligt bouppteckningen uppgår till 5,611 kronor 25 öre.

Chefen för sjökrigsskolan har, under framhållande af Wejles långa och utomordentligt förtjänstfulla lärareverksamhet vid skolan, förordat den underdåniga framställningen.

Uti infordradt underdånigt utlåtande har statskontoret erinrat, att 1900 års Riksdag på Kungl. Maj:ts förslag beviljat pension å 400 kro-

nor till lektorn vid sjökrigsskolan J. E. Lindgrens änka, och har statskontoret, som ansett billigt, att utöfver änkepension till enahanda belopp i förevarande fall bereddes uppfostringsbidrag för de två minderåriga sönerna, hemställt, att till Riksdagen måtte aflåtas nådig proposition om uppförande å allmänna indragningsstaten från och med år 1910 af ett årligt belopp för änkan efter lektorn Wejle af 400 kronor och för hvardera sonen af 100 kronor, att utgå för änkan, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblefve, och för enhvar af sönerna, intill dess han uppnått 18 års ålder».

I anslutning till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att för aflidne lektorn vid sjökrigsskolan Carl Mauritz Wejles änka Margarete Dorotee Caroline Wejle, född Wolff, samt minderåriga söner Carl Gunnar och Sten Mauritz å allmänna indragningsstaten från och med år 1910 uppföres ett årligt belopp för änkan af fyrahundra kronor och för hvardera sonen af etthundra kronor, att utgå för den förstnämnda, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, och för enhvar af sönerna, intill dess han uppnått 18 års ålder.

D. Ang. civildepartementet.

Ang. pension
åt landskam-
reraren V.
Klinghammer.

[16.]

49:o) Uti punkten 16 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att landskamreraren i Jämtlands län *Valentin Klinghammer* må för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 4,600 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked.

Statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 17 december 1909 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län har uti underdånig skrifvelse den 28 september 1909 gjort framställning om beredande af pension åt landskamreraren i nämnda län *Valentin Klinghammer*.

Af handlingarna i ärendet inhämtas, att *Klinghammer*, som är född den 25 november 1851, efter aflagd examen till rättegångsverken den 18 februari 1876 antagits till auskultant vid hofrätten öfver Skåne och

Blekinge och den 19 december 1879 utnämnts till vice häradshöfding; att han den 31 mars 1882 utnämnts till e. o. landskontorist i Hallands län, den 20 mars 1885 konstituerats och förordnats till länsbokhållare i Jönköpings län och den 28 februari 1890 vunnit befordran till kronofogde i Östbo härad af samma län; samt att han den 25 oktober 1894 utnämnts till landskamrerare i Jämtlands län.

Alltsedan den 2 september 1898 eller således under mer än tio år har han emellertid åtnjutit ständigt tjänstledighet på grund af sinnessjukdom. För Klinghammer har icke gjorts sådan anmälan, att lagen angående civila tjänstnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 å honom vunnit tillämpning, ej heller har anmälan gjorts om hans öfvergång på den af Eders Kungl. Maj:t den 18 september 1908 fastställda nya aflöningsstaten för tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna.

Af ett utaf öfverläkaren vid Uppsala hospital och asyl, professor Frey Svenson den 2 september 1909 afgifvet intyg inhämtas, att Klinghammer, som sedan den 22 september 1903 vårdats på Uppsala hospital, lider af sinnessjukdom och är oförmögen att uppehålla sin tjänst, samt att den största sannolikhet föreligger för det antagandet, att han icke någonsin kan återvinna tjänstduglighet.

Då Klinghammer icke är berättigad eller pliktig att med pension afgå från tjänsten, men denna likasom arbetet hos länsstyrelsen på landskontorsafdelningen i sin helhet lider af att landskamrerarebefattningen ständigt skall uppehållas på förordnande, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sin ofvanberörda skrifvelse hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes åt Klinghammer utverka pension å allmänna in- dragningsstaten, när han afgår från tjänsten.

Efter nådig remiss har statskontoret i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande af den 6 oktober 1909 och därvid erinrat, att då för Klinghammers räkning icke i behörig tid gjorts anmälan, att han ville underkasta sig den genom nådiga kungörelsen den 18 september 1908 fastställda nya aflöningsstaten för tjänstemän och betjante vid länsstyrelser, Klinghammer, som sålunda fortfarande åtnjuter aflöning enligt 1878 års stat för vissa landsstatens tjänstemän och betjante, alltjämt beträffande afgang från tjänsten och pensionsrätten är underkastad bestämmelserna i sistnämnda lönestat samt nådiga brefvet den 1 juni 1877. Han är således, anmärker statskontoret, icke skyldig att vid viss ålder afgå från tjänsten och är icke heller förrän han uppnått 65 lefnads- och 35 tjänstår berättigad att vid afgang erhålla pension. Därest Klinghammer uppfyllt villkoren för erhållandet af pension, hvilket icke kan ske förrän

den 25 november 1916 vid uppnådd ålder af 65 år, skulle han, som uppbär lön å stat till belopp af 4,400 kronor men icke intjänat ålders-tillägg, hafva ägt att komma i åtnjutande af pension till ett nämnda lön motsvarande belopp.

Med hänsyn till de i ärendet upplysta förhållanden hemställer statskontoret, att Eiders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att Klinghamner tilldelas en pension å 4,400 kronor.

Departementss-
chefen.

Genom hvad sålunda i ärendet förekommit synes vara tillförlitligt utredt, att någon utsikt att Klinghamner skulle komma att åter inträda i utöfning af sin tjänst icke torde förefinnas. Ännu återstå närmare sju år, innan Klinghamner enligt de allmänna bestämmelserna blir berättigad till pension, och han är icke pliktig att dessförinnan afgå från tjänsten. Då det emellertid uppenbarligen måste vara ur det allmännas synpunkt olämpligt, att tjänsten så lång tid uppehålls på förordnande, synes angeläget att träffa sådana anordningar, att Klinghamner kan erhålla afsked. Emellertid har Klinghamners förmyndare på förfrågan, huruvida han vore villig att söka afsked för Klinghamner, under förutsättning att en årlig pension af 4,400 kronor bereddes honom, förklarat, att det väl vore sant, att föga sannolikhet förefunnes för att Klinghamner någonsin skulle kunna återinträda i tjänst, men att, då möjligheten härför ej vore alldeles utesluten, förmyndaren ej ansåge sig kunna begära afsked för Klinghamner, enär han härigenom skulle kunna förorsaka honom ekonomisk förlust. Dock anser förmyndaren, om en pension af minst 4,600 kronor skulle kunna beredas Klinghamner, sig oförhindrad att begära afsked för honom. Med hänsyn härtill synes mig pensionsbeloppet böra bestämmas till 4,600 kronor.»

På grund af hvad i ärendet anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att landskamreraren i Jämtlands län Valentin Klinghamner må för sin återstående listid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af fyratusensexhundra kronor att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked.

Ang. pension
åt länsman
F. Aspelin.

[17.]

50:o) Uti punkten 17 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att länsman i Riseberga distrikt inom Kristianstads län *Fredrik Aspelin* må för sin återstående listid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,200 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från länsmanstjänsten varder honom beviljad.

Det under föregående punkt återopade statsrådsprotokollet innehåller rörande denna fråga följande yttrande af departementschefen:

»Med underdånig skrifvelse den 29 oktober 1909 har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län öfversänt en till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ställd ansökan af länsmanen i Riseberga distrikt Fredrik Aspelin om afsked från länsmanstjänsten, under villkor att han berättigas att under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af minst 1,200 kronor.

Af handlingar, som bifogats ansökningen, framgår, att Aspelin, som är född den 27 mars 1849, den 12 december 1867 antagits till c. o. kontorsskrifvare vid postverket och den 30 december 1872 till c. o. landskanslist, samt att han, som den 3 augusti 1878 befordrats till länsmanstjänsten i Riseberga distrikt, sedan den 2 november 1894 åtnjutit tjänstledighet på grund af sjukdom.

Vid ansökningen fogade läkarbetyg utvisa, att Aspelin, som lider af ryggmärgslidande med åtföljande allmän svaghet och nedsatt hjärnverksamhet, på grund af sin sjukdom fortfarande är oförmögen att sköta sin länsmanstjänst och af samma skäl icke kan under sin återstående lifstid återinträda i tjänstgöring.

Aspelin har icke medgifvit, att bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension må å honom vinna tillämpning.

I sin berörda skrifvelse har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit önskvärdheten däraf, att Aspelin afginge från sin länsmanstjänst, icke minst ur den synpunkten, att tjänsten, som under Aspelins långa tjänstledighet på förordnande uppehållits af åtskilliga vikarier, måtte varda besatt med ordinarie innehafvare; och har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, under erinran att, därest pensionslagen varit tillämplig på Aspelin, han skulle, jämlikt 6 och 7 §§ samma lag, varit berättigad till hel pension enligt nu gällande pensionsstat med 1,200 kronor, tillstyrkt bifall till Aspelins begäran om pension.

Efter härå erhållen nådig remiss har statskontoret inkommit med underdånigt utlåtande af den 6 november 1909 och därvid anført, att, då pensionslagens bestämmelser icke äro tillämpliga å länsmanen Aspelin, hvilken åtnjuter aflöning å 1878 års stat för vissa landsstatstjänstemän, han alltjämt beträffande afgang från tjänsten och pensionsrätt är underkastad bestämmelserna i nämnda lönestat och i nådiga brefvet den 1 juni 1877. Han är således, anmärker statskontoret, icke skyldig att vid viss ålder afgå från tjänsten och är icke heller, förrän han uppnått 65 lefnads- och 35 tjänstår, berättigad att vid afgang erhålla pension.

Därest Aspelin uppfyllt villkoren för erhållande af pension — hvilket icke kan ske förrän den 27 mars 1914 vid uppnådd ålder af 65 år — skulle han, som å förenämnda stat uppbär en lön af 900 kronor jämte ålderstillägg å 300 kronor enligt nådigt bref den 8 februari 1889, hafva ägt att komma i åtnjutande af en nämnda lön jämte ålderstillägg motsvarande pension af 1,200 kronor. Då emellertid Aspelin, som under de sistförflutna femton åren af sjukdom varit förhindrad att tjänstgöra enligt läkares intyg icke kan återvinna tjänstbarhet, samt det icke enligt statskontorets mening kan vara med det allmännas intresse förenligt, att länsmanstjänsten under en ytterligare tid af inemot fem år uppehållas af vikarie med otillräcklig aflöning, har statskontoret tillstyrkt bifall till framställningen.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att länsmannen i Riseberga distrikt inom Kristianstads län Fredrik Aspelin må för sin återstående lifstid å allmänna indragningstaten åtnjuta en årlig pension af ettusentvåhundra kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från länsmanstjänsten varder honom beviljadt.

Angående
pension åt
länsmannen
Rinnanders
änka m. fl.

51:o) I en till Riksdagen den 11 februari innevarande år aflåten proposition (nr 57) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

att å allmänna indragningsstaten bevilja

dels aflidna länsmannen Carl August Rinnanders änka *Hildur Hedvig Amalia Rinnander, född Sandström*, pension till belopp af 600 kronor, att utgå årligen från och med år 1910 under hennes återstående lifstid, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd,

dels ock aflidna öfverkonstapeln Carl Natanael Hedmans änka *Hilma Karolina Hedman, född Namnfeldt*, och makarnas minderåriga dotter *Hilma Natalia* pensioner till belopp af 450 kronor för änkan Hedman och 150 kronor för dottern, att utgå årligen från och med år 1910, för änkan Hedman under hennes återstående lifstid, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, och för dottern, intill dess hon uppnått 18 års ålder.

Statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag innehåller angående detta ärende följande yttrande af departementschefen:

»Den 11 november 1909 blef, såsom bekant, länsmannen i Hällestads och Vånga distrikt i Östergötlands län Carl August Rinnander under utförningen af sin tjänst skjuten till döds af en vansinnig person, hvilken Rinnander skulle omhändertaga såsom för allmänna säkerheten vådlig.

Påföljande dag, den 12 november, blef äfven öfverkonstapeln och förmannen för länets ridande poliskår Carl Nathanael Hedman genom ett gevärsskott dödad af den vansinnige, då Hedman på länsstyrelsens befallning inställt sig för att biträda vid hans gripande.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet har nu i två särskilda skrivelser gjort underdånig framställning om pension åt Rinnanders änka Hildur Hedvig Amalia Rinnander, född Sandström, samt åt Hedmans änka Hilma Karolina Hedman, född Namnfeldt, och makarnas minderåriga dotter.

Rinnander, som var född år 1837 och alltsedan 1869 varit ordinarie länsman inom länet, har, enligt hvad Kungl. Maj:ts befallningshafvande vitsordar, under sin långa tjänstetid utmärkt sig för synnerligt nit och ovanlig plikttrohet och redbarhet. Rinnander efterlämnar änka, född den 12 januari 1849, och två döttrar, af hvilka den ena är gift. Den ogifta dottern, född 1873, vistas i föräldrahemmet. Den till änkan från civilstatens pensionsinrättning utgående pensionen uppgår till ett belopp af allenast 240 kronor årligen. Bouppteckning hade vid tiden för Kungl. Maj:ts befallningshafvandes framställning ännu icke förrättats efter Rinnander, men i ett vid handlingarna fogadt intyg hafva kontraktsprosten A. L. Nyström, länsmannen J. Wallin och fjärdingsmannen J. Johansson förklarat, att de på grund af sin kännedom om dödsboet kunde intyga, att den behållning, som möjligen kunde uppstå, då boet blifvit utredt, ovillkorligen måste blifva så ringa, att den vore otillräcklig för änkan Rinnanders utkomst under hennes återstående lifstid.

Enär sålunda änkan genom familjefadrens plötsliga bortgång kommit i stort behof af understöd och enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning i ett fall sådant som detta, då den afidna åldriga statstjänaren fallit på sin post som ett offer för sitt tjänstenit, det allmänna borde träda emellan, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i underdånighet hemställt om åtgärders vidtagande för att bereda änkan Rinnander en anständig bärgning under hennes återstående lifstid; och har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sådant hänseende föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte till Riksdagen göra framställning om beviljande af en tilläggspension åt änkan Rinnander å ett belopp af 600

kronor att utgå från och med 1910 års början under hennes återstående lifstid.

Hedman, som var född 1872 och efter flerårig tjänstgöring vid Stockholms poliskår under år 1909 erhöll anställning såsom befälhafvare för den ridande polisen å Östergötlands läns landsbygd, har, enligt hvad Kungl. Maj:ts befallningshafvande vitsordar, under sin korta tjänstgöring inom länet ådagalagt synnerlig duglighet i förening med personligt mod och oförskräckthet såsom polisman.

Han efterlämnar änka, född den 10 oktober 1872, samt en dotter Hilma Natalia, född den 4 december 1896. Från en pensionskassa inom Stockholms poliskår erhåller änkan en årlig pension af 200 kronor. Fabrikören C. F. Köhler och länspolisen O. Ossianson hafva skriftligen intygat, att tillgångarna i boet efter Hedman, hvari bouppteckning icke hunnit afslutas, endast utgöras af lösöre till belopp af ungefär 500 kronor och en olycksfallsförsäkring på 2,000 kronor, hvadan behållningen i boet under inga förhållanden kunde anses tillräcklig för änkan Hedmans och hennes dotters nödtorftiga utkomst.

Då enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes åsikt äfven i detta fall sådana omständigheter äro för handen, att staten bör träda hjälpande emellan för att därigenom jämväl gifva ett uttryck af det allmännas erkännande af det mod och den plikttrohet, Hedman vid utöfningen af sin tjänst ådagalagt, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om beviljande af en pension å 600 kronor åt änkan Hedman, att utgå från och med 1910 års ingång, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, samt, därest hon affider eller ingår nytt äktenskap, med halfva beloppet till barnet, intill dess det fyllt 18 år.

På grund af särskilda nådiga remisser har statskontoret den 29 december 1909 afgifvit underdåniga utlåtanden i dessa ärenden och därvid, med åberopande af 1892 års riksdags beslut om beviljande af pension åt länsmannen O. A. Gawells änka, tillstyrkt bifall till framställningen om pension åt änkan Rinnander.

Hvad angår den föreslagna pensionen åt Hedmans änka och minderåriga dotter, har statskontoret förklarat sig icke hafva annat att erinra däremot än att pensionsbeloppet, 600 kronor, enligt statskontorets mening synes böra under alla förhållanden fördelas med visst belopp för modern och visst belopp för dottern; och har statskontoret i sådant afseende föreslagit, att pensionsbeloppet bestämmes för änkan till 450 kronor att utgå, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, samt för dottern till 150 kronor att utgå, intill dess hon uppnått 18 års ålder.»

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot förevarande proposition, hemställer,

att Riksdagen må å allmänna indragningsstaten bevilja

a) aflidna länsmannen Carl August Rinnanders änka Hildur Hedvig Amalia Rinnander, född Sandström, pension till belopp af sexhundra kronor, att utgå årligen från och med år 1910 under hennes återstående lifstid, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, samt

b) aflidna öfverkonstapeln Carl Natanael Hedmans änka Hilma Karolina Hedman, född Namnfeldt, och makarnas minderåriga dotter Hilma Natalia pensioner till belopp af fyrahundrafemtio kronor för änkan Hedman och etthundrafemtio kronor för dottern, att utgå årligen från och med år 1910, för änkan Hedman under hennes återstående lifstid, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, och för dottern, intill dess hon uppnått 18 års ålder.

52:o) I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 141) har herr *J. Jonsson* i Hå föreslagit, att Riksdagen måtte anslå ett årligt understöd af trehundra kronor från och med innevarande års början att utgå af statsmedel till f. torparen *Anders Östlund* i Östansjö, Bollnäs socken.

Ang. en inom
Andra kam-
maren väckt
motion.

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skäl torde få hänvisas till själfva motionen.

Utskottet har ansett sig böra i detta ärende inhämta upplysningar från kungl. generalpoststyrelsen, som med anledning därpå i skrifvelse den 7 innevarande april i sådant afseende anfört följande.

»Såvidt af i generalpoststyrelsen förda anteckningar kunnat inhämtas, har Östlund på grund af tre olika kontrakt ombesörjt postforsling å linjen Bollnäs—Hå,

dels under tiden $\frac{1}{4}$ 1886— $\frac{31}{12}$ 1897 (11 år och 9 månader) två gånger i veckan, fram och åter, mot ersättning af 1 krona 50 öre per dubbel tur,

dels under tiden $\frac{1}{1}$ 1908— $\frac{31}{12}$ 1905 (8 år) samma antal turer mot förhöjd ersättning af 2 kronor per dubbel tur, och

dels under tiden $\frac{1}{1}$ 1906— $\frac{31}{12}$ 1907 (2 år) tre gånger i veckan, i hvardera riktningen, mot sistnämnda ersättning af 2 kronor per dubbel tur.

Linjens längd utgör 16 kilometer. Den tid, som postföringen tagit i anspråk enligt tidtabellen, har utgjort 4 timmar för enkel tur.

Bankoutskottet har vidare uttryckt önskan att erhålla utredning angående den betydelse ett eventuellt bifall till motionen skulle kunna erhålla såsom prejudikat för andra fall af enahanda beskaffenhet.

Med anledning häraf har generalpoststyrelsen ansett sig böra till en början erinra, hurusom 1909 års Riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, anvisat medel för beredande af understöd åt vissa postfunktionärer, som på grund af åtagande genom kontrakt, utfört vissa prestationer för postverkets räkning. Riksdagen medgaf nämligen, att, då poststationsföreståndare, som varit medelst personligt kontrakt anställd, eller landtbrefbärare afginge från sin befattning efter att hafva tjänstgjort, poststationsföreståndare minst 25 år och landtbrefbärare minst 30 år, finge, därest den afgångne visades vara i behöfvande omständigheter, till honom utbetalas årligt understöd med lämpligt belopp, dock högst hvad som motsvarade för poststationsföreståndare hälften af det arvode och för landtbrefbärare hälften af den ersättning, som till enhvar senast utgått från postverket.

För ändamålet har i postverkets utgiftsstater uppförts ett anslag af 20,000 kronor.

På sätt af ofvanstående framgår, har icke afsetts, att dylikt understöd skulle tillgodokomma postförare i egentlig mening — d. v. s. personer, som endast förbundit sig att föranstalta om försling af post direkt mellan postanstalter — utan allenast sådana poststationsföreståndare, som äro anställda medelst kontrakt, samt landtbrefbärare.

Hvad poststationsföreståndarna beträffar, torde icke i detta sammanhang närmare redogörelse behöfva lämnas för deras ställning. Det ligger i öppen dag, att densamma är af helt annan karaktär än postförarnas. Jämväl beträffande landtbrefbärarna föreligger en väsentlig artskillnad mellan deras göromål och postförarnas. Landtbrefbärarna tillhandaga direkt den korresponderande allmänheten med postgöromål, medelst mottagande och utdelande under sina turer af postförsändelser utaf skilda slag, mottagande af tidningsabonnemang och tillhandahållande af frankotecken.

Landtbrefbärarna fylla således till vissa delar samma uppgifter som poststationerna.

Helt annorlunda är förhållandet med vanliga postförare. Det arbete, som af dem kräfves för postverkets räkning, inskränker sig hufvudsakligen till att, själfva eller genom andra, forsla slutna poster direkt mellan postanstalter. Det är alltså ett vanligt transportarbete, som de på

entreprenad åtagit sig, ett arbete, som icke fordrar några som helst kvalifikationer, utan som postföringsentreprenörerna (i regel hemmansägare, gästgivare, åkare m. fl.) kunna öfverlåta och jämväl i stor utsträckning öfverlåta åt andra, såsom tjänstehjon och dylika, att utföra.

Antalet personer, med hvilka kontrakt finnas afslutade angående ombesörjande af vanlig postföring, torde uppgå till inemot 1,000. Åtskilliga sådana entreprenörer, som kunna antagas själfva i regel utgjort postföringen, hafva fullgjort bestyret i fråga under så lång tid eller 30 år, som af Kungl. Maj:t och Riksdagen uppställts såsom villkor för att landtbrefbärare skola komma i åtnjutande af ålderdomsunderstöd af postmedel. Huruvida dessa postförare äro i sådana ekonomiska förhållanden, att de kunna anses vara i behof af understöd, är generalpoststyrelsen gifvetvis icke i tillfälle att upplysa. Att förebringa någon närmare utredning i hithörande frågor skulle, såsom torde ligga i sakens natur, draga ganska lång tid.

Då 1909 års Riksdag emellertid, på enskild motionärs framställning, beviljat ett årligt understöd af postmedel af 300 kronor åt postföraren Anders Johan Johansson i Furusund, har styrelsen ansett sig böra hänvisa till följande jämförelse mellan dessa båda postförares arbete i postverkets angelägenheter.

Under det Johansson i öfver 34 år verkställt arbete för postverkets räkning, har Östlund icke för sådant ändamål anlitats mer än icke fullt 22 år, således icke ens det antal år, som uppställts såsom villkor för att landtbrefbärare skola komma i åtnjutande af ålderdomsunderstöd. Johanssons ersättning per år kan beräknas hafva sista tiden uppgått till omkring 600 kronor, Östlunds åter allenast till 312 kronor — och detta blott under de två sista åren. Under hela den tid, han anlitats i postverkets angelägenheter, har hans arbete inskränkt sig till att bära förseglad postväska den 16 kilometer långa vägen mellan Bollnäs och Hå, under 19 år och 2 månader två dagar i veckan, fram och åter, för hvilket han åtnjutit en ersättning under de första 11 åren och 9 mån. af 156 kronor för helt år räknadt, hvilken ersättning under därpå följande 8 åren utgått med ett förhöjdt belopp af 208 kronor per år, samt under återstående tiden tre dagar i veckan, fram och åter. Johansson åter verkställde postföring vintertiden å två skilda linjer, den ena 15 kilometer och den andra 5 kilometer lång, under senare åren med tre turer i veckan, fram och åter, å hvardera linjen. Enligt tidtabellen har Johanssons postföring dragit $3\frac{3}{4}$ resp. 3 timmar samt Östlunds 4 timmar per enkel färd.

Den af Johansson utförda postforsling har ansetts mycket ansträngande. Johansson har därjämte uppgifvits under densammas fullgörande ådragit sig men till hälsan. Östlunds postföring kan icke anses hafva varit af någon särskild svår beskaffenhet. Östlund lär vara 63 år; Johansson hade vid understödets beviljande uppnått en ålder af 72 år».

*Utskottets
yttrande.*

På grund af hvad generalpoststyrelsen sålunda anført och då Östlunds sysselsättning för postverkets räkning icke lär kunna jämföras med sådan anställning i statens tjänst, på hvilken skulle kunna grundas berättigade anspråk på pension, anser utskottet sig sakna anledning att biträda den förevarande motionen samt hemställer fördenskull,

att herr Jonssons i Hå ifrågavarande motion ej må till någon åtgärd föranleda.

*Angående
pension till
vissa förmän
och arbetare
vid statens
järnvägar.*

53:o) Kungl. Maj:t har uti en den 4 april innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 134) under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att enhvar af härefter angifna förmän och arbetare, nämligen: stenarbetaren Anders Teodor Andreasson Kärrman, timmermannen Sven Andreasson Björkholm, arbetaren Henrik Andersson Lundblad, förmannen Sven Persson, arbetarna Per August Bodin Frid, Anders Petter Johansson och Carl Johan Petersson, förmannen Nils Otto Johansson, arbetaren Adolf Ferdinand Andersson, förmännen Karl Johan Andersson och Andreas Svensson Melin, arbetarna August Andersson Ceder och Karl Johan Johansson, stenarbetaren Johannes Gustaf Andersson samt arbetarna Karl August Andersson och Per Andersson må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor, dock med villkor att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skall, så länge anställningen varar, upphöra att utgå, samt att, vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har departementschefen rörande denna fråga anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 1 mars 1910 har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva pension åt en del vid statens järnvägar anställda förmän och arbetare, nämligen: stenarbetaren Anders Teodor Andreasson Kärrman, timmermannen Sven Andreasson Björkholm, arbetaren Henrik Andersson Lundblad, förmannen Sven Persson, arbetarna Per August Bodin Frid, Anders Petter Johansson och Carl Johan Petersson, förmannen Nils Otto Johansson, arbetaren Adolf Ferdinand Andersson, förmännen Karl Johan Andersson och Andreas Svensson Melin, arbetarna August Andersson Ceder och Karl Johan Johansson, stenarbetaren Johannes Gustaf Andersson samt arbetarna Karl August Andersson och Per Andersson.

Innan jag öfvergår att närmare redogöra för innehållet i järnvägsstyrelsens ifrågavarande skrifvelse, tillåter jag mig att något beröra af Kungl. Maj:t vid 1906, 1907 och 1909 års riksdagar gjorda framställningar i liknande syfte samt Riksdagens i anledning däraf fattade beslut.

Vid 1906 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t (proposition nr 114) Riksdagen medgifva, att åtskilliga arbetsförmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt en extra pumpare vid statens järnvägar finge under vissa villkor från och med månaden näst efter den, hvarunder de af järnvägsstyrelsen entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga pensioner till belopp af respektive 400, 325, 300 och 250 kronor.

Med anledning af denna Kungl. Maj:ts framställning förklarade Riksdagen (skrifvelse nr 146), ehuruval i ärendet icke förekommit något därom, att de till erhållande af pensioner föreslagna förmän och arbetare i följd af ålderdom, sjukdom eller eljest vore oförmögna att genom arbete förvärfva sitt uppehälle, sig anse billigheten fordra, att dessa personer af statsmedel tillerkändes något understöd med anledning af deras långvariga arbete vid statens järnvägsbyggnader.

Riksdagen fann emellertid icke samtliga omförmälda förmän och arbetare böra beviljas pensioner att utgå för deras återstående lifstid, utan ansåg, att de jämförelsevis yngre och fullt arbetsföra bland dem, däribland flera af de till pension nu föreslagna personerna, lämpligen borde erhålla det ifrågasatta understödet såsom gratifikation för en gång till hjälp vid bestridande af deras eget och familjernas uppehälle vid återflyttningen till hemorten samt under den tid, som kunde åtgå, innan annat arbete erhöles; och förklarade sig Riksdagen finna skäligt, att

lifstidspensioner beviljades de förmän och arbetare, hvilka uppnått minst 55 års ålder och räknade minst 24 tjänstår.

Beträffande pensionernas belopp sökte Riksdagen finna en annan beräkningsgrund för pensionsbeloppens storlek än den af Kungl. Maj:t använda. I sådant hänseende erinrade Riksdagen, att enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 arbetsgifvare vore skyldig att åt arbetare, hvarmed i nämnda lag förstodes jämväl arbetsförman, utgifva en årlig lifränta af 300 kronor, därest arbetaren genom olycksfall i arbetet för framtiden mistat arbetsförmågan. Vid sådant förhållande och då staten som arbetsgifvare i nu förevarande fall icke syntes böra vidkännas större underhållsskyldighet vid ifrågavarande arbetares afskedande, än om dessa skulle genom olycksfall i arbetet mistat arbetsförmågan för framtiden, fann Riksdagen nämnda belopp, 300 kronor, skäligen böra bestämmas för de pensioner, som beviljades åt en hvar arbetsförman och arbetare.

Jämväl vid 1907 års riksdag har Kungl. Maj:t (proposition nr 140) föreslagit Riksdagen medgifva, att åtskilliga förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder de entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten få åtnjuta årlig pension, därvid Kungl. Maj:t på grund af Riksdagens beslut år 1906 föreslagit beloppet för dessa pensioner till 300 kronor. Såsom villkor för pensionernas åtnjutande hade Kungl. Maj:t vidare föreslagit, att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skulle, så länge anställningen varade, upphöra att utgå, samt att, vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skulle minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppginge till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Denna Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen (skrifvelse nr 10).

Uti statsverkspropositionen till 1909 års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att två förmän och tre arbetare vid statens järnvägsbyggnader finge från och med månaden näst efter den, hvarunder de entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor. Därjämte föreslogos enahanda villkor för pensionernas åtnjutande, som godkäfts vid 1907 års riksdag.

Med anledning af berörda framställning yttrade Riksdagen (skrifvelse nr 10), att i afseende å de tre arbetarna den lämnade utredningen icke gäfvade vid handen annat än att de skulle fortfarande vara, åtminstone i förhållande till sin ålder, arbetsdugliga. Ehuru Riksdagen ansåge, att deras lefnadsålder, som utgjorde respektive 62, 56 och 58 år, icke borde i och för sig anses föranleda pensionering, ville Riksdagen dock icke underlåta att bifalla förevarande framställning, då den i viss mån hade stöd uti förut af Riksdagen fattade beslut i likartade fall. Beträffande de bägge förmännen, som ådragit sig svår och på deras arbetsförmåga menligt inverkan sjuklighet, hade Riksdagen intet att erinra mot meddelande af de för dem föreslagna pensionerna. Riksdagen uttalade därjämte det antagandet, att de af ifrågavarande förmän och arbetare, som ännu voro arbetsföra, blefve bibehållna i statens järnvägars tjänst.

Uti sin förberörda underdåniga skrifvelse den 1 mars 1910 har nu järnvägsstyrelsen meddelat, att, i likhet med hvad förut ägt rum, till styrelsen inkommit ansökningar om utverkande af statsunderstöd åt åtskilliga förmän och arbetare, hvilka samtliga under längre tid med goda vitsord arbetat vid statens järnvägsbyggnadsföretag och af hvilka flertalet enligt företedda intyg därjämte genom sjukdom eller kroppsskada fått sin arbetsförmåga i mer eller mindre hög grad minskad.

Beträffande nu ifrågavarande sökandes tjänstetid har järnvägsstyrelsen anmärkt, att fullständiga förteckningar å de vid järnvägsbyggnaderna under den gångna tiden anställda arbetare saknas, hvar till kommer, att en stor del af arbetsbefälet antingen affidit eller lämnat tjänsten. Det har för öfrigt befunnits omöjligt för befälet att lämna detaljerade uppgifter rörande hvarje särskild, måhända för lång tid tillbaka anställd arbetares tjänstetid. Tjänstetidens längd har sålunda icke kunnat genom officiella handlingar bestyrkas, utan har styrelsen härvidlag, såsom vid afgifvande af enahanda framställning rörande de förmän och arbetare, som år 1909 tilldelades understöd, ansett sig kunna utgå från af sökandena själfva lämnade tjänsteförteckningar, hvilka utförligt angifva tiden och platsen för anställningen, och detta så mycket hellre, som berörda uppgifter, i den mån de kunnat kontrolleras, visat sig vara riktiga. I afseende å vederbörandes lönevillkor har styrelsen i detta sammanhang meddelat, att medelaflöningen för ifrågavarande förmän och yrkesarbetare kan beräknas hafva uppgått till 1,200 kronor och för vanliga arbetare till 900 kronor för år.

Styrelsen har äfven utgått från det antagandet, att hufvudsakligen

Järnvägsstyrelsens framställning.

enahanda villkor med afseende å lefnads- och tjänstålder m. m., hvilka under de senaste åren varit för Kungl. Maj:t och Riksdagen bestämmande vid beviljande af pension, jämväl nu skulle komma till tillämpning.

Emellertid har styrelsen funnit det vara med billigheten öfverensstämmande, att, då särskilda omständigheter föreligga, afvikelser i någon mån borde kunna äga rum från nyssnämnda grunder. Ett stöd för denna sin uppfattning har styrelsen trott sig finna i det uttalande, som gjordes af 1909 års riksdag vid tilldelande af pension åt förenämnda två förmän. Afseende bör sålunda enligt styrelsens förmenande icke uteslutande fästas vid de förut angifna allmänna betingelserna för erhållande af pension, nämligen att vederbörande skulle innehafva minst 55 lefnads- och 24 tjänstår, då nämligen i speciella fall förhållandena kunna vara sådana, att äfven andra synpunkter böra tillmätas afgörande betydelse. Fyra af de nu ifrågavarande sökandena, förmannen Karl Johan Andersson samt arbetarna Carl Johan Petersson, Johannes Gustaf Andersson och Per Andersson, hvilka uppnått, Karl Johan Andersson 54 lefnads- och 33 tjänstår, Petersson 51 lefnads- och 28 tjänstår, Johannes Gustaf Andersson 54 lefnads- och 35 tjänstår samt Per Andersson 52 lefnads- och 25 tjänstår, skulle enligt förut angifna grunder icke vara berättigade till erhållande af pension. Emellertid hafva, anför styrelsen, omnämnda fyra sökande under årens lopp ådragit sig svår och på deras arbetsförmåga menligt inverkan sjukdom, hvilken antagligen till icke ringa del torde få tillskrifvas de på hälsan menligt inverkan förhållanden, under hvilka järnvägsbyggnadsarbeten ofta nog äga rum. Af vid deras ansökningar fogade läkarbetyg inhämtas nämligen, enligt hvad järnvägsstyrelsen meddelar, att Karl Johan Andersson lider af kronisk muskel- och ledgångsreumatism samt till följd däraf ej äger full arbetsduglighet; att Petersson lider af hjärtfel med kalkbildning i kärlen och på grund däraf är till vidare arbete oförmögen; att Johannes Gustaf Andersson lider af nervsjukdom (paralysis agitans), hvilken är obotlig och gör honom för all framtid oförmögen till arbete; samt att Per Andersson lider af magutvidgning med ofta påkommande hufvudvärk och svindelanfall och på grund däraf är oförmögen till arbete. Af de fyra nu nämnda sökande kan endast förmannen Karl Johan Andersson fortfarande användas i arbete vid statens järnvägsbyggnader, under det Petersson för närvarande åtnjuter vederbörlig sjukaflöning och de två öfriga redan entledigats. Vid nu angifna förhållanden och då, hvad Karl Johan Andersson och Johannes Gustaf Andersson beträffar, deras lefnadsålder högst obetydligt under-

stiger den för erhållande af pension fastslagna, under det att de där-
emot i afseende å antalet tjänstår icke blott fylla utan väsentligt öfver-
skrida det mått, som i sådant hänseende befunnits skäligt, har styrelsen
ansett dem förtjänta att komma i åtnjutande af pension. Detsamma
anser styrelsen äfven gälla beträffande Petersson och Per Andersson,
ehuru dessa visserligen ej uppnått så hög lefnadsålder, som ansetts er-
forderlig, men deras tjänstår dock, om än obetydligt, öfverstiga förut
angifna såsom skäligt ansedda mått och dessutom båda ej längre äro
arbetsdugliga.

Med tillämpning af förberörda grunder med de af styrelsen ofvan
angifna modifikationer i vissa fall skulle pension komma att utgå till i
följande tabell upptagna förmän och arbetare. Uti tabellen har jämväl
för hvar och en angifvits det antal lefnads- och tjänstår, han uppnått,
äfvensom huruvida han fortfarande är i tjänst eller, i annat fall, tiden
för hans entledigande.

Namn och befattning.	Lefnads- år.	Tjänst- år.	Anmärkingar.
Anders Teodor Andreasson Kärrman, stenarbetare	59	28	entledigad under 1908.
Sven Andreasson Björkholm, timmerman	57	37	entledigad under 1909.
Henrik Andersson Lundblad, arbetare	56	36	entledigad under 1909.
Sven Persson, förman	58	26	fortfarande i tjänst.
Per August Bodin Frid, arbetare	55	37	d.o.
Anders Petter Johansson, arbetare	57	30	d.o.
Carl Johan Petersson, arbetare	51	28	(fortfarande i tjänst, åtnjuter (f. n. sjukaflöning.
Nils Otto Johansson, förman	55	29	fortfarande i tjänst.
Adolf Ferdinand Andersson, arbetare	55	34	d.o.
Karl Johan Andersson, förman	54	33	d.o.
Andreas Svensson Melin, förman	55	36	d.o.
August Andersson Ceder, arbetare	56	33	d.o.
Karl Johan Johansson, arbetare	55	28	d.o.
Johannes Gustaf Andersson, stenarbetare	54	35	entledigad under 1908.
Karl August Andersson, arbetare	55	29	fortfarande i tjänst.
Per Andersson, arbetare	52	25	entledigad under 1909.

Styrelsen har därjämte meddelat, att vederbörande arbetschefer
i de fall, då utlåtande från dem infordrats, tillstyrkt beviljande af pen-
sion åt ifrågavarande förmän och arbetare.

På grund af det anförda har styrelsen i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att pension till belopp af 300 kronor måtte beviljas förenämnda förmän och arbetare.

Öfver järnvägsstyrelsens nu föreliggande framställning har statskontoret den 23 mars 1910 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och däruti förklarat, att statskontoret, på grund af hvad järnvägsstyrelsen i ärendet upplyst och anfört, icke har något att erinra mot aflåtande till Riksdagen af nådig proposition i öfverensstämmelse med styrelsens förslag.

Departements-
chefens
yttrande.

Riksdagen har, såsom jag redan antydtt, vid upprepade tillfällen beviljat understöd åt personer, hvilka under en längre följd af år varit anställda vid statens järnvägsbyggnader. Såsom förutsättning för beviljande af lifstidspension torde därvid i allmänhet hafva fordrats, att vederbörande uppnått minst 55 års ålder och kunnat räkna minst 24 tjänstår. Emellertid hafva sådana pensioner på grund af särskildt ömmande förhållanden medgifvits utan att vederbörande till fullo uppnått nyssberörda lefnadsålder.

De förmän och arbetare, som nu af järnvägsstyrelsen föreslagits till erhållande af pension, hafva samtliga uppnått den tjänstålder och flertalet äfven den lefnadsålder, som i allmänhet uppställts såsom villkor för pensions erhållande. Endast förmannen Karl Johan Andersson samt arbetarna Carl Johan Petersson, Johannes Gustaf Andersson och Per Andersson uppfylla icke fordringarna i afseende å lefnadsålder, om ock afvikelsen är endast obetydlig. Då emellertid dessa fyra personer under sin tjänstetid ådragit sig så svåra sjukdomar, att de blifvit för framtiden oförmögna till arbete eller åtminstone mindre arbetsdugliga, synas här föreligga sådana omständigheter, som redan vid föregående tillfällen ansetts böra föranleda till undantag från de i allmänhet tillämpade hufvudreglerna för beviljande af lifstidspension.

Flera af de utaf järnvägsstyrelsen nu till pensions erhållande föreslagna förmän och arbetare hafva förut enligt Riksdagens beslut tilldelats gratifikation. Detta var äfven förhållandet med vissa af de personer, som vid 1909 års riksdag beviljades lifstidspensioner. Den omständigheten att dessa förut erhållit understöd för en gång ansågs emellertid då icke böra föranleda något afdrag å pensionerna, och icke heller nu synes kunna ifrågasättas att af sådan anledning minska de till endast 300 kronor föreslagna pensionerna.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att en hvar af här-
 efter angifna förmän och arbetare, nämligen: sten-
 arbetaren Anders Teodor Andreasson Kärrman, timmer-
 mannen Sven Andreasson Björkholm, arbetaren Henrik
 Andersson Lundblad, förmannen Sven Persson, arbe-
 tarna Per August Bodin Frid, Anders Petter Johansson
 och Carl Johan Petersson, förmannen Nils Otto Jo-
 hansson, arbetaren Adolf Ferdinand Andersson, för-
 männen Karl Johan Andersson och Andreas Svensson
 Melin, arbetarna August Andersson Ceder och Karl
 Johan Johansson, stenarbetaren Johannes Gustaf An-
 dersson samt arbetarna Karl August Andersson och
 Per Andersson må från och med månaden näst efter
 den, hvarunder han entledigas eller entledigats från
 anställning vid statens järnvägar, under sin återstå-
 ende lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig
 pension till belopp af trehundra kronor, dock med vill-
 kor att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla
 anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till
 det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp
 af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och
 yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga
 arbetare eller därutöfver, pensionen skall, så länge
 anställningen varar, upphöra att utgå, samt att, vid
 sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skall
 minskas, så att densamma jämte aflöningen icke upp-
 går till högre belopp än nämnda medelinkomst.

54:o) Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (nr 171)
 har herr A. Thylander föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att tilldela
 f. d. ordinarie arbetsförmannen vid statens järnvägar Assar Larsson en
 årlig pension af 450 kronor, räknadt från den 1 januari 1909.

Motionären har till stöd för denna framställning, under bifogande
 af åtskilliga intyg rörande A. Larsson, anfört följande:

»I början af år 1908 blef f. d. ordinarie arbetsförmannen vid statens
 järnvägar, Assar Larsson, sedan han under en längre följd af år tjänst-
 gjort såsom reparationsförmän och spårväxelläggare, afskedad på grund
 af sjuklighet, utan annat ålderdomsunderstöd än en gratifikation af 150
 kronor.

Angående
 pension åt
 extra arbete-
 ren vid statens
 järnvägar
 A. Larsson.

Då detta obetydliga understöd icke gärna kan förslå till uppehållet ens för ett år och då det förefaller bra hårdt, att en man, som nedlagt sina bästa krafter i statens tjänst under 50 års tid, skall behöfva ligga andra till last, synes det mig, som om rättvisa och billighet fordrade, att en anständig pension tilldelades honom att årligen utgå under hans återstående lifstid.

Riksdagen har flerfaldiga gånger genom fattade beslut häfdat den uppfattningen, att en statens arbetare, som en längre följd af år haft oafbruten anställning, bör pensioneras på statens bekostnad. Arbetsförmännen vid statens järnvägsbyggnader ha som bekant erhållit 450 kronor i årlig pension. Assar Larsson har icke allenast i 50 års tid varit i statens tjänst, han har därjämte innehaft underbefäl såsom arbetsförmän nästan hela tiden och de vitsord, som lämnats honom af det högre befälet, visa, att han alltid nitiskt och redligt fullgjort sina åligganden.

Härtill kommer emellertid en viktig omständighet vid bestämmandet af frågan, nämligen den att Larsson under åren 1864—1868 var anställd på ordinarie stat, hvilket tydligt framgår bland annat af aflöningslistorna från den tiden, hvilka upptaga dels månadslön, dels inkvartering för honom liksom för andra ordinarie. Att han afgick från ordinarie stat och sedermera blef upptagen på extra stat berodde icke på honom själf utan på år 1868 företagen omorganisation af banafdelningen. För Larsson spelade det på den tiden ingen roll huruvida han var ordinarie eller extra. Någon pensionsinrättning existerade icke och han ansåg hufvudsaken vara, att han fick samma lön och hade samma arbete.

Enligt vanlig uppfattning skulle Larsson emellertid haft rätt att komma på indragningsstat, då hans befattning indrogs. Ingen framhöll dock detta för honom och i den kraftiga ålder, som han då befann sig, ägnade han ingen tanke på framtiden.

Tydligt är emellertid, att järnvägsbefälet borde haft skyldighet att på något sätt hålla honom skadeslös, men så har icke skett. När pensionsinrättningen år 1872 inrättades, erhöll han icke inträde, då hans ordinarie anställning upphört.

När Larsson afskedades, föreslog distriktsförvaltningen, att järnvägsstyrelsen skulle ingå till Kungl. Maj:t med begäran om en årlig gratifikation på 250 kronor, men järnvägsstyrelsen föreslog blott 150 kronor och detta belopp har en gång till honom utbetalts.»

Med anledning af förevarande motion har utskottet ansett sig böra inhämta upplysningar från kungl. järnvägsstyrelsen hvilken i skrifvelse

den 8 innevarande april, under åberopande af innehållet i styrelsens här nedan återgifna underdåniga framställning af den 21 januari 1908 om gratifikation åt A. Larsson, vidare anfört följande.

»I fråga om såväl formen för det i berörda framställning föreslagna understödet som detsammes belopp öfverensstämmer styrelsens förslag i ärendet med rådande praxis vid beredande af understöd åt förut i extra tjänst vid statens trafikerade järnvägar anställde arbetare m. fl., som efter en längre tids anställning (minimitid 20 år) på grund af sjukdom eller ålderdom afgått ur tjänsten. Den person, som en gång erhållit ett dylikt understöd, kommer enligt samma praxis därefter under viss förutsättning årligen i åtnjutande af förnyadt understöd till samma belopp. Förutsättningen härför är, att han hvarje år, under styrkande af fortsatt behof af understöd, hos järnvägsförvaltningen gör ansökan om förnyadt understöd. Beträffande Larsson har emellertid af okänd anledning dylik ansökan icke gjorts under år 1909.

För bedömande af hvilken betydelse ett eventuellt bifall till motionen skulle kunna erhålla såsom prejudikat för andra fall af enahanda beskaffenhet får styrelsen meddela, att antalet understödstagare af ifrågavarande slag under hvar och ett af åren 1905—1909 uppgått till resp. 40, 48, 39, 52 och 53. Det stora flertalet af dessa har utgjorts af personer, som i likhet med Larsson varit anställda vid banafdelningen.

Bland de till denna grupp hörande understödstagare hafva somliga uteslutande arbetat vid statens järnvägar, under det att andra endast vissa tider af året haft arbete därstädes. Larsson är enligt inhämtade upplysningar att hänföra till de förra. Uppgift å dessas antal kan emellertid icke lämnas utan föranstaltande af särskild utredning därom, hvilket tiden icke medgifvit. Beträffande tjänstetidens längd torde ingen af ifrågavarande understödstagare hafva att uppvisa en så lång tjänstetid som Larsson. En tjänstetid af 30 år och därutöfver förekommer dock i ett flertal fall beträffande dessa. Larssons långa tjänstetid synes emellertid, då den i viss mån har sin grund däri, att Larsson fått kvarstå i tjänst ända till dess han fyllt 76 år, under det andra entledigats vid långt tidigare ålder, icke böra i förevarande afseende tillmätas någon afgörande betydelse. Larssons bibehållande i tjänst till så hög ålder, hvarigenom hans tjänstetid skenbart förlängts, har varit ett sätt att på hans ålderdom bättre sörja för honom i ekonomiskt afseende än genom utverkande åt honom af en gratifikation till sedvanligt belopp. Att denna förmån beredts honom framför andra torde få anses bero på de särskildt goda vitsord han städse erhållit beträffande sin tjänstgöring.

Den betydelse, som motionären synes vilja tillmätta det förhållande, att Larsson under åren 1864—1868 varit anställd »på ordinarie stat», föranleder styrelsen framhålla, att ordinarie anställning på denna tid, då det icke fanns något af Riksdagen godkändt aflöningsreglemente, och ej heller någon rätt för befattningshafvarna att erhålla pension samt dessa, som anställdes utan erhållande af konstitutorial, när som helst kunde skiljas från sina befattningar, ingalunda kan jämföras, än mindre likställas med hvad som nu förstås med ordinarie anställning.»

Järnvägsstyrelsens ofvan omförmälda framställning hos Kungl. Maj:t rörande gratifikation åt A. Larsson hade följande lydelse:

»Hos järnvägsstyrelsen har vederbörande distriktsförvaltning med förmälan, att extra arbetaren vid statens järnvägar Assar Larsson, hvilken allt från april månad 1858 varit anställd i statens järnvägars tjänst, vore sedan den 13 sistlidne maj på grund af ålderdom och sjuklighet oförmögen till tjänstgöring och på grund häraf komme att ur statens järnvägars tjänst entledigas med utgången af år 1907 — gjort framställning om utverkande af gratifikation åt Larsson vid hans afskedande.

I ärendet hafva företetts och åberopats här bilagda präst- och läkarbetyg samt intyg om medellöshet, hvilka utvisa, att Larsson är född den 9 juni 1831, att han sedan länge lidit af ålderdomskrämpor, såsom mattighet, svindel, synnerligen nedsatt hörselförmåga, blåskatarr m. m., samt att han i följd häraf icke vidare kan sköta sin tjänstgöring samt är oduglig till nästan hvarje annat arbete.

Med hänsyn till Larssons långvariga anställning vid statens järnvägar, därunder han, enligt hvad distriktsförvaltningen vitsordat, städse uppfört sig väl, och då Larsson i följd af ålder och sjukdom icke längre kan själf försörja sig, anser styrelsen det vara med billighet öfverensstämmande, att något understöd beredes honom vid hans entledigande ur statens järnvägars tjänst.

Styrelsen hemställer fördenskull i underdånighet om nådigt bemyndigande att till Larsson, hvilken såsom icke anställd i ordinarie tjänst, icke kunnat vinna inträde i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning, få af trafikmedel utbetala en gratifikation af etthundrafemtio kronor.»

*Utskottets
yttrande.*

Af hvad i detta ärende anförts har utskottet inhämtat, bland annat, att Assar Larsson varit anställd i statens järnvägars tjänst allt ifrån april månad 1858 till utgången af år 1907 eller nära 50 år; att han under denna långa tjänstetid städse uppfört sig väl; samt att han nu vid 79 års ålder är medellös och oförmögen att själf försörja sig. I be-

traktande af dessa omständigheter anser utskottet, att Larsson ej bör vara hänvisad till att efter särskild ansökan för hvarje år kunna erhålla en gratifikation af 150 kronor, utan att i stället en pension bör honom beviljas. Hvad beloppet af denna beträffar, håller utskottet före, att detta bör lämpligen begränsas till 300 kronor, eller enahanda belopp, som i anledning af Kungl. Maj:ts framställningar i vissa fall medgifvits för afskedade järnvägsbyggnadsarbetare; och synes pensionen, vid det förhållande att Larsson under år 1909 icke undfått någon gratifikation, böra utgå från början af sistnämnda år.

Med åberopande af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i anledning af herr Thylanders förevarande motion, å allmänna indragningsstaten bevilja extra arbetaren vid statens järnvägar Assar Larsson en årlig pension af tre hundra kronor, att utgå från och med den 1 januari 1909.

55:o) Kungl. Maj:t har uti en den 8 april innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 160) föreslagit Riksdagen medgifva, att trädgårdsdirektören vid statens järnvägar Carl Agathon Leonard Sundius' änka *Johanna Amalia Sundius*, född *Rydstrand*, och makarnas son *Harald Herman Mathias* må från allmänna indragningsstaten från och med den 1 april 1910 åtnjuta årliga understöd, den förra, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, till belopp af 300 kronor och sonen, intill dess han uppnår 18 års ålder, till belopp af 100 kronor.

Angående
pension åt
trädgårdss-
direktören
C. A. L.
Sundius enka

Till det i ärendet åberopade statsrådsprotokollet öfver civilärenden, har departementschefen yttrat följande:

»Uti en till Kungl. Maj:t ställd, af järnvägsstyrelsen med underdånig skrifvelse den 2 april 1910 öfverlämnad skrift har aflidne trädgårdsdirektören vid statens järnvägar Carl Agathon Leonard Sundius' änka *Johanna Amalia Sundius*, född *Rydstrand*, gjort framställning om årligt understöd.

Af handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Sundius, hvilken var född den 3 november 1852, anställdes i statens järnvägars tjänst den 1 januari 1888 och tjänstgjorde därstädes såsom trädgårdsdirektör intill sin död den 14 mars 1910.

Hans aflöning från statens järnvägar under denna tid har utgjorts af, förutom ersättning för i nämnda egenskap företagna resor, ett årligt arfvode, som under de tre första åren utgått med 1,000 kronor, under åren 1891—1893 med 1,200 kronor, under åren 1894—1898 med 1,500

kronor, under åren 1899—1903 med 1,800 kronor, under åren 1904—1906 med 2,000 kronor, under åren 1907—1909 med 2,500 kronor samt från ingången af år 1910 efter 3,000 kronor för år.

Som ifrågavarande befattnings vid statens järnvägar icke är uppförd å ordinarie stat, har Sundius saknat möjlighet att vinna delaktighet i statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa.

Emellertid har Sundius, hvilken innehafte befattnings vid Linköpings folkskoleseminarium såsom lärare i trädgårdsskötsel, i denna egenskap varit delägare i lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa.

Vid sin död efterlämnade Sundius såsom stärbhusdelägare — förutom änkan, född den 17 augusti 1855, samt tre till myndig ålder komna barn — sonen Karl Gustaf Adolf, född den 21 april 1890, och sonen Harald Herman Mathias, född den 25 juli 1899. Behållningen i boet uppgick till omkring 4,500 kronor, hvaraf 2,600 kronor torde kunna beräknas utgöra afkastningsbara tillgångar.

Enligt ingifvet intyg kan icke något af de myndiga barnen bidraga till moderns underhåll.

Den änkan Sundius och de två yngsta barnen från elementarlärarnas änke- och pupillkassa tillkommande pension kommer, under förutsättning att barnen lefva, att utgöra för tiden 1 april 1910—30 juni 1911 300 kronor, för tiden 1 juli 1911—31 december 1920 260 kronor samt därefter under änkans återstående lifstid 200 kronor.

Af ett ingifvet läkarintyg framgår, att änkan Sundius lider af allmän klenhet samt nafvelbräck samt att hon till följd däraf är oförmögen att med eget arbete försörja sig och sina yngsta barn.

Under framhållande att änkan Sundius saknar medel, utöfver de förut nämnda, till sitt eget och sitt minderåriga barns nödtorftiga uppehälle, har järnvägsstyrelsen med hänsyn till Sundius' mer än tjugutvååriga väl vitsordade tjänstgöring vid statens järnvägar uti sin ifrågavarande underdåniga skrifvelse förklarat sig finna det vara med billighet öfverensstämmande, att, utöfver den änkan Sundius från elementarlärarnas änke- och pupillkassa tillkommande pension, något understöd af allmänna medel beredes henne; och har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten uppföra en årlig pension åt änkan Sundius till belopp, som synts styrelsen skäligen böra bestämmas till 400 kronor, att från och med den 1 april 1910 utgå, så länge hon lefver ogift.

Sedermåra har änkan Sundius uti en till Kungl. Maj:t ingifven skrift — till förtydligande af ansöknings — hemställt, att det sökta understödet måtte tilldelas henne och hennes minderåriga son Harald Herman Mathias.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 7 april 1910 förklarat sig icke hafva annat att erinra mot hvad järnvägsstyrelsen hemställt än att det föreslagna pensionsbeloppet 400 kronor syntes lämpligen böra fördelas med 300 kronor åt änkan och 100 kronor åt hennes minderåriga son Harald Herman Mathias, att utgå från och med april månad 1910 till änkan, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, samt till sonen, intilldess han uppnår 18 års ålder.

På grund af hvad sålunda i ärendet blifvit upplyst anser jag, i likhet med järnvägsstyrelsen och statskontoret, framställning böra göras hos Riksdagen om något understöd till förmån för änkan Sundius jämte hennes minderåriga son Harald Herman Mathias. Den omständigheten, att änkan Sundius från lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa kommer i åtnjutande af en pension till ringa belopp, har jag icke funnit böra utgöra hinder för det nu ifrågasatta understödet, särskildt som nyssberörda pension i och för sig icke torde vara tillräcklig att befria henne och hennes minderåriga barn från nöd.

Vidkommande det ifrågasatta understödets storlek finner jag det samma icke kunna sättas lägre än det af järnvägsstyrelsen föreslagna beloppet 400 kronor, men anser jag, i likhet med statskontoret, nämnda belopp böra fördelas mellan änkan och den minderåriga sonen Harald Herman Mathias.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en af herr *O. Hellström* inom Andra kammaren väckt motion (nr 303), däruti föreslagits, att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte besluta, att änkan Sundius och hennes son Herman Harald Mathias må från allmänna indragningsstaten från och med den 1 april 1910 åtnjuta årliga understöd, den förra, så länge hon förblifver i sitt nuvarande enkestånd, till bolopp af 400 kronor och sonen, intill dess han uppnår 18 år, till belopp af 100 kronor.

Angående
en inom
Andra
Kammaren
väckt motion.

Beträffande de till stöd för detta förslag anförda skäl får utskottet hänvisa till själfva motionen.

Utskottet, som icke funnit skäl tillstyrka högre pensionsbelopp än hvad af Kungl. Maj:t föreslagits, får med hänsyn till hvad i ärendet blifvit anfördt, hemställa,

Utskottets
yttrande.

att Riksdagen, med afslag å herr Hellströms ofvan omförmälda motion, men med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, må medgifva, att trädgårdsdirektören vid statens järnvägar C. A. L. Sun-

dius' änka Johanna Amalia Sundius, född Rydstrand, och makarnas son Harald Herman Mathias må från allmänna indragningsstaten från och med den 1 april 1910 åtnjuta årliga understöd, den förra, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, till belopp af trehundra kronor och sonen, intill dess han uppnått 18 års ålder, till belopp af etthundra kronor.

Angående
en inom
Andra
Kammaren
väckt motion

56:o) Uti en inom Riksdagens Andra kammare väckt motion (nr 118) har herr *V. Rydén* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att afidne kontrollören vid Arlöfs sockertabrik Olof Bruhns änka *Matilda Kristina Bruhn*, född Johnsson, må berättigas att från och med den 1 januari 1910 under sin återstående lifstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 300 kronor.

Utskottets
yttrande.

Utskottet får beträffande de skäl, hvilka anförts till stöd för denna framställning, hänvisa till motionen och därvid fogade intyg.

Af handlingarna i ärendet framgår hufvudsakligen, att, sedan kontrollören Bruhn den 9 november 1907 blifvit å Arlöfs järnvägsstation öfverkörd af ett växeltåg samt till följd af därvid erhållna skador kort därefter afidit, så hade några rättsliga anspråk mot kungl. järnvägsstyrelsen ej ansetts kunna med utsikt till framgång göras gällande, hvadan motionären nu velat, under framhållande, att de mindre tillfredsställande trafikanordningarna vid Arlöfs bangård utgjorde skulden till Bruhns olycka, draga frågan om understöd åt den efterlevande änkan under Riksdagens pröfning.

Utskottet har emellertid för sin del ej kunnat undgå att finna den förolyckades egen oförsiktighet utgöra den hufvudsakliga anledningen till den inträffade olyckshändelsen, då nämligen Bruhn i det vid tillfället rådande mörkret otvifvelaktigt hade bort draga i betänkande att begifva sig öfver den mångfald af järnvägsspår, som förefinnas å ifrågavarande bangård och som göra densamma farlig att passera äfven vid fullt dagsljus.

Vid sådant förhållande och då Bruhn, efter hvad i motionen anføres, ej heller haft någon rättighet att beträda det ifrågavarande området af bangården, finner sig utskottet förhindradt att tillstyrka bifall till det föreliggande förslaget och hemställer alltså,

att herr Rydéns ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

57:o) Uti en den 18 mars innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 106) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att tillförordnade notarien hos riks försäkringsanstalten *Carl Backman* må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas från sin befattning vid anstalten, under sin återstående listid å allmänna in- dragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,575 kronor.

Angående
pension åt
t. f. notarien
hos riks för-
säkringsan-
stalten
C. Backman.

Statsrådsprotokollet öfver civilärenden ofvannämnda 18 mars inne- håller i detta ärende följande anförande af departementschefen:

»Riksförsäkringsanstalten har uti underdånig skrifvelse den 18 febru- ari 1910 gjort framställning om beredande af pension åt tillförordnade notarien hos anstalten *Carl Backman*.

I ärendet hafva underdåniga utlåtanden sedermera afgifvits af medici- nalstyrelsen den 23 februari och af statskontoret den 7 mars 1910.

Af handlingarna inhämtas, att *Backman*, som är född den 23 april 1867, efter aflagd examen till rättegångsverken antagits till extra ordi- narie notarie vid Göta hofrätt den 10 juni 1892, hvarefter han från februari 1893 till december 1896 tjänstgjort i Vartofta och Frökinds härads domsaga, där han hållit 8 lagtima ting med tillhopa 21 ordina- rie rättegångsdagar samt under 2 månader 5 dagar förvaltat härads- höfdingämbetet. *Backman* tjänstgjorde vidare såsom amanuens under tiden från september 1897 till slutet af år 1898 i justitierevisionen samt i civildepartementet från den 19 mars 1898 till den 28 november 1902, då han af riks försäkringsanstalten förordnades att från och med den 1 januari 1903 tills vidare vara notarie hos anstalten. Under tjänstgöringen i civildepartementet har *Backman* bestridt kanslisekreterarbefattning under 3 månader 4 dagar. Inom riks försäkringsanstalten har han före- stått sekreterartjänsten sammanlagdt omkring sex månader. Slutligen torde böra anmärkas, att *Backman* den 17 mars 1899 antogs till extra ordinarie tjänsteman i telegrafstyrelsen, där han biträdt med sekreterar- och ombudsmannagöromål samt under tillhopa 5 månader 7 dagar be- stridt amanuensbefattning.

Uti förenämnda skrifvelse har riks försäkringsanstalten anmält, att *Backman*, sedan han förordnades till notarie vid anstalten, intill den 18 februari 1910 åtnjutit tjänstledighet för sjukdom eller för hälsans vår- dande under sammanlagdt 3 år 4 månader 25 dagar.

Efter verkställd undersökning af *Backmans* hälsotillstånd har öfver- läkaren vid Långbro sinnessjukhus, docenten i psykiatri och rättspsykia- tri vid karolinska medikokirurgiska institutet, medicine doktorn *Olof Kinberg* uti ett den 12 februari 1910 afgifvet utlåtande intygat, att *Back- man* lider af kronisk sinnessjukdom (paranoia), samt att han på grund

här af för all framtid kommer att vara oförmögen att fullgöra sina åligganden hos riks försäkringsanstalten.

Beträffande Backmans ekonomiska ställning framgår af handlingarna, att han för år 1908 varit på grund af afgifven deklarationsuppgift bevillningstaxerad för en inkomst af 2,200 kronor samt inkomstskatte-taxerad för 1.000 kronor.

Han har sålunda icke haft annan inkomst än af sin tjänst hos riks försäkringsanstalten och synes därjämte hafva utgifter för skuldränta.

Då Backman är för all framtid oförmögen att fullgöra sina tjänståligganden och med hänsyn till hans sjukdom det icke är antagligt, att han skulle, därest han utan vidare entledigades från notarietjänsten, kunna med eget arbete förvärfva medel till sitt uppehälle, har riks försäkringsanstalten hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande frågan om beredande af pension för Backman.

Beträffande storleken af den pension, som skulle ifrågakomma, anser riks försäkringsanstalten denna böra bestämmas i enlighet med stadgandena i 7 § af lagen angående civila tjänst innehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907. Härvid torde emellertid enligt anstaltens mening hänsyn böra tagas därtill att Backman på grund af sin sjukdom icke kunnat, såsom öfriga tjänstemän i riks försäkringsanstalten, komma i åtnjutande af ålderstillägg äfvensom därtill att lönen för första gradens tjänst i riks försäkringsanstalten är 100 kronor mindre än motsvarande lön i andra nyreglerade centrala ämbetsverk.

I sitt underdåniga utlåtande har medicinalstyrelsen förklarat, att Backman lider af sinnessjukdom af sådan art, att ingen förhoppning finnes, att han skall kunna till hälsan återställas.

Statskontoret har för sin del erinrat, att Backman med afseende å beskaffenheten af hans innehafvande befattning hos riks försäkringsanstalten icke äger någon som helst rätt att för framtiden få kvarstå vid det honom meddelade förordnandet att tillsvidare vara notarie hos riks försäkringsanstalten eller att, i händelse af afgang för otjänstbarhet, därvid komma i åtnjutande af pension.

Med hänsyn därtill att Backman i mer än 17 år varit anställd i statens tjänst och synes sakna egna medel för sin bärning, anser statskontoret likväl billigheten fordra, att vid entledigandet från förordnandet hos riks försäkringsanstalten något understöd af allmänna medel tilläggas honom för återstående lefnadsdagar, och hemställer därför, att åtgärd vidtages för att åt Backman bereda sådant understöd till skäligt belopp. I detta afseende har statskontoret erinrat om bestämmelserna i 6 § c och 7 § andra stycket af pensionslagen den 11 oktober 1907, enligt hvilka lagrum tjänst innehafvare, som under fem på hvarandra

följande år i följd af sjukdom varit urståndsatt att tjänstgöra och finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen, är skyldig att afgå från sin tjänst mot pension, som, om det för hel pension stadgade antalet tjänstår uppnåtts, utgår hel men i annat fall med 75 procent af hel pension. Om dessa bestämmelser här varit tillämpliga, skulle pensionen för Backman utgått med 75 procent af hans innehafvande lön eller, då lönen utgör 2,100 kronor, alltså 1,575 kronor för år. Enär sistnämnda belopp torde vara erforderligt för att åt Backman bereda det uppehälle och den vård, hvaraf han är i behof, har statskontoret hemställt, att åt Backman måtte utverkas ett årligt understöd af 1,575 kronor, som, då hela riks försäkringsanstalten uppehålls af anslag från arbetarförsäkringsfondens intressemedel, syntes följdriktigt böra anvisas till utgående från samma medel.

På grund af hvad som blifvit upplyst angående beskaffenheten af Backmans sjukdom synes mig tydligt, att han icke bör bibehållas vid sitt förordnande såsom notarie hos riks försäkringsanstalten. Vid sådant förhållande finner jag å andra sidan billigheten fordra, att Backman, som under 17 år varit i statens tjänst och saknar egna medel till sitt uppehälle samt torde vara urståndsatt att med arbete försörja sig, beredes pension af statsmedel. Backman uppbär för närvarande en aflöning af 3,900 kronor, däraf 2,100 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg. Mot det af statskontoret ifrågasatta pensionsbeloppet, 1,575 kronor, utgörande 75 procent af lönen, har jag icke ansett mig böra framställa någon anmärkning. Däremot anser jag icke lämpligt, att, såsom statskontoret föreslagit, pensionen utgår från arbetarförsäkringsfondens intressemedel, utan torde densamma i vanlig ordning böra anvisas å allmänna indragningsstaten.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att tillförordnade notarien hos riks försäkringsanstalten Carl Backman må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas från sin befattning vid anstalten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af ettusenfemhundrasjuttiofem kronor.

E. Ang. ecklesiastikdepartementet.

58:o) Uti punkt 18 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund Carl Fredrik Lundbergs änka *Ingrid Lundberg*, född Christiansson, må under sin återstående lifstid, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 200 kronor, att utgå från och med ingången af februari 1909.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
C. F. Lund-
bergs änka.
[18.]

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 10 december 1909 har departementschefen i ärendet anført följande:

»Med underdånig skrifvelse den 11 oktober 1909 angående riksdagspetita till 1910 års Riksdag för universitetet i Lund har kanslern för rikets universitet till Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning öfverlämnat, bland annat, en af det större akademiska konsistoriet i Lund hos kanslern gjord framställning om beredande af en årlig pension till belopp af 200 kronor åt vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund Carl Fredrik Lundbergs änka Ingrid Lundberg, född Christiansson.

Uti detta ärende har förekommit hufvudsakligen följande.

Hos konsistoriet anhöll änkan Lundberg, att konsistoriet ville göra underdånig framställning om beredande åt henne af någon pension, hvaraf hon vore i stort behof. Af ansökningen bifogadt prästbetyg inhämtas, att änkan Lundberg är född den 28 mars 1843 och änka sedan den 26 januari 1909 samt medellös.

Öfver änkan Lundbergs ansökning har universitetsbibliotekarien Carl af Petersens på anmodan af konsistoriet afgifvit yttrande, hvaruti anföres i hufvudsak följande. Änkan Lundbergs man Carl Fredrik Lundberg hade den 31 januari 1855 blifvit tillförordnad samt den 16 februari 1856 ordinarie vaktmästare vid universitetsbiblioteket i Lund, vid hvilken befattning han kvarstått till utgången af år 1900, då han vid uppnådda 72 års ålder erhållit afsked med pension. Därefter hade han ända till några veckor före sin i januari år 1909 inträffade död mot ett på enskild väg åstadkommet mindre arfvode och således utan kostnad för statsverket fortfarande dagligen biträdt vid biblioteket medelst posthämtning, uträttande af ärenden och dylikt. Af Petersens ansåge sig med den kännedom, han såsom själf sedan år 1874 anställd vid biblioteket härom kunde äga, kunna vitsorda, att Lundberg med duglighet och stor plikttrohet fullgjort sina tjänsteåligganden, hvarför

han också år 1888 erhållit silfvermedalj »för nit och redlighet i rikets tjänst». Ånkan Lundberg hade från och med år 1892 till bibliotekets flyttning år 1907 tjänstgjort som städerska vid detsamma, hvilket uppdrag hon med mycken ordning och plikttrohet fullgjort. Vaktmästaren Lundberg, som i två giften haft tillsammans nio barn att uppfostra, hade icke varit i stånd att göra några besparingar, hvarföre behållningen i boet efter honom enligt det för af Petersens företedda bouppteckningsinstrumentet uppgått till endast 281 kronor 52 öre. Hans knappa villkor hade icke medgifvit honom att genom inbetalningar till någon änke- och pupillkassa sörja för sina efterlevande, och den beställning han innehaft hade icke för honom medfört rätt till delaktighet i någon dylik kassa. Ånkan Lundberg vore icke så arbetsförför, att hon utan understöd från annat håll på långt när kunde erhålla nödortfött uppehälle. Hennes barn — af hvilka en son vore bosatt i Amerika, en annan son vore vaktmästare, en tredje son typograf samt en dotter sömmerska och en annan dotter konstväfverska — kunde icke anses vara i stånd att bestrida eller i nämnvärd grad bidraga till moderns underhåll. På grund af allt detta ansåge af Petersens sig böra lifligt förorda, att konsistoriet måtte behjärta sökandens framställning. Hvad anginge den eventuella pensionens storlek, hemställde af Petersens, med hänsyn till hvad som i liknande fall af Kungl. Maj:t föreslagits och af Riksdagen beviljats, att ett årligt belopp af 200 kronor begärdes.

Den utaf universitetsbibliotekarien berörda, vaktmästaren Lundberg tilldelade pensionen beviljades af 1900 års Riksdag, som med anledning af en utaf Kungl. Maj:t gjord framställning medgaf, att Lundberg finge från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhöle afsked från sin befattning såsom vaktmästare vid universitetsbiblioteket i Lund, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 500 kronor.

Kanslern har i sin omförmälda underdåniga skrifvelse förklarat sig anse af Petersens hafva anfört goda skäl för beviljande af pension å 200 kronor åt änkan Lundberg; och har kanslern förty tillstyrkt bifall till konsistoriets framställning i ämnet.

Till följd af nådig remiss har statskontoret den 25 oktober 1909 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och därvid, på grund af hvad i ärendet blifvit upplyst och då statskontoret icke hade något att erinra mot det föreslagna pensionsbeloppet, 200 kronor, som syntes böra anvisas att utgå från och med månaden näst efter den, med hvilken den vaktmästaren Lundberg beviljade pensionen upphörde, hemställt, det tacktes Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva,

att änkan Lundberg måtte under sin återstående lifstid, så länge hon förblifver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 200 kronor, att utgå från och med ingången af februari 1909.»

På grund af hvad i ärendet anförts har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande framställning; och får utskottet sålunda hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund Carl Fredrik Lundbergs änka Ingrid Lundberg, född Christiansson, må under sin återstående lifstid, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å tvåhundra kronor, att utgå från och med ingången af februari 1909.

59:o) Ut i punkt 19 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Lund *Nils Andersson* må från och med månaden näst efter den, i hvilken han varder entledigad från sin vaktmästarsyssla, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 500 kronor årligen.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
N. Andersson.
[19.]

Det under föregående punkt åberopade statsrådsprotokollet innehåller i denna fråga följande yttrande af departementschefen:

»I skrifvelse till öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk har rektorn vid högre allmänna läroverket i Lund hemställt, att öfverstyrelsen måtte vidtaga åtgärder för beredande af pension för vaktmästaren vid läroverket Nils Andersson; och har rektorn därvid meddelat, att Andersson i årlig aflöning åtnjutit 1,200 kronor jämte fri bostad, ved och lyse.

Vid rektorns skrifvelse voro fogade handlingar, af hvilka inhämtas, att Andersson är född den 18 april 1838 och alltså uppnått en ålder af mer än 71 år; att han, som tillträdtt sin nuvarande befattning höstterminen 1895 efter att dessförrinnan hafva tjänstgjort såsom biträdande vaktmästare från år 1879, sålunda varit i läroverkets tjänst under vid pass 31 år; samt att han enligt rektors intyg städse visat stort nit, redbarhet och duglighet i fullgörandet af sina åligganden samt fört en i allo hedrande vandel och sålunda blifvit läroverkets aktade och värderade trotjänare.

Med öfverlämnande af rektorns skrifvelse samt därvid fogade handlingar har öfverstyrelsen uti eget underdånigt utlåtande den 27

september 1909 under åberopande af nu omförmälda omständigheter tillstyrkt rektorns framställning om beredande af pension åt Andersson.

I fråga om pensionsbeloppet har öfverstyrelsen erinrat därom, att i samtliga de fall, då Riksdagen beviljat pension åt manlig vaktmästare vid högre allmänt läroverk, pensionsbeloppet bestämts till 500 kronor, och borde därför Anderssons pension sättas till samma belopp.

Sedan ärendet härefter remitterats till statskontoret har denna myndighet från rektorn införskaffat uppgift rörande Anderssons tjänstgöring under den tid från och med år 1879 till och med 1895 års vårtermin, då han, som förut nämnts, varit anställd såsom biträdande vaktmästare vid läroverket i Lund. Af denna uppgift inhämtas, att Anderssons göromål under denna tid bestått i att, mot ersättning, bestrida renhållning af gårdsplan och gata äfvensom att under de månader då eldning ägt rum under i medeltal 3 timmars dagligt arbete ombestyras eldning; vidare hade han emellanåt fått uträtta extra arbete samt för öfrigt under ordinarie vaktmästarens sjukdom vid pass ett par månader ensam skött hans tjänst.

Med öfverlämnande af denna uppgift har statskontoret i underdånigt utlåtande den 14 oktober 1909 hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att Andersson må från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från tjänsten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 500 kronor.

I de fall, då förut under senare år pension å allmänna indragningsstaten beredts vaktmästare vid rikets allmänna läroverk, hafva vederbörande varit i läroverkens tjänst under längre tid än vaktmästaren Andersson. Då han dock med godt vitsord tjänstgjort omkring 31 år och däraf vid pass halfva tiden innehaft ordinarie anställning, torde man böra tillförsäkra honom pension till samma belopp som i föregående liknande fall, eller 500 kronor.»

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet anser visserligen, på grund af hvad i ärendet anförts, att pension bör tillerkännas vaktmästaren Andersson; men med hänsyn därtill, att han endast under jämförelsevis kort tid innehaft ordinarie anställning, synes pensionsbeloppet böra sättas något lägre än det belopp, som plägat beviljas för en längre tjänstetid.

Utskottet hemställer fördenskull,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag må på det sätt bifallas, att vaktmästaren vid högre allmänna

läroverket i Lund Nils Andersson må från och med månaden näst efter den, i hvilken han varder entledigad från sin vaktmästarsyssla, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af fyrahundra kronor årligen.

60:o) Uti punkten 20 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att dels medgifva, att för docenten *Carl Johan Josef Ernst Wiman* må vid universitetet i Uppsala inrättas en personlig professur i paleontologi, med den undervisnings- och examinationsskyldighet, som af Kungl. Maj:t bestämmes, samt med skyldighet för Wiman ej mindre att i tillämpliga delar vara underkastad de för universitetsprofessor i allmänhet för åtnjutande af nu gällande aflöningsförmåner stadgade villkor och bestämmelser än äfven att vid den ålder, då annan universitetsprofessor är skyldig att afgå från tjänsten, med åtnjutande af pension, beräknad efter samma grunder, som stadgats beträffande öfriga universitetsprofessorer, jämväl frånträda sin professur, dels ock för berörda ändamål på allmänna indragningsstaten till årlig aflöning åt Wiman anvisa ett belopp af 7,200 kronor, däraf 4,700 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring.

Ang.
personlig
professur för
docenten C. J.
J. E. Wiman.
[20.]

Efter öfverenskommelse med statsutskottet har detta ärende hänskjutits till behandling af sammansatt stats- och bankoutskott; och torde det sammansatta utskottet komma att framdeles under riksdagen afgifva utlåtande i ämnet, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

annäla.

61:o) Uti punkt 21 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t vidare föreslagit Riksdagen att för år 1911 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å 4,000 kronor, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst 400 kronor åt sådana äldre behöfvande folkskollärare, hvilka oförvitligt skött sin tjänst, men därifrån erhållit afsked före år 1867.

Ang.
understöd åt
äldre behöf-
vande folk-
skollärare.
[21.]

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 31 december 1909 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»För att bereda understöd åt äldre behöfvande folkskollärare, hvilka icke kunna erhålla pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, har för hvart och ett af åren 1885—1904 å allmänna indragningsstaten anvisats

ett anslag å 10,000 kronor. För åren 1905 och 1906 bestämde Riksdagen anslaget storlek till respektive 7,000 kronor och 6,650 kronor, för åren 1907 och 1908 till 4,900 kronor, för år 1909 till 5,600 kronor samt för år 1910 till 4,400 kronor. Maximibeloppet för hvarje understödstagare, hvilket till år 1899 var 250 kronor, höjdes af 1898 års Riksdag till 300 kronor och af 1900 års Riksdag till 350 kronor. På grund af inom 1907 års Riksdag väckt motion höjdes maximibeloppet till 400 kronor, hvilket belopp äfven blifvit bestämdt för åren 1909 och 1910. Med godkännande häraf täcktes Eders Kungl. Maj:t den 11 juni 1909 utfärda kungörelse i ämnet. Under år 1909 hafva 10 understödstagare erhållit understöd till ett sammanlagdt belopp af 4,000 kronor.»

I anslutning till Kungl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för år 1911 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å fyratusen kronor, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst fyrahundra kronor åt sådana äldre behöfvande folkskollärare, hvilka oförvitligt skött sin tjänst, men därifrån erhållit afsked före år 1867.

Ang.
understöd åt
äldre behöf-
vande små-
skollärare
m. fl.
[22.]

62:o) Uti punkt 22 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för år 1911 å allmänna indragningsstaten anvisa och till Kungl. Maj:ts disposition ställa ett anslag af 21,600 kronor för beredande af ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, afgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt under enahanda villkor och bestämmelser i öfrigt, som beträffande det för år 1910 uti förevarande afseende beviljade anslag blifvit af Riksdagen stadgade, nämligen

att lärares eller lärarinnas tjänstgöring afslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda nådiga reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891;

att sådan från tjänsten afgången lärare eller lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst femtiofem år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behöfvande omständigheter;

att det belopp, hvartill understöd högst må meddelas, bestämmes till 150 kronor årligen; samt

att Kungl. Maj:t må äga att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, hvilka befinnas erforderliga.

Det under föregående punkt åberopade statsrådsprotokollet innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»För att bereda ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, afgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt under vissa angifna villkor och bestämmelser i öfrigt, har för åren 1902—1905 å allmänna indragningsstaten anvisats ett anslag å 19,400 kronor årligen. För hvarterdera af åren 1906, 1907 och 1908 anvisade Riksdagen för samma ändamål 18,000 kronor. För samma ändamål beviljade Riksdagen för hvarterdera af åren 1909 och 1910 24,000 kronor, hvarvid understödens maximibelopp höjdes från 100 kronor till 150 kronor. Med godkännande häraf täcktes Eders Kungl. Maj:t den 11 juni 1909 utfärda kungörelse i ämnet.

Under år 1909 har häraf tilldelats åt 144 understödstagare, hvaraf 2 för året nytillkomna, ett sammanlagdt belopp af 21,600 kronor.»

Med tillstyrkande af bifall till förevarande framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för år 1911 å allmänna indragningsstaten anvisa och till Kungl. Maj:ts disposition ställa ett anslag af tjuguetusensexhundra kronor för beredande af ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, afgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt under enahanda villkor och bestämmelser i öfrigt, som beträffande det för år 1910 uti förevarande afseende beviljade anslag blifvit af Riksdagen stadgade, nämligen

att lärares eller lärarinnas tjänstgöring afslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda

nådiga reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891;

att sådan från tjänsten afgången lärare eller lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst femtiofem år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behöfvande omständigheter;

att det belopp, hvartill understöd högst må meddelas, bestämmes till etthundrafemtio kronor årligen; samt

att Kungl. Maj:t må äga att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, hvilka befinnas erforderliga.

*Ang.
understöd åt
äldre behöf-
vande, från
småskollä-
rars ålder-
domsunder-
stödsanstalt
understödda
småskollärare.*

[23.]

63:o) Uti punkt 23 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för år 1911 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å 4,000 kronor att enligt de grunder, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, användas till understöd af högst 50 kronor till sådan äldre behöfvande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som, efter oförvitlig tjänstgöring, erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, men erhållit afsked före utgången af år 1900, dock att understödet tillsammans med det från nämnda ålderdomsunderstödsanstalt utgående må komma att utgöra högst 150 kronor.

Det under nästföregående punkter åberopade statsrådsprotokollet innehåller rörande denna fråga följande yttrande af departementschefen:

»På grund af enskild motion beslöt 1908 års Riksdag att för år 1909 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å 8,000 kronor att, enligt de grunder Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela, användas till understöd af högst 50 kronor till sådan äldre behöfvande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, men erhållit afsked före utgången af år 1900, dock att understödet tillsammans med det från nämnda ålderdomsunderstödsanstalt utgående finge utgöra högst 150 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1909 års Riksdag samma belopp, 8,000 kronor, för samma ändamål under år 1910.

Med godkännande häraf täcktes Eders Kungl. Maj:t den 11 juni 1909 utfärda kungörelse i ämnet, hvari förordnades,

att lärare vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare vid folkskola, hvilken efter oförvitlig tjänstgöring fått afsked före utgången af år 1900 och sedermera erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, finge, därest han önskade komma i åtnjutande af understöd från ifrågavarande utaf Riksdagen anvisade anslag, till skolrådet i den församling, där han senast varit anställd såsom lärare, före den 1 mars 1910 ingifva till Kungl. Maj:t ställd underdånig ansökning om understöd af berörda anslag, åtföljd af vederbörliga intyg rörande ålder, hemvist, frejd och lefnadsvillkor samt innehållande uppgift om dagen för afskedstagandet, understödsbrevfets från förenämnda anstalt nummer och datum samt beloppet af det understöd, som enligt nämnda bref blifvit sökanden tillerkänt;

att skolrådet hade att senast den 15 april 1910 till vederbörande domkapitel insända ansökningshandlingarna tillika med intyg, huruvida sökanden oförvitligt skött sin tjänst under den tid, han inom församlingen tjänstgjort; samt

att de till domkapitlet i detta ämne inkomna handlingar skulle jämte domkapitlets egna underdåniga utlåtande till Kungl. Maj:t insändas före den 15 maj 1910;

och skulle hvad sålunda blifvit stadgadt angående lärare gälla äfven beträffande lärarinnor.

Under år 1909 har häraf utdelats 50 kronor till 43, 40 kronor till 1 och 10 kronor till 15 understödstagare eller tillhopa 2,340 kronor.

Emedan en del nya ansökningar kunna vara att förvänta, torde anslaget icke böra sättas under 4,000 kronor.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förvarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må för år 1911 å allmänna in-
dragningsstaten anvisa ett anslag å fyratusen kronor
att enligt de grunder, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt
meddela, användas till understöd af högst femtio kro-
nor till sådan äldre behöfvande lärare och lärarinna vid
småskola eller mindre folkskola samt biträdande och
extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som,
efter oförvitlig tjänstgöring, erhållit understöd från

småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892 men erhållit afsked före utgången af år 1900, dock att understödet tillsammans med det från nämnda ålderdomsunderstödsanstalt utgående må komma att utgöra högst etthundrafemtio kronor.

Angående pension åt rektorn vid tekniska skolan i Stockholm B. V. Adlers änka.

64:o) Ut i den 8 april innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 149) har Kungl. Maj:t under åberopande af ett propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att för framlidne rektorn vid tekniska skolan i Stockholm Bror Victor Adlers änka *Ida Laurentia Adler, född Holter*, å allmänna indragningsstaten uppföra en årlig pension af 800 kronor att utgå från och med februari månad 1910 och så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd.

Det i ärendet åberopade statsrådsprotokollet innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»Den 12 januari 1910 afled rektorn vid tekniska skolan i Stockholm Bror Victor Adler. Han efterlämnade änka, *Ida Laurentia Adler, född Holter*, samt fem myndiga barn. Tillgångarna i boet uppgingo till 40,438 kronor och skulderna till 20,909 kronor 83 öre, hvadan boets behållning utgjorde 19,528 kronor 17 öre.

Uti en till styrelsen för tekniska skolan ingifven, till Kungl. Maj:t ställd skrift, anhöll änkan Adler i underdånighet, att Kungl. Maj:t täcktes hos Riksdagen utverka pension åt henne under hennes återstående lifstid till belopp af 800 kronor årligen. Hon grundade denna framställning därpå, att hennes affidne make under omkring 25 år ägnat staten sina odelade krafter och sitt varmaste intresse, att han härunder med brinnande nit och aldrig sviktande plikt känsla förvaltadt det honom lämnade förtroendeuppdraget, att han detta oaktadt ej beredts tillfälle att själf kunna efterlämna ett för hans änka erforderligt kapital, att änkan Adler själf saknade förmögenhet, samt att hon, som var född år 1858, ansåge sig ur stånd att genom eget arbete skaffa sig erforderliga existensmedel.

Med underdånig skrifvelse den 14 mars 1910 öfverlämnade bemälda styrelse denna framställning till Kungl. Maj:t och anförde därvid hufvudsakligen följande.

Rektor Adler hade alltsedan den 12 juli 1886 till sin död, alltså i 24 år, varit tekniska skolans föreståndare. Dessförinnan hade han sedan 1876, alltså i tio års tid, tjänstgjort såsom lärare vid Chalmers

tekniska läroanstalt i Göteborg. Under sin rektorstid vid tekniska skolan hade Adler år 1890 förordnats till afdelningsföreståndare för byggnadsyrkesskolan, hvilken befattning han innehaft till och med år 1894, då han öfvertagit afdelningsföreståndarskapet för högre konstindustriella skolan, som han bibehållit till sin död. Såsom lärare hade han verkat: uti tekniska afton- och söndagsskolan i perspektivlära 1886—87; uti högre konstindustriella skolan i mönsterritning med tillämpningar från år 1886; uti byggnadsyrkesskolan i byggnadskonst 1887—1894 samt i träbyggnaders konstruktion 1888—1894.

Under dessa 24 år hade Adler sålunda i olika riktningar, med aldrig svikande plikttrohet oafbrutet och energiskt verkat för tekniska skolans bästa. Också hade läroverket under hans ledning utvecklat sig på ett särdeles erkännansvärdt sätt. Det ökade elevantalet, det hvarje år företedda solida skolarbetet, de många inhemska och internationella utställningar, i hvilka skolan på ett lysande sätt gjort sig gällande till vårt lands heder, lämnade härpå talande bevis.

Som ytterligare exempel på Adlers framgångsrika verksamhet inom skolan ville styrelsen därjämte erinra om, att skolans nyaste afdelning, maskinyrkesskolan, hvilken genom den stora årliga elevtillströmningen visat sig på ett ändamålsenligt sätt fylla ett verkligt behof, till väsentlig del tillkommit på hans initiativ år 1890.

Jämte detta oförtrutna arbete såsom tekniska skolans rektor hade Adler i tal och skrift, genom föredrag och afhandlingar på mångfaldigt sätt verkat inom landet i den tekniska undervisningens tjänst. Sedan år 1892 hade han varit af Kungl. Maj:t förordnad såsom inspektör för rikets teckningsundervisning.

Det borde måhända också erinras såsom ett bevis på Adlers vakenhet och lefvande intresse för svensk konstindustri, att han varit en bland de personer, som först upptagit tanken på att få till stånd en utställning för svensk konstslöjd och konstindustri, liksom ock att Adler sedermera med oförtröttadt intresse oafslåtligt verkat för utställningens planerande och genomförande under år 1909.

Med hänsyn till hvad ofvan anförts och i betraktande af de ringa tillgångar, som enligt änkan Adlers upplysning stode henne till förfogande, måste styrelsen, som ansåge det vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att änkan efter en man, som med framgång verkat så mycket till det allmännas nytta, icke saknade det understöd, som kräfdes för att utan alltför stora bekymmer på anspråkslöst sätt framlefvat sin återstående lifstid, på det varmaste förorda den gjorda framställningen.

Visserligen syntes det kunna erinras, att det under år 1908 stått Adler öppet att, genom anmälan att lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension måtte å honom vinna tillämpning och därmed följande skyldighet att tillhöra civilstatens änke- och pupillkassa, bereda sin efterlevande änka rätt till pension. Styrelsen tillåte sig dock i underdånighet framhålla, att Adler, äfven förutsatt att hans hälsotillstånd, på sätt i § 5 af nådiga reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 vore stadgad, icke utgjort hinder för hans inträde i nämnda kassa, måst erlägga ej endast års- och befordringsavgifter utan äfven tilläggsavgift enligt berörda reglementes § 16, hvilka avgifter vid hans ålder skulle uppgått till sådant belopp, att det för Adler med de oreglerade löneförmåner, som af honom åtnjötes, torde hafva varit en ekonomisk omöjlighet att begagna sig af den utväg till pensionsrätt, som på denna väg stått honom till buds.

Beträffande den ifrågasatta pensionens belopp syntes, då af Adlers löneförmåner såsom rektor 4,000 kronor utgjorde lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, mot det ansökta beloppet 800 kronor årligen icke vara något att erinra.

Styrelsen hemställde därför i underdånighet det täcktes Kungl. Maj:t åt änkan Adler utverka pension till belopp af 800 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken rektor Adler aflidit, alltså från och med februari månad 1910.

På grund af nådig remiss afgaf statskontoret den 26 mars 1910 underdånigt utlåtande i ärendet, hvarvid statskontoret med afseende å hvad styrelsen för tekniska skolan i Stockholm anført rörande Adlers förtjänstfulla och gagnande verksamhet i statens tjänst samt då hvad hans änka bekomme såsom andel i hans efterlämnade bo icke kunde anses tillräckligt att betrygga hennes försörjning på alderdomen, ansåg sig böra hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslå Riksdagen, att en årlig pension till belopp af 800 kronor, motsvarande hvad som skulle hafva tillkommit henne i pension från civilstatens änke- och pupillkassa, därest rektor Adler varit delägare i kassan, måtte å allmänna indragningsstaten uppföras för änkan Adler att utgå från och med februari månad 1910, så länge hon förblefve i sitt nuvarande änkestånd.»

På grund af hvad sålunda förekommit och med hänsyn särskildt till Adlers synnerligen förtjänstfulla verksamhet i det allmännas tjänst hemställde föredraganden, att Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition i ärendet.

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förvarande framställning och hemställer sålunda,

att Riksdagen må för framlidne rektorn vid tekniska skolan i Stockholm Bror Victor Adlers änka Ida Laurentia Adler, född Holter, å allmänna indragningsstaten uppföra en årlig pension af åttahundra kronor att utgå från och med februari månad 1910 och så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd.

65:o) Uti en inom Andra kammaren väckt motion (nr 85) har herr K. Starbäck föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att förra föreståndarinnorna vid Arboga elementarskola för flickor Carolina Jakobina Falk, vid Åmåls elementarskola för flickor Louise Sophie Heurlin, vid Trelleborgs elementarskola för flickor Charlotta Dorotea Jönsson samt vid Skellefteå elementarskola för flickor Ida Matilda Schugge under förutsättning, att de i föreskrifven ordning hos Kungl. Maj:t söka understöd af det af Riksdagen å allmänna indragningsstaten uppförda förslagsanslaget till understöd åt lärarinnor vid vissa indragna flickskolor och därvid styrka sig fortfarande vara i behof af dylikt understöd, skola utan hänsynstagande till att de tillika åtnjuta pension från pensionsanstalt eller från kommunen tilldelas understöd till högre belopp än det af Riksdagen såsom villkor för erhållande af högsta statsunderstödsbeloppet fastställda, från och med innevarande år erhålla statsunderstöd till det högsta af Riksdagen medgifna belopp 400 kronor eller, om understödet från vederbörande kommun icke uppgår till detta belopp, till däremot svarande.

*Ang. en inom
Andra kam-
maren väckt
motion.*

Beträffande de till stöd för framställningen anförda skäl får utskottet hänvisa till själfva motionen.

På framställning af Kungl. Maj:t har 1907 års Riksdag å allmänna indragningsstaten uppfört ett förslagsanslag å 4,000 kronor, för att vissa lärarinnor vid flickskolor, som i följd af 1904 års riksdagsbeslut om inrättande af statssamskolor i åtskilliga städer indragits eller komme att indragas, måtte från den tid, deras anställning vid skolorna af nyss nämnda anledning upphört, kunna komma i åtnjutande af statsunderstöd hvardera till belopp af högst 400 kronor för år räknadt att utgå under förutsättning, att vederbörande kommun i hvarje fall lämnade understöd till minst lika stort belopp samt under de villkor i öfrigt, Kungl. Maj:t kunde finna för godt föreskrifva.

*Utskottets
yttrande.*

Enligt hvad som inhämtas af det vid Kungl. Maj:ts ofvannämnda framställning fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastik-ärenden för den 21 december 1906, hade centralstyrelsen för föreningen af lärarinnor och lärare vid Sveriges högre flickskolor och samskolor i skrifvelse den 27 november 1905 hos Kungl. Maj:t hemställt om aflåtande af proposition till Riksdagen angående beredande af ålderdomsunderstöd åt vissa af de vid ifrågavarande flickskolor förut anställda lärarinnor och därvid bland annat uttalat den åsikt, att ett pensionsbelopp, ägnadt att nödtorftigt betrygga dessa lärarinnors ålderdom, ej kunde beräknas lägre än till 800 kronor. Centralstyrelsen beräknade äfven statsbidraget förslagsvis till 400 kronor under förutsättning af ett sammanlagdt pensionsbelopp af 800 kronor.

Statskontoret, som efter nådig remiss afgaf yttrande i ärendet den 11 oktober 1906, framhöll därvid bland annat, att, då det här gällde, icke pension åt statstjänare såsom ersättning för långvarig anställning i det allmännas tjänst, utan hvad som billigtvis borde från statens sida åtgöras, för att ifrågavarande, i enskild tjänst anställda lärarinnor icke måtte lida nöd till följd däraf, att de genom den beslutade omorganisationen af allmänna läroverken miste sina befattningar, särskildt afseende borde i förevarande fall fästas vid behof af understöd, så att endast i det fall, att sådant verkligen föreläge, statsbidrag ifrågakomme. Vidare uttalade statskontoret att, om man — såsom statskontoret funne skäligt — utginge från, att behofvet blefve tillgodosedt genom beredande åt vederbörande af inkomster till belopp af 800 kronor årligen, statsbidraget borde inskränkas till att fylla hvad som bruste i nämnda belopp, därvid dock statens bidrag icke finge utgå med högre belopp än kommunens.

Föredragande departementschefen anslöt sig till statskontorets mening och uttalade, att statens bistånd i förevarande fall borde få karaktären af ett understöd, som utginge endast under förutsättning att verkligt behof föreläge.

Den uppfattning rörande beskaffenheten af här ifrågavarande statsunderstöd, hvilken sålunda uttryckligen legat till grund för Kungl. Maj:ts framställning till Riksdagen, framkallade vid ärendets behandling inom denna icke någon gensaga. Utskottet anser vid sådant förhållande uppenbart, att 1907 års Riksdag fattat sitt beslut under den förutsättningen att vederbörande med inberäkning af statsbidraget skulle erhålla en årsinkomst af 800 kronor, äfven om denna förutsättning icke intogs i Riksdagens i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag affattade beslut i ämnet.

Motionärens förevarande förslag afser nu att bereda de ofvan nämnda fyra lärarinnorna tillfälle att genom statsbidragets höjande erhålla en årlig inkomst, som skulle öfverskjuta det nyssnämnda beloppet af 800 kronor med kronor 400: — för fröken Falk, kronor 212: 90 för fröken Heurlin, kronor 350: — för fröken Jönsson och kronor 35: 68 för fröken Schugge. Då emellertid detta skulle stå i strid med den förutsättning, hvarunder de ifrågavarande statsbidragen af Riksdagen så sent som år 1907 beviljats, och några omständigheter, som kunde föranleda till ändring däri, icke synas hafva sedermera tillkommit, anser utskottet sig förhindradt att biträda motionärens förslag.

Utskottet hemställer följaktligen,

att herr Starbäcks ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

F. Ang. jordbruksdepartementet.

66:o) I en den 8 april 1910 till Riksdagen aflåten proposition (nr 156) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att änkan *Anna Katarina Matilda Zetterstén, född Löth*, må från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrifbiträde hos domänstyrelsen kan komma att upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 1,000 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för nämnda dag innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»I en till Kungl. Maj:t ställd, till domänstyrelsen ingifven skrift har det hos styrelsen anställda skrifbiträdet änkan Anna Katarina Matilda Zetterstén, född Löth, under förmälan att hon i några och trettio år varit anställd såsom skrifbiträde vid statens ämbetsverk, först i Svea hofrätt, därefter från år 1880 hos kammarkollegium och sedermera från och med år 1883 hos domänstyrelsen, i underdånighet anhållit att vid nu fyllda 69 år, och då hon vore i saknad af andra medel till uppehälle, blifva ihågkommen med pension, om möjligt till lika belopp som enligt lönereglering under dylika förhållanden komme att tillfalla skrifbiträden i statens tjänst.

Vid sin skrift har sökanden bifogat dels behörigt frejdbetyg, utvisande att hon är född den 27 augusti 1840, dels ett af f. d. generaldirektören O. Evers meddeladt intyg af innehåll, att hon, under den tid

*Ang.
pension åt
skrifbiträdet
hos domänsty-
relsen K. M.
Zetterstén, född
Löth.*

Evers varit i utöfning af chefsbefattningen för domänstyrelsen eller från början af år 1883 intill den 22 april 1898, städse med synnerligt nit och sällspord ordentlighet fullgjort sina åligganden, samt dels ett af upp-
bördskommissarien A. Gilljam den 15 september 1909 afgifvet intyg, att sökanden, förutom en ringa pension å 100 kronor från borgerskapets be-
medlingskommission, saknade annan inkomst, än den hon förvärfvade genom sin anställning hos domänstyrelsen, samt att hon således, då hon på grund af ålder och nedsatt arbetsförmåga nödgades lämna denna sin anställning, skulle komma att stå i det allra närmaste utan alla medel för sin existens.

Med underdånigt utlåtande den 24 i sistnämnda månad har domänstyrelsen öfverlämnat ifrågavarande ansökning till Kungl. Maj:ts pröfning och därvid anført följande. Sökanden hade, innan domänstyrelsen med år 1883 trädde i verksamhet, hos kammarkollegii dåvarande domänafdelning tjänstgjort såsom skrifbiträde, enligt uppgift alltsedan år 1880. Därefter, från och med år 1883, hade hon oafbrutet varit sysselsatt med renskrifningsarbete hos domänstyrelsen. Hon hade därför åtnjutit ersättning med 50 öre per arbetstimme åren 1883 till och med 1903, därefter till och med år 1908 med 80 kronor för månad och 5 timmars daglig arbetstid samt från och med år 1909 med 120 kronor för månad och 6 timmars daglig arbetstid. Skrifarbete i hemmet hade dessutom ersatts med 48 öre arket under åren 1883 till och med 1903, därefter med 50 öre till och med år 1908 och för närvarande med 60 öre. Därjämte hade hon såsom flitpenningar fått uppbära 100 å 150 kronor årligen under åren 1883 till och med 1903 och därefter högst 50 kronor om året. Med tillägg af den ersättning, som uppburits för den af henne utom tjänsterummet verkställda renskrifning, hade, enligt styrelsens räkenskaper, sökandens inkomst hos styrelsen år 1908 uppgått till 1,054 kronor 49 öre.

Sökanden hade under sin långa tjänstetid hos domänstyrelsen städse ådagalagt stort ordningssinne, samvetsgrannhet och synnerlig skicklighet äfvensom på ett plikttroget sätt och till styrelsens synnerliga belåtenhet fullgjort henne lämnade uppdrag.

Vid den höga ålder, sökanden nu uppnått, ansåge domänstyrelsen det ej kunna förväntas, att hon allt fortfarande skulle förmå med samma kraft som hittills uppfylla sina åligganden, hvarför det snart nog kunde blifva önskvärdt, att hon såsom skrifbiträde ersattes af en yngre kraft.

Domänstyrelsen ansåge ock, att sökanden, då hon nu vid en ålder öfverstigande den, då statstjänare i allmänhet icke plägade förvägras pension, börjat känna behof af hvila, borde hafva befogade anspråk på

att staten, som under en lång följd af år tagit hennes arbetskraft i anspråk, beredde henne möjlighet för lifsuppehälle under återstående lefnadsdagar. Enligt det åberopade intyget af uppbördskommissarien Gilljam vore sökanden ock efter sitt entledigande för sin nödtorftiga utkomst beroende på att pension blefve henne beviljad.

Beträffande understödets storlek erinrade domänstyrelsen, att styrelsen den 12 oktober 1906 i underdånigt utlåtande angående Riksdagens skrifvelse i fråga om fast anställning hos statens ämbetsverk och myndigheter för bland annat kvinnliga skrifbiträden föreslagit, att sådana biträden måtte efter vissa lefnads- och tjänstår anses berättigade till årlig pension af 700 kronor. Emellertid syntes styrelsen billigheten fordra, att, därest vid sagda frågas afgörande pensionsbeloppet skulle sättas högre, sökanden, ehuru hon icke numera torde kunna vinna sådan fast anställning, som i Riksdagens skrifvelse afsåges, måtte komma i åtnjutande af en pension ej understigande det belopp, som kunde vara bestämdt för fast anställda skrifbiträden.

På grund af hvad styrelsen sålunda anført, har domänstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att änkan Zetterstén måtte från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrifbiträde hos styrelsen kunde komma att upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till det belopp, som i allmänhet kunde vara bestämdt för hos statens ämbetsverk fast anställda kvinnliga biträden, dock icke under 700 kronor för år.

Uti underdånigt utlåtande den 9 oktober 1909 har statskontoret på grund af hvad domänstyrelsen sålunda upplyst och anført samt under åberopande af statskontorets utlåtande den 9 december 1908 angående beredande af pension för skrifbiträdet hos kammarkollegium änkan Fredrique Schenholm, född Swartling, hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att änkan Zetterstén måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder hon från sin syssla entledigades, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 700 kronor, i det närmaste motsvarande $\frac{2}{3}$ af sökandens aflöningsförmåner hos domänstyrelsen under år 1908.

Beträffande änkan Schenholm, åt hvilken Kungl. Maj:t den 14 sistlidna januari på föredragning af statsrådet och chefen för finansdepartementet föreslagit Riksdagen att bevilja pension till belopp af 1,000 kronor, tillåter jag mig erinra, att statskontoret i dess nu åbe-

ropade utlåtande föreslagit pension å sistnämnda belopp, motsvarande $\frac{2}{3}$ af hennes till omkring 1,500 kronor beräknade aflöningsförmåner. Statskontoret erinrade därvid tillika, att nämnda proportion mellan aflöning och pension blifvit i pensionslagen fastställd att gälla för tjänst, hvars aflöning icke fördelats i lön och tjänstgöringspenningar.

Med anledning af hvad statskontoret anført i fråga om pension åt änkan Zetterstén har denna uti en till Kungl. Maj:t ställd, af domänstyrelsen med underdånig skrifvelse den 22 december 1909 öfverlämnad skrift anhållit, att, då hon i likhet med änkan Schenholm vunnit anställning hos kammarkollegium år 1880 och äfven dessförinnan tillhandagått tjänstemän i nämnda ämbetsverk med renskrifningsarbete samt då hennes inkomster hos domänstyrelsen under år 1909 komme att uppgå till något öfver 1,500 kronor, den pension, som kunde blifva henne beviljad, måtte bestämmas till lika belopp, som det af statskontoret åt änkan Schenholm föreslagna eller 1,000 kronor.

Domänstyrelsen har för egen del uti sin sist omförmälda skrifvelse anført, att styrelsen, sedan numera till dess kännedom kommit, att statskontoret under liknande förhållande som det föreliggande föreslagit pension å 1,000 kronor åt skrifbiträdet Schenholm, ville varmt förorda, att änkan Zetterstén ej måtte tilldelas lägre pension än den, som kunde blifva tilldelad änkan Schenholm.

Enligt ett vid domänstyrelsens skrifvelse fogadt intyg af styrelsens revisor och kassör komme änkan Zettersténs inkomster hos styrelsen för år 1909 att uppgå till minst 1,558 kronor 40 öre.»

På grund af hvad sålunda förekommit och under åberopande af de skäl, som af statsrådet och chefen för finansdepartementet anförts till stöd för den af Kungl. Maj:t i samband med förslaget till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel gjorda framställning om pension å 1,000 kronor till förbemälda skrifbiträde, änkan Schenholm, hvilka skäl syntes honom vara äfven i fråga om änkan Zetterstén fullt tillämpliga, hemställde föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition till Riksdagen göra framställning i ärendet.

*Utskottets
yttrande.*

Under meddelande att Kungl. Maj:ts af departementschefen åberopade framställning angående pension åt skrifbiträdet hos kammarkollegium, änkan F. Schenholm utgör föremål för utskottets omnämnande i punkt 73:o) här nedan, får utskottet, med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, hemställa,

att Riksdagen må medgifva,
att änkan Anna Katarina Matilda Zetterstén, född Löth, må från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrifbiträde hos domänstyrelsen kan komma att upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af ett tusen kronor.

67:o) Uti punkt 24 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att läraren vid Gottlands läns folkhögskola och landtmannaskola vid Hemse, extra jägmästaren *Carl Alfred Eugène Schoug* må från och med månaden näst efter den, hvarunder han frånträder lärarbefattningen i skogshushållning vid nämnda skolor, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 1,000 kronor.

*Ang.
pension åt
läraren vid
Gottlands läns
folkhögskola
och landt-
mannaskola
C. A. E.
Schoug.
[24.]*

Till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 17 december 1909 har departementschefen rörande detta ämne anfört följande:

»Uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd, af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län med underdånigt utlåtande den 10 februari 1909 öfverlämnad och till nådigt bifall förordad ansökning har läraren vid länets folkhögskola och landtmannaskola vid Hemse, extra jägmästaren Carl Alfred Eugène Schoug i underdånighet anhållit, det Eders Kungl. Maj:t täcktes bereda honom en årlig pension från allmänna indragningsstaten af 1,000 kronor, motsvarande den lön, han för närvarande såsom lärare i skogshushållning vid nämnda skolor uppbure, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhöle afsked från sin nämnda lärarbefattning.

I ärendet hafva, på grund af särskilda nådiga remisser, underdåniga utlåtanden afgifvits den 10 mars 1909 af landtbruksstyrelsen, som därvid öfverlämnat infordradt yttrande af styrelsen för folkhögskolan och landtmannaskolan vid Hemse, den 24 mars 1909 af statskontoret, den 4 augusti 1909 af domänstyrelsen, som därvid bifogat yttrande af vederbörande öfverjägmästare, samt den 22 september 1909 ånyo af statskontoret.

Af handlingarna i ärendet inhämtas hufvudsakligen följande:

Enligt ingifvet frejdebetyg är Schoug född den 10 november 1842. Å detta betyg har dock af pastorsämbetet anteckning gjorts, att Schoug uppgåfve sig vara född den 11 oktober 1842. Af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län antogs Schoug den 28 november 1866 till e. o. landskontorist. Den 8 juni 1874 förordnades han

af dåvarande skogsstyrelsen att såsom repetitör biträda vid ledningen af skogselevernas praktiska öfningar i södra och mellersta Sverige. Sedan han den 7 augusti samma år erhållit afgångsbetyg från skogsinstitutet såsom utexaminerad skogselev, förordnades han den 10 i samma månad till extra jägmästare i Kinda och Ydre revir. Den 30 september 1875 blef han af Gottlands läns hushållningssällskap förordnad att från den 1 januari 1876 i enlighet med Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse den 18 december 1874 bestrida undervisningen i skogsskötsel vid länets landtbruksskola samt tillhandagå enskilda jordägare inom länet med biträde i skogsskötsel, hvilken befattning innehades till den 1 maj 1877. Den 30 juni 1876 transporterades och förordnades Schoug till extra jägmästare i Gottlands revir. Den 1 augusti 1878 förordnades han af Gottlands läns hushållningssällskap ånyo att från samma dag i enlighet med förutnämnda nådiga skrifvelse af den 18 december 1874 bestrida undervisningen i skogsskötsel vid länets landtbruksskola samt tillhandagå enskilda jordägare inom länet med biträde i skogsskötsel, hvilken befattning innehades till den 1 november 1885, då den vid landtbruksskolans indragning öfverflyttades till länets förenade folkhögskola och landtmannaskola, hvarvid Schoug af styrelsen för sistnämnda förenade skolor på grund af nådigt bref den 4 juni 1885 förordnades att från den 1 november 1885 uppehålla befattningen såsom lärare i skogshushållning vid samma skolor, hvilken befattning fortfarande af honom innehafves. Af Gottlands läns hushållningssällskap har Schoug den 29 maj 1884 erbållit det vitsord, att han vid fullgörandet af sin befattning såsom lärare i skogsskötsel vid Gottlands läns landtbruksskola och såsom undervisare åt enskilda personer i skogsskötsel ådaga-lagt goda insikter, skicklighet och ordentlighet. Af folkhögskolans och landtmannaskolans styrelse har han den 1 februari 1909 erhållit det intyg, att han med berömligt nit, skicklighet och synnerlig ordentlighet fullgjort de lärarplikter, som honom ålegat, hvarigenom han tillvunnit sig såväl bemälda styrelses som medlärares och lärjungars erkänsla och förtroende. Schoug har af trycket utgifvit åtskilliga skrifter i skogshushållning, jaktväsende m. m. Enligt intyg från landskontoret i Visby har Schoug varit taxerad till bevillnings utgörande för följande inkomst, nämligen år 1906 för 1,157 kronor, år 1907 för 1,146 kronor och år 1908 för 1,286 kronor, af hvilken inkomst 1,000 kronor alla tre åren utgjorts af lön och återstoden af inkomst af kapital, hvars belopp Schoug uppgifvit till 4,165 kronor. Enligt vederbörligt läkarbetyg af den 3 november 1908 lider Schoug af neurasteni och börjande sjukliga ålderdomsförändringar i blodkärlen och hjärtat.

Styrelsen för bemälda skolor har i sitt yttrande anført, att med tagen hänsyn såväl till Schougs långa och väl vitsordade tjänstgöring vid skolorna som ock till de ömmande omständigheter, som verkliggen föreläge, ansökningen syntes förtjänt att tillstyrkas.

Landbruksstyrelsen har anført, att, då Schoug genom sin långvariga och väl vitsordade verksamhet inom Gottlands län såsom lärare och undervisare i skogshushållning gjort sig förtjänt af det allmänna, det syntes billigt att, när Schoug, som enligt hvad handlingarna utvisade, saknade egna tillgångar att vid afskedstagandet från sin tjänstbefattning kunna försörja sig, afginge från nämnda befattning, honom bereddes en pension för hans återstående lifstid, motsvarande hans nuvarande lön eller 1,000 kronor. Då hvarken Gottlands läns hushållningssällskap eller styrelsen för länets folkhögskola och landtmannaskola kunde antagas förfoga öfver medel härtill, har landbruksstyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes bereda Schoug pension å allmänna indragningsstaten.

Statskontoret har i sitt förstnämnda utlåtande framhållit, att med hänsyn därtill, att Schoug för sin befattning åtnjöte en aflöning af allenast 1,000 kronor, hinder torde hafva mött för vederbörande att bereda honom pension på sätt i nådiga kungörelsen den 28 juni 1907 angående delaktighet i döfstumlärarnas pensionsanstalt och folkskollärarnas änke- och pupillkassa för lärarpersonalen vid folkhögskolorna vore medgifvet. Såvidt handlingarna i ärendet gäfve vid handen, syntes emellertid sökanden otvifvelaktigt blifva i behof af något understöd efter afgången från sin befattning. Hans långvariga, väl vitsordade lärarverksamhet syntes också böra utgöra skäl för vederbörande att söka bereda honom någon pension på alderdomen. Men då sökanden endast i jämförelsevis obetydlig omfattning och för lång tid sedan ägnat sig åt statstjänst, kunde statskontoret för sin del icke finna, att sådant understöd borde utgå uteslutande eller ens till största delen af statsmedel. Väl kunde det måhända anses billigt, att staten bidroge till understöd åt sökanden med något fyllnadsbelopp; men den hufvudsakliga delen syntes statskontoret gifvetvis böra beredas genom de institutioner, hvilka för sina ändamål under lång tid tagit sökandens arbetskraft i anspråk.

På grund häraf har statskontoret i detta utlåtande hemställt, att ansökningen icke måtte föranleda vidare åtgärd.

Domänstyrelsen har däremot i sitt förenämnda utlåtande i likhet med öfverjägmästaren hemställt om åtgärder för beredande åt Schoug af den sökta pensionen. Till stöd härför har domänstyrelsen utöfver

de skäl, som redan af landtbruksstyrelsen framhållits, anført hufvudsakligen följande:

Jämte uppehållande af sin verksamhet som lärare i skogshushållning vid förenämnda skolor hade det ålegat Schoug att tillhandagå enskilda jordägare inom länet med biträde i skogsskötsel. Hans härutinnan till gagn för skogsvården utförda arbete, som väl vitsordats, syntes enligt domänstyrelsens åsikt snarast vara att jämföra med det arbete, som åläge en statens skogsingenjör. För sin lärarbefattning hade Schoug åtnjutit en aflöning af 1,000 kronor per år, hvilket belopp i sin helhet utgått af reservationsanslaget för skogsväsendet i likhet med arfvodena till statens skogsingenjörer. Beträffande pension åt skogsingenjör ville domänstyrelsen erinra, att Riksdagen år 1904 i anledning af Kungl. Maj:ts framställning i ämnet medgifvit skogsingenjörerna J. F. von Heideken och O. A. Kopp att hvardera från och med året näst efter det, hvarunder hans förordnande som skogsingenjör komme att upphöra, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära pensioner till belopp af 2,000 kronor för dem hvar.

Sökanden Schoug, som under endast jämförelsevis kort tid varit verksam i direkt statstjänst, hade likväl genom sin långvariga och väl vitsordade verksamhet inom Gottlands län såsom lärare och undervisare i skogshushållning gjort sig förtjänt af det allmänna.

I sitt den 22 september 1909 afgifna utlåtande har slutligen statskontoret förklarat sig icke hafva haft anledning att vid afgifvandet af det tidigare utlåtandet förutsätta annat, än att lärarverksamheten vore det väsentliga vid sökandens befattning, hvadan, om staten ensam bekostade hela pensionen, sådant ansetts kunna leda till betänkliga konsekvenser för framtiden. Genom i ärendet åberopade nådiga brefvet till skogsstyrelsen den 18 december 1874 hade emellertid, enligt hvad statskontoret inhämtat, medgifvits, att ett belopp af 1,000 kronor finge för år 1875 af reservationsanslaget till skogsväsendet utgå såsom arvode för en lärare i skogsskötsel vid Gottlands läns landtbruksskola, hvartill länets hushållningssällskap skulle äga utse en från skogsinstitutet utexaminerad person med skyldighet att ej blott bestrida undervisningen vid skolan i berörda ämne, utan ock på de tider af året, som icke upptoges af denna undervisning, biträda enskilda jordägare, som därom anmälde sig hos hushållningssällskapets förvaltningsutskott, med skogsodling och införande af ordnad hushållning å deras skogar, dock med villkor, att skolstyrelsen beredde ifrågavarande lärare såväl bostad med ved, ljus och uppässning vid skolan, som ock reseersättning och skäligt dagtraktamente af dem, som påkallade hans biträde vid skogsskötsel.

Arfvodet för den sålunda upprättade befattningen, hvilken alltjämt innehafts af sökanden med undantag för tiden 1 maj 1877—1 augusti 1878, hade sedermera upptagits i domänstyrelsens år efter år af Kungl. Maj:t fastställda förslag till disposition af reservationsanslaget till skogsväsendet; och hade statskontoret inhämtat, att i fråga om denna befattning och villkoren för det därtill anslagna arfvodet alltjämt gällt enahanda bestämmelser utan annan ändring än att genom nådiga brefvet den 27 juni 1885, i samband med nämnda skolas sammanslagning med länets folkhögskola, befattningen och arfvodet öfverflyttats till sist-nämnda skola.

Statskontoret funne häraf framgå, att visserligen hela den kontanta aflöningen utginge af statsmedel, men att skolstyrelsen dock till aflöningsförmånerna lämnade ett ej obetydligt bidrag, som, med hänsyn tagen endast till de förut i ärendet tillgängliga upplysningar angående sökandens verksamhet, icke utan skäl kunde väntas efter vederbörandes afsked omsatt i bidrag till pensionen.

På grund af hvad numera i ärendet förekommit syntes det emellertid statskontoret, som om sökandens verksamhet såsom biträde vid skogsskötelsen i länet vore en ingalunda oväsentlig del af hans åligganden, så att hans tjänst i detta hänseende intoge en alldeles särskild, af Gottlands läge och där rådande säregna förhållanden i afseende å skogshushållningen betingad ställning, som, enligt hvad domänstyrelsen upplyst, närmast motsvarade statens i öfriga delar af riket verkamma skogsingenjörers. Liksom det med hänsyn härtill gifvetvis finge anses närmast åligga staten tillse, att sökanden efter lång tjänst icke saknade underhåll på ålderdomen, så syntes ock härigenom all fara för ett betänkligt precedensfall utesluten. Det föreslagna pensionsbeloppet, 1,000 kronor, motsvarande sökandens kontanta aflöning, hade i och för sig icke gifvit statskontoret anledning till erinran, och statskontoret ansåge sig icke hellre längre kunna vidhålla krafvet på bidrag från orten ens i förhållande till värdet af ofvanberörda naturaförmåner, enär väl dessa finge betraktas såsom uteslutande gifna för sökandens *lärar*-verksamhet. Med hänsyn till hvad numera blifvit i ärendet upplyst, ville statskontoret därför icke motsätta sig, att framställning gjordes hos Riksdagen i enlighet med landtbruksstyrelsens af domänstyrelsen biträdda förslag.

I anseende till den långvariga och väl vitsordade verksamhet i det allmännas tjänst, som Schoug utöfvat på Gottland, anser jag, lika med de i ärendet hörda myndigheterna, det vara med billighet öfverens-

*Departements-
chefen.*

stämmande, att Schoug, som numera uppnått 67 års ålder och enligt åberopadt läkarbetyg är sjuklig samt torde vid sin afgang från befattningen komma att sakna nödiga medel till sitt uppehälle, erhåller pension af statsmedel, helst de uti förevarande fall föreliggande säregna omständigheter synas, såsom statskontoret framhållit, utesluta faran, att pensionens beviljande skulle utgöra ett betänkligt precedensfall. Vid bestämmandet af pensionens belopp anser jag, i enlighet med hvad myndigheterna numera enhälligt tillstyrkt, att något bidrag från orten icke bör tagas i beräkning. Vid sådant förhållande synes mig pensionsbeloppet icke böra i detta fall bestämmas lägre än det kontanta årsarfvode, som Schoug under en lång följd af år uppburit af statsmedel, eller 1,000 kronor, och detta särskildt med hänsyn till det pensionsbelopp, som af Riksdagen, på sätt af domänstyrelsen och statskontoret erinrats, tillerkänts skogsingenjörer, med hvilkas befattning Schougs verksamhet synes närmast vara jämförlig.»

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet anser genom hvad i ärendet anförts vara ådagalagdt, att extra jägmästaren Schoug gjort sig förtjänt af pension till det belopp, som af Kungl. Maj:t föreslagits. Men med hänsyn därtill att en så väsentlig del af Schougs verksamhet fallit utom området för det uppdrag, han haft att utföra i statens tjänst, anser utskottet, att icke staten ensam bör bekosta hela denna pension, utan att densamma lämpligen bör till hälften bestridas af Gottlands läns hushållningssällskap och landsting eller ettdera af dem.

Utskottet hemställer fördenskill,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att läraren vid Gottlands läns folkhögskola och landtmannaskola vid Hemse, extra jägmästaren Carl Alfred Eugène Schoug må från och med månaden näst efter den, hvarunder han frånträder lärarbefattningen i skogshushållning vid nämnda skolor, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af femhundra kronor, under villkor att hvad som därutöfver erfordras, för att Schoug må erhålla en årlig pension af 1,000 kronor, varder beviljad af Gottlands läns hushållningssällskap och landsting eller ettdera af dem.

68:o) Kungl. Maj:t har i en den 8 april 1910 till Riksdagen aflåten proposition (nr 155) föreslagit Riksdagen medgifva, att domänintendenten i Skaraborgs län f. d. kaptenen *Magnus Fredrik Rodhe* må från och med månaden näst efter den, hvarunder hans förordnande såsom domänintendent kommer att efter den 20 juli 1910 upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 2,000 kronor.

*Ang. pension
åt domän-
intendenten
M. F. Rodhe.*

Till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för ofvannämnda dag har departementschefen anfört följande:

»Hos Kungl. Maj:t har domänintendenten i Skaraborgs län f. d. kaptenen Magnus Fredrik Rodhe i underdånighet anhållit att vid sin afgång från domänintendentsbefattningen få sig i nåder tillagd pension.

Af en ansökningen bilagd, bestyrkt tjänsteförteckning inhämtas, att Rodhe, som enligt företedt åldersbevis är född den 20 juli 1843 och alltså uppnått en ålder af mer än 66 år, efter genomgången artilleri-officersexamen den 27 juni 1862 befordrats till underlöjtnant med lön på stat vid dåvarande Kungl. Göta artilleriregemente, att han den 4 april 1873, efter att den 4 september 1866 hafva befordrats till löjtnant, beviljats nådigt afsked från nämnda beställning, hvarefter han den 5 december 1873 utnämnts till kapten i armén samt den 13 november 1891 beviljats afsked från krigstjänsten, att han från och med den 28 november 1884 oafbrutet innehaft nådigt förordnande att vara domänintendent i Skaraborgs län samt att han den 12 augusti 1903 förordnats till ordförande i skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs läns landstingsområde.

Till stöd för ansökningen har Rodhe framhållit, att han med utgången af innevarande år innehaft statstjänst i sammanlagdt 38 år, däraf 26 år såsom domänintendent, därvid han tillika, såsom ock här ofvan angifvits, under några år innehaft Kungl. Maj:ts nådiga förordnande såsom ordförande i skogsvårdsstyrelsen i nämnda läns landstingsområde.

Till följd af nådig remiss har domänstyrelsen den 31 januari 1910 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och därvid jämväl öfverlämnat från Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet infordradt underdånigt yttrande af den 19 i sistnämnda månad. Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i sitt berörda underdåniga utlåtande hufvudsakligen anfört, att Rodhe, som den 23 december nästlidna år erhöll Kungl. Maj:ts förordnande att uppehålla domänintendentsbefattningen i länet under ytterligare tre års tid från och med innevarande års ingång, i utöfningen af denna sin statstjänst i förening med framstående skicklighet ådagalagt ett synnerligt intresse och på ett förtjänstfullt sätt fullgjort sina åligganden, hvarför fullgiltiga skäl för pensionering i förevarande fall

finge anses föreligga. Beträffande pensionens storlek, därom sökanden icke uttalat något särskildt önskemål, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande anført, att sökandens aflöningsförmåner för närvarande utgjorde 3,000 kronor i årligt arfvode jämte rese- och traktamentsersättning för tjänsteförrättningar enligt tredje klassen i gällande resereglemente. Till följd af det betydande antal kronodomäner, som funnes inom länet, uppginge dessa rese- och traktamentsersättningar till rätt afsevärda belopp och torde i allmänhet lämna tjänstinnehafvaren ett öfverskott, motsvarande tjänstgöringspenningar i ordinarie befattning af liknande tjänstegrad, under det att arfvodet, 3,000 kronor, kunde likställas med lön. Det synes Kungl. Maj:ts befallningshafvande vid sådant förhållande som om pensionen lämpligen kunde bestämmas till samma belopp, hvarmed arfvodet för domänintendentsbefattningen utginge eller 3,000 kronor, hvilket belopp i betraktande af Rodhes mångåriga, gagnande verksamhet icke finge anses för högt tilltaget.

På grund däraf har Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkt, att pension beredes Rodhe vid hans afgående från domänintendentsbefattningen samt att beloppet måtte bestämmas till 3,000 kronor för år räknadt.

För egen del har domänstyrelsen i sitt förberörda underdåniga utlåtande anført hufvudsakligen följande:

Af handlingarna i ärendet inhämtades, att sökanden den 20 nästkommande juli skulle uppnå en ålder af 67 år samt att vid samma tid förflutit mer än 38 år, sedan han tillträdde statstjänst med lön på stat. Enligt de grunder, som i allmänhet gällde för erhållande af pension för civila tjänstinnehafvare, erhöles pension vid uppnådda 67 år och 35 tjänstår. Den omständigheten att domänintendentsbefattningarna uppehöles endast på förordnande torde i ett fall såsom detta, där vederbörande helt och hållet under sin lefnad ägnat sig åt statstjänst, ej böra tillmätas afgörande betydelse. Så mycket mindre som sökanden, då han, öfvergifvande annan statstjänst, först ägnat sina krafter åt detta håll, knappast kunnat förutse, att befattningen ej med tiden skulle komma på ordinarie stat. På grund af nu nämnda förhållanden finge styrelsen med instämmande i det af Kungl. Maj:ts befallningshafvande lämnade vitsord om det synnerligen förtjänstfulla sätt, hvarpå sökanden fullgjort de med domänintendentsbefattningen förenade göromål, på det lifligaste tillstyrka, att sökanden bereddes pension vid afskedstagande efter det han uppnått 67 lefnadsår. Beträffande storleken af nämnda pension ansåge styrelsen lika med Kungl. Maj:ts befallningshafvande ett belopp af 3,000 kronor för år räknadt icke vara för högt tilltaget.

Jämväl statskontoret har den 8 februari 1910 i ärendet afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och däri, i likhet med öfriga i ärendet hörda myndigheter, med hänsyn till Rodhes långa och väl vitsordade arbete i statens tjänst och hans framskridna ålder, funnit goda skäl föreligga att söka bereda honom förmånen af pension, då han icke längre kunde kvarstå i tjänsten. Beträffande pensionsbeloppet ville statskontoret erinra därom, att Riksdagen åren 1902 och 1905 beviljat pensioner åt domänintendenter, båda gångerna till belopp af 2,000 kronor. Då emellertid Rodhe åtnjöt högre aflöning än de sålunda pensionerade och med hänsyn i öfrigt till hvad Kungl. Maj:ts befallningshafvande och domänstyrelsen anført, ansåge sig statskontoret icke böra ifrågasätta någon minskning i det föreslagna pensionsbeloppet, 3,000 kronor.

Lika med i ärendet hörda myndigheter finner jag Rodhe på grund af sin långa och hedrande verksamhet i statens tjänst hafva gjort sig förtjänt att erhålla pension. Beträffande pensionens belopp ber jag emellertid få erinra, att, då Riksdagen, såsom ock statskontoret antydt, beviljat pension år 1902 åt domänintendenten M. Borgström och år 1905 åt domänintendenten H. J. Ljungbeck, pensionens belopp i hvarterda fallet bestämdes till 2,000 kronor. De årsarfvoden, som tillkommit Borgström och Ljungbeck, hade vid tiden för deras afskedstagande uppgått för Borgström till 2,800 kronor och för Ljungbeck till 2,500 kronor. Några skäl af giltig beskaffenhet synes mig knappast föreligga att för Rodhe bestämma pensionen till högre belopp, än hvad sålunda vid föregående tillfällen ansetts böra tillkomma domänintendent, detta så mycket mindre som i föreliggande fall, därest Rodhe varit underkastad bestämmelserna i den civila pensionslagen, hans pensionsunderlag bort beräknas allenast till 2,000 kronor.»

Någon rätt till pension tillkommer visserligen enligt gällande bestämmelser icke domänintendenterna, hvilka äro tillsatta endast på förordnande; men då, såsom i förevarande fall, dylikt förordnande gång efter annan upprepats, så att detsamma oafbrutet fortfarit i 26 år, synes frågan om beredande af pension hafva ett visst fog för sig. Utskottet anser sig sålunda och med hänsyn till hvad för öfrigt i ärendet anförts böra förorda, att domänintendenten Rodhe, i likhet med hvad vid två föregående tillfällen af enahanda art ägt rum, vid afgang från sin innehafvande befattning erhåller någon pension. Men i betraktande särskildt däraf, att pensionsavgifter af Rodhe ej erlagts för det pensionsunderlag af 2,000 kronor, som enligt departementschefens anförande bort för honom beräknas enligt pensionslagen, anser utskottet, att pensions-

*Utskottets
yttrande.*

beloppet lämpligen bör bestämmas något lägre än samma underlag eller till 1,500 kronor.

Med återopande af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att domänintendenten i Skaraborgs län, f. d. kaptenen Magnus Fredrik Rodhe må från och med månaden näst efter den, hvarunder hans förordnande såsom domänintendent kommer att efter den 20 juli 1910 upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af ett tusen femhundra kronor.

Ang. pension
åt f. d. fiskeri-
agenten A. H.
Krügers änka
M. A. Krüger.

[25.]

69:o) Uti punkt 25 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att f. d. fiskeriagenten Alexander Heinrich Krügers änka *Mathilda Augusta Krüger*, född Nordström, må å allmänna indragningsstaten från och med år 1910 under sin återstående lifstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, åtnjuta en årlig pension af 500 kronor.

Det i ärendet återopade statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden innehåller följande anförande af departementschefen:

»Uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd skrift har änkan efter svenska statens f. d. fiskeriagent i Berlin Alexander Heinrich Krüger, Mathilda Augusta Krüger, född Nordström, i underdånighet anhållit, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till det belopp, Eders Kungl. Maj:t ansåge lämpligt, hos Riksdagen göra framställning om beviljande af pension åt henne. Till stöd för sin ansökning har änkan Krüger framhållit bland annat, att hennes man, åt hvilken beviljats pension från och med år 1909 till belopp af 2,000 kronor, enligt bifogad dödsattest affidit den 31 sistlidne augusti, att änkan Krüger enligt ansökningen likaledes bifogade läkarbetyg vore till kropps- och själskrafter så nedsatt, att hon icke kunde blifva i stånd att med eget arbete bidraga till sitt uppehälle, samt att, på sätt ansökningen bifogadt styrkt transumt af bouppteckningen efter hennes affidne man utvisade, behållningen i boet utgjorde 3,963 kronor 22 öre, hvaraf dock endast hälften lagligen tillfölle änkan.

Efter härå erhållen nådig remiss har landtbruksstyrelsen, i underdånigt utlåtande den 4 november 1909 anförts följande.

År 1908 hade Riksdagen på förslag af Eders Kungl. Maj:t medgifvit, att Krüger finge å allmänna indragningsstaten från och med år

1909 under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 2,000 kronor. Krüger hade alltsedan år 1888 varit anställd såsom agent för beredande af afsättning af produkter utaf den svenska fiskerinäringen i norra Tyskland, där han varit bosatt i Berlin, men hade på grund af sjuklighet blifvit urständsat att längre på tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden i ofvannämnda egenskap.

Då Krüger endast under så kort tid som från början af år 1909 till augusti månads slut samma år fått åtnjuta den honom beviljade pensionen och hans änka, som enligt flyttningsattesten från mantalskontoret i Göteborg vore född den 3 juni 1851 samt enligt ofvan åberopade läkarintyg numera vore till kropps- och själskrafter så nedsatt, att hon icke kunde bidraga till sitt uppehälle, enligt hvad visadt blifvit, icke ägde tillgångar för sin nödtorftiga försörjning, ansåge landbruksstyrelsen billigheten kräfva, att staten lämnade henne något understöd för hennes återstående lefnad.

Vidkommande beloppet af detta understöd ansåge landbruksstyrelsen, att detta skäligen borde bestämmas i likhet med hvad 1908 års Riksdag medgifvit vidkommande t. f. fiskeriintendenten i västra distriktet A. H. Malms änka, Ester Johanna Gustafva Malm, född Rosengren, åt hvilken Riksdagen beviljat en årlig pension af 500 kronor.

Till följd af nådig remiss har statskontoret den 16 november 1909 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och därvid, med hänsyn till förut antydda förhållanden, funnit understöd af statsmedel böra sökanden beredas. I fråga om beloppet af detta understöd har statskontoret erinrat därom, att enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 änkepensionen — utan afseende å mannens längre eller kortare tjänstetid — motsvarade mannens delaktighetsbelopp, hvilket i sin ordning vore lika med en femtedel af det högsta pensionsunderlag, som för hans tjänst vore bestämdt enligt gällande lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension, dock att delaktighetsbeloppet icke finge öfverstiga 1,200 kronor eller understiga 100 kronor. Om mannen Krüger, hvilken i aflöning åtnjutit 5,000 kronor, motsvarande ett pensionsunderlag enligt pensionslagen af 3,333 kronor 34 öre, ägt rätt till delaktighet i nämnda kassa, skulle enligt reglementets bestämmelser delaktighetsbeloppet och således äfven änkepensionen i detta fall hafva utgjort 670 kronor. Med hänsyn härtill och då det icke kunde anses billigt, att det förhållande, att mannens pension till följd af dennes jämförelsevis korta tjänstetid bestämdes till endast 2,000 kronor eller $\frac{2}{5}$ af hans aflöning, finge inverka till minskning af det belopp, som i och för sig kunde i detta fall anses skäligt

såsom änkepension, hade statskontoret icke något att erinra mot det af landtbruksstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet 500 kronor.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att f. d. fiskerientanten Alexander Heinrich Krügers änka Mathilda Augusta Krüger, född Nordström, må å allmänna indragningsstaten från och med år 1910 under sin återstående lifstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, åtnjuta en årlig pension af femhundra kronor.

Ang.
tilläggspension
åt kommissions-
landtmätarna
F. Th. Peters-
son och A. W.
Sandberg.

70:o) Kungl. Maj:t har uti en den 8 april 1910 till Riksdagen aflåten proposition (nr 157) föreslagit Riksdagen medgifva, att kommissionslandtmätarna *Fredrik Theodor Petersson* och *Anders Wilhelm Sandberg* må, enhvar från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från kommissionslandtmätarbefattningen varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension af 400 kronor utöfver den pension, som enligt gällande stadganden om kommissionslandtmätares pensionsrätt må tillkomma honom.

Till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag har departementschefen gjort följande uttalande:

»Med särskilda underdåniga utlåtanden af den 14 februari 1910 har landtmäteristyrelsen öfverlämnat till Kungl. Maj:t ställda, af frejdebetyg åtföljda ansökningar, däruti *dels* kommissionslandtmätaren i Gäfleborgs län *Fredrik Theodor Petersson* anhållit om nådigt afsked med rätt till pension för tiden från och med den 1 januari 1910 till belopp af 2,400 kronor eller 800 kronor utöfver det för kommissionslandtmätare bestämda belopp, och *dels* kommissionslandtmätaren i Kristianstads län *Anders Wilhelm Sandberg* anhållit om nådigt afsked under villkor om erhållande af någon tilläggspension, utöfver hvad han enligt lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 vore berättigad att vid uppnåendet af stadgade lefnads- och tjänsteår komma i åtnjutande af.

Af handlingarna i dessa ärenden inhämtas:
beträffande Petersson:

att han, som är född den 28 januari 1841 samt befordrats till landtmäteriauskultant den 15 juni 1864, till vice kommissionslandtmätare

den 24 maj 1875 samt till kommissionslandtmätare den 20 maj 1881, numera således uppnått 69 års ålder och tjänstgjort vid landtmäteristaten i mer än $45\frac{1}{2}$ år, däraf såsom vice kommissionslandtmätare och kommissionslandtmätare sammanlagdt $34\frac{1}{2}$ år; samt

beträffande Sandberg:

att han är född den 29 juni 1842 och befordrats till landtmäteriauscultant den 15 juni 1864, till vice kommissionslandtmätare den 24 april 1882 samt till kommissionslandtmätare den 16 maj 1890, hvadan han alltså numera uppnått $67\frac{1}{2}$ lefnadsår och tjänstgjort vid landtmäteristaten i mer än $45\frac{1}{2}$ år, däraf såsom vice kommissionslandtmätare och kommissionslandtmätare i tillhopa mer än $27\frac{1}{2}$ år.

Enligt hvad landtmäteristyrelsen upplyst, har därjämte enhvar af sökandena varit verksam såsom landtmäteritjänsteman under mer än 25 år af den tid, som förflutit, sedan han utnämnts till vice kommissionslandtmätare, och uppfyllde sålunda båda sökandena de i nådiga brefvet den 12 juni 1885 angående regleringen af utgifterna under riksstatens dåvarande nionde hufvudtitel föreskrifna villkor för att kunna uppföras å allmänna indragningsstaten till åtnjutande af pension med ett årligt belopp af 1,600 kronor.

I fråga om förevarande båda ansökningar har landtmäteristyrelsen i sina förenämnda underdåniga utlåtanden vidare anført följande.

I likhet med sökandena funne styrelsen sådana omständigheter vara för handen, att det syntes med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att åt enhvar af sökandena utöfver förenämnda belopp bereddes någon tilläggspension. Såsom skäl härför ansåge sig styrelsen i första hand böra i underdånighet framhålla den afsevärdt förändrade ställning, hvori de kommissionslandtmätare kommit, hvilka på grund af uppnådda 65 lefnadsår — vid hvilken ålder distriktslandtmätare i allmänhet vore skyldig att afgå ur tjänsten — ansetts icke kunna befordras till distriktslandtmätare vid den nu genomförda omorganisationen af landtmäteristaten i orterna. Denna försämrade ställning bestode ej mindre däri, att mycket begränsade utsikter till erhållande af arbeten för dem inträdt genom distriktsindelningen, än äfven i den omständigheten, att dessa på gamla staten kvarstående landtmätare för de arbeten, som åt dem uppdragits eller komme att uppdragas, finge vidkännas nedsättning i arfvodet genom tillämpning af Kungl. Maj:ts nådiga taxa på arvode för landtmäteriför rättningar den 23 december 1909 med icke mindre än omkring en tredjedel af förut utgående ersättning, utan att någon godtgörelse härför komme dem till godo.

Visserligen kunde det synas, som om en tjänsteman vid sökandenas

ålder lämpligen borde afgå från sin befattning och åtnöja sig med det för tjänsten bestämda pensionsbelopp. Någon skyldighet att afgå förefunnnes emellertid icke, och erfarenheten hade visat, att kommissionslandtmätarna i allmänhet icke begärt afsked, så länge deras arbeten beredt dem en inkomst, som något öfverstigit beloppet af den pension de vid afskedstagandet haft att vänta. Hittills hade denna praxis följts också af sökandena. Emellertid hade genom den förändring, hvilken, enligt hvad ofvan framhållits, inträdt till följd af landtmäteristatens omorganisation, förhållandena från och med ingången af innevarande år förändrats till väsentligt men för sökandena.

Landtmäteristyrelsen ville i detta sammanhang erinra om hvad i förevarande ämne framkommit i Riksdagen vid omorganisationsfrågans behandling. Riksdagen inskränkte nämligen den af Kungl. Maj:t föreslagna rätten för distriktslandtmätare att för erhållande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, som före nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit, från det han befordrats till kommissionslandtmätare, till högst fem år af samma tid af den anledning, att öfveråriga tjänstemän genom bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändradt skulle beredas oskäligen fördelar. Det hade under debatten härom i Andra kammaren uttalats, att, om dessa finge en pension af 2,000 kronor, sådant vore tillräckligt och i allt fall innebure en förhöjning, men att däremot, om det för enstaka fall befunnes, att denna pension vore otillräcklig, Riksdagen väl finge på särskild framställning träda emellan. Till grund för berörda uppfattning syntes, enligt landtmäteristyrelsens mening, hafva legat en föreställning, att uppnådd pensionsålder icke utgjorde hinder för utnämning till distriktslandtmätare, samt att en dylik utnämning för öfverårig tjänsteman omedelbart medförde rätt till pension å belopp af 2,400 kronor.

I afseende härefter å beloppet af eventuell tilläggspension syntes detsamma, enligt styrelsens mening, böra bestämmas till 800 kronor. Sökandena komme härigenom att erhålla enhvar en sammanlagd pension af 2,400 kronor och på så sätt blifva likställda med de äldre till distriktslandtmätare utnämnda kommissionslandtmätare, hvilka på grund af sin ålder blefve skyldiga afgå, innan de kunde förklaras berättigade erhålla andra ålderstillägget.

På grund af hvad sålunda anförts, har landtmäteristyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att bereda enhvar af sökandena tilläggspension af 800 kronor.

Uti särskilda öfver landtmäteristyrelsens berörda framställningar infortrade underdåniga utlåtanden, afgifna den 21 februari 1910, har statskontoret anfört följande.

I den från och med år 1910 gällande aflöningsstaten för landtmäteristaten i orterna vore stadgadt, att de förutvarande innehafvare af kommissionslandtmätarebefattning, hvilka icke erhöles befordran till distriktslandtmätaretjänst, skulle varda bibehållna vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem. Sökandenas pensionsrätt skulle alltså bedömas efter bestämmelserna i nämnda brevet den 12 juni 1885. Häruti föreskrefves såsom villkor för att kommissionslandtmätare skulle kunna tillerkännas rätt till pension, att vederbörande räknade minst 65 lefnads- och 30 tjänsteår, att han under mer än 25 år varit vice kommissionslandtmätare och kommissionslandtmätare samt att han under sistnämnda tid varit verksam såsom landtmäteritjänsteman. På grund af hvad handlingarna om sökandena utvisade, och då pensionsrum bland de af 1885 års Riksdag å allmänna indragningsstaten uppförda 48 pensioner å 1,600 kronor för kommissionslandtmätare för närvarande vore lediga, vore sökandena alltså berättigade till erhållande af sådan pension.

Beträffande framställningen i hvad den afsåge beredande åt sökandena af tilläggspension utöfver nämnda belopp, 1,600 kronor, syntes densamma, med fästadt afseende därå, att sökandena på grund af för hög lefnadsålder icke fått öfvergå på den nya aflöningsstaten i egenskap af distriktslandtmätare, samt till följd däraf, såsom af landtmäteristyrelsen framhållits, kommit i en beträffande tjänsteinkomsterna synnerligen ogynnsam ekonomisk ställning, vara förtjänt af nådigt afseende. Vidkommande beloppet af tilläggspensionen kunde statskontoret emellertid icke tillstyrka, att detta sattes så högt, som af nämnda styrelse föreslagits eller 800 kronor, hvarigenom för en hvar af sökandena de sammanlagda pensionsförmånerna skulle komma att uppgå till samma belopp, 2,400 kronor, som skulle hafva tillkommit honom, om han utnämnts till distriktslandtmätare. Om tilläggspensionen bestämdes till 400 kronor och det sammanlagda pensionsbeloppet alltså komme att utgöra 2,000 kronor, ville det synas statskontoret, som om skäliga anspråk på godtgörelse åt respektive sökande för hans ofvanberörda ogynnsamma ställning i förhållande till den nya staten blefve tillgodosedda.

Under erinran, att något stadgande om skyldighet för kommissionslandtmätare att vid uppnådd viss lefnadsålder afgå från tjänsten icke finnes, har statskontoret slutligen ifråga om nu förevarande afskedsansökningar hemställt, dels beträffande Petersson, att, då sökanden finge antagas hafva anhållit om afsked endast under förutsättning, att tilläggspension å 800 kronor blefve honom beredd, statskontoret för sin del icke kunde annat än hemställa, att den underdåniga ansökningen icke måtte

till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda, dels ock beträffande Sandberg, att Kungl. Maj:t måtte ej mindre i nådig proposition föreslå Riksdagen att för kommissionslandtmätaren Sandberg å allmänna indragningsstaten uppföra en tilläggspension å 400 kronor utöfver den pension, som enligt gällande stadganden om kommissionslandtmätares pensionsrätt kunde honom tillkomma, att utgå från och med månaden näst efter den, hvari afsked från tjänsten blefve honom beviljadt, än äfven, för den händelse tilläggspension blefve sökanden beviljad, meddela honom afsked och därvid förklara honom berättigad att från och med månaden näst därefter under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 1,600 kronor jämte den tilläggspension, som kunde blifva honom beviljad.

Sedermera har kommissionslandtmätaren Petersson uti en till Kungl. Maj:t den 5 innevarande april ingifven skrift, under vidhållande af sin underdåniga anhållan om tilläggspension å 800 kronor, emellertid förklarat att, därest denna hans anhållan icke vunne nådigt bifall, han åtnöjdes med den af statskontoret för honom föreslagna tilläggspensionen å 400 kronor att utgå från den 1 januari innevarande år.

På sätt de i ärendet hörda ämbetsverken anført, äro båda sökandena jämlikt 1885 års Riksdags af Kungl. Maj:t godkända beslut angående kommissionslandtmätares pensionsförmåner berättigade att vid afskedstagandet blifva af Kungl. Maj:t tilldelade pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 1,600 kronor för dem hvar. Däremot är lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension icke å sökandena tillämplig, då ingendera af dem uppbär lön å stat, som blifvit fastställd af Konung och Riksdag, och kan sålunda icke någon af sökandena utan Riksdagens särskilda medgifvande uppnå en högre pension än nyssnämnda belopp af 1,600 kronor årligen.

Med afseende därå att kommissionslandtmätare öfver 65 år icke ansetts vid den från och med innevarande år genomförda omorganisationen af landtmäterikåren kunna befordras till distriktslandtmätare samt sådana öfveråriga landtmätare, på sätt ock landtmäteristyrelsen erinrat, från och med detta år kommit i en väsentligen försämrad ställning ifråga om rätt till ersättning enligt arfvodestaxan för de arbeten, som af dem utföras, finner jag det ej vara annat än med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att sökandena tilldelas tilläggspensioner utöfver dem eljest tillkommande pensioner, hvarom framställning alltså synes böra göras hos Riksdagen. Jag anser mig böra påpeka att sökandena, enligt hvad jag inhämtat, torde vara de enda icke till distriktslandtmätare utnämnda kommissionslandtmätare, som

synas kunna påräkna dylik fyllnadspension. I likhet med hvad statskontoret härutinnan föreslagit, synes mig för tilläggspensionen ett belopp af 400 kronor årligen vara lämpligt afmätt. Vid bifall härtill skulle enhvar af sökandena komma att i årlig pension uppbära 2,000 kronor eller det belopp, hvartill enligt gällande bestämmelser årspension för distriktslandtmätare i första lönegraden uppgår. Då sökandena ännu innehafva sina kommissionslandtmätarbefattningar, synes tidpunkten för tilläggspensionens utgående böra för enhvar af dem bestämmas till samma tid, hvarifrån han är berättigad att beräkna honom såsom kommissionslandtmätare tillkommande pension, eller från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked varder honom beviljad. Sedan pensionsfrågan blifvit afgjord, torde jag få tillfälle återkomma till ansökningarna i hvad de angå afsked åt ifrågavarande båda landtmätare.»

De här ifrågavarande båda kommissionslandtmätarnes ställning har visserligen, enligt hvad i ärendet anförts, vid den med innevarande års ingång genomförda omorganisationen af landtmäteristaten i orterna undergått en ej oväsentlig försämring därigenom, att ersättningen för landtmäteriförrättningar blifvit sänkt genom den af Kungl. Maj:t utfärdade nya taxan. Men i betraktande af den ålder dessa två landtmätare uppnått, den ene öfver 69 och den andre snart 68 år, synes ofvan berörda förhållande icke utgöra tillräcklig anledning för att, utöfver dem redan tillkommande pension å 1,600 kronor hvardera, bevilja dem en tilläggspension och sålunda afvika från de af Riksdagen en gång fastställda grunderna för kommissionslandtmätarnes pensionering.

Utskottets
yttrande.

Utskottet får sålunda hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke
må af Riksdagen bifallas.

71:o) Uti punkt 26 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t vidare föreslagit Riksdagen medgifva, att geodetförmannen vid rikets allmänna kartverk *Anders Petter Hedén* må å allmänna indragningsstaten under sin återstående listid åtnjuta en årlig pension af 3,400 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då han varder entledigad från sin befattning vid kartverket.

Ang.
pension åt
geodetförmannen
A. P. Hedén.
[26.]

Det i ärendet åberopade statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»I underdånig skrifvelse den 28 oktober 1908 gjorde chefen för rikets allmänna kartverk framställning om beredande af pension å 3,400 kronor åt geodetförmannen vid kartverket, filosofie kandidaten Anders Petter Hedén. Sedan emellertid statskontoret i afgifvet utlåtande tillstyrkt ett pensionsbelopp af allenast 2,670 kronor, motsvarande två tredjedelar af Hedéns årsarfvode, 4,000 kronor, anhöll Hedén att få återtaga sin pensionsansökan; och lät Eders Kungl. Maj:t, med anledning af kartverkschefens därom gjorda framställning, genom beslut den 22 januari 1909 bero vid hvad i ärendet sålunda förekommit.

Nu har chefen för kartverket, på framställning af Hedén, uti skrifvelse den 7 oktober 1909 förnyat sin hemställan om pension åt denne samt därvid öfverlämnat Hedéns ansökning, jämte tjänsteförteckning, läkarbetyg och frejdebetyg. Af dessa intyg inhämtas att Hedén, som vore född den 12 mars 1841, till följd af ett slaganfall, som drabbat honom i början af maj månad detta år, vore för all framtid alldeles oförmögen att tjänstgöra och dessutom fullständigt urståndsatt att på något annat sätt förtjäna sitt uppehälle.

I sin nu ifrågavarande ansökning har Hedén anfört hufvudsakligen följande.

Då han på grund af svårartad sjukdom ej sedan ett halft år tillbaka kunnat sköta sin tjänst och utsikter för att han åter skulle blifva arbetsför enligt bifogade läkarintyg helt och hållet saknades, hade Hedén ansett plikten såväl mot staten som mot sig själf bjuda att i hvad på honom berodde icke hindra, att hans befattning måtte kunna skötas af en fullt arbetsför man. Det vore i denna afsikt han nu gjorde framställning om beredande af pension. Då han ej hade den formella rättigheten till sådan och då hans aflöningsförhållanden icke varit sådana, att han genom besparingar förmått skaffa sig en ekonomiskt tryggad ställning för sin återstående lefnad, vore han emellertid efter afskedstagandet för sin ekonomi uteslutande hänvisad till den pension, som han kunde erhålla. Någon möjlighet för honom att dessutom kunna genom arbete skaffa sig inkomst vore icke förhanden. Pensionens belopp vore därför för honom af vitalt intresse. Som ytterligare motivering för sin anhållan om pension till belopp af 3,400 kronor har Hedén anfört följande. Genom år 1872 aflagd filosofie kandidatexamen, motsvarande den nuvarande filosofie licentiatexamen, med betygen cum laude i matematik, cum laude i fysik och laudatur i astronomi hade Hedén innehaft för adjunktsbeställning vid statens ele-

mentarläroverk nödig teoretisk kompetens, då han år 1874 inträdt som extralärare vid Ladugårdslands elementarläroverk. Efter ett års tjänst i denna befattning hade han enligt förordnande af chefen för generalstabens af den 11 december 1874 öfvergått till sin innehafvande tjänst som geodet vid generalstabens topografiska afdelning eller sedermera rikets allmänna kartverk. Hans sammanlagda tjänstetid utgjorde således 36 år. Denna tjänstgöring som geodet borde kunna likställas med tjänst som läroverksadjunkt bland annat på grund af vissa af Hedén angifna uttalanden, dels i ett den 6 maj 1878 afgifvet underdånigt betänkande rörande Sveriges offentliga kartverk, dels i en vid detta utlåtande fogad reservation af dåvarande kartverkschefen och dels i ett vid kartverkskommissionens andra utlåtande den 12 september 1907 fogadt yttrande af professorn vid generalstabens. Vidare har Hedén erinrat, att chefen för rikets allmänna kartverk i sitt underdåniga förslag till lönereglering för kartverkets civila personal af den 23 februari 1909 med direkt tillämpning på honom anført följande: »Dock anser jag mig böra föreslå, att den af nu tjänande geodeter, som aflagt filosofie kandidatexamen enligt 1852 års stadga, må — alldenstund han därigenom förvärfvat kunskaper motsvarande filosofie licentiats enligt nu gällande stadga — uppflyttas i observators löneklass med tjänsteårsberäkning från första anställning i statens tjänst.» — —. »Enär 'observatorerna' synas mig i flera hänseenden jämnställda med lektorer vid rikets allmänna läroverk — —». Särskildt i aflönings- och pensionshänseende vore likheten med lektor fullständig i detta förslag. Alltsedan början af Hedéns tjänstemannabana hade han sålunda haft goda skäl att förvänta pensionsrätt och nu senast i början af innevarande år hade för honom hägrat förhoppningen att till och med blifva i detta afseende jämnställd med läroverkslektor. Af den bifogade tjänsteförteckningen framginge arten och omfattningen af hans tjänstgöring. Den hade omfattat alla slag af vid kartverket förekommande geodetiska fältarbeten, bland annat första ordningens triangulering i Norrlands svårtillgängliga fjälltrakter. I regel hade dessa arbeten årligen pågått under 5 sommarmånader. Hedéns byråarbete åter hade bestått dels i beräkning af nämnda geodetiska arbeten, dels i reduktion af astronomiska observationer och andra vetenskapliga räknearbeten. Den kompetens, som denna verksamhet förutsatte, torde vara fullt jämförbar med läroverksadjunkts. Sistnämnda befattningsinnehafvare åtnjöte ledighet under sommarmånaderna, då Hedén däremot under sina 35 års tjänst som geodet icke förrän det sista halfåret på grund af sjukdom haft och ej af annan orsak kunnat erhålla sådan ledighet i följd af tjänstens beskaffenhet. Läroverks-

adjunkt vore dessutom berättigad till pension vid 65 lefnads- och 35 tjänstår, under det Hedén vid eventuell pensionering år 1910 skulle innehafva öfver 69 lefnads- och mer än 36 tjänstår.

Kartverkschefen har anfört, att Hedén under hela den tid af 35 år, han varit anställd vid kartverkets geodetiska arbeten, därstädes nedlagt ett synnerligen samvetsgrant arbete samt ådagalagt en flit, rådighet och ihärdighet, trots alla svårigheter, hvilken måste betecknas såsom högst berömvärd. Hans framstående skicklighet inom sin vetenskap hade jämte nyssnämnda egenskaper medfört synnerligen goda resultat, när det gällt rikets kartläggning.

I fråga om pensionsbeloppets storlek ansåge kartverkschefen sig fortfarande hafva skäl ifrågasätta ett belopp af 3,400 kronor. Visserligen utgjorde denna summa mera än $\frac{2}{3}$ af det arfvode 4,000 kronor, som Hedén under senare år åtnjutit, hvilken proportion, såsom i statskontorets förberörda yttrande uppvisats, vore den i pensionslagen den 11 oktober 1907 fastställda för sådana tjänstemän, hvilkas aflöning ej utginge såsom lön och tjänstgöringspenningar. Sagda pensionslag vore dock ej i förhandenvarande fall tillämplig. De rikets allmänna kartverk tillhörande tjänstemän, som ej vore uppförda på generalstabens stat, åtnjöte endast arfvoden, hade ej rätt till pension och betalade inga pensionsavgifter. Angående geodeternas pensionsbelopp, som för hvarje särskildt fall bestämts af Riksdagen på Kungl. Maj:ts proposition, funnes således intet allmänt lagstadgande, och af något sådant stadgande hade sålunda ej heller berott, att i allmänhet civila tjänstemän vid rikets allmänna kartverk vid afskedstagandet blott erhållit $\frac{2}{3}$ af sitt arfvode såsom pension. Någon regel hade dock ej detta varit, i det Kungl. Maj:t i vissa fall föreslagit och Riksdagen beviljat pension med större procent af arfvodet, än som af nyss nämnda tal angåfves. Sålunda hade 1896 års Riksdag beviljat pension med 80 procent af arfvodet åt den framstående kartografen Dahlman, och så sent som 1907 hade Riksdagen beviljat 2,800 kronor såsom pension åt gravören Herlin d. v. s. 93 procent af hans till 3,000 kronor uppgående arfvode. I båda dessa fall hade Riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag tagit hänsyn till vederbörandes synnerligen framstående förtjänster om kartverket och — i sistnämnda fall — äfven till storleken af inkomst af tjänst vid sidan af arfvodet. Det syntes kartverkschefen, som under sådana förhållanden dylikt beräkningssätt äfven borde följas, då det gällde en person med de vetenskapliga meriter, som ägdes af geodetförmannen Hedén, och med den framstående samvetsgrannhet och skicklighet denne i sitt fack ådagalagt, så mycket mera som äfven Hedéns inkomster under tjänstgöring —

likasom förut gravören Herlins — ej inskränkt sig till arfvodet under byråttjänstens fem dagliga arbetstimmar. För Hedén hade nämligen tillkommit aflöning för fältarbeten, hvilken aflönings sammanlagda belopp uppgått till ungefär 1,200 kronor årligen.

Då härtill komme, att Hedén, som ej ägde någon enskild förmögenhet och som nu vore ett år äldre, än när frågan om hans pensionering sist förevarit, genom sjukdom blifvit fullkomligt oförmögen att på något sätt skaffa sig några biinkomster och säkerligen under sin återstående lefnad måste använda en ej ringa del af den ifrågasatta pensionen på sjukvård, ansåge kartverkschefen sig hafva ändå större skäl att i underdånighet vidhålla hvad han redan år 1908 i frågan föreslagit.

Statskontoret har den 16 oktober 1909 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i frågan, därvid hufvudsakligen följande anförts. Efter det statskontoret afgifvit förut omförmälda utlåtande öfver Hedéns år 1908 gjorda pensionsansökning, hade, med hänsyn till hvad som upplysts angående Hedéns hälsotillstånd och bristande arbetsförmåga, ytterligare anledning uppstått att genom beviljande af pensionsförmån bereda honom tillfälle att utan alltför kännbar minskning af inkomsterna afgå från befattningen. Beträffande pensionsbeloppet hade statskontoret erinrat, att ämbetsverket i sitt förra utlåtande häfdat den uppfattning, att pensionsbeloppet borde afpassas efter den tjänsten åtföljande aflöningen och i detta fall, såsom merendels vid föregående dylika pensionsfrågor, beräknas till $\frac{2}{3}$ af aflöningen samt alltså för Hedén, som enligt kartverkschefens uppgift åtnjöte ett årsarfvode, inberäknadt förmansarfvodet, af 4,000 kronor, bestämmas till 2,670 kronor. Och hade statskontoret då ansett så mycket större skäl föreligga för tillämpning af nämnda beräkningsgrund, som angifna förhållandet mellan aflöning och pension numera blifvit genom pensionslagen fastslaget att gälla för sådana nämnda lag underkastade tjänster, hvilkas aflöning icke fördelats i lön och tjänstgöringspenningar. Sålunda hade statskontoret visserligen, lika litet som kartverkschefen, ansett Hedéns befattning vara underkastad bestämmelserna i pensionslagen — i sådant fall skulle ju icke erfordras framställning i saken till Riksdagen. Men gentemot kartverkschefen hade statskontoret i berörda utlåtande såsom sin uppfattning uttalat och ansåge fortfarande, att genom pensionslagen ett nytt, starkt stöd tillkommit för tillämpning af ofvan angifna beräkningsgrund, i det att, då genom pensionslagen bestämts ett visst förhållande mellan aflöning och pension för tjänstinnehafvare, som med afgift finge bidraga till egen pensionering, skäl icke syntes föreligga att för tjänst-

innehafvare, som icke finge vidkännas bidrag för sådant ändamål, tilllämpa en till högre pension ledande beräkningsgrund.

Vid beräkning af pensionsbeloppet syntes emellertid, enligt hvad statskontoret nu vidare anført, böra såsom förut i liknande fall skett, exempelvis beträffande gravören vid kartverket C. E. R. Herlin, som på Kungl. Maj:ts förslag enligt beslut af 1907 års Riksdag undfått pension, tagas hänsyn icke blott till vederbörandes fasta arfvode, utan till hela inkomsten i tjänsten. Nu hade kartverkschefen meddelat, att Hedén utom de arfvoden å tillhoppa 4,000 kronor, om hvilka af kartverkschefen i hans föregående framställning i ämnet upplysning lämnats, uppburit särskild aflöning för fältarbeten till belopp af ungefär 1,200 kronor årligen, så att sammanlagda inkomsten af tjänsten för honom uppgått till omkring 5,200 kronor årligen. Vid sådant förhållande vore det blott ett fasthållande af förut angifna beräkningsgrund, då statskontoret nu förklarade sig icke hafva något att erinra mot det af kartverkschefen föreslagna pensionsbeloppet för Hedén eller 3,400 kronor.»

På grund af hvad i ärendet anförts, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande framställning; och får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att geodetförmannen vid rikets allmänna kartverk Anders Petter Hedén må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af tretusenfyrahundra kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då han varder entledigad från sin befattning vid kartverket.

Ang.
pension åt
några befatt-
ningshafvare
vid Ultuna
landtegendom.

72:o) Uti en den 8 april innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (nr 154) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att enhvar af snickaren *Jonas Westerlund*, snickaren *Anders Eriksson* och förre rättaren *Anders Petter Andersson* må från och med månaden näst efter den, under hvilken han entledigats eller entledigas från sin syssla vid Ultuna landtegendom, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 300 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 8 april 1910 innehåller rörande denna fråga följande yttrande af departementschefen:

»Till styrelsen för landtbruksinstitutet vid Ultuna hafva från förvaltaren vid Ultuna landtegendom framställningar gjorts om beredande af pensioner åt snickaren Jonas Westerlund, född år 1832 och sedan år 1856 anställd i institutets och egendomens tjänst, snickaren Anders Eriksson, född år 1836 och sedan år 1875 anställd vid egendomen, samt förre rättaren Anders Petter Andersson, född år 1843 och sedan år 1874 anställd vid utgården Graneberg under nämnda egendom.

Vid dessa framställningar, däri Westerlunds, Erikssons och Anderssons tjänstgöring tillika väl vitsordats, voro fogade, förutom frejdbetyg, äfven läkarbetyg, utvisande att de två förstnämnda till följd af sjukdom vore oförmögna att med eget arbete försörja sig samt att Anderssons arbetsförmåga, likaledes till följd af sjukdom, vore betydligt förminskad.

I underdånig skrifvelse den 20 november 1909 har styrelsen för nämnda institut, med förmälan, att ifrågavarande tre personer, enligt intyg från kommunalnämndens ordförande, vore medellösa, hemställt, att årlig pension måtte tillerkännas enhvar af Westerlund och Eriksson med 300 kronor samt Andersson med 150 kronor.

Till följd af nådiga remisser hafva underdåniga utlåtanden i ärendet afgifvits den 29 november 1909 af landtbruksstyrelsen, den 7 december 1909 af statskontoret och den 22 februari 1910 ånyo af landtbruksstyrelsen, som därvid bifogat ett den 9 februari 1910 afgifvet yttrande från styrelsen för landtbruksinstitutet vid Ultuna.

I sitt förstnämnda utlåtande har landtbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte, i likhet med hvad vid 1909 års Riksdag i ett liknande fall ägt rum, till innevarande års Riksdag aflåta proposition om beredande af pensioner från allmänna indragningsstaten till Westerlund, Eriksson och Andersson med föreslagna belopp.

Statskontoret har i ärendet anført, att med hänsyn till ifrågavarande tre arbetares långvariga anställning i statens tjänst, deras af ålder och sjukdom nedsatta arbetsförmåga samt deras fattiga omständigheter statskontoret ansåge, att ålderdomsunderstöd på statsverkets bekostnad borde dem beredas. Emellertid syntes det statskontoret i någon mån tvifvelaktigt, huruvida den föreslagna formen af pension borde i första hand ifrågasättas för understöd i detta fall. En enskild ägare af större landtegendom plägade sörja för sina uttjänta arbetare genom att bereda dem bostad å egendomen samt vissa naturaförmåner af egendomens afkastning; och på samma sätt hade hittills vanligen förfarits med dylika arbetare vid statens landtegendomar, enär, såvidt statskontoret hade sig bekant, fråga om beredande af kontanta pensioner åt i statens tjänst

anställda jordbruksarbetare icke förekommit annat än till följd af indragning af Ottenby stuteri och i sammanhang därmed beslutad utarrendering af den förut till stuteriet upplåtna Ottenby egendom. Landtbruksstyrelsen hade visserligen i sitt afgifna underdåniga utlåtande i nu förevarande ärende antydtt, att en liknande fråga förelagts 1909 års Riksdag; och styrelsen torde därmed icke kunnat afse annat än antingen frågan om beredande af lifränta åt en skadad arbetserska vid Ultuna egendom eller ock frågan om beviljande af pension åt en åldrig städerska vid landtbruksinstitutet å Ultuna. Ingendera af dessa frågor kunde emellertid enligt statskontorets mening anses i nu förevarande afseende utgöra ett precedensfall. Det ville synas statskontoret som om pensionering af jordbruksarbetare borde ifrågakomma endast om bestämdt hinder mötte mot beredande af underhåll på sätt ofvan nämnts. Huru i detta afseende förhölle sig i nu förevarande fall kunde icke af handlingarna inhämtas. Skulle emellertid vid den utredning härutinnan, som enligt statskontorets mening måste anses erforderlig, innan frågan kunde företagas till afgörande, visa sig att hinder mötte mot beredande af underhåll å Ultuna egendom åt ifrågavarande arbetare, ville äfven statskontoret tillstyrka, att framställning gjordes hos Riksdagen om beviljande åt dem af pensioner. Beträffande de föreslagna pensionsbeloppen, 300 kronor för hvardera af snickarne Westerlund och Eriksson samt 150 kronor för förre rättaren Andersson, innehölle handlingarna i ärendet icke annat, som skulle kunna utgöra anledning till det föreslagna betydligt mindre pensionsbeloppet för den sistnämnde, än att dennes arbetsförmåga endast vore på grund af sjukdom betydligt förminskad, medan däremot de förra vore af samma orsak alldeles oförmögna att försörja sig. Då emellertid Anderssons framskridna ålder och sjuklighet gjorde det sannolikt, att äfven han inom kort tid blefve ur stånd att bidra till sitt uppehälle, samt det i allt fall här endast vore fråga om ett existensminimum, ville det förefalla statskontoret, som om tillräckliga skäl icke skulle förefinnas att med afseende å pensionsbeloppet göra så stor, om ens någon skillnad mellan Andersson och de båda andra.

Styrelsen för institutet har i sitt utlåtande den 9 februari 1910 beträffande sättet för ifrågasatta underhålls tilldelande anført, att styrelsen härutinnan delade statskontorets uppfattning, men att den viktigaste förutsättningen för naturaunderhåll bortfölle, i följd af att bostad icke vid Ultuna kunde beredas de personer, för hvilka pension föreslagits. Då ej heller bränsle, som årligen måste inköpas för egendomens eget behof, eller mjölk från egendomen kunde lämnas till på annan plats

boende understödstagare, ansåge styrelsen sig böra vidhålla sin uppfattning, att i föreliggande fall direkt pensionering vore den lämpligaste formen för understöds gifvande. Beträffande pensionsbeloppens storlek förklarade sig styrelsen så mycket hellre biträda statskontorets uppfattning, som redan under den korta tid, som förflutit efter styrelsens förutnämnda hemställan, Anderssons arbetsförmåga blifvit ytterligare nedsatt.

I sitt sist afgifna utlåtande har landtbruksstyrelsen, under återopande af hvad styrelsen för landtbruksinstitutet anfört, förklarat sig vidhålla hvad landtbruksstyrelsen förut i ärendet anfört och hemställt, dock med den ändring, att landtbruksstyrelsen beträffande Anderssons pensionering förenade sig med institutsstyrelsens senast gjorda hemställan.

Af institutsstyrelsens i ärendet förebragta utredning torde tydligt framgå, att det understöd, hvaraf här ifrågavarande gamla, nu till arbete mer eller mindre oförmögna samt medellösa arbetare gjort sig förtjänta, i förevarande fall icke lämpligen torde kunna utgå in natura. Under sådana förhållanden och då staten icke bör undandraga sig att bidraga till deras uppehälle under deras återstående lifstid, synes mig understödet till dem svårligen kunna utgå i annan form än med visst kontant belopp. Beträffande storleken af dessa belopp synes det mig, på grund af hvad såväl statskontoret som institutsstyrelsen i sin sistnämnda skrifvelse anfört, att någon skillnad mellan de tre understödstagarna icke bör göras; och torde det understöd, hvaraf en hvar af dem bör komma i åtnjutande, skäligen böra bestämmas till 300 kronor.»

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och får sålunda hemställa,

att Riksdagen måtte medgifva, att enhvar af snickaren Jonas Westerlund, snickaren Anders Eriksson och förre rättaren Anders Petter Andersson må från och med månaden näst efter den, under hvilken han entledigats eller enledigas från sin syssla vid Ultuna landtegendom, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af trehundra kronor.

G. Ang. finansdepartementet. *)

Ang.
pension åt
änkan Fred-
rique Schen-
holm.
[27.]

73:o) Uti punkten 27 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att änkan *Fredrique Schenholm*, född Swartling, må från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrifbiträde hos kammarkollegium kan komma att upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 1,000 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 14 januari 1910 innehåller härom följande anförande af departementschefen:

»I en till kammarkollegium ställd, af kollegium med underdånig skrifvelse den 23 oktober 1908 öfverlämnad skrift har det hos kollegium anställda skrifbiträdet, änkan *Fredrique Schenholm*, född Swartling, anhållit, att pension åt henne måtte utverkas. Till stöd för berörda framställning har sökanden anført, att hon, som under en afsevärdt lång tid och utan afbrott varit anställd såsom skrifbiträde hos kollegium samt åt denna verksamhet ägnat de bästa åren af sitt lif, numera börjat känna behof af hvila efter sitt ganska ansträngande arbete i statens tjänst, samt att hon, som enligt bifogadt åldersbevis vore född den 1 oktober 1841, således öfverskridit den ålder, som berättigade statens tjänstemän till afsked med pension. Tillika har sökanden åberopat ett af filosofie kandidaten *Harald Leipziger* och korrespondenten *Geo Wenser* den 24 oktober 1908 utfärdadt intyg af innehåll, att sökanden ej hade någon annan inkomst än den af sitt arbete i kollegium.

För egen del har kammarkollegium i sin förenämnda skrifvelse till en början meddelat, att sökanden hade innehaft sin ifrågavarande befattning allt ifrån det den för kollegium år 1879 fastställda löne-reglering trädte i tillämpning, eller från och med år 1880, och jämväl dessförinnan under 13 år ägnat sig åt att med renskrifning tillhandaga ämbets- och tjänstemän inom kollegium. Sökandens tjänstgöringsskyldighet vore sålunda bestämd, att hon ägde att vara inom ämbetsverket tillstädes under fyra timmar dagligen och därunder tillhandaga med renskrifning och kollationering, hufvudsakligen af kollegii utgående expeditioner, hvarjämte hon hade att äfven i hemmet utföra renskrifning för kollegii räkning äfvensom ombestyra, att sådant renskrifningsarbete,

*) I enlighet med den i 10 hufvudtiteln af statsverkspropositionen förekommande ordningsföljden hafva pensionsfrågor rörande finansdepartementet upptagits sist.

som hon själf icke å tjänsterummet eller i hemmet medhunnit, blefve genom mera tillfällig hjälp utfördt. Hennes aflöning vore sedan några år tillbaka bestämd för arbetet å tjänsterummet till 2 kronor 50 öre för hvarje arbetsdag och för arbetet i hemmet efter taxa till visst belopp för hvarje renskrifvet ark, men därjämte hade såsom löneförbättring pläгат tillerkännas henne vissa gratifikationsbelopp, som under senare år utgått med 100 kronor för hvarje kvartal. Med tillägg af den ersättning, som uppburits för den af henne utom tjänsterummet verkställda renskrifning, hade, enligt uppgift, sökandens årsinkomst af det för kollegii räkning utförda arbetet under senare år uppgått till omkring 1,500 kronor.

Sökanden hade under sin tjänstetid hos kollegium städse ådagalagt stort ordningssinne och utmärkt samvetsgrannhet äfvensom på ett plikttroget sätt och till kollegii synnerliga belåtenhet fullgjort det henne lämnade uppdraget.

Gifvetvis kunde det ej undvikas, att sökandens lämplighet för sina åligganden minskades med tilltagande ålder och att det snart nog kunde blifva önskvärdt, att hon såsom skrifbiträde ersattes med en yngre och friskare kraft.

Kollegium ansåge ock, att, då sökanden till följd af uppnådd sådan ålder, då statstjänare i allmänhet icke plägade förvägras pension, börjat känna behof af hvila, hon borde hafva befogade anspråk på att staten, som under en lång följd af år för sin räkning tagit hennes arbetskraft i anspråk, beredde henne erforderliga medel till sitt lifsuppehälle. Enligt det åberopade intyget vore sökanden ock efter sitt entledigande för sin nödtorftiga utkomst helt och hållet beroende på att dylika medel blefve henne anvisade.

Hvad understödets storlek beträffade ansåge kollegium sig med hänsyn till beloppet af den årsinkomst, sökanden af sin verksamhet för kollegii räkning haft, samt de allt mer stegrade lefnadskostnaderna hafva anledning föreslå detsamma till 1,200 kronor årligen.

På grund af det anförda har kammarkollegium i underdånighet hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva, att sökanden finge från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrifbiträde hos kollegium kunde komma att upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 1,200 kronor för år.

På grund af nådig remiss har statskontoret den 9 december 1908 afgifvit underdånigt utlåtande, däri statskontoret anført följande.

Hvad kammarkollegium anført och handlingarna i ärendet i öfrigt innehölle måste anses innefatta tillfyllestgörande anledning att söka bereda någon pension åt sökanden, då hon på grund af framskriden ålder säkerligen inom kort nödgades lämna sin syssla därstädes. Det af kollegium för henne föreslagna pensionsbeloppet kunde visserligen ingalunda anses i och för sig öfverdrifvet högt. Enligt Riksdagens åren 1904 och 1906 fattade beslut utginge pension till enahanda belopp för förre renskrifvaren i ecklesiastikdepartementet O. W. Helin, hvarvid dock vore att märka, att dennes aflöning i nämnda egenskap uppgått till mer än 2,200 kronor för år. Med erinran, hurusom i 1902 års löne-regleringskommittés betänkande i fråga om fastare anställning för vissa biträden hos statens ämbetsverk hade föreslagits, att ämbetsverkens ifrågavarande biträden, hvilkas aflöning enligt kommitténs mening skulle utgå i form af arfvode, under vissa villkor skulle kunna komma i åtnjutande af ålderdomsunderstöd till belopp, högst motsvarande 50 procent af arfvodet, har statskontoret för egen del förklarat sig anse, att pensionsbeloppet i förevarande fall skäligen borde bestämmas till 1,000 kronor, motsvarande $\frac{2}{3}$ af aflöningsbeloppet, helst detta förhållande mellan aflöning och pension blifvit i pensionslagen fastställdt att gälla för omförmälda lag underkastad tjänst, hvars aflöning icke fördelats i lön och tjänstgöringspenningar.

*Departements-
chefen.*

Sedan sökanden med väl vitsordad tjänstgöring i omkring 42 år, däraf 29 år å ifrågavarande befattning, ägnat tid och krafter åt statens tjänst, synes det mig vara en billig begäran, att henne vid nära 70 års ålder af staten beredes det understöd, utan hvilket hon, enligt hvad upplyst blifvit, vid inträdande minskad arbetsförmåga skulle sakna medel till sin nödtorftiga utkomst. Hvad angår beloppet af den pension, som för sådant ändamål borde sökanden tillerkännas, biträder jag hvad statskontoret därutinnan föreslagit, helst detta förslag kan sägas stå i öfverensstämmelse med hvad Eders Kungl. Maj:t beslutit föreslå Riksdagen i sammanhang med löneregleringen för fångvårdsstyrelsen och general-tullstyrelsen. Å staterna för dessa verk hafva nämligen bland den ordinarie personalen uppförts skrifbiträden, hvilka skulle vara pensionsberättigade under samma villkor, som i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension i allmänhet finnas stadgade för kvinnliga tjänstinnehafvares åtnjutande af pension. Bland aflöningsförmånerna för nämnda skrifbiträden ingår lönen med ett begynnelsebelopp af 700 kronor, hvartill komma två ålderstillägg, hvartdera å 150 kronor, efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring.

Högsta pensionsunderlaget skulle alltså blifva 1,000 kronor och pensionen utgå med detta belopp vid den tidpunkt, då den pensionsberättigade uppnått 60 lefnadsår och 30 tjänstår.

I förevarande fall är upplyst, att sökanden uppfyllt de villkor, som, i händelse hon varit uppförd å ordinarie stat, skulle efter förut angifna grunder hafva fordrats för rätt till pension. Å andra sidan innehar hon en befattning, som, efter hvad jag erfarit, är af den stadigvarande beskaffenhet, att densamma likaväl som omförmälda biträdesbefattningar å fängvårdsstyrelsens och generaltullstyrelsens stater borde uppföras å ordinarie stat.»

Utskottet, som ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att änkan *Fredrique Schenholm*, född Swartling, må från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrifbiträde hos kammarkollegium kan komma att upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af ettusen kronor.

74:o) Kungl. Maj:t har i punkten 28 under tionde hufvudtiteln föreslagit, att anslaget till allmänna indragningsstaten måtte höjas med i jämnadt tal 44,641 kronor eller från 2,569,438 kronor till 2,614,079 kronor.

Ang.
anslaget till
allmänna
indragnings-
staten.
[28.]

Statsrådet och chefen för finansdepartementet har till statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 14 januari innevarande år anfört följande:

»Förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten är i nu gällande riksstat upptaget till 2,569,438 kronor.

Utgifterna från detta anslag hafva i runda tal nedannämnda år uppgått till följande belopp:

år 1904	kronor 2,299,200: —
„ 1905	„ 2,403,800: —
„ 1906	„ 2,488,900: —
„ 1907	„ 2,596,600: —
„ 1908	„ 2,609,600: —

Anslaget torde därför böra ökas med ett belopp, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma upptages till 44,641 kronor, eller från 2,569,438 kronor till kronor 2,614,079: —»

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1911 höja anslaget till allmänna indragningsstaten med 44,641 kronor, eller från 2,569,438 kronor till 2,614,079 kronor, dock med rätt för statsutskottet att vid uppgörande af förslag till riksstaten för nämnda år i anslagets slutsumma vidtaga den jämkning, som för jämnande af riksstatens slutsumma kan finnas erforderlig.

Extra anslag.

75:o) På grund af Kungl. Maj:ts under punkten 29 af tionde hufvudtiteln därom gjorda framställning och med hänvisning till det vid punkt 1 här ofvan intagna utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 23 december 1909, får utskottet hemställa,

Ang.
anslag till
upprätt-
hållande af
arméns
pensionering.
[29.]

att Riksdagen må å extra stat för år 1911 anvisa ett förslagsanslag af 2,350,000 kronor, att användas såväl till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

76:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts i punkten 30 under tionde hufvudtiteln gjorda framställning och med hänvisning till det under föregående punkt åberopade statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden hemställer utskottet,

Ang.
förstärkning
af stats-
bidraget till
pensionering
af änkor och
barn efter
befäl och
underbefäl
med vederlikar
vid armén.
[30.]

att Riksdagen må till förstärkande af det i 1910 års riksstat uppförda anslaget för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 504 kronor.

77:o) Ut i punkten 31 af förevarande hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för utdelande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de af Kungl. Maj:t med 1907 års Riksdag bestämda grunder å extra stat

Ang. anslag
till tillfälliga
understöd åt
afskedade
under-
officerare och
vederlikar vid
armén.
[31.]

under tionde hufvudtiteln för år 1911 uppföra ett förslagsanslag å 28,131 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 20 november 1909 innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

»För beredande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de af Kungl. Maj:t med 1907 års Riksdag bestämda grunder har Riksdagen beviljat ett förslagsanslag å extra stat af 34,360 kronor för hvart och ett af åren 1908 och 1909 samt af 30,620 kronor för år 1910.

Till åtlydnad af Kungl. Maj:ts i nådigt bref den 18 oktober 1907 meddelade föreskrift därom, att direktionen öfver arméns pensionskassa skulle årligen till Kungl. Maj:t aflämna uppgift angående det anslagsbelopp, som med hänsyn till de under löpande året utbetalda belopp samt de understödstagare, som under året aflidit eller eljest såsom behöriga sökande afgått, kunde beräknas för nästpåföljande år blifva erforderligt för ifrågavarande ändamål, har direktionen öfver nämnda pensionskassa uti underdånig skrifvelse den 3 innevarande månad meddelat, att 29 af de personer, som skulle kunnat erhålla understöd från detta anslag, enligt ingångna underrättelser aflidit eller af annan anledning upphört att vara behöriga sökande. Högsta möjliga understödsbelopp, verkliga eller beräknade, har för dessa uppgått till sammanlagdt 2,789 kronor. Då emellertid enligt Riksdagens beslut år 1909 under tionde hufvudtiteln, punkten 70, såsom berättigade sökande tillkommit tre personer med ett sammanlagdt högsta understödsbelopp af 300 kronor, har direktionen ansett, att ifrågavarande anslag för år 1911 borde efter frånräknande af skillnaden mellan sistnämnda tvenne belopp uppföras med 28,131 kronor.»

Mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet ej haft något att erinra och hemställer sålunda,

att Riksdagen må för utdelande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de af Kungl. Maj:t med 1907 års Riksdag bestämda grunder å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1911 uppföra ett förslagsanslag af 28,131 kronor.

78:o) På grund af Kungl. Maj:ts i punkten 32 af tionde hufvudtiteln därom gjorda framställning och med hänvisning till det här ofvan under punkt 4:o anförda utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 31 december 1909, hemställer utskottet,

Ang.
förstärkning
af 1910 års
anslag för
bidrag till
flottans
pensions-
kassas
gratalfond.
[32.]

att Riksdagen må till förstärkande af det i 1910 års riksstat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratalfond å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 6,200 kronor.

79:o) Uti punkt 33 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *dels* medgifva att, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, äldre behöfvande folkskollärare och folkskollärarinnor, hvilka före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, må för år 1911 tillerkännas understöd till så stort belopp, att detsamma tillsammans med pensionsbeloppet uppgår till 525 kronor, *dels ock* för ändamålet på extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 36,637 kronor.

Ang.
understöd åt
vissa äldre be-
höfvande folk-
skollärare och
folkskollära-
rinnor.
[33.]

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 31 december 1909 har departementschefen i denna fråga anfört följande:

»Med föranledande af de förbättrade villkor, som från och med år 1907 bereddes folkskollärarkåren, anhöllo uti en under år 1907 till Kungl. Maj:t ingifven underdånig petition åtskilliga före nämnda år pensionerade folkskollärare och folkskollärarinnor om vidtagande af åtgärder för beredande af *bättre pensionsförmåner* åt petitionärerna och deras änkor och barn. Petitionen är af följande innehåll:

Petition af år
1907.

'Undertecknade, före innevarande år pensionerade folkskollärare från skilda trakter inom hela vårt land, hafva tänkt sig möjligheten att till sina otillräckliga pensioner erhålla ett årligt dyrtidstillägg.

Våra löneförmåner under hela vår tjänstetid voro nämligen så ringa, att vi ej *då* utan ständigt tryckande ekonomiskt bekymmer kunde existera på dem, hvilket allt är lika påtagligt som allmänt känt och erkänt.

För de förhöjningar af lönerna, som gång efter annan beviljades, kände vi oss mycket tacksamma och uppmuntrade, men i själfva verket blef, i följd af myntvärdets ständiga sjunkande, vår ställning genom dem knappast förbättrad. I hopp om verksammare löneförhöjning och ålderstillägg härdade vi, i motsats till många andra, emellertid ut, tills vi, i allmänhet nedbrutna, måste taga afsked. Men då minskades våra

existensmedel icke blott med $\frac{1}{4}$ af den forna kontanta lönen utan ock med förlusten af fri bostad, bränsle och planteringsland samt med det goda ekonomiska stöd, hvilket våra elevers tacksamma föräldrar i växlande former i allmänhet lämnade oss.

Nu stå vi emellertid i närvarande dyra tid hänvisade till att existera på endast $\frac{3}{4}$ af vår afstådda kontanta lön, d. v. s. på pensionen, minskad med afgiften till änke- och pupillkassan samt de erforderliga skatterna. Men våra lefnadsbehof äro ej mindre nu än före afskedstagandet. Snarare hafva de tillväxt med åren, då nervklenheten, bräckligheten och ålderdomssvagheten mera påkalla läkares och andras nu så dyrlejda omvårdnad och hjälp. Våra existensvillkor som f. d. statens och kommunens tjänstemän i förening äro gifvetvis nu så tryckta, att vi ej längre kunna uthärda därmed, utan nödgas gifva det tillkänna för möjlig rättelse. Som det nu gestaltar sig för oss, måste våra *barn*, om de därtill äro i tillfälle, bidraga till vår utkomst, och där någon af oss har något utom pensionen, så måste detta, till barnens framtida ekonomiska skada, anlitas för anskaffandet af vårt dagliga bröd. Inga andra, med oss i öfrigt jämnställda tjänstemän, hvilka dessutom, i motsats till oss, i regel pensioneras efter *hela* sin afstådda sista lön, äro lämnade med så klena pensionsvillkor som vi. Orsakerna härtill äro väl förnämligast de hittills segslitna fördomarne mot folkskolan; men då vi alltid i vår om än så oansenliga verksamhet för och bland ungdomsskolorna haft vårt folks och fosterlands sanna välgång som mål för vårt kanske mera banbrytande arbete, så synes och kännes förhållandet oss lika tungt som egendomligt. Det torde emellertid framgå, att *vi* i synnerhet väl behöfde pensioneras efter *hela* vår lön och således äfven för husrums-, bränsle- och planteringslandsvärdet; och på denna grund skulle vår pension nu hafva varit 262 kronor 50 öre större än den är, emedan nämnda naturapersedlar gärna icke torde kunna värderas under 350 kronor i genomsnitt.

Då pensionen är afsedd att vara den uttjäntes relativt anständiga existensmedel, så torde vår anhållan om dess höjning svårigen kunna anses omotiverad. Vi ha visserligen ingen skrifven lags rätt till förbättring i våra pensionsvillkor; men vi vädja till vederbörande i denna vår nog så ömtåliga sak.

Våra från och med år 1907 afskedstagande kamrater hade icke heller laglig rätt att få lönen och därmed pensionen höjd till nuvarande maximum. Men liksom vederbörande ändå, inseende lönens och pensionens otillräcklighet, förlidet år genom statsanslag såg deras behof tillgodo, så bedja och hoppas vi, att äfven våra pensionsvillkor

af samma skäl och på samma sätt tillgodoses, helst som prisstegringen å lifsmedlen sedan dess fortgått och fortgår.

Det förhållandet, att lärare, hvilka flere eller färre år, ja i något fall blott några månader före år 1907 tagit afsked, för sin utkomst äro hänvisade till ett belopp, som jämförelsevis så mycket understiger den till våra vederlikar från och med samma år normalt utgående pensions storlek, torde i och för sig innebära maning till rättelse, helst som de lika litet som vi hittills erlagt någon afgift till pensionskassan, hvilken under och på grund af äfven vår 30-, 40- å 45-åriga tjänstgöringstid växt till sitt nuvarande ansevärliga belopp.

Visserligen veta vi, att pensionsförhöjningar af princip sällan beviljats; men å andra sidan torde ej kunna förnekas, att *våra* pensionsförhållanden, såsom ofvan visats, väsentligen avvika från den allmänna principen. Oss synes därför, att de principiella skälen för vår pensions höjning äro de icke minst talande och manande. Och liksom pension icke så sällan beviljas åt sådana uttjänste, som annars icke under tjänstetiden emottogo aflöning eller aflönades med beräkning att erhålla sådan, så torde förhöjning af vår otillräckliga pension hafva nog talande skäl för sig. Att åt oss på ett eller annat sätt, under ena eller andra benämningen höja pensionen för en snart svunnen tid synes icke heller kräfva något jämförelsevis stort belopp, enär för hvarje halfår, som går, anslaget härför tages allt mindre i anspråk.

Vi anse oss sålunda från alla sidor sedt föra en rättfärdig, nödig och möjlig sak, då vi härmed i största ödmjukhet anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes nådigst upptaga och gilla denna vår petition samt på grund däraf vidtaga tjänliga åtgärder för att vi samt våra änkor och oförsörjda barn efter oss från och med år 1908 måtte ur folkskollärarnes pensionskassa eller genom statsanslag erhålla ett tillägg till vår nuvarande pension, så att denna jämte tillägget uppgår till samma belopp, hvarmed de folkskollärare pensioneras, hvilka år 1907 afgå med pension efter nu lagliga högsta lönegraden, eller, om detta icke skulle anses kunna beviljas, att hvar och en af oss uppflyttas i pensionsrätt efter den högre aflöning, som bestämdes efter vårt afskedstagande.'

Direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning afgaf den 21 januari 1908 inforordadt underdånigt utlåtande öfver petitionen och anförde därvid följande:

'Beträffande till en början den begärda höjningen af sökandenas egna pensioner får direktionen, med framhållande att i hvarje fall folk-

*Dir. öfver
folksk.-lär:s
pens.-ivr. d.
21 jan. 1908.*

skollärarnas pensionsinrättning ej lämnar tillgång till bestridande af denna utgift, hvadan höjningen måste med statens medel bekostas, från allmänt principiell synpunkt erinra, hurusom ett bifall till framställningen i ena eller andra formen skulle väsentligen rubba proportionen mellan lön och pension äfvensom att staten finge för dessa äldre pensionärers del vidkännas proportionsvis större kostnader än för dem, som under år 1907 uppförts å pensionsstat. Det förtjänar ock påpekas att i och med införandet af nu gällande pensioner vederbörande lärare ålagts att själfva bidraga till sin pensionering, något hvarifrån sökandena varit befriade.

För den händelse Eders Kungl. Maj:t emellertid skulle finna ansökningen böra föranleda till åtgärd, har direktionen — under antagande att sådan åtgärd komme att inbegripa ej endast sökandena utan samtliga före år 1907 pensionerade folkskollärare och folkskollärarinnor — utredt, hvilken kostnad skulle erfordras för höjande af samtliga till dessa utgående pensioner enligt de från och med år 1907 gällande delaktighetsbeloppen eller 1,350 kronor för lärartjänst och 1,200 kronor för lärarinnetjänst. Direktionen har härvid funnit, att för år 1908 beräknas komma att utgå hela och afkortade pensioner efter delaktighetsbelopp af 1,000 kronor och därunder, de förra till belopp af 588,910 kronor, fördelade på 886 män och 68 kvinnor, samt de senare till belopp af 139,459 kronor, fördelade på 226 män och 72 kvinnor. Nämda pensioner, uträknade efter nu gällande delaktighetsbelopp, skulle utgöra, de hela pensionerna 958,718 kronor och de afkortade 243,779 kronor 70 öre eller, efter höjning till jämna krontal i rundt tal 244,000 kronor. För en dylik höjning af pensionerna skulle således för år 1908 erfordras ett anslag af 369,808 kronor för de hela pensionerna och af 104,541 kronor för de afkortade eller tillhoppa 474,349 kronor, hvilket anslag naturligen skulle komma att under de följande åren efter hand minskas för att efter en tidrymd, som torde kunna beräknas till 30—35 år, helt upphöra.

I fråga om det af sökandena alternativt framställda yrkandet, att hvar och en af dem skulle 'uppflyttas i pensionsrätt efter den högre aflöning, som bestämdes efter deras afskedstagande', får direktionen, som utgår från att 'aflöning' här är att anse liktydigt med delaktighetsbelopp, till en början erinra att, hvad beträffar tiden före år 1907, delaktighetsbeloppet först från och med år 1901 varit fixt, nämligen 1,000 kronor, under det att därförut skoldistriktet ägt att under vissa förutsättningar själfva bestämma tjänsters delaktighet mellan vissa maximi- och minimibelopp. Förutom att det med hänsyn härtill är

ovisst, huru ansökningen i denna del är att förstå, måste i hvarje fall den angifna beräkningsgrunden för pensionsförhöjning, huru densamma än skall tillämpas, anses leda till otillfredsställande resultat, särskildt därutinnan att ökningen ingalunda torde — såsom enligt det af sökandena i första hand framställda yrkandet — till största delen komma de mindre pensionerna till godo utan snarare tvärtom. I detta hänseende erinras att minimibeloppen för tjänsters delaktighet utgjort: åren 1867—1873 400 kronor, åren 1874 och 1875 500 kronor, åren 1876—1891 600 kronor, åren 1892—1898 700 kronor samt åren 1899 och 1900 800 kronor, hvarefter fixa delaktighetsbelopp varit gällande, nämligen 1,000 kronor åren 1901—1906 och sedermera 1,350 kronor för manlig tjänst och 1,200 kronor för kvinnlig. De efter nämnda delaktighetsbelopp bestämda *hela* pensionerna utgöra således respektive 300 kronor, 375 kronor, 450 kronor, 525 kronor, 600 kronor, 750 kronor samt 1,013 kronor för manlig tjänst och 900 kronor för kvinnlig tjänst; och framgår således att under det en pension på t. ex. 300 kronor skulle enligt förevarande yrkande kunna ökas med endast 75 kronor, en pension på 600 kronor skulle kunna ökas med 150 kronor och en pension på 750 kronor med 263 kronor för manlig pensionär och 150 kronor för kvinnlig. Då förevarande yrkande sålunda ej synes öfverensstämma vare sig med det i första hand framställda eller med hvad sökandena till stöd för sin ansökning i dess helhet anfört, har direktionen saknat anledning att ingå i någon undersökning om den kostnad för statsverket ett bifall till ansökningen i denna del skulle medföra.

Hvad slutligen angår yrkandet om höjning af framdeles utgående pensioner till sökandenas änkor och barn får direktionen erinra om den höjning af pensioner från folkskollärarnas änke- och pupillkassa, som från och med år 1908 genomförts. Att, såsom sökandena yrkat, redan nu företaga en ytterligare höjning af en del af dessa pensioner, synes knappast vara tillrädligt.

På grund af nådig remiss afgaf statskontoret den 4 april 1908 underdånigt utlåtande i ärendet och förklarade sig därvid instämma uti hvad direktionen yttrat. Vidare anförde statskontoret följande.

*Statskontoret
d. 4 april 1908.*

Det torde icke kunna förnekas, att de pensionsbelopp, som från omförmälda pensionsinrättning utginge till de för längre tid sedan pensionerade folkskollärarne och folkskollärarinnorna, numera vore alldeles otillräckliga för äfven det torftigaste uppehälle; och otvifvelaktigt funnes bland dessa mången, som under rådande dyrtid lede verklig nöd. För de sämst lottade måste därför något understöd anses vara af behovet

synnerligen påkalladt. Hvad dessa sistnämnda beträffade företedde nu förevarande framställning en viss likhet med de af f. d. underofficerare och vederlikar vid armén i enahanda syfte gjorda underdåniga ansökningar, hvaröfver statskontoret den 21 mars 1907 afgaf infordradt underdånigt utlåtande. I enlighet med Kungl. Maj:ts i anledning af nyssberörda ansökningar aflåtna proposition beviljade 1907 års Riksdag ett förslagsanslag å extra stat under tionde hufvudtiteln för utdelning af tillfälliga understöd åt en del afskedade underofficerare och vederlikar vid armén; och bestämdes därvid såsom villkor, att understöd ej finge tilldelas annan än den, som styrkt sig vara i behöfvande omständigheter och före viss tidpunkt erhållit afsked med pension, samt att i afseende å understödets belopp vissa närmare angifna föreskrifter skulle iakttagas.

En dylik åtgärd syntes med visst fog kunna ifrågasättas jämväl hvad beträffade de sämst lottade bland den folkskollärarypersonal, som pensionerats efter äldre grunder. Statskontoret, som för sin del icke kunde finna annat än billigt, att äfven i detta fall på liknande sätt bereddes någon hjälp, ansåge sig emellertid i saknad af möjlighet att utreda och beräkna de kostnader, som ett dylikt tillfälligt understöd åt nu ifrågavarande pensionärer skulle medföra, icke kunna i ämnet afgifva något förslag, hvilket ju alltid till sin omfattning måste i någon mån afpassas efter kostnaderna. Statskontoret måste därför inskränka sig till att hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes, därest nu antydda åtgärd funnes vara i detta fall af omständigheterna påkallad, anbefalla vederbörande att i sådant syfte inkomma med utredning och förslag.

*Direktionen
d. 5 sept. 1908.*

Genom nådig remiss den 11 april 1908 anbefalldes direktionen att inkomma med utredning och förslag i det syfte, som fanns angifvet i statskontorets nyssberörda underdåniga utlåtande. Till åtlydnad häraf inkom direktionen med underdånigt utlåtande af den 5 september 1908, däri direktionen anförde följande.

Med anledning af hvad statskontoret i förevarande fråga anført får direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning till en början erinra, hurusom Kungl. Maj:t i nådig proposition till 1907 års Riksdag föreslagit och Riksdagen medgifvit, att å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1908 skulle uppföras ett förslagsanslag å 34,360 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén under villkor, att understöd ej finge tilldelas annan än den, som styrkt sig vara i behöfvande omständigheter och före år 1902 erhållit afsked med pension från arméns pensionskassa eller, på grund af viss författning, från allmänna indragningsstaten,

samt att i afseende å understödets belopp iakttoges, att för den, hvil-
kens pension och fyllnadspension icke uppginge till 200 kronor, under-
stödet icke finge tillsammans med pensionen och fyllnadspensionen
öfverstiga 300 kronor, och att till annan pensionär understöd icke finge
utgå med högre belopp än 100 kronor eller tillsammans med pension
och fyllnadspension öfverstiga 600 kronor.

Såsom direktionen i sitt förut i ärendet afgifna underdåniga ut-
låtande anført, utgöra beloppen af de före år 1907 bestämda hela pen-
sionerna lägst 300 kronor och högst 750 kronor. De häremellan lig-
gande hela pensionerna utgå med 375 kronor, 450 kronor, 525 kronor
och 600 kronor. Pensionsbeloppet 750 kronor var det gällande åren
1901—1906, beloppet 600 kronor var minimum för hel pension åren
1899 och 1900 samt beloppet 525 kronor minimum för hel pension
åren 1892—1898.

Med afseende å de villkor, som föreskrifvits i fråga om tillfälliga
understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén har
direktionen ansett sig böra i främsta rummet fästa uppmärksamheten
vid de pensionärer, hvilkas pensioner ej uppgå till 600 kronor. Dessas
antal uppgår till 710. Sammanlagda beloppet af till dem för närvarande
utgående pensioner utgör 337,344 kronor. Skulle samtliga dessa pen-
sioner höjas till 600 kronor, blefve pensioneringssumman 426,000 kronor;
och skulle för åstadkommande af denna höjning således fordras ett
belopp af högst 88,656 kronor. Denna summa komme dock att endast
till viss del tagas i anspråk, dels med hänsyn till det villkor som i
förevarande fall, i likhet med hvad ägt rum med pensionerade under-
officerares understöd, torde böra uppställas, nämligen att vederbörande
understödstagare skulle styrka sig vara i behöfvande omständigheter,
dels ock på grund af den inom ifrågavarande klass af pensionärer
ganska starka dödligheten. I hvad mån dessa omständigheter kunna
öfva inverkan är dock ej möjligt att beräkna.

För den händelse att en höjning af samtliga pensioner under
600 kronor till nämnda belopp skulle anses verka för ojämnt och bereda
särskildt de lägre pensionerna en jämförelsevis allt för stor ökning,
har direktionen tänkt sig, att den bestämmelse lämpligen kunde tillika
meddelas, att intet understöd dock finge öfverstiga 200 kronor. Häri-
genom skulle de sämst ställda pensionärerna, nämligen de, hvilkas
pensioner understiga 400 kronor, samtliga komma i åtnjutande af detta
jämförelsevis höga, men förvisso välbehöfliga understöd af 200 kronor.
Dessa pensionärers antal uppgår dock endast till 92 stycken. De pen-

sionärer, hvilkas pension öfverstiger 400 kronor, skulle komma i åtnjutande af mindre understöd i den mån deras pensioner närmade sig beloppet 600 kronor. Det anslag, som skulle erfordras för en höjning af ifrågavarande pensioner med nu angifna modifikation, skulle enligt här anställd beräkning utgöra 82,576 kronor 75 öre.

Skulle det anses att pensionerna öfver 400 kronor ej böra i sin helhet höjas till 600 kronor, utan att jämväl här en viss gräns för utgående understöd borde — utöfver den allmänna gränsen af 600 kronor — föreskrifvas, har direktionen antagit, att en föreskrift i sådant hänseende lämpligen borde innehålla att intet understöd dock finge öfverstiga 100 kronor. Denna ytterligare modifikation skulle nedbringa det för pensionsförhöjningen i dess helhet erforderliga anslag till 67,644 kronor.

För den händelse att den föreslagna ökningen af 200 kronor å alla pensioner under 400 kronor skulle anses jämväl böra underkastas någon begränsning, torde en dylik lämpligen kunna åstadkommas genom en föreskrift af den innebörd att nämnda pensioner tillsammans med understödet ej finge öfverstiga ett belopp af 500 kronor. Härigenom skulle nämnda anslag kunna minskas till 63,711 kronor.

Under förutsättning att sistnämnda anordning skulle vinna Eders Kungl. Maj:ts bifall, torde sålunda böra föreslås, att å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1909 uppföres ett förslagsanslag å 63,711 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt pensionerade folkskollärare under villkor att understöd ej må tilldelas aunan än den, som styrkt sig vara i behöfvande omständigheter och före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, samt att i afseende å understödets belopp skall, oafsedt om åtnjuten pension är hel eller afkortad, iakttagas att för den, hvilkens pension icke uppgår till 400 kronor, understödet ej får öfverstiga 200 kronor men ej heller jämte pensionen uppgå till högre belopp än 500 kronor, och att för den, hvilkens pension uppgår till 400 kronor men icke till 600 kronor, understöd må utgå med högst 100 kronor, dock så att understödet tillsammans med pensionen ej får öfverstiga 600 kronor.

För den händelse det skulle anses åsamka statsverket för dryg kostnad att i nu angifna utsträckning bereda tillfälligt understöd, har direktionen tänkt sig, att dock de före detta folkskollärare, hvilkas pensioner ej uppgå till 525 kronor, borde komma i åtanke i fråga om understöd. Dessa pensionärers antal utgör 359 stycken och en höjning af samtliga dessas pensioner till ett belopp af 525 kronor skulle kräfva ett anslag af 36,637 kronor. Då det belopp, hvartill pension och under-

stöd tillhopa sålunda skulle uppgå, ju ej, såsom enda existensmedel betraktadt, kan anses högt tilltaget, torde ett understöd i denna ringare utsträckning ej böra förbindas med annat villkor än att vederbörande pensionerats före år 1907 och styrker sig vara i behöfvande omständigheter.'

Till Eders Kungl. Maj:t ingafs sedermera en ny petition i ärendet, uti hvilken petitionärerna, efter erinran om den förra petitionens syfte, anhöllo, att, därest Eders Kungl. Maj:t icke skulle för alla undertecknarna af den förra petitionen föreslå förhöjningen af pensionen till 1,013 kronor, förslag åtminstone måtte göras om förhöjning med 263 kronor, hvilket belopp ungefär motsvarade pension efter värdet af deras aflöning med de i petitionen omnämnda naturaförmånerna. Därigenom skulle deras pension, som nu utginge med 450, 525, 600 eller 750 kronor, komma att uppgå till 713, 788, 863 eller 1,013 kronor och proportionen mellan deras pensionsbelopp förblifva oförändrad. Den för detta ändamål erforderliga anslagssumman vore visserligen hög, men det låge i öppen dag, att på grund af många af petitionärernas bräcklighet och öfverhufvud höga ålder summan hastigt komme att sjunka till en jämförelsevis obetydlighet.

*Petition af
år 1908.*

Sistnämnda petition remitterades till direktionen öfver folkskol-lärarnas pensionsinrättning, och direktionen afgaf underdånigt utlåtande den 12 oktober 1908. Däri återopade direktionen, hvad den i sina den 21 januari och den 5 september 1908 afgifna utlåtanden anfört och tillade därefter:

*Direktionen
d. 12 okt. 1908.*

'Hvad beträffar det nya, som nu föreliggande petition innehåller, eller de före år 1907 bestämda pensionernas höjande med 263 kronor får direktionen särskildt anföra följande.

Den föreslagna höjningen motiveras därmed att nämnda belopp skulle ungefärligen motsvara pension efter värdet af vissa naturaförmåner, nämligen tjänlig bostad och bränsle samt planteringsland. Då emellertid pensionen icke vare sig för närvarande beräknas eller tillförne beräknats å ifrågavarande förmåner, hvilka jämväl för närvarande tillkomma vederbörande tjänsteinnehafvare, vill det synas direktionen, som om angifna grund för anspråket å pensionsförhöjning icke vore hållbar.

Hvad angår beloppet af den äskade pensionsförhöjningen, 263 kronor, hafva sökandena ej närmare angifvit, enligt hvilken beräkningsgrund de kommit till nämnda siffra, men har direktionen ej anledning antaga att densamma skulle vara för hög.

En höjning af pensionerna med nämnda belopp skulle dock i visst fall leda till otillfredsställande resultat. Då i petitionen ej göres någon åtskillnad mellan manliga och kvinnliga pensionärer, skulle det nämligen inträffa, att kvinnlig pensionär med 750 kronors pension skulle få densamma höjd till 1,013 kronor, det vill säga till och med till högre belopp än hvad enligt nu gällande bestämmelser tillkommer folkskollärarinnor med hel pension eller 900 kronor.

Då detta ej kan hafva afsetts, torde petitionen böra anses i angifna fall gå ut på en förhöjning med allenast 150 kronor.

Med denna begränsning skulle den ifrågasatta pensionsförhöjningen, enligt här verkställd beräkning, kräfva en kostnad per år af 323,061 kronor, hvilken kostnad dock naturligen skulle i mån af pensionärernas fränfälle komma att år för år minskas för att helt upphöra efter en tidrymd af 30 till 35 år.'

*Riksdagen
1909.*

Denna fråga blef icke genom nådig proposition förelagd 1909 års Riksdag, men i Andra kammaren väcktes af herrar Hellström och Johansson i Jönköping en motion, däri, under åberopande af förstnämnda petition och den utredning, som finnes innefattad i direktionens utlåtande af den 5 september 1908, hemställdes, att Riksdagen ville besluta, att de f. d. folkskollärare, som före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, måtte erhålla ett årligt understöd efter sådana grunder, att för den pensionstagare, hvilkens pension icke uppgår till 400 kronor, understödet ej får öfverstiga 200 kronor, men ej heller jämte pensionen uppgå till högre belopp än 500 kronor, och att för den, hvilkens pension uppgår till 400 kronor, men icke till 600 kronor, understöd må utgå med högst 100 kronor, dock så att understödet tillsammans med pensionen ej får öfverstiga 600 kronor; samt att för detta ändamål å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1910 måtte beviljas ett förslagsanslag af 63,711 kronor.

Uti sitt utlåtande angående regleringen af utgifterna under rikstatsens tionde hufvudtitel afstyrkte statsutskottet bifall till motionen, emedan frågan vore på Eders Kungl. Maj:ts pröfning beroende, och statsutskottets hemställan bifölls i båda kamrarna.

*Departements-
chefen.*

Den af petitionärerna framställda ansökan om en höjning af pensionerna så väl till dem själfva som till deras änkor och barn synes mig visserligen behjärtansvärd. Ett tillmötesgående af de sökandes önsknigar, sådana de föreligga, torde dock icke lämpligen kunna ske vare sig i den ena eller andra formen, emedan icke allenast anse- nliga

belopp skulle erfordras härför, utan äfven de antagna grunderna för pensions tilldelande i väsentlig mån rubbas såväl med afseende på lärarna själfva som deras änkor och barn. Däremot anser jag liksom vederbörande myndigheter ett *mindre understöd* af mera tillfällig natur och beroende på de sökandes behof hafva synnerligen beaktansvärda skäl för sig. Redan af denna begränsning följer, att understöden böra utgå till dem, som hafva de lägsta pensionsbeloppen.

Jag ansluter mig härvid till det af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning i dess sista alternativ framställda förslag, att gränsen bör sättas så, att allenast de, som hafva pension understigande 525 kronor skulle få del af understödet. Denna förmånsrätt bör, då här ju är fråga om ett existensminimum, på sätt jämväl direktionen beräknat, tillkomma såväl helpensionärer som dem, hvilka afgått med afkortad pension. Till jämförelse vill jag påpeka, att småskollärarinnorna från och med år 1909 erhålla 450 kronor såsom helt understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, äfvensom att allt sedan år 1908 ett understöd af 400 kronor tilldelats sådana äldre behöfvande folkskollärare, hvilka afgått före tillkomsten af folkskollärarnas pensionsinrättning.

Det låter sig ju icke förneka, att äfven sådana folkskollärare, som hafva en pension af 525 kronor, skulle kunna vara i behof af någon ökning, men jag anser mig dock under nuvarande förhållanden i främsta rummet böra behjärta deras behof, som hafva en pension understigande sistnämnda belopp.

I öfverensstämmelse med direktionens öfver folkskollärarnas pensionsinrättning förberörda förslag anser jag sammanlagda summan af pension och det tillerkända understödet böra bestämmas till 525 kronor eller det minsta belopp, hvarmed *hela* pensioner hafva utgått efter år 1892. Visserligen skulle de, som nu hafva endast 300 kronor i pension, härigenom få en förhållandevis afsevärd förhöjning, men dessa äro ju också de, som allra mest äro i behof af hjälp.

Redan af hvad jag förut yttrat framgår, att understöd skulle utgå endast till pensionär, som befinner sig i behöfvande omständigheter.

Enligt de beräkningar, som direktionen verkställt, skulle för realiserandet af direktionens ifrågavarande förslag erfordras ett anslag af 36,637 kronor.»

Äfven utskottet anser goda skäl vara anförda för att de ifrågavarande folkskollärarna och folkskollärarinnorna genom ett tillfälligt understöd i mån af behof erhålla någon förbättring af de pensioner,

*Utskottets
yttrande.*

som enligt gällande bestämmelser för närvarande utgå till dem. En liknande förmån har alltsedan år 1908 på grund af Riksdagens beslut kunnat beredas vissa äldre, afskedade underofficerare och vederlikar vid armén. Likasom det anslag, som för sistnämnda ändamål anvisats, bör äfven det nu ifrågavarande anslaget kunna år efter år minskas, i mån som de pensionsberättigades antal kommer att nedgå.

På grund af hvad sålunda och i öfrigt blifvit i ämnet anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning,

dels medgifva att, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, äldre behöfvande folkskollärare och folkskollärarinnor, hvilka före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, må för år 1911 tillerkännas understöd till så stort belopp, att detsamma tillsammans med pensionsbeloppet uppgår till 525 kronor,

dels ock för ändamålet på extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1911 anvisa ett belopp af 36,637 kronor.

Ang.
extra pensionsafgifter
till folkskollärarnas
pensionsinrättning.
[34.]

80:o) Kungl. Maj:t har i punkt 34 under tionde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att för bestridande af de extra pensionsafgifter, hvilka på grund af § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning nu utgå eller till följd af de af 1906 och 1907 årens Riksdagar beslutade ändrade bestämmelser om delaktighetsbeloppen i nämnda inrättning komma att utgå, på extra stat för år 1911 bevilja ett förslagsanslag å 20,000 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 31 december 1909 innehåller rörande ifrågavarande framställning följande yttrande af departementschefen:

»I § 8 af reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning, sådan denna § lydde, innan den genom nådiga kungörelsen den 14 september 1906 erhöll sin nuvarande affattning, var stadgadt, att, därest pension skulle blifva folkskollärare tillagd, innan skolområdet eller skoldistriktet för den lön, efter hvilken delaktighet i pensionsinrättningen med afseende å hans tjänst innehades, erlagt så många årsafgifter, som motsvarade de ordinarie tjänstär, skolläraren enligt stadgandena i §§ 15

och 17 för erhållande af pension måste äga, skulle skolområdet eller skoldistriktet vara förbundet att gälda beloppet af de bristande årens afgifter, dock efter afräkning af det belopp, som för en lägre lön under högst lika många år möjligen kunde vara erlagdt, på det sätt, att årligen, ifrån det pensionen började utgå, extra pensionsavgift till lika belopp med den i § 7 bestämda skulle erläggas, intill dess pensionsinrättningen därigenom blifvit till fullo godtgjord för bristen, dock att, därest pensionstagaren under tiden doge eller förlorade sin pensionsrätt, denna extra pensionsavgift komme att upphöra med den månad, då detta inträffat.

I sammanhang med sitt beslut i anledning af Kungl. Maj:ts proposition den 13 januari 1906 angående lönereglering för lärare vid folkskolor m. m. beslöt Riksdagen på grund af väckt motion, att från och med den 1 januari 1907 de extra pensionsavgifter, hvilka på grund af § 8 i nyssnämnda pensionsreglemente då utginge eller till följd af den föreslagna löneregleringen komme att utgå, skulle erläggas af statsmedel, och beviljade Riksdagen för sådant ändamål på extra stat för år 1907 ett förslagsanslag under riksstatens tionde hufvudtitel af 20,000 kronor.

Kungl. Maj:t, som hos 1907 års Riksdag gjorde särskilda framställningar om höjning af delaktighetsbeloppen i folkskollärarnas pensionsinrättning för lärarpersonalen vid högre folkskolor äfvensom för lärare och lärarinnor i läsåmnen vid folkskoleseminariernas öfningsskolor, föreslog samma års Riksdag att för bestridande af de extra pensionsavgifter, hvilka på grund af § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning då utginge eller till följd af de af 1906 års Riksdag beslutade eller 1907 års Riksdag föreslagna ändrade bestämmelser om delaktighetsbeloppen i nämnda inrättning komme att utgå, på extra stat för år 1908 under riksstatens tionde hufvudtitel bevilja ett förslagsanslag å 20,000 kronor; och denna framställning blef af Riksdagen bifallen.

För samma ändamål beviljade Riksdagen för hvarterdera af åren 1909 och 1910 likaledes 20,000 kronor.»

Då utskottet ej haft något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t i omförmälda hänseende föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för bestridande af de extra pensionsavgifter, hvilka på grund af § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning nu utgå eller till följd af de af 1906 och 1907 årens Riksdagar

beslutade ändrade bestämmelser om delaktighetsbeloppet i nämnda inrättning komma att utgå, på extra stat för år 1911 under riksstatens tionde hufvudtitel bevilja ett förslagsanslag å 20,000 kronor.

Ang.
tillfälligt
understöd åt
vissa pensione-
rade krono-
jägare.
[35.]

81:o) Kungl. Maj:t har uti punkt 35 under tionde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att på extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1911 uppföra ett förslagsanslag af 5,700 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behöfvande omständigheter och antingen erhållit afsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp, understigande 500 kronor, eller ock under år 1908 erhållit afsked med afkortad pension från anslaget till pensionering af civila tjänstinnehafvare, samt att i afseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans öfverstiga 500 kronor.

Statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 31 december 1909 innehåller i denna fråga följande yttrande af departementschefen:

»Vid den lönereglering för skogsstaten, som ägde rum år 1889, bestämdes kronojägaras aflöning sålunda: lön 400 kronor, tjänstgöringspenningar 400 eller 300 kronor, beroende på tjänstgöringsorten, samt rätt till ett ålderstillägg af 100 kronor å tjänstgöringspenningarna, hvarförutom kronojägare tillförsäkrades förmånen af fri bostad eller såsom ersättning därför 100 kronor; och utgick enligt samma lönereglering den kronojägare tillkommande pension med ett mot hela lönen svarande belopp af 400 kronor.

År 1905 beslöts den förändring i denna lönereglering, att ålderstillägget å 100 kronor skulle från och med år 1906 anses ingå i aflöningen såsom lön i stället för såsom tjänstgöringspenningar; hvarvid dock fästades det villkor, att å aflöningsförmånerna skulle afgå och åt statsverket besparas ett belopp af 15 kronor. Detta beslut fattades i syfte att såmedelst bereda kronojägare pensionsförhöjning från 400 kronor till 500 kronor, och hade såsom ett särskildt talande skäl för denna aflöningsförändring framhållits, hurusom pensionsbeloppet, sådant det dittills utgått, varit alltför ringa icke blott i och för sig utan jämväl och i synnerhet i förhållande till de aflöningsförmåner, som under tjänstetiden utgått.

Under år 1908 antogs fullständigt ny aflöningsstat för skogsstaten, hvori kronojägare tillerkänts — utom tjänstgöringspenningar till belopp af respektive 700 kronor, 600 kronor och 500 kronor, beroende å tjänst-

göringsorten — lön af 600 kronor med tre ålderstillägg, hvarterda å 100 kronor, samt bostadslägenhet eller hyresersättning af 100 kronor. Såsom följd häraf utgår pensionen numera med 900 kronor.

Hos Eders Kungl. Maj:t hafva nu förre kronojägaren i Ås—Redvägs bevakningstrakt af Svältornas revir Eduard Vilhelm Mörk och förre kronojägaren i Nolåsens bevakningstrakt af samma revir Johan Niklas Andersson, hvilka vid afskedstagandet, Mörk den 4 juni 1904 och Andersson den 13 april 1905 kommit i åtnjutande hvardera af en årlig pension af 400 kronor, uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd skrift af den 4 augusti 1908 anhållit att blifva uppflyttade från den 1 januari 1909 till 500 kronors pension. Därvid hafva sökandena, jämte förmälan att de varit anställda i skogsstatens tjänst, Mörk sedan den 3 maj 1865 och Andersson sedan den 9 oktober 1873, anført hufvudsakligen, att de under sin tjänstetid mot en ringa aflöning haft en svår och ansträngande tjänstgöring och att de nu i sin fattigdom funne det hårdt, att deras pension ej uppginge till mer än 400 kronor, under det att de af deras kamrater, som afgått ett eller två år senare, oaktadt mindre och lättare tjänstgöring, åtnjöte pension med 500 kronor.

Öfver denna framställning hafva infortrade underdåniga utlåtanden afgifvits den 17 september 1908 af domänstyrelsen och den 10 oktober samma år af statskontoret, hvarefter domänstyrelsen den 31 i sistnämnda månad afgifvit förnyadt utlåtande i ämnet.

Uti sitt först afgifna utlåtande har domänstyrelsen anført, att styrelsen, som visserligen funne ifrågavarande ansökning behjärtansvärd, likväl, enär ett bifall därtill skulle med hänsyn till den stora mängd befattningshafvare i statens tjänst, som stode i samma ställning, hafva en mycket vidsträckt räckvidd, och då en tidsgräns för inträde i högre pensions- eller löneklass i allt fall måste finnas bestämd, hemställt, att ansökningen i fråga ej måtte föranleda någon åtgärd.

Statskontoret har uti sitt utlåtande anført hufvudsakligen följande.

Statskontoret ansåge sig visserligen icke kunna tillstyrka, att framställning gjordes till Riksdagen om beviljande endast åt de två sökandena af den pensionsförhöjning, de hvar för sig ifrågasatt; men då i betraktande toges, att af alla f. d. tjänstinnehafvare, som af staten erhöle pension, kronojägarna hittills gifvet hört till de sämst lottade, att det otvifvelaktigt måste vara för dem synnerligen svårt att under en dyr tid få pensionen att räcka till nödtorftig bärgning, och att åt dessa mäns närmaste vård dock under en lång följd af år varit anförtrödd statsegendom af högst betydligt och gifvande värde, det synts statskontoret vara anledning öfverväga, huruvida icke en allmän förhöjning

af de kronojägarpensioner, som icke uppginge till 500 kronor, borde och kunde medgifvas.

Högst 56 kronojägare åtnjoto pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 400 kronor, till en kronojägare utginge sådan pension med 450 kronor och till en annan med 375 kronor. Om pensionsbeloppet förhöjdes för enhvar af dessa pensionärer till 500 kronor, skulle detta medföra en årlig kostnad för statsverket, hvilken för det dåvarande ej skulle öfverstiga 5,775 kronor. Detta belopp skulle emellertid år efter år komma att nedgå för att snart nog helt och hållet försvinna. Med anslutning till hvad statskontoret sålunda anført och undererinran, hurusom 1907 års Riksdag på framställning af Kungl. Maj:t beviljat å extra stat ett förslagsanslag af 34,360 kronor för utdelande af tillfälligt understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén enligt vissa närmare angifna grunder, har statskontoret hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen besluta, att vid tiden för utlåtandets afgifvande från allmänna indragningsstaten åt kronojägare anvisad pension, som ej uppginge till 500 kronor för år räknadt, måtte från och med år 1909 utgå med ett till 500 kronor om året förhöjdt belopp.

Uti sitt utlåtande af den 31 oktober 1908 har domänstyrelsen, med hänsyn till hvad statskontoret sålunda anført och upplyst, samt då den ekonomiskt synnerligen ogynnsamma ställning, hvari särskildt de kronojägare befunne sig, som före utgången af år 1905 erhållit afsked med pension, vore särdeles behjärtansvärd, instämt i statskontorets framställning. Domänstyrelsen har därjämte upplysningsvis meddelat, att de af statskontoret föreslagna åtgärder icke berörde någon af de kronojägare, som på sin tid vägrat ingå på förenämnda, år 1905 beslutade förändring af 1889 års löneroglering.

Vidare har förre kronojägaren i Arfåns bevakningstrakt af Norra Lycksele revir Emanuel Nilsson, hvilken genom Eders Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1908 förklarats berättigad att från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från hans kronojägarbefattning blefve honom beviljad, under sin återstående lifstid från anslaget till pensionering af civila tjänst innehafvare uppbära en årlig pension af 380 kronor, samt därefter den 20 augusti 1908 erhållit afsked, i underdånighet anhållit om förhöjning af nämnda pensionsbelopp.

Nilsson har såsom stöd för sin ansökning anført, att han, som vore född den 29 augusti 1842 och från den 12 december 1881 till ofvannämnda den 20 augusti 1908 varit anställd vid skogsstaten, under denna tid haft en ansträngande tjänstgöring samt särskildt under de första åren åtnjutit obetydliga löneförmåner.

Under år 1908 hade Nilsson, emellertid, ehuru han ej uppnått det antal tjänstår, som erfordrades för erhållande af full pension, nödgats afgå från sin tjänst mot åtnjutande af pension till ett i förhållande till tjänstårens antal afkortadt belopp af 380 kronor om året, och vore denna summa jämte den obetydliga inkomst, Nilsson på annat sätt kunde förskaffa sig, ej tillräcklig för att bereda honom och hans familj en någorlunda dräglig utkomst, helst därtill komme, att hans hustru vore sjuklig.

Domänstyrelsen, som den 9 februari 1909 afgifvit underdånigt utlåtande öfver Nilssons framställning, har därvid, under framhållande, hurusom Nilsson i anledning af uppnådda mer än 65 lefnadsår icke ansetts kunna få kvarstå i tjänst in på år 1909, i hvilket fall han på grund af den för skogsstaten i och med sagda år inträdda lönereglering skulle kommit i åtnjutande af afsevärdt högre pensionsbelopp, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte behjärta Nilssons anhållan; och har domänstyrelsen därvid tillika hänvisat till styrelsens förenämnda den 31 oktober 1908 afgifna utlåtande.

Statskontoret, som den 9 mars 1909 yttrat sig öfver nu förevarande framställning, har till en början erinrat om hvad statskontoret uti sitt förberörda utlåtande den 10 oktober 1908 föreslagit i fråga om förhöjning till 500 kronor af vissa från allmänna indragningsstaten åt kronojägare anvisade pensioner samt vidare anført följande. Detta statskontorets förslag kunde dock icke lända till förmån för Nilsson, enär dennes pension icke utginge från allmänna indragningsstaten utan från anslaget till pensionering af civila tjänst innehafvare; men statskontoret ansåge goda skäl föreligga att bereda jämväl Nilsson pensionsförhöjning till sagda belopp. Visserligen hade förenämnda Andersson och Mörk erhållit afsked före utgången af år 1905 med tillgodonjutande af då gällande pensionsbelopp af 400 kronor, under det att däremot vid tiden för Nilssons afskedstagande den genom 1905 års Riksdags beslut rörande kronojägares ålderstillägg föranledda pensionsförhöjningen till 500 kronor trädte i tillämpning; men därjämte hade lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehafvares rätt till pension tillkommit, i följd hvaraf Nilsson nödgades vid uppnådd lefnadsålder af 65 år afgå från tjänsten med åtnjutande af pension till ett i förhållande till tjänstårens antal afkortadt belopp af 380 kronor om året. Det kunde enligt statskontorets uppfattning icke förnekas, att de kronojägare, hvilka under år 1908, då den gamla lönestaten ännu gällde men pensionslagen redan trädte i kraft, nödgats afgå från tjänsten utan att hafva uppnått 35 tjänstår, kommit i ett synnerligen ogynnsamt läge,

i det att pensionslagens bestämmelser om afkortad pension kommit att tillämpas på det jämförelsevis låga pensionsbelopp, som gällt, innan den nya lönestaten med 1909 års ingång trädte i tillämpning. I lika ogynnsam ställning som Nilsson befunne sig endast ytterligare tre f. d. kronojägare, nämligen L. E. Lindh, P. M. Lönn och N. J. Sandgren, hvilka under år 1908 erhållit afsked med afkortade pensioner till belopp af respektive 340, 420 och 390 kronor.

Statskontoret har härjämte åberopat, i tillämpliga delar, hvad statskontoret anført i nyss berörda underdåniga utlåtande af den 10 oktober 1908 äfvensom Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1909 års Riksdag om tilläggs pension till f. d. förste landtmätaren A. Lejdström; och har statskontoret hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att enhvar af de f. d. kronojägare, hvilka under år 1908 från tjänsten afgått med afkortade pensioner, måtte från allmänna indragningsstaten årligen från och med år 1909 uppbära så stort belopp, att detsamma jämte innehafvande pension komme att uppgå till 500 kronor.

Det torde ej kunna förnekas, att kronojägare, som i likhet med de nu ifrågavarande efter en lång, ofta ansträngande och ansvarsfull anställning i statens tjänst nödgats afgå med en pension af endast omkring 400 kronor, måste under numera inträdda dyra tider finna det förenadt med betydliga svårigheter, om ej rent af omöjligt att på denna lilla pension bereda sig och sin familj nödortftig bärgning. Efter afskedet torde en kronojägare särskildt med hänsyn till sin ålder i regel hafva föga utsikt att kunna förskaffa sig andra inkomster och ännu mindre synes sannolikheten vara, att han under sin tjänstetid af sin knappt tillmätta aflöning kunnat aflägga några besparingar. I de allra flesta fall torde han vara hänvisad så godt som uteslutande till pensionen och han torde då knappt kunna undgå att på gamla dagar blifva utsatt för att lida nöd. Under sådana omständigheter finner jag mig icke kunna underlåta att föreslå Eders Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för förbättrande i någon mån af nu ifrågavarande pensionärers ekonomiska ställning. Och i likhet med statskontoret finner jag det därvid rättast, att möjlighet att komma i åtnjutande af dylik hjälp beredes ej blott dem, som redan nu gjort ansökan därom, utan äfven alla dem, som befinnas vara likställda med de förra. I förbigående kan jag här nämna, att ansökningar af enahanda innebörd som de här ofvan omnämnda numera inkommit från flere afskedade kronojägare i samma ställning som Mörk och Andersson, ehuru jag icke ansett nödigt att särskildt redogöra för dessa ansökningar.

Visserligen kan med fog sägas, att, när en statstjänare efter uppnådd pensionsålder tillerkänts honom författningsenligt tillkommande pension, staten icke vidare står i någon förbindelse till honom. Men i nu förevarande fall föreligger ett alldeles särskildt förhållande: det utgående pensionsbeloppet är så ringa, att det numera måste anses uppgå ej ens till existensminimum. Att staten då bör träda emellan, för att förhindra att den pensionerade statstjänaren lider nöd, torde få anses skäligt och rimligt. Det är med denna synpunkt för ögonen, som jag finner mig böra föreslå, att nu ifrågavarande afskedade kronojägare beredes någon ekonomisk hjälp utöfver nu utgående pension.

Såsom statskontoret påpekat, är här fråga om två grupper pensionerade kronojägare: dels sådana, som erhållit afsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp, understigande 500 kronor, och dels sådana — 4 till antalet —, som under år 1908 erhållit afsked med afkortad pension från anslaget till pensionering af civila tjänst innehafvare. Något skäl att i förevarande hänseende skilja på dessa två grupper finner jag icke föreligga. Kronojägarna i båda grupperna synas mig böra beredas bidrag af statsmedel till den storlek, att detta jämte den utgående pensionen må för hvar och en kunna uppgå till ett belopp af högst 500 kronor.

Att låta detta bidrag utgå i form af tilläggs- eller fyllnadspension, såsom statskontoret och domänstyrelsen föreslagit, finner jag emellertid ej lämpligt. Den de afskedade kronojägarna tillkommande pensionen är redan en gång för alla bestämd och det tilltänkta extra bidraget skall mera ha karaktären af ett tillfälligt understöd på grund af deras nödställda belägenhet. Bidraget torde ej heller utan vidare böra utgå till alla dessa afskedade kronojägare, utan endast i den mån de visa sig vara i behof däraf. På grund häraf finner jag det lämpligast, att de erforderliga medlen uppföras å extra stat under tionde hufvudtiteln såsom ett särskildt förslagsanslag i likhet med det af statskontoret omnämnda anslaget till tillfälligt understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén.

Beträffande det erforderliga anslagets storlek tillåter jag mig hänvisa till statskontorets därom lämnade utredning. Däraf framgår, att för ändamålet skulle vid tidpunkten för afgifvande af statskontorets utlåtanden erfordras till den ena gruppen kronojägare ett belopp af högst 5,775 kronor och till den andra gruppen högst 470 kronor eller tillhopa högst 6,245 kronor. Enligt hvad jag inhämtat, har emellertid, sedan statskontoret uppgjorde denna beräkning, åtskilliga till den förra gruppen hörande kronojägare affidit, hvadan för år 1910

anslaget torde kunna beräknas till högst 5,695 kronor eller i jämnadt tal 5,700 kronor. Det erforderliga beloppet kommer, såsom ock statskontoret framhållit, att med hvarje år nedgå för att snart nog alldeles försvinna.»

På grund af hvad ofvan anförts får utskottet med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställa,

att Riksdagen må å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1911 uppföra ett förslagsanslag af 5,700 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understödet ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behöfvande omständigheter och antingen erhållit afsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp, understigande 500 kronor, eller ock under år 1908 erhållit afsked med afkortad pension från anslaget till pensionering af civila tjänstinnehafvare, samt att i afseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans öfverstiga 500 kronor.

Ang.
förbättring
af pensionering
från handels-
flottans
pensions-
anstalt.
[36.]

82:o) Uti punkten 36 under tionde hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till förbättring af pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt å extra stat för år 1911 under riksstatens tionde hufvudtitel bevilja ett förslagsanslag å 31,000 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 14 januari 1910 har departementschefen rörande detta ärende anfört följande:

»Sedan den af Eders Kungl. Maj:t den 9 november 1900 tillsatta kommittén för förbättrade pensioneringssätt för sjömän den 15 november 1904 afgifvit förslag och äfven annan utredning inkommit, föreslog Eders Kungl. Maj:t, i afvaktan på slutligt ordnande af nämnda pensioneringsfråga, i en den 5 mars 1909 aflåten proposition Riksdagen, bland annat, att från och med år 1910 höja det såsom bidrag till handelsflottans pensionsanstalt till utgående direkt af tullmedlen å riksstatens tionde hufvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslaget å 78,000 kronor till 101,000 kronor samt att till förbättring af pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt å samma hufvudtitel bevilja å extra stat för år 1910 ett förslagsanslag å 90,000 kronor.

I skrifvelse den 22 maj 1909 angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel förklarade Riksdagen till en början,

att Riksdagen icke hade något att erinra emot höjning af ordinarie förslagsanslaget: bidrag till handelsflottans pensionsanstalt, från 78,000 kronor till 101,000 kronor, då därigenom icke skulle förändras ökade utgifter från statsverket, men den fördelen vinnas, att anslaget belopp komme att närmare motsvara de utbetalningar, som enligt de i afseende å detta anslag gällande särskilda bestämmelser gjordes från detsamma.

Däremot hyste Riksdagen betänkligheter beträffande det af Eders Kungl. Maj:t begärda nya förslagsanslaget å 90,000 kronor. Därmed skulle, anförde Riksdagen, afses dels att borttaga den inskränkning i pensionsrätt, som pensionsrummens begränsade antal innebure, så att alla, som uppfyllde de i reglementet angifna förutsättningarna, komme i åtnjutande af pension utan föregående väntetid, dels ock att höja pensionsbeloppet i fjärde klassen, omfattande sjöfolk, som icke vore fartygsbefälhafvare, styrmän eller maskinister, från dåvarande 60 kronor till 90 kronor.

I fråga härom erinrade Riksdagen vidare, att förslagsanslaget till handelsflottans pensionsanstalt, som sedan 1871 uppförts å riksstaten med 78,000 kronor, såsom departementschefen omnämnt, hade sin särskilda historiska uppkomst. Till en del utgjorde det ett vederlag för den s. k. föringen, en dåmera indragen, till sjöfolk under vissa förhållanden utgående penningersättning från tullmedlen. Återstoden af anslaget hade uppkommit genom öfverflyttande å statsverket af en handels- och sjöfartsfondens förpliktelse till pensionsinrättningen. Pensionsmöjligheterna hade dittills varit strängt beroende på de tillgångar, som stått pensionsinrättningen till buds, och antalet af dem, som uppfyllt de allmänna förutsättningarna för erhållande af pension, hade åtminstone i de tre första klasserna öfverstigit pensionsrummens antal. Dock hade en rätt stor ökning uti antalet pensionsrum kunnat ske sedan pensionsanstaltens bildande år 1864. Då hade nämligen i hvar och en af de tre första klasserna, omfattande fartygsbefälhafvare, styrmän och maskinister, funnits 100 pensionsrum och i den fjärde, till hvilken öfrigt sjöfolk räknades, 600 pensionsrum. Vid 1908 års slut hade motsvarande siffror utgjort respektive 172 och 1,032. Att på extra stat bevilja ett förslagsanslag, hvarigenom en pensionering till obegränsadt antal af sjöfolk, som gått på utrikes sjöfart, kunde genomföras, innebure något väsentligen nytt och kunde medföra vidtgående konsekvenser. Det vore icke lämpligt att taga ett sådant steg, enär man därigenom beträffande en viss yrkesklass skulle kunna föregripa den pågående utredningen i den vidtomfattande frågan om

allmän ålderdoms- och invaliditetsförsäkring. Det syntes därför vara nödvändigt att låta frågan om pensioneringens utsträckning till större antal än reglementet medgäfvit tills vidare anstå.

Kunde Riksdagen sålunda icke medgifva, att i frågans dåvarande läge genomfördes en så utsträckt pensionering af sjöfolk, som Eders Kungl. Maj:ts förslag innebure, syntes dock hinder icke föreligga att tillmötesgå det andra med förslagsanslaget afsedda ändamålet eller höjandet af pensionsbeloppet i fjärde klassen från 60 till 90 kronor, hvarför kostnaden syntes kunna beräknas till omkring 31,000 kronor årligen.

I öfverensstämmelse härmed höjde Riksdagen det såsom bidrag till handelsflottans pensionsanstalt till utgående direkt af tullmedel å riksstatens tionde hufvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslaget å 78,000 kronor till 101,000 kronor samt beviljade till förbättring af pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt å extra stat för år 1910 ett förslagsanslag å 31,000 kronor.

Jag tillåter mig vidare erinra därom, att vid föredragning den 20 november 1909 af Riksdagens omförmälda skrifvelse Eders Kungl. Maj:t bemyndigat direktionen öfver handelsflottans pensionsanstalt *dels* att till enhvar, som i enlighet med bestämmelserna i reglementet för handelsflottans pensionsanstalt och direktionens därå grundade beslut komme att för år 1910 eller någon del däråf uppbära pension inom fjärde klassen, för motsvarande tid utbetala fyllnadspension efter 30 kronor för år räknadt, *dels ock* att efter ingången af år 1910 hos statskontoret, i mån af behof och mot redovisningsskyldighet, rekvirera för utbetalande af dylika fyllnadspensioner erforderliga medel, som statskontoret skulle hafva att till direktionen utanordna från ofvannämnda af Riksdagen anvisade förslagsanslag å 31,000 kronor.

I sammanhang härmed uppdrog Eders Kungl. Maj:t åt den af Eders Kungl. Maj:t den 13 december 1907 tillsatta kommittén för utredning af frågan om allmän ålderdoms- och invaliditetsförsäkring att vid fullgörande af sitt uppdrag taga under öfvervägande ofvannämnda af kommittén för utredning angående förbättrade pensioneringssätt för sjömän afgifna förslag, såvidt det afsåge ålderdoms- och invaliditetsförsäkring.

Enligt hvad af den lämnade redogörelsen framgår, ansåg nästlidet års Riksdag, att det då vore olämpligt att på extra stat bevilja ett förslagsanslag, hvarigenom en pensionering till obegränsadt antal af sjömän, som gått på utrikes sjöfart, kunde genomföras, och anförde

såsom skäl härför, bland annat, att därigenom beträffande en viss yrkesklass kunde föregripas pågående utredning i den vidtomfattande frågan om allmän ålderdoms- och invaliditetsförsäkring.

Vid sådant förhållande och då kommittén för utredning af frågan om allmän ålderdoms- och invaliditetsförsäkring, åt hvilken, efter hvad jag ofvan erinrat, Eders Kungl. Maj:t uppdragit att vid fullgörande af sitt uppdrag taga under öfvervägande frågan om förbättrade pensioneringssätt för sjömän, ännu icke inkommit med underdånigt betänkande, anser jag mig icke böra ifrågasätta, att till förbättring af pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt af Riksdagen äskas högre belopp än 1909 års Riksdag i sådant afseende beviljat.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en af herr *Olof Olsson* i Kullenbergstorp inom Andra kammaren väckt motion (nr 38), däruti, med instämmande i motionens syfte af herrar D. Broström m. fl., föreslagits, att Riksdagen måtte till förbättring af pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt å extra stat för år 1911 bevilja såsom förslagsanslag, utöfver af Kungl. Maj:t föreslagna 31,000 kronor, ytterligare 32,000 kronor, eller tillsammans 63,000 kronor, för att nämnda pensionsanstalt, utan förändring af bestämmelserna för pensioneringen i öfrigt, må dels till samtliga anstaltens pensionärer i fjärde klassen som förhöjd pension till hvardera utgifva 30 kronor årligen och dels tilldela pension åt alla enligt reglementet pensionsberättigade, senast fem år efter det direktionen emottagit och godkänt ansökningarna om pension.

*Ang.
en inom Andra
kammaren väckt
motion.*

Beträffande de till stöd för motionen anförda skäl får utskottet hänvisa till själfva motionen.

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

*Utskottets
yttrande.*

Hvad angår det i ofvanomförmälda motion framställda förslag, afseende att, utöfver hvad Kungl. Maj:t föreslagit, jämväl efter viss väntetid bereda pension åt alla enligt reglementet berättigade, får utskottet erinra därom, att, på sätt äfven omförmäles i ofvan återopade statsrådsprotokoll, Riksdagen i skrifvelse den 22 maj 1909 (nr 10) i anledning af Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda förslag uttalat den uppfattning, att det icke vore lämpligt att nu genomföra en pensionering till obegränsadt antal af sjöfolk, som gått i utrikes sjöfart, enär man därigenom beträffande en viss yrkesklass skulle kunna föregripa den pågående utredningen i den vidtomfattande frågan om allmän ålderdoms- och invaliditetsförsäkring. Af statsrådsprotokollet inhämtas äfven, att

Kungl. Maj:t vid föredragning af Riksdagens ofvanberörda skrifvelse uppdragit åt den af Kungl. Maj:t den 13 december 1907 tillsatta kommittén för utredning af nyssnämnda fråga att vid fullgörande af sitt uppdrag taga under öfvervägande jämväl frågan om förbättradt pensioneringssätt för sjömän.

Enligt det i motionen framställda förslaget skulle visserligen sjömanspensioneringen ej erhålla samma omfattning, som af Kungl. Maj:t föreslagits 1909 års Riksdag, men motionen afser dock en väsentlig förändring i de af Riksdagen helt nyligen bestämda grunderna för pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt. Vid sådant förhållande och då därjämte ett bifall till motionen skulle i viss mån föregripa den redan pågående utredningen i ämnet, anser utskottet, att motionen icke bör af Riksdagen bifallas.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att Riksdagen må till förbättring af pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt å extra stat för år 1911 under riksstatens tionde hufvudtitel bevilja ett förslagsanslag å 31,000 kronor, samt

b) att herr Olssons i Kullenbergstorp ofvan-nämnda motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 29 april 1910.

På bankoutskottets vägnar:

WERNER G. von SCHWERIN.

Reservationer:

Vid *punkten 44:o*), angående understöd till aflidne generalmajoren O. L. Beckmans två minderåriga barn:

af herrar *Christiernson* och *Thylander*, hvilka ansett att utskottets utlåtande bort hafva följande lydelse:

»Utskottet, som anser att vid understöds beviljande på allmänna indragningsstaten hänsyn bör tagas till eventuellt förefintligt behof, kan emellertid icke finna att i förevarande fall, då af handlingarna framgår att boets tillgångar uppgingo till kronor 32,543: 31 och att fru Olga Beckman för sig och de oförsörjda barnen i pension åtnjuter sammanlagdt kronor 974: 50, något som helst berättigadt kraf på understöd föreligger. Att under dessa förhållanden enbart på den grund att generalmajoren Beckman blef mördad, bevilja understöd till de båda omyndiga söner, synes utskottet icke vara i öfverensstämmelse med de principer, som hittills varit afgörande vid beviljande af understöd.

Utskottet hemställer fördenskull,

att Riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning»;

vid *punkten 59:o*), angående pension åt vaktmästaren N. Andersson:

af herrar *Christiernson* och *Thylander*, hvilka anført följande:

»De skäl, utskottet anført för sin 'sparsamhetsåtgärd' att nedsätta den nu mer än 72 år gamle vaktmästarens pension från af Kungl. Maj:t föreslagna 500 till 400 kronor, eller att Nils Andersson 'endast under jämförelsevis kort tid innehaft ordinarie anställning', stå i uppenbar strid med civilstatens pensionsbestämmelser. Vid tjänsteårs beräkning tages nämligen hänsyn icke allenast till ordinarie utan äfven till extra tjänstgöringstid. Här af framgår, att utskottet velat i detta fall tillämpa en från gällande pensionsstadganden afvikande princip. Då vi icke afse, att det skulle vara Riksdagen värdigt att i detta fall, för inbesparande till statsverket af 100 kronor om året på en åldrig vakt-

mästares pension, frångå gällande praxis, ha vi ej kunnat biträda utskottets yrkande, utan hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Lund Nils Andersson må från och med månaden näst efter den, i hvilken han varder entledigad från sin vaktmästarsyssla, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af femhundra kronor årligen»;

vid *punkten 68:o*), angående pension åt domänintendenten M. F. Rodhe:

af herrar friherre *W. G. von Schwerin, I. E. G. Svensson*, grefve *Axel H:son Wachtmeister, E. R. W. Hedenstierna, L. P. Mallmin, G. S. Neiglick* och *J. E:son Ekman*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas;

vid *punkten 70:o*), angående tilläggs pension åt kommissionslandtmästarne F. Th. Petersson och A. B. Sandberg:

af herrar friherre *W. G. von Schwerin, I. E. G. Svensson, K. I. von Stapelmohr*, grefve *Axel H:son Wachtmeister* och *L. P. Mallmin*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas;

vid *punkten 71:o*), angående pension åt geodetförmannen A. P. Hedén:

af herr *A. C. J. Christiernson*, hvilken anført följande:

»Vid beräkningen af den lön geodetförmannen Anders Petter Hedén åtnjutit har äfven det arfvode å 1,200 kronor, som Hedén erhållit för under sommarmånaderna utförda geodetiska fältarbeten, lagts till den ordinarie lönen, hvarigenom erhållits en slutlön af 5,200 kronor, efter hvilken en pension af två tredjedelar beräknats till 3,400 kronor. Då emellertid arfvodet för fältarbetena icke till hela sitt belopp kan likställas med de aflöningsförmåner, som i vanliga fall läggas till grund

för pensions beräkning, torde den till Hedén utgående ordinarie lönen icke kunna beräknas så högt som till 5,200 kronor. Vid sådant förhållande bör pensionsbeloppet rättvisligen sättas något lägre än hvad Kungl. Maj:t föreslagit eller till 3,000 kronor, och föreslår jag därför bifall till Kungl. Maj:ts framställning i så måtto:

att Riksdagen må medgifva, att geodetförmannen vid rikets allmänna kartverk Anders Petter Hedén må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 3,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då han varder entledigad från sin befattning vid kartverket.»

Herr *K. E. Bohnstedt* har icke deltagit i den slutliga behandlingen af tionde hufvudtiteln inom bankoutskottet.

Det skulle jämväl antecknas, att herr *G. S. Neiglick* icke deltagit i behandlingen af punkterna 23:o), 59:o) och 65:o), samt att likaledes herr *A. C. J. Christiernson* ej varit närvarande vid behandlingen af punkterna 8:o) och 40:o).

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen

1910 års riksstat anslår:			
Anvisning i kontant.			
Kronor.	ö.		Pensions- och
			A. Pensions-
100,000	—	Till pensionering af civile tjänstinnehafvare, <i>förslagsanslag</i>	
35,000	—	Förvaltningsbidrag till en ny änke- och pupillkassa för civilstaten	
		Arméns pensionskassa:	
		Ersättning för mistade löneinnehållningar	
		Dito för nådårs- och begravningshjälpsbesparingar	
151,548	—	Bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med <i>Ökas med</i>	
243,640	—	Vadstena krigsmanshushkassa	
30,000	—	Bidrag till ersättning i anledning af kroppsskada, ådragen under militär tjänst-	
294,000	—	Förhöjning i gratialen åt afskedadt manskap	
		Flottans pensionskassa:	
		Ersättning för mistade inkomster:	
		Till pensionsfonden	
		» gratialfonden	
		Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond. Nuvarande belopp	
		<i>Ökas med</i>	
		Till pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, <i>förslags-</i>	
530,920	—	Till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap (däraf högst 9,030 staterna inrättade invalidstat) <i>förslagsanslag</i>	
60,350	—	Invalidhusfonden	
2,400	—	För blosserade öfver- och underofficerare, <i>reservationsanslag</i>	
25,000	—	» gäldande af statens andel i kostnaden för pensionering af lasarettsläkare,	
6,700	—	Bidrag till sjuksköterskors pensionering, <i>förslagsanslag</i>	
Tpt	1,479,558	—	

Litt. A.

under riksstatens Tionde hufvudtitel.

				Förslag till blifvande riksstat:	
				Anvisning i kontant.	
				Kronor.	ö.
indragningsstaterna.					
<i>staten.</i>					
				100,000	—
				35,000	—
				4,640: —	
				28,080: —	
vederlikar vid armén. Nuvarande belopp	118,828: —				
	504: —	119,332: —		152,052	—
				243,640	—
göring				30,000	—
				294,000	—
		36,320: —			
		16,650: —			
	18,350: —				
	6,200: —	24,550: —	77,520: —		
<i>anslag</i>			270,000: —		
kronor till den för daglönare å f. d. timmermans- och handtverks-					
		189,600: —		537,120	—
				60,350	—
				2,400	—
<i>förslagsanslag</i>				25,000	—
				6,700	—
Transport				1,486,262	—

		Förslag till blifvande riksstat:	
		Anvisning i kontant.	
		Kronor.	ö.
	Transport	1,486,262	—
<i>anslag.</i> Nuvarande belopp	20,000: —		
	10,000: —	30,000	—
<i>förslagsanslag</i> , högst		11,000	—
<i>anslag</i>		101,000	—
pedagogier, seminarier, m. m.		115,965	—
<i>anslag</i>		40,000	—
	20,000: —		
	10,000: —	30,000	—
		681,092	—
		71,730	—
		—	—
		3,000	—
	Säger	2,570,049	—
<i>indragningsstaten.</i>			
	2,569,438: —		
	44,641: —	2,614,079	—
	Summa	5,184,128	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
Tionde hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Pensionsstaten.		
Till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp samt till fyllnadspensioner, <i>förslagsanslag</i>	2,350,000	—
» förstärkande af det i 1910 års riksstat uppförda anslag för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén	504	—
» utdelande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén, <i>förslagsanslag</i>	28,131	—
» förstärkande af det i 1910 års riksstat uppförda anslag för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond	6,200	—
» beredande af understöd åt vissa äldre behöfvande folkskollärare och folkskollärarinnor	36,637	—
» extra pensionsafgifter till folkskollärarnas pensionsinrättning, <i>förslagsanslag</i>	20,000	—
» utdelande af tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, <i>förslagsanslag</i>	5,700	—
» förbättring af pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i>	31,000	—
Summa	2,478,172	—

Bil. Litt. C.

Allmänna indragningsstaten.

N y a n v i s n i n g.	Kronor.	ö.
Justitiedepartementet.		
T. f. brottmålsdomaren i Norrbottens län v. häradshöfdingen Eskil Stecksén, pension	1,800	—
Skrifbiträdet hos nedre justitierevisionen Amalia Charlotta Jansson, pension	700	—
Landtförsvarsdepartementet.		
Förrådsdrängen vid arméns intendenturförråd å Karlsborg Karl Fredrik Kindmark (Kind), pension	300	—
F. d. löjtnanten vid Västmanlands regemente Martin Ossian Kristofilus Ottander, pension	600	—
Sergeanterna af första klassen vid Hälsinge regemente Carl Samuel Teodor Winblad von Walter och Nils Westberg, pension åt hvardera med 900 kronor	1,800	—
Sergeanten af första klassen vid Norrbottens regemente Bernhard Söderholm, pension	780	—
Sergeanten af första klassen vid Västerbottens regemente Ludvig Emil Nyblad, pension	900	—
F. d. soldaten vid Södermanlands regemente Anders Gustaf Ed, pension	225	—
Gevärshandtverkaren vid Västernorrlands regemente Erik Petter Wågberg, pension	500	—
T. f. verkmästaren af första klassen vid fortifikationen Johan Emil Wahlströms änka Augusta Charlotta Wahlström, född Vestberg, pension	300	—
F. d. fästningsbyggnadsarbetaren Frans August Andersson, pension	300	—
F. d. fästningsbyggnadsarbetaren Carl Olofsson, pension	300	—
F. d. fästningsbyggnadsarbetaren Carl Fredrik Fredriksson-Skön pension	150	—
Transport	8,655	—

N y a n v i s n i n g.	Kronor.	ö.
Transport	8,655	—
F. d. fästningsbyggnadsarbetaren Anders Johansson, pension	300	—
Vaktmästarne vid intendenturkåren förrådsvaktmästarne vid Jönköpings regemente Anders Gustafsson Vakt, vid Hälsinge regemente Lars Bodin, vid Värmlands regemente Anders Mellqvist, vid Norra skånska infanteriregementet Per Johansson Palmgren och vid Smålands husarregemente Jonas Petter Kjell, pension åt enhvar med 211 kronor	1,055	—
Städerskan vid krigsskolan Sofia Charlotta Andersson, pension	300	—
Tygarbetaren vid Karlsborgs tygstation Johan Fredrik Johansson, pension	300	—
Arbeterskan vid ammunitionsfabriken Kerstin Jonsson, pension	120	—
F. d. köksförestånderskan vid garnisonssjukhuset å Karlsborg Anna Mathilda Hermansson, pension	200	—
F. d. musiksergeanten Johannes Elias Nordström, pension	400	—
Sjöförsvarsdepartementet.		
Verkmästaren vid kronovarvet i Karlskrona Carl Johanssons änka Kristina Johansson, född Blomqvist, pension	300	—
F. d. daglönaren vid flottans varf i Karlskrona Oskar Herman Karlsson, pension	54	—
F. d. fortifikationsarbetaren Sven Johan Magnusson (Jansson), pension	300	—
Daglönaren vid flottans beklädnadsverkstad i Karlskrona Marie Charlotte Agge, pension	250	—
Affidne Generalmajoren Otto Ludvig Beckmans minderåriga söner Herbert Ottokar Beckman och Allan Ottokar Beckman, understöd, 300 kronor åt hvardera	600	—
Gravören vid Sjökarteverket Albert Theodor Lilja, pension	2,000	—
Fortifikationsarbetaren Olof Magnus Holgersson, pension	300	—
Lektorn vid Sjökrigsskolan Carl Mauritz Wejles änka Margarete Dorotee Caroline Wejle, född Wolff, samt minderåriga söner Carl Gunnar och Sten Mauritz, pensioner, för änkan 400 kronor och för hvardera sonen 100 kronor	600	—
Civildepartementet.		
Landskamreraren i Jämtlands län Valentin Klinghammer, pension	4,600	—
Länsmannen i Riseberga distrikt inom Kristianstads län Fredrik Aspelin, pension	1,200	—
Länsmannen Carl August Rinnanders änka Hildur Hedvig Amalia Rinnander, född Sandström, pension	600	—
Transport	22,134	—

N y a n v i s n i n g .	Kronor.	ö.
Transport	22,134	—
Öfverkonstapeln Carl Natanael Hedmans änka Hilma Karolina Hedman, född Namnfeldt, samt makarnes minderåriga dotter Hilma Natalia, pensioner, 450 kronor för änkan och 150 kronor för dottern	600	—
Förmännen och arbetarne vid statens järnvägar: Stenarbetaren Anders Teodor Andreasson Kärrman, timmermannen Sven Andreasson Björkholm, arbetaren Henrik Andersson Lundblad, förmannen Sven Persson, arbetarna Per August Bodin Frid, Anders Petter Johansson och Carl Johan Petersson, förmannen Nils Otto Johansson, arbetaren Adolf Ferdinand Andersson, förmännen Karl Johan Andersson och Andreas Svensson Melin, arbetarne August Andersson Ceder och Karl Johan Johansson, stenarbetaren Johannes Gustaf Andersson samt arbetarne Karl August Andersson och Per Andersson, pensioner för enhvar 300 kronor	4,800	—
F. d. arbetsförmannen vid statens järnvägar Assar Larsson, pension	300	—
Trädgårdsdirektören vid statens järnvägar C. A. L. Sundius' änka Johanna Amalia Sundius, född Rydstrand och makarnes son Harald Herman Mathias, pensioner, 300 kronor för änkan och 100 kronor för sonen	400	—
T. f. notarien hos riksförsäkringsanstalten Carl Backman, pension	1,575	—
Ecklesiastikdepartementet.		
Vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund Carl Fredrik Lundbergs änka Ingrid Lundberg, född Christiansson, pension	200	—
Vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Lund Nils Andersson, pension	400	—
Understöd åt äldre behöfvande folkskollärare	4,000	—
Understöd åt äldre behöfvande småskollärare m. fl.	21,600	—
Understöd åt äldre, behöfvande, från småskollärares ålderdomsunderstödsanstalt understödda småskollärare	4,000	—
Rektorn vid tekniska skolan i Stockholm B. V. Adlers änka Ida Laurentia Adler, född Holter, pension	800	—
Jordbruksdepartementet.		
Skrifbitrådet hos domänstyrelsen änkan Anna Katarina Matilda Zetterstén, född Löth, pension	1,000	—
Läraren vid Gottlands läns folkhögskola och landtmannaskola vid Hemse e. jägmästaren Carl Alfred Eugène Schoug, pension	500	—
Transport	62,309	—

N y a n v i s n i n g.	Kronor.	ö.
Transport Domänintendenten i Skaraborgs län, f. d. kaptenen Magnus Fredrik	62,309	—
Rodhe, pension	1,500	—
F. d. fiskeriagenten Alexander Heinrich Krügers änka Mathilda Augusta Krüger, född Nordström, pension	500	—
Geodetförmannen vid rikets allmänna kartverk Anders Petter Hedén, pension	3,400	—
Snickaren Jonas Westerlund, snickaren Anders Eriksson och f. d. rättaren Anders Petter Andersson, pension åt enhvar med 300 kronor	900	—
Finansdepartementet.		
Skrifbitrådet hos kammarkollegium, änkan Fredrique Schenholm, född Swartling, pension	1,000	—
Summa	69,609	—

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Ordinarie anslag.	
I. Pensionsstaten	1
II. Indragningsstaten	62
A. Ang. justitiedepartementet	62
B. Ang. landtförsvarsdepartementet	70
C. Ang. sjöförsvarsdepartementet	109
D. Ang. civildepartementet	128
E. Ang. ecklesiastikdepartementet	157
F. Ang. jordbruksdepartementet	171
G. Ang. finansdepartementet	200
Extra anslag	205
Tabellbilagor	234